

Nyt. szám: 255/19459

271/0673

Kl. sz.: 180/0135

TITKOS
Fennvéve 16/1993 KCSF
int. alapjain 1993.04.
Nyt. sz.: 220
Jeksz...

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

4

XII. ÉVFOLYAM
1979. 4. SZÁM

Erkezett:
az MNHF AD. TEL... FCSF-SÉG-hez
19..... évi 1991 -03- 18... nap

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

51/39
120/43

31/55

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI
SZABÁLYZATA (ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1979

4

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 95 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A hadtáp technikai eszközök beszerzésének középtávú tervezéséről

Dr. Thürmer Gyula alezredes a hadtudományok kandidátusa

Mindez széles körben ismeretes, a közelmúltban megkezdődött az 1981–85 közötti időszakra vonatkozó népgazdasági tervek kidolgozása. Ennek a komplex tervező munkának keretében készül el a Magyar Néphadsereg VI. ötéves terve is, amelybe beépítésre kerülnek a hadtáp technikai eszközök beszerzése terén jelentkező igények.

A hadtáp technikai eszközök állományának változásában kiemelt szerepet töltenek be a középtávú beszerzési tervek, mivel a bennük rögzített tervszámok keretét jelentenek mind a mennyiségi, mind pedig a minőségi fejlesztés tekintetében. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az ötéves tervszámok biztosítják a fejlesztési célkitűzések megvalósításának anyagi feltételeit.

Tervezési szempontból, amikor hadtáp technikai eszközökről beszélünk, akkor az állománytáblákban és hadinormákban rögzített azon főbb eszközök és anyagok nomenklatúráját értjük, amelyeknek az MNHF-ség az anyagnemfelelőse. Ez a nomenklatúra mintegy 170 technikai eszközt és anyagot tartalmaz. Magában foglalja: a hadtáp szakgépkocsikat; vasúti gördülő technikát és munkagépeket; anyagmozgató-, egészségügyi-, üzemanyagtöltő és -tároló-, tábori főzőeszközöket; üzemanyag-szivattyúkat és minőségi vizsgálo berendezéseket; tábori sütőde és vágóhid-, mosóda és vegytisztító felszereléseket.

A Magyar Néphadsereg hadtáp technikai eszközök hadiállományába tartozik: több ezer szakgépkocsi és utánfutóra épített eszköz, több száz kórházi, illetve segélyhely felszerelés, nagy mennyiségű üzemanyagtartály, szivattyú, csővezeték, vasúti kocsi és még egyéb számos más anyag. A béke időszakban készletünkben meglevő hadtáp technikai eszközök értéke – mai árak alapján – 15 milliárd forintra becsülhető.

Megítélésem szerint ennek a nagy jelentőségű és hatalmas értéket képviselő technikai bázisnak fenntartása és fejlesztése a tervezés területén gondos munkát, tudományos előrelátást igényel. Ezért a tanulmányom célja a napirenden levő tervező munka segítése érdekében elemző módon feltárni és megválaszolni mindazon kérdéseket, amelyek a hadtáp technika beszerzési terveinek készítése során általában jelentkeznek.

A beszerzés kereteit meghatározó főbb tényezők

A középtávú tervek készítésének során minden esetben az alapkérdés az, hogy milyen eszközök, milyen darabszámban kerüljenek beszerzésre. Ennek a kérdésnek a megválaszolása a tervezők részére rendszerint szükségessé teszi valamennyi olyan tényező vizsgálatát, illetve számításba vételét, amelyek a középtávú tervek nomenklatúráját és tervszámait determinálják. Az ez irányú munka a tervek megalapozottságának, illetve realizálásának biztosítása szempontjából rendkívül fontos, bonyolult, nagy körültekintést igénylő tevékenység.

A több évtizedes tervezési tapasztalatok azt mutatják, hogy a beszerzési igények terjesztése előtt vizsgálatot igényelnek a következők:

a) *A meglévő hadtáp technikai eszközök milyensége és mennyisége, valamint minősége*

A kialakult gyakorlat szerint a középtávú terv munkálatok az ötéves tervek életbe lépése előtt rendszerint két évvel korábban megkezdődnek.

A tervezési tevékenység mechanizmusának első lépése a meglévő és a következő tervidőszak elejére kialakuló anyagi helyzet megállapítása. Másképpen fogalmazva a tervezés megalapozása érdekében tisztázni kell – mind mennyiségi, mind pedig minőségi vonatkozásban – az „induló van” helyzetet. Ennek a feladatnak a keretében fel kell mérni, hogy a folyó ötéves terv hátralevő éveiben milyen beszerzések realizálódnak, ebben az időszakban a selejtítések hogyan alakulnak, a tervszámokhoz viszonyítva milyen lemaradásokkal, illetve túlteljesítésekkel lehet számolni.

Tehát az „induló van” helyzet az, amely pontos képet ad a meglévő technikai eszközök nomenklatúrájáról, darabszámáról és minőségi állapotáról. Ezen mutatók vizsgálata alapján a középtávú tervezés során jelentkező beszerzési igények realizálásának biztosítása érdekében választ kell adni a következő kérdésekre:

- milyen és mennyi technikai eszköz kerül selejtítésre;
- milyen technikai eszközök kerülnek fizikai elhasználódás következtében a rendszerből kivonásra.

A következő középtávú tervidőszak elején várhatóan meglévő anyagi helyzet kimutatása egyben a folyó ötéves terv teljesítésének felmérését is eredményezi. Ez a tény módot ad arra, hogy kimutassuk a beszerzés területén felmerült azon problémákat, amelyek a következő ciklus tervszámaira kihatnak. Ezek közül a valamilyen oknál fogva elmaradt vagy visszafogott fejlesztések okozzák a legnagyobb gondot.

Ma már szinte törvényszerű tény, hogy pénzügyi vagy beszerzési korlátok miatt a tervidőszakban fennálló szükségletek csak részben kerülnek kielégítésre. Ez a probléma az alakulatok feltöltöttségében számszerűen nem jelentkezik, mivel a béke és a hadi állománytáblákba, valamint normákba csak azok a mennyiségek kerülnek beállításra, amelyek a Magyar Néphadsereg készletéből vagy mozgósításkor a népgazdaságból történő igénybevétel útján biztosíthatók.

Ennélfogva az optimális és az állománytáblák, illetve normák szerinti szükségletek között kisebb-nagyobb különbségek vannak, amelyek mint kielégítésre váró igények rendszerint előjegyzésre kerülnek, és a következő tervidőszak beszerzésénél prioritást élveznek.

b) *A várható selejtítés és a perspektív szükségletek*

A beszerzési igények alakulását elsősorban az határozza meg, hogy a következő ötéves periódusban a meglévő hadtáp technikai eszköz állományunkat mennyiségben és minőségben szinten tartani vagy pedig fejleszteni akarjuk.

Szinten tartás esetén csak a selejtítésre kerülő technikai eszközök pótlását kell beszerzésként számításba venni. Szükséges megjegyezni, hogy a hadtáp technikai eszközök jellegüknél fogva döntő többségben a fizikai elhasználódásig vagy az anyaguk előregedéséig vannak rendszerben. Mivel a hadtáp technikai eszközök cseréjét nagyobb részben nem az erkölcsi kopás, hanem a fizikai elhasználódás határozza meg, ezért ezen a területen hosszabb váltási időekkel lehet számolni. Tapasztalatok szerint egyes típusok rendszerben tartási ideje eléri a 15–20 évet, néhány esetben még a 30 évet is.

A gyakorlat azt igazolja, hogy a tervezett igénybevétel alapján a hadtáp technikai eszközök selejtítési ideje viszonylag pontosan előre jelezhető, ami a beszerzés tervezése szempontjából kedvező.

Ötéves tervidőszakonként a selejtítésre kerülő hadtáp technikai eszközök mennyisége változó, a beszerzési idejüktől távolodva egyre nagyobb. A selejtítés nagyságrendjének bemutatása miatt példaként említem, hogy 1976–80 közötti időszakban többszáz szagképkocsi és utánfutóra épített eszköz került fizikai elhasználódás végett kivonásra.

A hadtáp technikai eszközök egy része béke időszakban nincsen használatban (pl.: tábori röntgen, tábori kórház felszerelés). Ezek selejtítésének időpontját az erkölcsi kopásuk határozza meg. Ezeknél is a rendszerben tartási idő más haditechnikai eszközökhöz viszonyítva jelentősen hosszabb, gyakran eléri a 15–20 évet. Ezek cseréje egyszerre vagy szakaszosan történik, de minden esetben a váltási időpontjuk jól prognosztizálható.

Mindezekből levonható az a következtetés, hogy az 1981–85 közötti időszakban beszerzésre kerülő hadtáp technikai eszközök az ezredfordulóig rendszerben lesznek.

Ezek a viszonylag hosszú fizikai elhasználódási, illetve erkölcsi kopási idők lehetővé teszik, hogy a selejtített típusokat újabbak váltsák fel.

Szinten tartás esetében a darabszámok nem változnak, az új hadtáp technikai eszközök harcértéke azonban a selejtített típusoknál jelentősen nagyobb, ezért ezt az esetet is fejlesztesnek kell minősíteni.

A perspektív szükségletek felmérése rendkívül összetett, bonyolult feladat. Kidolgozásuk érdekében a tervezőnek ismerni kell mind a közép-, mind pedig a hosszútávú hadseregfejlesztési célkitűzéseket. Ennek alapján felmérhetők azok a szükségletek, amelyek a hadsereg strukturális változásaiból adódnak. Emellett figyelembe kell venni a perspektív szükségletek felmérésénél azt is, hogy számos haditechnikai eszköz rendszerbe állításának, illetve mennyiségi növekedésének, valamint a mozgó készletek változásának hadtáp technikai eszközvonzata is van.

Ezen felül perspektívában az ellátás minőségi fejlesztésével szemben támasztott követelmények teljesítése is számot tevő szükségletnövekedést jelenthet. Ennek keretében a meglévő hadtáp technikai alrendszerek bővülnek, esetleg újak lépnek be. Az ellátás minőségi szintjének növelése törvényszerűen megköveteli a hadtáp technikai eszközállomány mennyiségi és minőségi fejlesztését. Ezeknek a szükségleteknek egy része a korábbi tervidőszak elmaradt vagy visszafogott fejlesztési célkitűzéseiből is származhat.

Tehát a perspektív szükségletek kimutathatók a hadsereg szervezetének és fegyverzetének változásai, valamint az ellátás minőségi fejlesztése célkitűzéseinek ismeretében.

A felsorolt három tényezőtől a szükségletek számvetésénél kettő kötelező jelleggel, automatikusan jelentkezik a hadsereg szervezetének, illetve fegyverzeti rendszerének alakulása függvényében. A harmadik tényező szerepe a szükségletek terén a szakmai vezetés követelménytámasztásától függ.

Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az első két tényezőtől adódó igények kielégítése szükségszerű, elsőrendű feladat. Az ellátás minőségi szintjének növelése esetében rendszerint először optimális igények lépnek fel, amelyek a beszerzésre ható egyéb tényezők hatására a későbbiek folyamán a biztosítható szükséglet szintjére csökkennek.

A perspektív szükségletek alakulásának előrelátása a rendelkezésre álló pénzügyi keretek hatékony felhasználása szempontjából is jelentős tényező, mivel ezen ismeretek birtokában a felesleges beszerzések elkerülhetők.

A beszerzésre ható tényezők egyik legfontosabb, igen érzékeny és mozgékony eleme a perspektív szükséglet. Tartalmát tekintve a katonai követelményeket fejezi ki konkrét technikai eszköz és mennyiség formájában. Kölcsönviszonyban áll a szükségletek kielégítése érdekében számításba vehető valamennyi tényezővel. Ez a kapcsolatrendszer azt is jelenti, hogy ezek a tényezők egymásra hatnak, alakulásukat függő viszonyuk szabályozzák. Ebből eredően a perspektív szükségletek végleges kialakítását rendszerint számos variáció kidolgozása előzi meg.

c) *A hazai gyártás illetve import lehetőségek*

A beszerzési tervszámok meghatározása minden esetben szükségessé teszi az igények kielégítésének, forrásának tisztázását. Ez részben a tervek realizálásának biztosítása, részben pedig a pénzügyi eszközök felesleges lekötésének elkerülése végett indokolt. Napjainkban is előfordul az az eset, hogy a beszerzési források tisztázatlansága miatt a tervidőszak végén jelentős pénzmaradványok képződnek.

A hadtáp technikai eszközök beszerzési forrásait vizsgálva megállapítható, hogy azok nagyobb része import eredetű. Ha azonban a nomenklatúra mellett a szükségleteket is számításba vesszük, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy volumen tekintetében a hazai ipar teljesítőképessége a hadtáp technikai eszközök biztosításában igen jelentős.

A hazai ipartól való beszerzés lehetőségének felmérése a gyakorlatban úgy történik, hogy a vezérkar megküldi az Országos Tervhivatalnak az előzetes tervszámokat, amely azt közgazdasági és ipari szempontok alapján értékeli. Ezután az Országos Tervhivatal a hadsereg igényeit a szakminisztériumoknak átadja, amelyek ezt vállalatok bevonásával tanulmányozzák. Ezt követően az Országos Tervhivatal tájékoztatást ad arról, hogy milyen ipari lehetőségekkel számolhatunk.

A hazai ipar felé támasztott igényeknél a legmesszebbmenőkig figyelembe kell venni a termék gyártásának gazdaságosságát. Olyan egyedi vagy kissorozatú hadtáp technikai eszközöket, amelyek gyártása gazdaságtalan, importból kell beszerezni.

Tehát az ipartól olyan darabszám gyártását kérjük, amely részére gazdaságos sorozatot jelent. Ennek meghatározása szintén nem könnyű feladat, mivel az igények nagyságát a pénzügyi keretek, ipari kapacitások, nyersanyaghelyzet mellett

még számos tényező befolyásolja. Minden esetben arra kell törekedni, hogy a hadsereg adott hadtáp technikai eszközökből felmerülő teljes igénye folyamatosan, a szükségletek jelenkezési idejének megfelelően kerüljenek gyártásra.

A hazai ipar felé reális igények meghatározása viszonylag könnyebb, ha a beszerzésre tervezett termék gyártása folyamatban van, vagy újra kell indítani. Teljesen más a helyzet akkor, ha a tervezés időszakában a kívánt termék műszaki fejlesztése nem történt meg.

Ilyen esetekben gyakran előfordul, hogy a hazai gyártás a termeléshez szükséges dokumentációk hiánya miatt eltolódott, vagy teljes egészében meghiúsult. Ennek elkerülése végett a tervezés időszakában tisztázni kell azt, hogy a műszaki fejlesztés mikorra fejeződik be, a csapatpróba, a rendszeresítési eljárás mikor hajtható végre. Másképpen fogalmazva mikor lesznek meg a sorozatgyártás feltételei.

Az import igények kialakításának folyamata rendszerint azzal kezdődik, hogy a baráti országok ajánlás formájában ismertetik azokat a haditechnikai eszközöket, amelyek szállítása részükről a következő tervidőszakban számításba jöhet. Ezekben az okmányokban az ajánlott haditechnikai eszköz harcászati-műszaki jellemzőin kívül a szállítás kezdete illetve befejezési ideje is szerepel, sőt az is meg van jelölve, hogy a beszerzés késztermék vagy gyártási dokumentáció átadása formájában lehetséges. Az ajánlott haditechnikai eszközök megismerésére az esetenként rendezett bemutatók lehetőséget adnak.

A baráti országok ajánlásaiból egyértelműen kimutatható, hogy melyek azok a haditechnikai eszközök, amelyek importból való beszerzése lehetséges. Ezzel mód nyílik arra, hogy a perspektív szükségletekből kiszűrjük azokat a tételeket, amelyek sem importból, sem pedig hazai iparból nem biztosíthatók. Azt, hogy az egyes haditechnikai eszközökből mennyit tudunk import útján beszerezni, az a baráti országokkal folytatott sokoldalú egyeztetések során alakul ki.

Úgy vélem, ebből jól látható, hogy a hadtáp technikai eszközállomány mennyiségi és minőségi fejlesztésével kapcsolatosan támasztott követelmények csak akkor reálisak, ha azok beszerzési forrásai megvannak. Minden más esetben az ilyen jellegű törekvések előbb vagy utóbb eredménytelenek lesznek, sok időt és pénzt kötnek le feleslegesen.

d) A beszerzésre rendelkezésre álló pénzügyi keretek és az árak

A népgazdasági tervek kidolgozása folyamán a Magyar Néphadsereg részére meghatározásra kerül az a pénzügyi keret, amely a következő középtávú tervidőszakban a fejlesztési és fenntartási, valamint a beruházási feladatok végrehajtására rendelkezésre áll.

A hadsereg részére biztosított forint kereten belül meg van határozva, hogy beszerzésre mennyi rubel fordítható. Ugyancsak rögzített a beruházásra igénybe vehető összeg is. Ebből eredően a katonai felső vezetésre hárul az a feladat, hogy meghatározza a fejlesztésre fordítható forint és rubel keretek nagyságát. Továbbiakban a tervezők feladata, hogy a legfelsőbb vezetéstől kapott követelmények teljesítése érdekében javaslatot dolgozzanak ki a fejlesztésre fordítható összegek legcélszerűbb felhasználására.

Ha a rendelkezésre álló keretek felosztásánál a hadtáp technikai eszköz állomány fejlesztésének optimális szintjét vennénk alapul, akkor a mai árviszonyok mellett erre a célra több milliárd forintot kellene biztosítani.

Ezzel szemben rendszerint arra van pénzügyi lehetőségünk, hogy a hadsereg szervezeti változásaiból eredő igényeket kielégítsük és a hadtápellátás minőségi színvonalát kisebb-nagyobb mértékben emeljük. Egy ilyen fejlesztési feladat teljesítése középtávú tervenként több milliárd forintot igényel. A hadtáp technikai eszköz állomány fejlesztési igényét jó jellemző adat az, hogy az V. ötéves terv során pl. több száz hadtáp szaggépkocsit és utánfutóra szerelt eszközt kellett beszerezni.

A beszerzések tervezésekor élesen jelentkezik az árprobléma, aminek az a lényege, hogy az újabb típusok sokkal többbe kerülnek, mint a korábbiak, ami viszont feszítőleg hat a pénzügyi keretekre. Pl.: A 3 t üza. töltő kg. (Cs-350 típus és a Cs-346 típus) családot váltó URAL-AC-5-375 típus lényegesen többbe kerül, mint elődei voltak.

Gazdaságpolitikánk alapvető célkitűzése, hogy a katonai kiadásaink ne növekedjenek. A beszerzési árak növekedése mellett ez csak úgy érhető el, ha megkeressük azokat a lehetőségeket, amelyek csökkentik a hazai iparral és az importtal kapcsolatos igényeinket, de ugyanakkor biztosítják szükségleteink kielégítését.

e) Mozgósításkor a népgazdaságból történő igénybevétel lebetősége

Az ismert gazdasági okok miatt teljesen értelmetlen dolog lenne a hadsereg hadiszükségletét azon hadtáp technikai eszközökből beszerezni, amire a béke időszakban nincs szükség, ugyanakkor mozgósításkor a népgazdaságból azonnal biztosíthatók.

Jelenleg a hadtáp szaggépkocsik fele, a vasúti gördülő technika és vasúti munkagépek majdnem teljes egészében a népgazdaságból vannak lebiztosítva.

A beszerzésünk csökkentése érdekében szükséges lenne a népgazdasági igénybevétel területén meglévő még ki nem használt lehetőségek feltárása. Pl.: anyagmozgatási eszközök területén.

Természetesen a népgazdasági igénybevételnek is vannak határai. Számos olyan eszköz van, amit – a népgazdaság és a fegyveres erők szervei szükségleteinek figyelembevételével – gondosan meg kell osztani az igénylők között. Ezért szükségleteink fejlesztése, kielégítése szempontjából csak azokkal az eszközökkel és mennyiségekkel szabad tervezni, amelyet részünkre a Honvédelmi Bizottság jóváhagyott.

A középtávú tervezés időszakában ezek az igények is újból megfogalmazásra kerülnek. Ezért a beszerzési tervszámok kialakításánál mint a szükségletek egy része vagy teljes egésze kielégítésének reális forrása számításba vehető.

A beszerzés évenkénti ütemezéséről

Miután kialakultak az ötéves tervidőszakra vonatkozó tervszámok a következő tervezési feladat, azok évekre való lebontása, melynél szükséges figyelembe venni:

– a hadsereg szervezeti és a fegyverzeti rendszerének változása által kiváltott szükségletek jelentkezési idejét. Ezáltal biztosítani lehet, hogy a beszerzett hadtáp technikai eszközök a szervezési ciklus kezdetére állománytáblákba beállításra kerüljenek és a felmerült szükségletek időben kielégítést nyerjenek;

– az új technikai eszköz kezelő állománya kiképzése megkezdésének idejét. A tömeges beszerzést rendszerint meg kell előznie a kezelő állomány kiképzésének beindításához szükséges darabszámok behozatala, illetve hazai gyártása.

A kezelő állomány tervszerű felkészítése érdekében arra kell törekedni, hogy a kiképző bázisok szükségletei időben beszerzésre kerüljenek;

- az ellátás minőségi színvonalának növelése érdekében évenként beszerzett eszközök komplett szervezetek feltöltését, átfegyverzését biztosítsák;

- a selejtítésre kerülő hadtáp technikai eszközök cseréjének és a beszerzésnek üteme, valamint a volumene megegyezzen. Ebben az esetben a harcérték szinten tartása biztosítható, illetve a hiányok keletkezése meggátolható;

- a folyamatban levő gyártás ne szakadjon meg. Ez a probléma elsősorban a bonyolult hadtáp technikai eszközök esetében érvényes, amikor is a termék gyártásának újbóli indítása jelentős költségtöbbletet és idővesztést jelent;

- import esetében a beszerzéssel kapcsolatos igény és az adott ország szállító-készsége egybeessen. Ezért az ajánlásokban megjelölt - a szállítás megkezdésére illetve befejezésére vonatkozó időpontokat - a beszerzés ütemezésénél kötelezően figyelembe kell venni. Amennyiben eltérések adódnának a szállítás időpontját és mennyiségét illetően, akkor ezt a két érdekelt fél által folytatott tervezettség során kell rendezni;

- a gyártáshoz szükséges dokumentációk időben az ipar rendelkezésére álljanak. A hadtáp technikai eszközök műszaki fejlesztése vonatkozásában egy-egy középtávú tervidőszakban 8-10 téma jelentkezik. Az ezek megoldására rendelkezésre álló viszonylag szűk kapacitás gyakran a műszaki fejlesztés időpontjának eltolódásához vezet. Gyakori a példa arra, hogy a középtávú tervidőszakban elmarad, amely pénzmaradványok képződését eredményezi, ami viszont az adott terület részére sok szempontból hátrányos. Ezért a beszerzések ütemezése előtt fel kell mérni, hogy valójában mikor lesznek meg a gyártáshoz szükséges dokumentációk;

- a beszerzésre tervezett hadtáp technikai eszközök fizikai elhasználódásának, elöregedésének időpontja perspektívában hosszabb távra arányosan megosztódjon. Ezzel elkerülhető, hogy egy-egy hadtáp technikai alrendszer váltása egyszerre történjen, melyre sem az ipari kapacitások, sem a pénzügyi keretek az esetek többségében nem adnak lehetőséget. Például az ötvenes években gyártott tábori főzőeszközök váltása közel 2000 mozgókonyhát igényel, aminek az értéke több mint félmilliárd forint.

A beszerzések kellően átgondolt, megalapozott ütemezése a tervek realitásának biztosítása mellett garanciát jelentenek a fejlesztési célkitűzések időbeni végrehajtására, a harcérték állandó szinten tartására, a kiképzési feltételek megletére, valamint a felesleges tárolási problémák elkerülésére.

*

Ugy gondolom, hogy a tanulmányban kifejtett kérdések egyértelműen bizonyítják, hogy a hadtáp technikai eszközök középtávú beszerzési tervének kidolgozása olyan objektív tényezőkre épül, amelyek a tervek megvalósítási lehetőségeit biztosítják. Szubjektív szempontok érvényre juttatása a beszerzési tervek készítése során mind katonai, mind pedig gazdasági vonatkozásban negatív hatásokkal jár.

POLITIKAI MUNKA A HADTÁPSZOLGÁLATBAN

Készülünk pártunk XII. kongresszusára

Forgács András ezredes

A tudományos szocializmus eszméi szerint felépülő társadalmak életében, valamint a marxista-leninista pártok tevékenységében a kongresszusi felkészülés, a kongresszusok rendszeres megtartása ismétlődő esemény. Ennek ellenére a párt életének olyan jelentős állomása, amely egyben nem csak a párt ügyét, hanem a szocializmus építésének általános előrehaladását, az egész nép ügyét szolgálja. Szűkebb értelemben – azaz a központhadtáp szerveire és állományára kiterjedően – az MN Hadtápfőnökségi Pártértekezlete, a központhadtáp kommunista küldötteinek tanácskozása is ebbe a folyamatba illeszkedik, és ezért fontos eseménye politikai életünknek. Olyan alkalom ez, amikor a párt tagjainak és egész állományunknak beszámolunk pártunk, pátszervezeteink eddigi tevékenységéről és első megközelítésben – konkrétan az előző pártértekezletünk időszakától végzett munkánk tapasztalatai alapján – meghatározzuk azokat a feladatokat, amelyeket a további előrehaladásunk érdekében szükségesnek tartunk.

Az MSZMP Néphadseregi Bizottsága határozatának megfelelően a XII. Kongresszusra történő felkészülés érdekében végzett munka alapvető tartalmát; pártunk politikájának ismertetése, a négyéves munka eredményeinek összegezése, a XI. Kongresszus határozatai végrehajtásának értékelése és a kongresszusi irányelvek tervezetének ismertetése képezi.

A kongresszusi felkészülésünkre kedvező hatású, hogy pártunk politikája, céljai és törekvései töretlenek. Mind a pártszervezetek, mind a párttagok munkájában tehát folyamatosság érvényesül. A felkészülési időszakban végrehajtott értékeléseink, a kialakítandó célok és feladatok folytatását jelenti – kell, hogy jelentsék, – annak a több mint kétévtizedes politikának, amelyet kemény harc és komoly tanulságok árán bár, de jó irányban elkezdtünk, amelyet az előző időszakban is végeztünk s teljesebbé tettünk. Pártunk jóleső érzéssel hirdeti, hogy nem szükséges változtatni kitűzött politikai céljainkon, politikánkban, sőt éppen azok egyre teljesebb, egyre maradéktalanabb megvalósításáért szükséges következetesebben dolgozunk.

Eddigi tevékenységünk folytatása következik abból is, hogy az előző XI. Kongresszuson meghatározott, valamint a Programnyilatkozatunkban rögzített célkitűzések és feladatok teljesítése érdekében – a végzett munkánk gyakorlati tapasztalatai alapján – az előző években több nagy jelentőségű és hosszú távra érvényes határozatot alakított ki pártunk felső vezetése. Ezek ma is helyesek, helytállóak és aktuálisak, – az élet által diktált minden módosítás, pontosítás,

ügymond pályáigazítás ellenére – ma is biztos alapját képezik munkánknak. Ezen hosszú távú döntések beépülnek szervesen a XII. Kongresszus értékelésébe, állásfoglalásaiba is. Helyzetünk és fejlődésünk jelen tapasztalatai alapján bizton következnek, hogy távlati céljainkon, hosszú távra vonatkozó terveinken sem kell alapvető változtatásokat eszközölnünk.

A kongresszusra történő felkészülésünkre kidolgozott és eddig kiadott dokumentumok – határozatok és útmutatók stb. – azt tükrözik, hogy pártunk XII. Kongresszusára nem hárulnak olyan feladatok, nem kell olyan nagy jelentőségű dokumentumokat kidolgoznia, melyek alapkérdésekben, lényegi dolgokban új állásfoglalásokat igényelnek s a XI. Kongresszuson elfogadott Programnyilatkozathoz hasonlóan új módon és megközelítésben, az élet igényelte új kérdésekre, fejlődésünk új problémáira fogalmazná meg álláspontunkat, céljainkat és törekvéseinket.

Vitathatatlan azonban, hogy a XI. Kongresszust követő évek – sok vonatkozásban már előzőekben is – nehéz, bonyolult feladatokat hárítottak pártunkra és egész népünkre. A XII. Kongresszusnak ezért nehéz, bonyolult körülmények között kell utat mutatnia. Szeretném hangsúlyozni, hogy nemcsak lényegesen nehezebbé vált gazdasági helyzetünkre gondolok, bár kétségtelenül e téren jelentettek talán legfőbb gondjaink. A fejlett szocialista társadalom építésének minden vonatkozású nehézségei azonban nem merülnek ki a gazdasági nehézségeink határain. A szocialista tudat alakításában; az életmód és erkölcs vonatkozásaiban; a közélet formálásban és így tovább – és így tovább, ugyancsak komoly gondokkal kell megküzdödnünk a jelenlegi időszakban. Felkészülésünk során, a XII. Kongresszuson a párttagok felelőssége, hogy – szót értve a párttagok széles tömegeivel – kitűzzék a helyes és e gondokból kivezető utat, megfogalmazzák azokat a konkrét (országos és helyi) teendőket, melyek teljesítése szocialista fejlődésünket biztosítja, gondjaink csökkenését és előre lépésünkkel, munkánk eredményeivel összhangban népünk életének javulását eredményezi.

A kongresszusi felkészülésünk egyben az ötödik ötéves terv zárását, utolsó évi feladataink teljesítését s a hatodik ötéves terv kidolgozásának befejező időszakát, előkészítésének indítását is jelenti. A XII. Kongresszus várhatóan megalapozza, elvi iránymutatásával elősegíti e fontos országos – egész népünk életét meghatározó – feladat végzését. Pártszervezeteinkben ugyanakkor – már a felkészülés időszakában is – kiemelkedően fontos ezen kérdések elemzése, a helyi teendők kialakítása, és teljesítésük elősegítése. Jóleső érzés, hogy minden figyelemzetés nélkül tagságunk kellő figyelmet fordít e kötelezettségének teljesítésére, a lehetőségeinek megfelelően szem előtt tartja pártunk határozatait, érvényesíti e határozatokban rögzített főbb célkitűzéseket és elveket.

A kongresszusi felkészülést lényegileg érinti, hogy e kiemelkedő politikai esemény egybeesik hazánk felszabadulásának 35. évfordulójával. Általános törekvésünk, e két esemény szerves egységbe kapcsolása. Elért eredményeink, jelenlegi helyzetünk reális bemutatása felbecsülhetetlen lehetőséget biztosít számunkra mind a jubileumi évforduló jelentőségének szemléltetésére; mind három évtizedes eredményeink méltatására; a felszabadulás és a mai valóság összefüggéseinek bemutatására.

Fontos kötelezettségünk tehát, hogy pártrendezvényeinken elsősorban szerveink alaprendeltetéséből fakadó feladataink teljesítéséről szóljunk, – a párt politikájának megvalósításában, a XI. Kongresszus határozatainak teljesítésén be-

lül – elsősorban saját területünkön, helyi teendőink elvégzésén keresztül adjunk számot az előző időszakban végzett munkánk eredményeiről.

Az előzőekben elmondottakból adódóan nyilvánvalóan helyes törekvés, hogy pártszervezeteink minden szintű tanácskozásán – minden megtartásra kerülő rendezvényünkön – azok munkajellegének biztosítására, előtérbe helyezésére törekszünk. Az egész kongresszusi felkészülést is úgy kívánjuk megejteni, hogy az feladataink minél teljesebb végrehajtását segítse elő, minél szélesebb területen és résztvevőkkel helyi és országos teendőink elvégzésére mozgósítson. Értékeléseink, kitűzendő céljaink és kialakítandó feladataink is – sokkal inkább, mint bármikor – csak akkor lehetnek helyesek, csak akkor tölthetjük be szerepüket, ha évi munkánk lehetőségeknek megfelelő maradéktalan teljesítését biztosítja. Amikor minden vonatkozásban a munkajelleg érvényesülését és érvényesítését hangsúlyozzuk és szorgalmazzuk, egyáltalán nem az elvi kérdések mellőzését, kizárását kívánjuk. A helyes elvi alapok, elvileg megfontolt helyes célkitűzések és tervek azonban jelentős mértékben adottak, kidolgozásra kerültek. Ezek gondjaink megszüntetéséhez, vagy csökkentéséhez kellő alapot szolgáltatnak. Nem új, nem elvi kérdéseket stb. kell most elsősorban kifejtenünk, hanem a gyakorlati munka síkján, a mindennapi végrehajtásban, helyes elveink következetesebb és fokozottabb megvalósításában kell előgazdognunk, e vonatkozásban kell előrelépést megalapoznunk, biztosítanunk.

Mindezek az általános megállapítások, a központhadtáp pártszervezeteire is vonatkoznak; mindezek a szélesebb vonatkozású törekvések területünkön is érvényesülnek. Minden pártszervezetünknek, és minden területünkön dolgozó párttagoknak törekednie kell ezek következetes megvalósítására. Bizton állíthatjuk: ezek területünkön is a nagyobb ütemű előrelépést, a harmonikusabb fejlődést és nem utolsósorban az élet-, a szolgálati és munkakörülmények javulását eredményezik.

A pártszervezetek a kongresszusi felkészülés időszakában mindenkor – szervesen összefüggő – több irányú feladatot hajtanak végre. Bár ezek a feladatok, – mint előzőleg is mondtam, – szerves egészet alkotnak és átszövik, kiteljesítik egymást, mégis szükséges elhatárolásuk, mert a mindennapi munka gyakorlatában eltérő jellegű és tartalmú feladatok végrehajtását igénylik. Egyrészt és természetesen – biztosítaniuk kell a napi élet feladatainak a teljesítését, hiszen az élet nem áll meg. Másrészt gondos politikai és szervező munkával készülnek a kongresszus előtti pártrendezvényeink megtartására. Végül nagy figyelmet kell szentelnünk – a mindkét főirányban végzett teendőkre kiható – kongresszusi mozgalmak, felajánlások felkarolására, szervezésére és értékelésére.

AZ MSZMP Néphadseregi Bizottságának határozata alapján, pártszervezeteink munkájának alapvető tartalmát – a XII. Kongresszusra történő kellő felkészülés érdekében az képezi, hogy minden szinten és minden állományréteg körében, lehetőségeinket felhasználva ismertetjük – és egyre mélyebben megismertetjük pártunk politikáját; összegezzük a végzett munkánk több mint négyéves időszakának eredményeit; értékeljük a XI. Kongresszus határozatainak megvalósulását és területünkön történő végrehajtását; a lehető legszélesebb körben ismertetjük a kongresszusi irányelvek tervezetét. Ezen időszakban végzett munkával is arra törekszünk, hogy politikai felkészülésünk hatékonyan szolgálja párttagosságunk eszmei-politikai és cselekvési egységének erősödését; mélyítse tovább a párttagok és az állomány (pártonkívüliek) kapcsolatát; viszonyát; mozgósítsuk mind párttagunkat, mind egész állományunkat a XI. Kongresszus határozatai-

nak, az V. ötéves terv feladatainak – a még rendelkezésünkre álló időben történő – maradéktalan megvalósítására, a napirenden levő helyi feladatok eredményes végrehajtására.

A kongresszusi felkészülés feladatait konkrétan közelítve mindenek előtt pártszervezeteink azon tevékenységéről szükséges szólnunk, mely az ötéves időszakban végzett munka értékelésére, az ezeket összegző beszámolók kellő gondossággal történő elkészítésére, valamint az ezzel kapcsolatos pártrendezvényeknek politikai-szervezeti előkészítésére irányulnak. A pártcsoportokban, az alapszervezetekben, a pártvezetőségek és pártbizottságok szintjén nagy gondossággal kell megszervezni a feladatok elvégzését. Feladatainkat a Központi Bizottsági Útmutatók és a Néphadseregi Pártbizottság határozata átfogóan rögzíti. Pártbizottságunk „Feladattervben” konkretizálta és egészítette ki helyi teendőinkkel a felsőbb dokumentumokban meghatározott feladatokat. Ezek alapszervezetekig bezárólag rendelkezésre állnak és ismertek. Ma már azt is elmondhatjuk, hogy minden szervezetünkben és minden párttestületünknel a végrehajtásra irányuló munka beindult. Jelenleg néhány olyan kérdéstről, feladatról kívánok szólni, melyeket egyrészt az előző tapasztalatainkból szükséges feleleveníteni, másrészt a most kiadott dokumentumok az előzőektől eltérő módon határoznak meg.

A vezetőségek beszámolóikban – az ideológiai élet, az állomány erkölcsi-politikai állapotának és fegyelmi helyzetének elemzése; a kongresszus és a felsőbb pártszervek határozatainak és szakmai munkában való megvalósításának értékelése; a párt- és a tömegszervezeti élet alakulásának megítélése során – mindenhol arra kell nagy figyelmet fordítani, hogy elsősorban szerveink alaprendeltetéséből adódó feladataink teljesítéséről szóljunk, a helyi jellegű kérdések, témakörök a beszámolóinkba beépítésre kerüljenek. Tartsuk természetes kötelezettségünknek, hogy területünkön minden pártszervezetben; a gazdálkodás s különösen pedig a hadtáp-gazdálkodás kérdéseiről; az élet-, munka- és szolgálati körülmények érdekében végzett munkánk tapasztalatairól részletesebben szólnunk; a hadtápellátás fejlesztésére irányuló munkák – szakágazonként differenciált tartalommal – eredményei és gondoljai részletes elemzésre kerüljenek. Nem sorolnám az alaprendeltetéssel és a helyi teendőkkel kapcsolatos témákat, mivel azok teljességgel történő összefoglalása nem is lehetséges. E néhány gondolatot csupán a feladatok szemléltetése céljából említettem. Szeretném azonban azonnal és nagyon kihangsúlyozni, hogy az ilyen jellegű kérdések nemcsak szakmai-gazdasági munkákkal kapcsolatosak. Az alaprendeltetésből és helyi feladatainkból adódó feladataink sajátos tartalommal hatják át, egészítik ki ideológiai, párt-, társadalmi és közéleti életünket is. A leglényegesebb az, hogy minden szervezetünkben a helyileg végzett munka, a saját életük alakulása kerüljön konkrétan értékelésre, konkrét feladataink kialakításának – a jelen időszakban meglevő lehetőségeinknek megfelelően – ezek képezzék alapját.

Új kötelezettsége értékelésünknek (beszámolóinknak), hogy minden szinten véleményt kell mondani a felsőbb szervek tevékenységéről. Minősíteni kötelező annak segítő munkáját mind általános vonatkozásban, mind helyszíni segítségét illetően. A segítő munka szerves részének kell tekintenünk a határozatok ismertetésére; a tájékoztatás időben és megfelelő tartalommal való biztosítására; különböző megszervezett összevonások és munkaértekezletek tartalmára stb. vonatkozó megállapításokat is. Természetesen nem határolható be a mondandó vélemény. Mindazt, ami a vezetőséget, az adott szervezetben élő párttagságot a felsőbb szerveket illetően foglalkoztatja, őszintén és kritikusan meg lehet és meg kell foglal-

mazni éppúgy, mint ahogy szóvá kell tenni a helyes irányú törekvéseket, a végzett munka kedvező tapasztalatait és vonatkozásait is.

Eltérő módon történik jelenleg a felsőbb szervek véleménynyilvánítása is. A felsőbb testületek természetesen megítélik minden alapszerv pártéletének egészét és véleményeik kihangsúlyozásával elősegítik a vezetőségeket a beszámoló összeállításában.

Nem mentesíthető egyetlen irányító szerv (testület) sem a vezetőség beszámoló összeállító munkájának segítése, a helyes megítélések és értékelések kialakításának segítő kötelezettsége alól. Az alapszervezet pártéletét azonban végső soron a taggyűlés köteles minősíteni. A felsőbb szerv (testület) kötelessége azonban, hogy a vezetőség tevékenységéről a tagság előtt véleményt mondjon. E vélemény tehát nem épül be az alapszervezet beszámolójába, hanem a taggyűlés előtt kerül elmondásra, a felső szervtől kiküldött hozzászólásában hangzik el.

Csupán a vezetőség tevékenységéről kialakított felsőbb testületi vélemény tagsággal történő megismertetésének új – eddigiektől eltérő – módjáról, módszeréről van szó tehát, mely lehetőséget biztosít arra, hogy a tagság összevesse saját véleményét a felettes szervek megítélésével.

Az értékelések – beszámolók – elkészítésének kérdéseivel szeretném végül megemlíteni, hogy minden pártalapszervezetünket és pártszervünket konkrét feladataink összefoglalására kötelezik a kiadott útmutatók és határozatok. Ez képezi a beszámoló befejező részét. E feladat-kidolgozásnak a kongresszus előtt látható teendők s a felkészülés során elvégzett értékelések képezhetik az alapját. Természetes tehát, hogy nem támaszthatunk olyan igényt, nem tűzhetünk magunk elé olyan célt, miszerint azok fogják kizárólagos dokumentumát képezni későbbi teendőinknek. Kiegészítésük és pontosításuk a kongresszus után feltétlenül szükségesé válik és ezzel már most terveznünk kell. Ezen időszak lehetőségeinek megfelelően éppen ezért egyéves időszakra – konkrétan az 1980. évre kiterjedően – foglaljuk össze elsődleges teendőinket. A beszámoló taggyűléseket, küldött- és pártértekezleteket követően így nagyobb figyelmet tudunk fordítani a párt szervezeti élet megszervezésére és az új vezetőséggel való beindítására; a kongresszusi dokumentumok, állásfoglalások megismertetésére és az azokból adódó feladataink kiemelésére. Lényeges és fontos feladatunk tehát 1980. évi feladatainkra vonatkozó elgondolásaink, javaslataink határozati javaslat-szerű kidolgozása.

Értékelő, – beszámolót előkészítő munkánk eredményes elvégzéséhez jelentős mértékben elősegíthetik, ha a pártszervezeteink messzemenően figyelembe veszik és alapoznak, az ötéves időszakban előzőleg végzett értékeléseinkre, kidolgozott hosszútávú határozatainkra és hasznosítják az évenként megtartott beszámoló taggyűlések tapasztalatait, a párttagságunk az előkészítés, felkészítés időszakában tett észrevételeit, különösen pedig a tagkönyvcseré időszakában végrehajtott beszélgetések felvetéseit, valamint az ezek alapján végzett következetes munka hatását, eredményeit.

Áttérve a felkészülés egyéb irányú feladataira, úgy érzem, elsődlegesen szükséges szólni a pártszervezetek gondos és sokoldalú kádermunkájáról. A párt politikájának megvalósulását, feladataink teljesítését alapvetően meghatározza a vezető funkcionáriusok, vezetőségek személyi összetétele, tevékenysége. A jelenleg működő vezetőségeink, egész párttagságunk nagy figyelmet kell, hogy fordítson a jelenlegi választások során arra, hogy tovább erősödjön testületeink összetétele és a különböző határozatainkban megfogalmazott káderekövetelmények, kádertpolitikánk ezen irányú elvei egyre maradéktalanabb mértékben megvalósuljanak,

érvényesüljenek. Köztudott pártunk azon alapkövetelménye és elvi igénye, hogy ott végeznek jó munkát, ahol titkárnak, vezetőségi tagnak csak azok kerülnek megválasztásra, akik értik a párt politikáját, az eddigiek során is eredményesen dolgoztak annak érvényesüléséért és a jövőben is készek, képesek e politika képviselőire; akik képesek a helyi politikai feladatok kiválasztására s közösségük aktivizálására; akiket szoros szálak, mindennapi kapcsolatok fűznek közösségeikhez; akik kellő bizalommal rendelkeznek és megfelelő magatartási normákkal, személyi tulajdonságokkal vívták ki környezetük megbecsülését. Jelenleg is ezen követelményeinket és elveinket kell maradéktalanul érvényesíteni.

Nemcsak általános irány, hanem a központhadtáp jelenlegi helyzetének is alapvető szükséglete, hogy párttestületeinkben a lehetőségeknek megfelelő legnagyobb mértékben vonjuk be – előző elvárásainknak megfelelő; – mozgalmi munkában jártas fiatalokat. Erre a lehetőségeink több vonatkozásban javultak, hiszen az előző ötéves időszakban – mind KISZ-, mind szakszervezeti vonalon – aktivisták és munkabizottságokba bevontak, bizalmiak és testületi tagok jelentős számban bizonyították készségüket és képességeiket. Képezze lényegi kötelezettségünket, érezzük kiemelt felelőségünknek az ebből adódó lehetőségeink hasznosítását.

Területünk jellegéből és személyi összetételéből adódóan – minden szembe-tűnő és jelentős fejlődés ellenére – nem tekinthető kielégítőnek párttestületeinkben a nők aránya sem. Mozgalmi munkában való részvételük az elmúlt öt évben növekedett, egyes vonatkozásban – egészségügyi téren; a TJÚ üzemegeiseiben, KISZ-alapszervezetekben és szakszervezeti testületekben – részvételük még elfogadhatónak is minősíthető talán. Növekedett felsőbb politikai oktatási formákban való részvételük. Javult körükben a párttagfelvétel. Mindezek megteremtették a feltételt a nődolgózóink körében is, hogy párttestületeinkben – számuk növekedésével – méltóbb arányban kapcsolódjanak mindennapos tevékenységünkhöz, pártszervezeti munkánkhoz.

Kádermunkánk fontos feladata, hogy eddigi tapasztalataink alapján egyenletesebbé tegyük a pártmunka elosztását, ne engedjük meg még egyes területeknek sem a funkcióhalmazódást, a terhek szűk csoportra való terhelését. Erőink gondos számbavételével és elosztásával elő kell segíteni a lehetőségek szerinti arányos bekapcsolódást a pártmunkába, a pártmegbízások és pártfunkciók egyenletesebb betöltését. Ennek fontos feltétele, hogy felsőbb szerveink időben tisztázzák elgondolásaikat, kellően és felülről irányítva a pártszervezeteink kádermunkáját, segítsék elő a pontosabb tervezést, a jelölő bizottságok tevékenységét.

A kádermunka előrelátása szempontjából kell szólnunk a szakszervezeti szervezetekben és a KISZ-szervezetekben dolgozók kiválasztásáról. E szervekkel egyeztetett elgondolások, tervek alapján – a szakszervezeti-, a KISZ-vezetőségek kérésének megfelelően – pontos és konkrét feladatokra kell átirányítani párttagjainkat s ott végzett munkájukat pártmunkánk szerves részének kell tekintenünk. Bizonyos, hogy így elősegíthetjük a párttagok számának növekedését a szakszervezeti testületekben, különösen pedig a szakszervezeti bizalmiak és szakszervezeti alapszervi titkárok vonatkozásában s elérhetjük fiatal párttagjaink nagyobb arányú és hatékonyabb részvételét a KISZ-szervezetek munkájában.

Az előzőekben elmondottakból következik, hogy mind e felkészülési feladatokat, mind az ezek érdekében megtartandó pártrendezvényeinket sokoldalú politikai és szervezeti előkészítéssel kell megalapoznunk. E feladatok közül kiemelkedik a kiadásra kerülő kongresszusi irányelvek tervezetének megismertetése,

sokoldalú feldolgozása, állásfoglalásainak elfogadtatása, az irányelvekkel kapcsolatos vélemények igénylése, szervezett gyűjtése és gondos összegzése. Ez lehetővé teszi, hogy párttagságunk és állományunk véleményét, állásfoglalását, felvetéseit a felsőbb szervek felé megfelelően jelezzük s ugyanakkor tartalmilag megalapozza a kongresszus dokumentumainak feldolgozását is. Minden szervezetünkben ezért fordítunk nagy gondot az irányelvek tervezetével kapcsolatos munka széleskörű megszervezésére.

A több évtizedes hagyományoknak megfelelően kiemelt jelentőséget tulajdonítunk pártcsoportjaink rendezvényeinek megszervezésére is. A pártcsoportokra háruló feladatok maradéktalan teljesítése érdekében tették kötelezővé felső szerveink, hogy az első pártcsoportülések a munka általános értékelésén túl, személy szerint értékeljék a tagjaink munkáját és mondjanak véleményt az alapszervezet vezetőségének tevékenységéről; a munka fejlesztésére kialakított javaslataikkal, feladataik megfogalmazásával segítsék elő az alapszervezeti beszámoló taggyűlések sikeres előkészítését és megtartását. Az előkészítő munkába – a két alapszervezeti taggyűlés közötti önálló pártcsoport-ülés megtartásával – biztosítsák az irányelvek megismertetését és a vélemények elsődleges összegyűjtését.

Fontos szervezeti és politikai kihatású feladatunk az egyes rendezvényeink megszervezése és a tisztségekre megválasztott párttagok felkészítése funkcióik, konkrét feladataik maradéktalan ellátására. A gördülékeny, szervezett és hatékony munka elengedhetetlen feltétele ezen elvtársak tevékenysége, előkészítés időszakában végzett munkája s a taggyűléseken tanúsított hozzáértő irányítása. Ez csak alapos felkészüléssel biztosítható.

Ezekről kívántam szólni és ezekkel szerettem volna szemléltetni e munka jelentőségét és sokoldalúságát, ezek emlékezetbe idézésével szándékoztam munkánk eredményesebb és összehangoltabb végzéséhez hozzájárulni.

A kongresszusi felkészüléssel párhuzamosan végzendő napi feladatainkat nem taglalnám. Egyéb fórumokon mind a harcckészültség új rendszerre való áttérés kérdéseiről, mind az év zárásából, a jövő – 1980-as – év terveinek kidolgozásáról és előkészítéséről; de a díszszemlére történő felkészülésről; valamint egyéb tervezési, szervezési feladatainkról már szoltunk. Azt szeretném csupán megemlíteni, hogy bizton számíthatunk a kongresszusi felkészülés lendítő kihatására, az állomány aktivitásának növekedésére, áldozatos munkájának fokozódására ezeken a területeken is.

Ezen utóbbi gondolattal egyben át is térek – néhány gondolat erejéig – a kongresszus kapcsán egyre szélesebb körben kibontakozó és a felszabadulásunk 35. évfordulója által ösztönzött kongresszusi és jubileumi felajánlásokra és versenyekre. Alapvető törekvésünk és kérésünk, hogy ne új versenyformák, mozgalmak kezdeményezésével törekedjünk a tömegaktivitás szerveztségének biztosítására, felkarolására. A jelenlegi versenyformáink, mozgalmaink alapvetően elégséges keretet biztosítanak ezen aktivitás felkarolására. A részvétel és az értékelés konkrét teendőire rövidesen katonai intézkedés kerül kiadásra, bár lényegi eltérést az általános rendszertől e vonatkozásban sem tervezünk. Tehát a lehető legteljesebb mértékben a kialakult kereteinkre építve kívánjuk a tömegaktivitásból adódó feladatainkat teljesíteni. Eltérés a verseny elismerésében viszont jelentősebb. A két éves egységbe kapcsolt mozgalom zárásakor mind párt-, mind katonai felső vezetőségünk szélesebb körű elismerést tervez, s várhatóan pártbizottságunk is külön formával bővíti a mozgalomba bekapcsolódók elismerésének lehetőségét. Az eddigi jelekből, tapasztalatokból bizton remélhetjük, hogy egész személyi álló-

mányunk – az arányosan és néphadseregi viszonylatban kibontakozó mozgalmakhoz csatlakozva; az előző hagyományainkhoz híven, a kongresszus jelentőségének és célkitűzéseinek megfelelően, ismételten tettekben fejezi ki egyetértését törekvéseinkkel.

Ezekben a hónapokban a Magyar Néphadsereg egészében is egyre szélesebb körben és egyre intenzívebben bontakozik ki a kongresszusi felkészülés. A központhadtáp pártszervezeteinek és szerveinek tevékenysége ezen általános folyamat szervező része s azzal teljes egészében összhangban áll. Jóleső érzéssel értesülünk nap, mint nap arról, hogy a nem központhadtáphoz tartozó minden hadtápszervezetben és minden szinten ugyan ezen célkitűzésekkel és tartalommal készülnek pártunk soronkövetkező kongresszusára. Munkánk és mozgalmaink kölcsönhatása vitathatatlan. Lehetséges és mindenképpen kölcsönös érdekünk tapasztalataink hasznosítása. Azonos célokért küzdve, együttes és összhangban végzett munkánk hatékonyabban segítheti elő a Magyar Néphadsereg hadtápellátásának magasabb szintre emelését, a hadtápszervekkel szembeni általános követelmények maradéktalan teljesítését.

A fegyelmi nevelőmunkában állított követelmények a megvalósulás útján

Dr. Sándor György ezredes, a hadtudományok kandidátusa

A Magyar Néphadsereg Hadtápfőnöksége a hadtápszolgálat elé állított feladatok maradéktalan teljesítése érdekében körültekintően vizsgálja azokat a folyamatokat és körülményeket, amelyek érdemi módon befolyásolják az e területen dolgozók munkáját. Ilyen lényegi összetevőnek tekintjük állományunk erkölcsi, politikai állapotát, fegyelmi helyzetét, amelynek napjainkra kialakult színvonala elért eredményeink nélkülözhetetlen forrása. Pártunk XII. kongresszusára készülve ezekben a hetekben elmélyült számvetések készülnek tevékenységünk minden fontosabb szektoráról, amelynek nemcsak elszámolási funkciója, hanem jóval inkább a nyert tapasztalatok hasznosításának lehetősége fontos tartalékok feltárását teszi elérhetővé. Pártbizottságunk áttekintette a Központ és Tábóri Hadtáp erkölcsi, fegyelmi helyzetét és megítélése, következtetéseci nagy segítségül szolgálnak további munkánkhoz. Írásomban ennek a nagy jelentőségű állásfoglalásnak egyik kérdéséről, fegyelmi helyzetünk, a fegyelem megszilárdítása érdekében kifejtett tevékenységünk néhány aktuális problémáját szeretném közreadni. Úgy hiszem, hogy bár a közvetlen tapasztalások a központi szervek és intézetek életéből fakadnak, egynémely tendenciája hasznosítható a hadtápszolgálat egészében is.

Személyi állományunk fegyelmi helyzetét alapvetően a kiegyensúlyozottság jellemzi.

Több tényező hatására – amelyekről a későbbiekben szó lesz – az elmúlt esztendő alatt valamennyi állománykategóriánál kézzelfogható fejlődés ment végbe. A néphadsereg egészére kiterjedő az élet- szolgálat és munkakörülmények fejlesztését dinamikusan elősegítő direktívikus célkitűzések megkívánták, de egyben ösztönözték is a szolgáltatások területén dolgozók körében a magasabb munkafegyelmet, a szervezettebb munkafolyamatokat, a körültekintőbb tervező-szervező munkát, egyszóval mindazt, ami az állomány munkáját – magatartását befolyásolják. Ezzel párhuzamosan a széleskörű és intenzív tudatformáló munka, a párt politikájának megértetése és elfogadtatása érdekében kifejtett tevékenység szintén alapvető forrása volt az állomány összekovácsoltságának, áldozatkész munkájának.

A fenti megállapítás bizonyításául számtalan tényt lehetne felsorakoztatni, egynéhányat közülük az alábbiak szerint vesszük számba. Fegyelmi megítélésünk alapjául az állomány szolgálati, munkafegyelmét tekintjük. A hivatás, a kü-

lönböző munkakörök ellátásában tapasztalt felelősségérzet, a zavartalan és egyre növekvő szinten folyó ellátás folyamatos biztosítása fémjelzte a hadtáp dolgozók munkáját. A hadtápszolgáltatások bármelyikét is említjük, mindegyik fontos jellemzője, hogy magasabb szintű ellátást kellett biztosítanunk, bonyolultabb nehezebb körülmények között.

Az egészségügy területén dolgozók nagy erőfeszítések árán minőségi változást értek el az első orvosi ellátás javításában, a csapattagozatok fejlesztésében, Lépést tartottak a háborús felkészítés, a technikai fejlesztés, a korszerű gyógyítási módok elterjesztésében. Javult az intézeti ellátás színvonala és a meglévő gondok ellenére szilárdult az erkölcsi-etikai állapot is. Mindezeknek az eredményeknek értéke igazán akkor érzékelhető, ha figyelembe vesszük, hogy ezekben az esztendőekben erőteljes létszámfejlesztést kellett mindenekelőtt a csapattagozatban megoldani, az egészségügyi alkalmasság megváltozott rendszere következtében lényegesen megnőtt a betegállomány, vagy olyan egyedi probléma, mint például a budapesti Baleseti Kórház kiesésével rájuk háruló többletmunkák, hogy csak a legfontosabbakat említsük.

Az ételmezési szolgálatnak az V. ötéves terv kezdetére kialakított és első sorban is a jó adottságokkal rendelkező laktanyákban kifejlesztett magas szintű ellátást kellett általánossá, az egész néphadseregre kiterjedően megoldaniuk. Ezzel egyidejűleg továbbfejlesztették az étkeztetések rendjét, kultúráját, lényeges eredményeket értek el a háborús felkészítés biztosításának korszerűsítésében. Nem kell szakembernek lenni ahhoz, hogy fogalmat alkotson bárki azokról a nehézségekről, amelyek ezekben az esztendőekben az ételmezéshez szükséges nyersanyag beszerzését, vagy a felkészült, hozzáértő állomány biztosítását képezte.

Hasonlóan alakultak az eredmények és a gondok a ruházati ellátás tekintetében ezekben az években. Egy összetételében új és szélesebb választékból álló tisztai, tiszthelyettesi ellátmány, a legénység öltözetének minőségi fejlesztése képezte a legfontosabb feladatát a szolgálatnak. Mindez a textilipar rekonstrukciójának, a szakemberek hiányának, a textiltisztítás és mosatás korszerűsítésének, illetve az ezekkel együttjáró nehézségeknek a maga bonyolultságával érzékelteti az itt dolgozók erőfeszítéseit.

Az üzemanyag szolgálat a folyamatos ellátás mellett jelentős mértékben fejlesztette a felhasználásra kerülő anyagféleségeket, növelve annak hatékonyságát. Korszerűsítette az ellátás rendjét, fejlesztette a feldolgozó, kiszerező és karbantartó rendszerét. Lényeges lépéseket tett a háborús ellátás javítása érdekében. Komoly eredményeket értek el az üzemanyag gazdaságos, takarékos felhasználása tekintetében.

Bonyolult körülmények között dolgoztak és igen magas követelményeket teljesítettek a közlekedési szolgálatnál munkálkodók. A szállítások megszervezése és biztosítása, egyidejűleg ennek korszerűsítése eredményesen folyt. Lefektették a korszerű rakodás-gépesítés és szállítás alapjait, eredményes vizsgálatokat folytattak a konténeres szállítások elterjesztése érdekében. Tevékenységük nagyságrendjére elég emlékeztetni a „PAJZS-79” gyakorlatra, amelynek a közlekedés-biztosítása bizony komoly erőpróbája volt a szolgálatnak, amellyel azonban eredményesen megbirkóztak.

Az üdültetésben és gyermekintézeteknél dolgozók munkáját is az eredményesség, a feladatok magasszintű teljesítése jellemezte. Még a korábbi években a mennyiségi fejlesztés, az általunk most vizsgált időszakban a minőségi fejlesztés, a korszerű ellátás kérdésein munkálkodtak mindenekelőtt. Ebben a szolgáltatás-

ban szinte valamennyi szolgáltatásnál tapasztalt nehézségek érzékelhetőek voltak és a kisebb-nagyobb fennakadások ellenére az ellátás színvonalának továbbfejlesztését tudták biztosítani.

Az átszervezést követően nyugodtabb légkörben végezte munkáját a Tábori Hadtápfőnökség és a Kiképző Bázis. Bár nálunk és a Központhadtáp más csapatainál is az elért eredmények mellett még előfordultak szabálysértések, bűncselekmények, de a legutóbbi időkben ezek ellen is hatékonyan és eredményesen lépnek fel.

A munkafegyelem és a munkához való javuló viszony e futólagos áttekintés alapján is kézenfekvő. De az állomány erkölcsi-politikai állapotának nem kevésbé fontos mutatója a szocialista versenymozgalom is fokozatos emelkedést mutat. 1976-ban 1975-höz viszonyítva az egyéni benevezések 30⁰/₀-kal emelkedtek, a kollektív benevezések 40⁰/₀-kal. A teljesítések is hasonló arányban nőttek, 25⁰/₀-kal több élenjáró és kiváló katona, 42⁰/₀-kal több élenjáró és kiváló egység lett. Ez a folyamat 1977-ben is tovább tartott, és 1978-ban a Központhadtáp katona állományának 90–95⁰/₀-a nevez be évenként és mintegy 40–45⁰/₀-a eredményes teljesítés alapján valamilyen cím birtokosa lesz.

Lényeges dolog ment végbe a polgári dolgozók munkaverseny-mozgalmában is. Itt valójában a XI. pártkongresszus tiszteletére kibontakozott versenymozgalom tömegmértetűvé emelte területünkön is a polgáriak versengését. Különösen a szocialista brigádok és a hadtápfőnökség Szakszervezeti Tanáccsal kiadott új versenyutastása tovább tisztázta a területi sajátosságok megoldási formáit és minden bizonnyal a XII. pártkongresszus – a felszabadulás 35. évfordulója tiszteletére megindult verseny tovább szélesíti a dolgozók aktív részvételt feladataink megoldásában vállalt kezdeményező szerepüket.

Fegyelmi helyzetünk alakulásának másik fontos mutatója a törvényes rend biztosítása, szabályzatok követelményei mind teljesebb érvényesülése. A hadtápszolgálatban is – bár arányuk az elmúlt évek során az ismert intézkedések hatására csökkent – a magasfokú hivatástudat és következetes erkölcsi-fegyelmi helyzet kifejezői a hivatásos tisztek és tiszthelyettesek. Öröndetesnek tartjuk, hogy a Központhadtáp tisztai állományának jelentős hányadát kiemelkedő munkáért elismerésben részesítik, így évenként most már tudatosan a tisztikar 70–75⁰/₀-át dicsérték meg, részesítették különböző elismerési formákban.

Épp a pozitív tendenciák miatt szembetűnőbbek az olyan negatív jelenségek, mint a szocialista együttélési normák szabályainak megsértése, a követelmények egyszerűsítésére való törekvés, esetenként az önzés és az anyagi felfogás, a mind nagyobb számú felelőtlen közlekedési magatartás.

A tisztek által elkövetett fegyelemsértések aránya az elmúlt évek során csökkent és nem haladja meg az elviselhetőség határát: Még 1976-ban a tisztek 9,1⁰/₀-át kellett felelősségre vonni, 1978-ban már csak 5,4⁰/₀-át.

Kedvező fejlődés tapasztalható a tiszthelyettesek helyzetében is a normatívákhoz való viszony tekintetében. Elismerésben részesül évenként jelentős többségük, mintegy 65–70⁰/₀-uk.

Felelősségrevonásuk aránya is egy javuló helyzetre utal, hiszen csökkent és ezen a szinten stabilizálódott a felelősségrevontak aránya. Így: még 1976-ban a tiszthelyettesek 36⁰/₀-a, 1978-ban már csak 9⁰/₀-a lett megfenyítve.

A sorállomány fegyelmi helyzetének mutatóit számbavéve azt tapasztaljuk, hogy itt is évek óta kiegyensúlyozott helyzet, alapvetően kielégítő állapotok uralkodnak. Körükben a gondok forrása leggyakrabban nem a szolgálati feladatok,

hanem az otthoni problémák és legfőképp a szabad idő során előforduló lazaságok nyújtják. Többségük szabálysértések nélkül, elismerésre méltóan dolgozik, amit a dicséretes növekvő aránya is mutat, évenként mintegy 60–70%-át részesítik elismerésben jó munkájuk után a parancsnokok. A megdicsérték arányának emelkedését anélkül, hogy eltuloznánk, mindenképp úgy értékelhetjük, hogy egy folyamatos nevelő munka eredménye.

A normasértéseket elkövetők aránya is csökkent, és valószínű még itt is további erőfeszítésekkel néhány százalékos eredményt el fogunk érni, annak a realitásnak a szem előtt tartásával, hogy a sorozott fiatal állomány körében ilyen arányú felelősségrevonás még évenként ismétlődni fog. A javulást mutatja, hogy míg 1976-ban a sorkatonák 36%-át kellett felelősségre vonni, 1978-ban már csak 23,8%-át fenytették meg.

A polgári dolgozókra vonatkozó elismerések és normasértések csak az utóbbi évek során kerültek a figyelem középpontjába. Ennek oka nemcsak egyre növekvő arányuk, hanem az is, hogy mind nagyobb százalékuk tölt be felelős, sokan vezető beosztást, akik munkájának és magatartásuknak megítélése katonai érdeket fejez ki. Azt is hangsúlyozni szeretném, hogy jelenlegi nyilvántartási rendünk a Munka Törvénykönyvében szereplő elismerések és felelősségrevonó szankciókra épül, amelynek egyfajta módosulását a kinevezett állomány felé állított magasabb követelmények már magukkal hozták. Valójában egy olyan helyzettel kell öszintén szembenéznünk, amely lényeges a körükben folyó nevelő munka tekintetében épp úgy, mint a hadsereghez való kötődésük alakulásában.

A polgári dolgozókkal szemben, mint munkavállalókkal a munkahelyek, vállalatok, üzemek az állampolgári köteleességek teljesítését várják el. A hadseregbe belépővel szemben ugyanakkor több és magasabb a követelmény, amely, ha arra a munkakörre konkrétan nem is indokolt, de a szervezet jellege az ott dolgozók mindegyikével szemben közvetít. Ennek a vitathatatlanul magasabb követelménynek az ellensúlyozásához nem áll rendelkezésünkre sem magasabb bérkeret, sem egyéb szolgáltatás. Voltaképp a körükben folyó felvilágosító, nevelő munka valamint a dolgozók kötődése, amely nem utolsó sorban az előbbi eredménye, biztosítja, hogy munkájukat eredményesen látják el.

Összességében polgári állományunk odaadó és magas színvonalú hű kifejezője a számunkra adott elismerések, dicséretes aránya: közülük is évenként jelentős arányban, 75–85%-ban, részesülnek dicséretben, jutalomban, kitüntetésben.

A felelősségrevontak aránya számszerűen lassú emelkedést mutat, ez azonban nem annyira a fegyelmezetlenségek számának növekedését, hanem a jelentési és nyilvántartási rendszer fejlődését mutatja. Még 1976-ban a polgári dolgozók 3%-át 1978-ban 5,7%-át kellett felelősségre vonni.

Fegyelmi állapotunk javulásának másik jelentős mutatója az elkövetett fegyelemsértések jellegén belül végbement változás. A katonai fegyelem helyzetének egyik legérzékenyebb mutatója a függelmi viszonyok állapota. A kiszabott fenytések közül legtöbbet épp e viszonyok szilárdítása érdekében foganatosították, és itt is azt tapasztalhatjuk, hogy egy elért állapot állandósul. A helyzet jobb érzékeltetése céljából itt az 1975-ös adatokat is feltüntetjük. Függelmi viszonyok megsértéséért a kiszabott fenytések: az összfenytések 1975-ben 33%-át, 1978-ban 26%-át képezték.

Ezen belül nem sikerül a parancs hanyag teljesítéséért és az előljáró félrevezetéséért kiszabott fenytések arányát csökkenteni, ezt csak a tiszteletlen magatar-

tás tekintetében tarthatjuk jónak, ahol is az 1976-os 9,1⁰/₀-ról 1976-ban 4,5⁰/₀-ra redukálódott a kiszabott fenyítések aránya.

Nem csökkent, ellenkezőleg nőtt az önkényes eltávozás és késés miatt kiszabott fenyítések aránya. 1977-ben ez az összfenyítések 17,8⁰/₀-át tették ki, 1978-ban már 21,7⁰/₀. Az állománynak az utóbbi évekre kialakult összetétele önmaga e fegyelemsértések előfordulásának lehetőségét növelte és nem szabad azt hinnünk, hogy ez a jövőben nem fog ismétlődni. De a növekedés megállítását reális feladatnak tekinthetjük.

A leittasodással összefüggő fegyelmi és szabálysértések helyzete is arányát tekintve állandósult, és itt is egy ugyan lassú, de emelkedő tendencia figyelhető meg, amely ellen még határozottabb fellépés indokolt.

A fegyelemsértéseknél tapasztalt tendenciák jellemzik a rendkívüli események alakulását is. Úgy ítéltető meg, hogy e körülmények és a nevelő munka eredményeként sikerült egy kedvező fordulatot elérni a RE csökkentésében, és a most kialakult szint állandósult. Évenként mintegy 80–85 RE előfordulása a korábbi gyakorisághoz képest e kedvezőbb kép mellett a megelőzés érdekében kifejtett tevékenység javulását is mutatja.

Nem kívánom tovább részletezni és számadatokkal fárasztani az olvasót, csupán néhány tendenciára szeretném felhívni a figyelmet, amely ezekben az években bontakozott ki.

A gazdálkodási követelmények előtérbe kerülésével nagyobb figyelmet fordítottunk az anyagi fegyelem és az ésszerű takarékoság megvalósítására. Törekvéseinket azonban az elkövetett vagyon elleni bűntettek alakulása nem igazolta kellően, és a néphadsereg egészére jellemző tendencia nálunk is fellelhető. Növekedett a gazdasági visszaélések száma és nem javult kielégítő módon az anyagi-technikai eszközök, személyi felszerelési tárgyak karbantartása, megóvása. A karbantartás elhanyagolásáért kiszabott fenyítések aránya is az 1977-es 3,5⁰/₀-ról 1978-ban 7,8⁰/₀-ra emelkedett. A növekedést azonban az is kiváltotta, hogy egyrészt alaposabb és szigorúbb lett az ellenőrzés, másrészt épp emiatt most kerültek felszínre korábbi visszaélések is.

A másik figyelmeztető tendencia a szabálysértéseken belül a közlekedési vétségek arányának növekedése. Még 1976-ban a szabálysértések 22,2⁰/₀, 1977-ben már 50⁰/₀ és 1978-ban már 70⁰/₀-a közlekedési vétségéből származik. Itt sem tagadjuk, hogy a kocsik számának növekedése önmagában emelte a veszély potenciális lehetőségét. Ezzel azonban nem magyarázhatjuk meg helyzetünket. Tudomásul kell vennünk, hogy még korábban az italozásnak gyakran nem voltak következményei, most, ha az illetőnek kocsija van, bizony súlyos katasztrófához vezet. Így például 1978-ban közúti baleset következtében 4 emberünk halt meg, és a 4 halálos baleset közül háromnál a baleset ittas vezetésből történt. Teendőinkre feladataink felsorolásánál még visszatérek.

Végül a RE közül a szintén igen súlyos következménnyel járó öngyilkossági kísérletek és öngyilkosság alakulásáról azt állapíthatjuk meg, hogy a kritikus 1974-esztendő után lényegesen csökkent előfordulásuk (akkor 35 volt) és bár nem vagyunk elégedettek mostani helyzetünkkel, de a megelőzés érdekében kifejtett munka nem volt hiábavaló.

1976-ban öngyilkos lett 8 fő, kísérletet tett 8 fő,

1977-ben öngyilkos lett 8 fő, kísérletet tett 8 fő,

1978-ban öngyilkos lett 6 fő, kísérletet tett 7 fő.

Lényeges hangsúlyozni azt a körülményt, hogy valamennyi eset előidézője, oka a biológiai problémákon túl az otthoni nehézségekkel, családi konfliktusokkal volt kapcsolatban. Ez azonban nem csökkentheti egy jöttányit sem felelősségünket a megelőzés tennivalóiban.

Itt a megváltozott körülmények, a bánásmód, a durva hangnem felgyorsíthatja az elhatározást. Időben felderített és megismert tényállás ugyanakkor elősegítheti az esemény megelőzését.

Fegyelmi munkánk szilárd alapjaira támaszkodva még nagyobb szervezettséggel, területszerűséggel erősítsük nevelő munkánk hatékonyságát.

Az elmúlt esztendő a fegyelem megszilárdítása tekintetében – ahogyan az előbbi áttekintésünkből is kitűnik – eredményes volt. Igaz, a hadtápvezetés, beleértve a középírányító és intézetszerű vezetést is, következetes és nagy munkát végzett az állomány körében meglévő fogyatékoságok felszámolása, a törvényes rend, a szabályzat szerinti élet érdekében.

E munkából különösen kiemelkedőnek ítéljük meg a Hadtápfőnökség 1978. január 10-én megtartott fegyelmi értekezletét, amely mély elemző munka alapján reális értékelést adta helyzetünknek és határozta meg legfontosabb teendőinket is.

Stadler János vezérőrnagy elvtárs értékelő és feladatállító beszédében sokoldalúan mutatta be helyzetünket, amelyek időszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint egyrészt az elért eredmények, másrészt, hogy ezek a feladatok napjainkban is aktuális teendőket tartalmaznak.

A fegyelmi nevelő munka legfontosabb láncszemként a vezetők politikai-erkölcsi helyzetének javítását, a szocialista tudatformálás fejlesztését, a katonai szakmai felkészültség növelését ragadta meg az értekezlet.

Nagy érdeme volt az értekezletnek, hogy az eredmények elismerése mellett igen őszintén és önkritikusan vette számba hibánkat, a meglévő fogyatékoságokat. Ma sem tudnánk pontosabban körvonalazni azt a felelősséget, amelyről Stadler elvtárs a következőket mondotta: „A vezető hatalma a szocializmus közepette a nép érdekeinek képviselője, amelyet az állami döntések ruháznak személyére. De ennek a hatalomnak és így a nép érdekeinek képviselője minden poszton, minden pozícióban az ott levő vezető személyes magatartásától függ.”¹

Helyes felismerése fegyelmi nevelő munkánknak, hogy a szocialista életmód fejlesztése az egyik leghatékonyabb eszköz az állomány erkölcsi arculatának szilárdításában. Ezen a területen azonban még elég sok értetlenséggel találkozunk. Lassú az elméleti tisztázódás is, sokan az életmód alatt a fogyasztás szerkezetét, mások a szabad időt, megint mások a magánélet szféráját elemzik. Csak lassan terjed az a helyes felfogás, amely az életmód alatt a tevékenység-szerkezetet érti és benne a legfontosabbakat, mint a munkát, a közeletiséget, a művelődést és egyéb létfenntartással együttjáró alaptevékenységet. A szocialista életmód pedig azt jelenti, hogy a fő tevékenységi szférákban a szocializmus eszméi, elvei, követelményei kell, hogy érvényesüljenek. Bár a felsoroltak igen leegyszerűsítve vázolták fel az életmódra vonatkozó kérdéseket, arra mégis alkalmasak, hogy fontos következtetést megfogalmazzunk.

A fegyelmi nevelő munkával szemben támasztott igények ma már megkövetelik, hogy az ember egész személyiségére ható, gondolkodását, magatartását, egész tevékenységét átformáló komplex rendszerből álljon.

¹ A fegyelmi értekezlet anyag. 00295/78. 10. old.

Ebből a felismerésből fakad voltaképp nevelő munkánk, további tennivalóink programja is. Az adott konkrét tevékenységi formák érdekében, a hozzá szükséges fegyelmi mentalitások kiváltása mellett a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítanunk az összetevékenységre ható, az ember egész személyiségét befolyásoló rendszabályok, nevelési követelmények kialakítására.

Változatlanul legnagyobb figyelmet továbbra is a szolgálati, a munkafegyelmre kell fordítani, de ennek során is a sokféle összetevőből a munkához való új, szocialista viszony formálást kell előtérbe helyezni.

Tapasztalataink alapján az is igazolódott, hogy a hadtápszolgálatban különösen nagy jelentősége van az anyaggal történő gazdálkodásnak a beszerzéstől, a kiszerezésig a szállításon át a felhasználásig. Ebből a felismerésből kiindulva igen nagy jelentőséggel bír a tulajdonosi szemlélet fejlesztésének lehetősége. Személyesen végzett vizsgálataim is (1974-ben az Ikarusz-ban) arról győztek meg, hogy a munkafegyelem és munkához való új szocialista viszony egyik alapvető kérdése a tulajdonosi érzés fejlettsége. A vizsgálatok során megkérdeztük a dolgozókat, hogyan vélekednek arról a munkatársukról, aki hétvégi házának építéséhez az üzemből különböző anyagokat eltulajdonít. Majd ezt követően megkérdeztük, hogyan vélekednek arról a dolgozóról, aki az öltözőszekrényből munkatársának valamilyen értékét eltulajdonítja. Talán mondanom sem kell, mindkét esetet elítélően minősítették, de még az előbbit hibának, megtévedésnek, az utóbbi súlyos bűnnek, olyannak ítélték meg, amelyet nem lehet megbocsátani.

Persze ez a vélemény nemcsak a tulajdon különböző formái által határozódott meg, de az is nyilvánvaló, hogy az emberek a közönség, az állam tulajdonát közel sem érzik annyira magukénak, mint személyi tulajdonukat. Igaz, és szerencsére ez a kivétel, hogy előfordul olyan is, amikor valaki nem tesz különbséget személyi és az állam tulajdona között, de nem a megóvás, hanem a felhasználás során. Ez azonban már a visszaélés területére tartozik.

A tulajdonosi érzés fejlesztése nagymértékben függ a felvilágosító-nevelő munkától is, de nagy szerepet játszik benne a rendelkezési jogosultság, a felhasználás szakszerűségének, ellenőrzésének közösségi lehetősége, formái. Vajon az elmúlt évek során egyes helyeken az irodák berendezése, átalakítása, az egyes anyagok felhasználása, a szolgálati gépkocsik, egyéb technikai eszközök igénybevétele során eszükbe jutott-e, hogy mindezek a mi pénzünkben, a mi közös tulajdonunkból kerül kifizetésre? Van-e egyértelműbb kifejeződése a kispolgári gondolkodás és magatartás-módnak, mint az előbbi példa, amikor is a felhasználó bár tudja, hogy a közös tulajdon rovására cselekszik, de az ő személyes haszna lényegesen nagyobb, mint egyéni vesztesége a közösből? A magánélet területén tapasztalható kispolgári életvitelnél ez veszélyesebb, mert legtöbbször a korszerűsítés, a szolgálati, hivatali érdekre történő hivatkozás jegyében folyik. Az ilyen magatartás sajnos másokat is megfertőz és az ilyen példákat követik sőt alárendeltjeiktől elvárják. A közös tulajdon védelméért érzett felelősség fejlesztésének, ennek a tulajdonosi érzésnek a fejlesztése hadseregünk egészében és a hadtápszolgálat területén különösen nagy szerepe van. Véleményem szerint ez a munkához való viszony kialakításának elengedhetetlen része. Ugyanakkor az anyagi szolgáltatás területén dolgozókra nagy felelősség is hárul a különböző alkalmakkor és személyektől felmerülő igények megítélése vagy épp elutasítása során.

Fegyelmi nevelő munkánkban igen fontos szerepe van annak, hogy az általunk végzett tevékenység, a hadsereg anyagi ellátása olyan elválaszthatatlan része a mindennapi életnek, hogy az e területen jelentkező mindenféle fennakadás azonnal

reakciókat vált ki a szervezetben és a szolgáltatásban egyaránt és ez újabb cselekvésre ösztönöz. Ez a körülmény nálunk nagymértékben befolyásolja állományunk tevékenységét. A fegyelemsértések jelentős részénél felismerhetjük, hogy az előbb említett folyamat rendszerint akkor okoz zavart, ha a szolgáltatásban dolgozóval szemben jelentkező követelmények szükségességének belátása lényegesen elmarad és konfliktus-situáció jön létre. Ez azoknál akiknek személyisége kevésbé felkészült, olyan cselekvéseket válthat ki, amelyek fegyelemsértésbe torkollanak. El lehet-e ezeket kerülni és mi a megoldás útja?

Természetesen kizárni ezeket a lehetőségeket abszolút értelemben nem, de csökkenteni előfordulásukat lehet, ahogyan erre saját fegyelmi helyzetünk adatai is bizonyításul szolgálnak. A cselekvés normális menete a feladat ismeretéből, annak belátásából és végrehajtásából áll. Ha a belátás hiányzik vagy alacsony szintű, akkor a kényszerítés eszközei, rendszabályai, a kilátásba helyezett vagy fogana-tosított szankciók állnak az irányítás rendelkezésére.

Sajnos arról győződünk meg, hogy több vezető nem rendelkezvén kellő felkészültséggel az emberi tudat rejtelméről nem gondoskodik időben azokról a rendszabályokról, amelyek a fegyelemsértések lehetőségét csökkentenék. Arról van ugyanis szó, hogy egy-egy konkrét esetben az elvárható és ésszerű cselekvések helyett olyan megoldásokhoz folyamodnak emberek esetenként, amelyek saját jól felfogott érdekük ellen is hat. Az emberek tudatvilágában a mindennapi, prakti-kuláris és legfőképp a közvetlen érdekelttség sokszor meghaladja az ész által dik-tált feltételeket. Az önkényes eltávozó legtöbb esetben tisztában van cselekedeté-nek következményével, mégis a közvetlen előny érdekében vállalja azt. Még pon-tosabban elhalasztja a követelmény érdemi mérlegelését és maga is meglepődik amikor arra az esemény után a felelősségrevonás rákészteti.

Mindez azt az igen fontos szabályt szeretné erősíteni és erre ösztönözni a ve-zetőket, hogy a tevékenységi körök kialakítása, a feladatok kijelölése, az életmód az életvitel elrendezése intézeteinkben, alakulatainknál mindig járjon együtt olyan szabályozásokkal, amelyek visszatartják, esetleg megakadályozzák a normálistól történő eltérést. Akkor várható a szabálysértések további csökkenése, ha már az elkövetés folyamatában olyan akadályba ütközik a cselekvő, amelyik leküzdése meghaladja a közvetlen érdek által sugalt érdeket. Egy triviális példával élve – az ajtóra nem azért teszünk zárat, mert azt a betörő nem tudja felnyitni, hanem azért, hogy az erre hajlamot érző a zárba olyan akadályt lásson, amelyik cselekvésében visszatartó erőként lép fel.

A fegyelmi nevelő munka további sikeres végzéséhez nélkülözhetetlen felté-teléről, a jó munkavégzés körülményeinek tudatos fejlesztéséről is szólni kívánok. Közismert igazság, hogy a jól megszervezett munkában kedvező feltételek mellett dolgozók között jóval kevesebb a fegyelemsértő, mint ott, ahol csak a feltételek hiányoznak. Az utóbbi időben néhány helyen azonban torzulás figyelhető meg, pontosabban sorrendet állítanak fel, előbb feltétel és utána a munka. Így a dolgot persze nem is lehet szembeállítani. Minden vezető kötelessége a munka feltételei-nek minél kedvezőbb biztosítása. Vannak azonban határok, amelyekről nem feled-kezhetünk meg. Ha a múlt században építetr raktárban a ma épült és korszerűen berendezett feltételeket akarjuk, akkor irreálisak az igények. A feltételeket az adott viszonyok között lehet reálisan megítélni és nem más helyen meglévőekkel.

Sokféle feltételek közül befejezésül egyről, a munka szervezethezéről kívánok említést tenni. A szolgáltatás egyik sajátossága, hogy bár az ellátás folyamatos, de időben és térben koncentrálódik. Ezzel együttjár az a körülmény, hogy vannak

munkacsúcsok és vannak üres órák, esetleg napok is. Így például egy raktárban más a munka intenzitása szállítási napokon és megint más, amikor nincsállítás. Egy kórházi osztályon más a leterhelés a betegfelvételkor, megint más a műtéti napokon és ugyancsak más az igénybevétel a hétvégeken. Ezt a ritmusváltozást legtöbb helyen jól érzékelik és a munka szervezésénél messzemenően figyelembe veszik. Vannak azonban olyan helyek is, ahol az „üresjárat” okozza a legtöbb gondot. Ennek kitöltésében sajnos gyakori az olyan megoldás, amely végleteket tartalmaz. Az ismertebbek közül például az a helyzet, amikor „kitalálnak” munkát, hogy elfoglalják az embereket, másutt pedig teljesen felügyelet nélkül maradnak, és ilyenkor bizony legtöbbször fellazul a rend. Általános érvényű tanácsot persze nem lehet adni, de ezeknek az időszakoknak akkor fognak csökkenni a fegyelm-sértései, ha a nevelő-felvilágosító munka kiegészül azokkal a rendszabályokkal, amelyekről a fentiekben már szóltunk.

A Központ és Tábori Hadtáp erkölcsi, fegyelmi helyzetét áttekintve nem fedkezhetünk meg arról a körülményről, hogy ennek színvonala végsőfokon az egész hadsereg anyagi ellátásának milyenségét lényegesen befolyásolja. Mint ahogyan az is egyre inkább felismert szükségszerűség, hogy a csapattagozat hadtápszerveivel való átgondolt és szervezett együttműködés tevékenységünkben meghatározó szerepet játszik. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a betervezett vételezések, szállítások, tehát az ellátás végrehajtásában a kölcsönös pontosság a szervezetség és a rend előfeltétele, hanem egymás munkájának érdemi segítése a jószándékú észrevételek, jelzések úrján.

Ennek a jó együttműködésnek kiemelkedő színterei voltak a hadtáp szakhar-cászati gyakorlatok és bemutatók a csapathadtápnál épp úgy, mint a központ-hadtáp gyakorlatai és bemutatói. Kötelességünk a jövőben is e jól bevált és dícséretes törekvéseket tovább fejleszteni „tapasztalatainkat, sikereinket és gondjainkat egyaránt kicserélni, mint ahogyan ezen írás egyik szándéka is a kölcsönös tájékoztatás volt. A magyar közmondás régi bölcséletből fakad: „mindenki saját kárán tanul.” Nem tévedünk azonban, ha ezt tovább fejlesztve állítjuk, hogy napjaink jó szakembere más sikeres tevékenységének tapasztalataiból is merít és a másutt előforduló hibákat saját munkaterületén megpróbálja elkerülni.

A bevezetőben már említettük, most is csak utalni kívánunk arra, hogy fegyelmi helyzetünket kiegyensúlyozottnak tartjuk. A most folyó elemző megítélő munka váltotta ki az írásban szereplő gondolatokat, amelyekkel a hadtápszol-gálatban dolgozók fegyelmi-nevelő munkáját kívántam elősegíteni.

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Hogyan oktassuk a hadtáp „összkövetelményi program”-ban előírt szakharcászati kiképzés egyes tárgyköreit

Dr. Generál Tibor alezredes, a hadtudományok kandidátusa

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hadtáp tanszékének csapatkapcsolatai, illetve az akadémiai oktatás során szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az 1978-ban kiadott „Hadtáp Összkövetelményi Program”-ban – a régihez viszonyítva újszerűen – előírt szakharcászati kiképzés tárgyi és módszertani vonatkozásai még a csapatoknál nincsenek kellően kimunkálva és e vonatkozásokat nem értelmezik egységesen. Ennek a problémának a megoldását segíti majd elő az MNHF-ség által kiadásra tervezett Módszertani Segédlet, amely átfogja a szakharcászati kiképzés teljes anyagát, és tömören, utalások formájában segíti elő az egyes foglalkozások előkészítését és lefolytatását. A tapasztalatok alapján azonban már most célszerűnek látszik, hogy olyan mintát adjunk közre, amelyben részletesen feldolgozzuk a szakharcászati kiképzés 1. sz. tárgykörének két foglalkozását. A javasolt időszükséglet az ÖKP-ban megadott óraszámnak felel meg. Ezt növelni lehet, ha a gyakorlati foglalkozásokat szakharcászati vagy harcászati gyakorlatok keretében hajtjuk végre.

*

A mintaként kiválasztott tárgykör címe: A tábori őrszolgálat. A menet (szállító) oszlop és a települési körlet őrzésvédelme. (ÖKP. 285. o.)

A tárgykört jellemző sajátosságok: A tárgykör szervesen beilleszkedik a hadtápbiztosítás valamennyi tevékenységébe és rendszabályába. Tananyagának jártasság-, illetve készségintű elsajátítása egyik alapvető feltétele a hadtáp életképesség megóvásának és az előtte álló feladatok sikeres végrehajtásának. A tárgykör feldolgozása során a hadtápegységek rendeltetésszerű tevékenységének konkrét körülményeire kell alkalmazni azokat a szabályokat, amelyeket a katonák az alapkiképzés során az ügyeleti- és őrszolgálattal, a karhatalmi alaptevékenységekkel, a katona harctevékenységgel, továbbá az erődítéssel, álcázással, a műszaki zárással, az ön- és kölcsönös segélynyújtással kapcsolatban – különböző mélységgel – elsajátítottak.

A hadtáp katonáknak – attól függően, hogy melyik időszakban szolgálnak – jártasságot vagy készséget kell szereznii, illetve azokat megszilárdítani a tábori őrs- és járőrszolgálatban, a szállítóoszlop és a hadtápegység települési (elhelyezési)

körletének fedezőbiztosításában, a kiserejű földi és légi ellenség elleni harcban és az ellenség támadó erő által okozott károk felszámolásában.

A kiképzés során alapvetően érvényre kell juttatni az MNK Fegyveres Erőinek Szolgálati Szabályzata (Ált./20./VI. és VII. fejezetei; az MN Harcászati Szabályzata (zászlóalj – század) Ált./5./III. és VIII./2. fejezetei; a Csapathadtáp Utasítás (Htp./3.) (hadosztály – ezred) III. fejezetét; a KÁBESZ (Ált./38./IV. és V. fejezeteinek előírásait. Maradéktaianul fel kell használni a hadtáp ÖKP által előírt egyéb segédleteket és oktatófilmeket.

A vonatkozó alapvető szabályzat (utasítás, segédlet) pontok oktatása és begyakoroltatása a következő sajátosságok céltudatos figyelembevételével (érzékelésével) történjen:

- a feladat végrehajtása ismeretlen terepen, idegen nyelvű és ellenséges érületű lakosság, továbbá lélektanilag megdolgozott, mindenre elszánt ellenséges csoportok, korszerű és hatékony haditechnikai eszközök behatásának körülményei között történik;

- az a települési (elhelyezési) körlet, ahol az erőket és eszközöket őrizni, illetve amelyet védeni kell, ideiglenes jellegű, a fedett terepen és sötét napszakban a tájékozódás nehéz;

- a támadó ellenséges erők és eszközök nagysága ismeretlen, a hadtápegység létszáma és rendszeresített fegyverzete (tüzereje) csekély, az együttműködő csapatok távolabb helyezkednek el, a védelemben csupán a javításban levő vagy vételező technikai eszközöket, illetve ezek vezetőit, kezelőit, továbbá a könnyű sérülteket lehet bevonni;

- a fegyveres figyelő egyidejűleg a szakmai feladatát is ellátja, illetve a harcriadó rendszerint szakmai feladat végrehajtása közben éri a hadtápegységet;

- elnyúló menetoszlop és széttagolt település (elhelyezés) esetében az erők értesítése nagyfokú szervezettséget, centralizálása és átcsoportosítása pedig huzamosabb időt, fegyelmet és begyakorlottságot igényel.

1. sz. Foglalkozás (elméleti ismertetés, bemutatás, gyakoroltatás)

A foglalkozás tárgya: A tábori őrszolgálat ellátása és a szállító (menet) oszlop őrzésének-védelmének begyakoroltatása.

A foglalkozás során elérendő célkitűzések:

- felfrissíteni a katonáknak az őrszolgálat, a fegyverhasználattal kapcsolatos ismereteit: bemutatni és begyakoroltatni a tábori őrség (őrszem, fegyveres figyelő) és a járőr összeállítását, szolgálata ellátását és váltásának végrehajtását.

- megismertetni a katonákkal a hadtáp menet (szállító) oszlopot érhető ellenséges földi és légi támadások célját, módjait, valószínű területeit, a támadóeszközök felismerésének, valamint a szervezett védekezés kiváltásának jeleit és módozatait; begyakoroltatni a menet (szállító) oszlop védelmének támadása elhárításának, megsemmisítésének fogásait és módszereit;

- begyakoroltatni a katonákkal az ellenséges behatás károsító következményei felszámolásának rendjét és fogásait;

- elérni, hogy a katonák képesek legyenek a tábori őrszolgálat, a szállító (menet) oszlop őrzés-védelmével kapcsolatos feladatokat szakharcászati komplex foglalkozásokon, gyakorlatokon önállóan vagy rajkötélékben végrehajtani.

A foglalkozás javasolt időtartama: $3 \times 2 = 6$ óra (360 perc).

A foglalkozás oktatási kérdései, azok összetevői (részkérdései), a levezetés időszükséglete, módszere, módszertani tanácsok, útmutatók.

A) Az őrszolgálat célja, rendeltetése, feladatai menetben és a települési körletben

a) A hadtápmunka és a hadtápjelzőobjektumok őrzendő elemeinek jellemző sajátosságai harcban, tábori körülmények között.

b) A hadtápjelző őrzésének, védelmének célja, fogalma

– az őrszolgálat fogalma, rendeltetése általában;

– tábori őrség (jelzőrendszeres őrzés) célja, az őrszem (őr-őrtárs, fegyveres figyelő, fűlélő) és a járőr szolgálatának sajátosságai, befolyásoló tényezői a hadtápjelzőszervezetek közvetlen biztosításában és a személyi állomány riasztásában.

c) A menet (szállító) oszlop és a települési körlet funkcionális elemei közvetlen őrzésének feladatai, megszervezése és végrehajtása.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 20 perc elméleti ismeretetés (szemléltetőeszközökkel).

B) A tábori őrség vezénylése, őrhelyek kijelölése, az őrkök felállítása, fegyverhasználat, jelek-jelzések továbbítása, pihentetés

a) A tábori őrség vezénylésének elvei kisebb és nagyobb hadtápjelzőszervezeteknél: az objektumparancsnokságok (vezető- és ügyviteli szervek, bejáratok, lőszer-raktárak, rakétatechnikai és más fontosabb objektumok, elemek, alegységek) őrzése és járőrőrzés huzamosabb időre vezényelt tábori őrséggel; a rövidebb időre vezényelt fegyveres figyelő alkalmazása kisebb jelentőségű objektum elemeinek biztosítására; a hadtápjelzőobjektumok őrzésének sajátosságai olyan környezetben, ahol a lakosság ellenséges érzületű.

b) Az őrhely (figyelőhely) elemei, eszközei: az őrhelyek kijelölése (mozgási körletek, jelszó – jelhang, figyelési-fűlélési sáv, irány, jelek és jelzések, különösen figyelendő jelenségek meghatározása, éjjellátó eszközök alkalmazása; a fegyverhasználat esetei, módjai, eszközei, dublázásuk módszerei és fogásai lát- és hangjelző, illetve hírközlő eszközökkel.

c) Vegyi-, sugár- és bakteriológiai figyelés, tüzek keletkezésének megakadályozása, belső rend fenntartása, egyéb veszélyhelyzetek észlelése.

d) A tábori őrség (fegyveres figyelők) pihentetése.

Az oktatási kérdések feldolgozásának időszükséglete: 40 perc.

C) Az ellenséges földi csoportok és légi kötelékek területei, a támadásuk elbáritásának módjai

a) A hadtápjelző ellen alkalmazható földi és légi támadó kötelékek, eszközök harci jellemzői: atom-, vegyi-, bakteriológiai- és gyújtófegyverek; rakéta-, tüzérségi és aknavető tűz; előrevetett vagy visszamaradó gépesített és harcokci-alegységek; légi és folyami deszantok, felderítő-diverziós csoportok, osztagok; ellenforradalmi és fosztogató bandák, ellenséges érzületű lakosság; repülő géppár, raj, század, helikopter raj stb.

b) Az ellenséges földi kötelékeknek a hadtápjelző menet (szállító) oszlopa elleni támadása (behatása) várható területei: úthézagok, vízi akadályok, töltések, rombolt műtárgyak és útszakaszok, egyenes vagy nehezen leküzdhető útszakaszok, erdei fatorlaszok, lakott helységek omladékai stb.

c) A földi ellenség támadásának elhárítása *nagyobb ellenséges erő esetén*: kitérés a támadás elől (harc nélkül vagy az ellenség lefogásával, oszlopfordítással, a biztosító erők felzárkózásával és más menetvonal igénybevételével; illetve harcjárművekből álló megerősítés bevarásával (lásd: 3. sz. vázlat); *kisebb ellenséges erő esetén*: az ellenségnek a biztosító erők által arcból történő lefogásával és megkerülő osztag alkalmazásával vagy a menet gyorsított folytatásával.

d) A *tüzérségi rábatás* körzetének leküzdése: az egyes gépkocsik eltérő sebességével és követési távolságával; oszlopnnyújtással és a menetsebesség fokozásával; a gépkocsik egyenkénti, gyors átbocsátásával; párhuzamos menetvonal igénybevételével.

e) A légi figyelő tevékenysége és a *légi ellenség támadásának elhárítása*: alacsony támadás esetén letérés a mellékterepre, ködképző eszköz alkalmazása, ösztűz a légi támadó eszközökre a rajparancsnok vezetésével (lásd: 4. sz. vázlat); nagymagasságból történő bombázás, fedélzeti rakétacsapás esetén távköz és sebességnövelés: tűznyitás az alacsonyan támadó repülőgépekre, helikopterekre.

f) A TZR – mint harckocsi tartalék – szerepe a menet (szállító) oszlop biztosításában.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 60 perc.

D) *Biztonsági rendszabályok*: egyéni védőeszközökkel kapcsolatos előírások; a személyszállítás és anyagmozgatás biztonsági előírásai; a harcászati gyakorlatok főbb biztonsági előírásai; lőszer, pirotechnikai anyagok kezelésének előírásai; tűzvédelmi előírások.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 30 perc.

E) *A menetoszlopot ért ellenséges földi támadás elhárítása védelemmel, védelemből támadásba való átmenettel a rajparancsnok vezetésével* (gyakorló foglalkozás).

a) Visszamaradt ellenséges csoport támadása a szállító raj (szakasz) zöme ellen (a rendelkezésre álló tereptől függően) a támadás észlelése, az értesítés végrehajtása; a biztosító csoport tevékenysége az ellenség arcból történő lefogása céljából.

b) A zöm mellékútra vagy a mellékterepre (fedezékbe) való letérése (irányítása), esetleg menetoszlopának megfordítása, gyülekeztetése a lőtávolságon kívül.

c) A megkerülő csoport és a tartalék harcrendjének felvétele, a rajparancsnok parancsa a támadásra (manőverre).

d) A támadás (az ellenség megkerülésének és megsemmisítésének, visszavonulásra kényszerítésének) végrehajtása.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 150 perc.

F) *A következmények felszámolása*:

– a felhasznált lőszerkészletek pótlása; tüzek oltása; ön- és kölcsönös segítségnyújtás, sérültkihordás, járművek előkészítése sérültek szállítására, sérültek felrakása; a sérült gépjárművekről a készletek átcsoportosítása, vontatások megszervezése; az oszlop újbóli rendezése.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 60 perc.

Módszertani tanácsok, útmutatók:

A foglalkozásvezető a gyakorlótéren (alakulótéren, tanpályán, megfelelő elő-

készített terepszakaszon) a besorolt járművek mellett vonalba (2-3 raj esetében: oktatási négyzetbe) felsorakoztatja az állományt. A jóváhagyott foglalkozási jegy alapján egymás után kifejti a részkérdéseket, amelyeket vázlatról (plakátról) szemléltet (lásd: 1. sz. vázlat).

Felhívja a figyelmet az ÁHKSZ időszakában az őrszolgálat, illetve harci körülmények között a tábori őrség szolgálatának különbségeire (a tábori őrség őrszeme őrből és őrtársból áll; a fegyveres figyelő az ÁHKSZ időszakában az őrség körletét őrzi, harcban viszont a hadtápszervezet funkcionális elemét biztosítja, légi és vegyi-, sugárfigyelést is folytat stb.); a jelzőrendszeres őrzés békében az őrk tevékenységeinek technikai jelzőrendszerrel (Sz-100) vagy őrkutyákkal való kiegészítése, harcban viszont az értesítés módjai és eszközei minden esetben alkalmazandók stb. Ezután bemutat egy tábori őrszolgálatra szabályosan felkészült katonát, ellenőrző kérdéseket tesz fel és áttér a következő oktatási kérdésre.

Ennek kapcsán egymás után kifejti a részkérdéseket, amelyeket vázlatról szemléltet (lásd: 2. sz. vázlat). Szabályosan felszerelt katonák segítségével bemutatja az őrszem és a fegyveres figyelő ór-(figyelő-) helyének kijelölését, a fegyverhasználat módjait. Bemutatja a hadtápszervezeteknél alkalmazható lát- és hangjelző eszközök [jelzőrakéták, színes füstképző eszközök, nyomjelző lövedékek, ködgyertyák, színváltó lámpa, zászlók, tárcsa, sapka- és karjelek, a gépkocsi differenciálművére szerelt fényjelzők, éjjellátó eszközök, lövés kombinációk, kézi sziréna, síndarab, harang, síp, kürt, vezényszavak, kisteljesítményű (URH) rádió, távbeszélő stb.]

Ezután a következő oktatási kérdés részleteit vázlatok (plakátok) felhasználásával egymás után fejtsse ki. Az ellenséges földi és légi támadó eszközöket, illerve ezek főbb harcászati-technikai adatait táblázatokkal, modellekkel (makettekkel) szemléltesse. Az adatok alapján mutasson rá arra a csekély időmennyiségre, amely a védekezés megkezdéséig rendelkezésre áll, majd vonja le az észlelés, értesítés és gyors cselekvés összefüggésével kapcsolatos következtetéseket. A biztonsági rendszabályok kapcsán a foglalkozásvezető a KÁBESZ és a foglalkozás során alkalmazott eszközök kezelési utasításainak (anyagismeret) alapján az előzőekben felsorolt részkérdésekből – előre begyakorolt katonák segítségével – azokat a fogásokat mutassa be, amelyek a következő oktatási kérdések kötelekszerű begyakorlásának biztonságos végrehajtásához szükségesek. A főbb fogások ismeretét, az ezekben szerzett jártasságot ellenőrizze. A gyakorló foglalkozáshoz a foglalkozásvezető – a foglalkozási jegyen rögzített előzetes terve szerint – az állományt ossza be ellenséges „jelző” és saját szállító csoportokra, majd jelölje ki a raj- (oszlop-) parancsnokot, aki intézkedjen az élgépkocsin haladó „biztosító csoport” (légi és vegyi-sugárfigyelő, néhány másodvezető) és a tartalék (TZR) megalakítására. Ezután a raj- (oszlop-) parancsnok tartson eligazítást, amelyben személy szerint szabja meg a feladatokat és szervezze meg a csoportok közötti együttműködést.

Az eligazítást követően a „jelző” részleg foglalja el a tüzelésre legalkalmasabb, előre szemrevételezett helyet, az oszlop pedig vegye fel nagyobb távolságban (1–2 km) kijelölt megindulási helyzetet, majd közelítsen a támadásra kijelölt terepszakasz felé. A „jelző” részleg várja be, amíg az oszlop 1/3-a elhalad, majd nyissa meg a tüzet. A „Biztosító csoport” foglaljon tüzelőállást és fogja le az ellenséget. Amikor a lefogás viszonylagos biztonsággal megtörtént, a zöm – előre megállapított jelekre – gyorsan, de biztonságosan térjen le a kijelölt mellékútra vagy foglaljon fedezéket a mellékterepen. Ha ezekre nincs lehetőség, akkor

normagyakorlásként, a rajparancsnok irányításával – végezzék el a menetszlop megfordítását és menetljenek 0,8–1,0 km-t visszafelé, ahol a személyi állomány szálljon gépkocsiról. Itt a rajparancsnok alakítsa meg a „megkerülő” csoportot, szabja meg a konkrét feladatukat, az oszlop biztosításával bízva meg a tartalékot, majd személyesen vezesse a zöm megkerülő tevékenységét. Amikor a „megkerülő” csoport tagjai az „ellenség” hátában és oldalában tüzelőállást foglaltak – foglalkozásvezető „fújja le”, majd részletesen értékelje a gyakorlatot.

Amennyiben az „ellenség” támadásakor a terep lehetővé tette a fedezékbe való vonulást, vagy a mellékút igénybevételét, úgy a menetszlop megfordítását a gyakorlat végén kell végrehajtani a Kiképzési Normák (Htp./5.) 395–406. oldalain kifejtett elveknek az adott körülményekre való alkalmazásával.

A foglalkozásvezető a következmények felszámolásához, a foglalkozást megelőzően teremtsen meg a Kiképzési Normák (Htp./5.) 1/3. alfejezet 5/c. pont (Tűzek oltása gépjármű maketten) és az 1/5. alfejezet 2. (elsődleges kötés), 3. (vérzés elállítása), 4. (segélynyújtás csonttörésnél), 8. (sérültek kihordása átszegdelt terepen), továbbá a 11/a. negyedik bekezdés (8 fő fekvő sérült felhelyezése a szükséganyagok felhasználásával sebesült szállításra előkészített általános járműre) normagyakorlásának feltételeit. Ezen kívül biztosítson vonórudat és vontatókötelet.

Rendelje ki (kérje kirendelni) a foglalkozásra az ellátó század (illetékes al egység) szolgálatvezetőjét és technikusát, illetve az ezred (illetékes) segélyhely állományából egy-két egészségügyi katonát. Közlés formájában adja meg a menet (szállító) oszlopot ért támadás károsító hatását a következők szerint:

– *gyújtólövedéktől égő* motorházak olyan kocsiszekrényes töltőgépkocsiknál, amelyek löszert, illetve üzemanyagot szállítanak;
– *sérült gépkocsik*: motorblokk-, továbbá kormányműsérülés,
– *felhasznált löszert*: személyenként differenciálva 0,1 javadalmazás;
– *sérültek*: fej-, felső és alsó végtag, mellkassérülés (nyitott légmell); vérzés; vállcsont-, alkar-, lábcsonttörés.

A foglalkozás során a foglalkozásvezető az egyes részkérdéseket módszeresen vegye át. A felhasznált löszerkészlet pótlását kösse össze az érintett hadtápszervezet löszertjavadalmazása kiszámításának és az egyes személyek által felhasznált löszert alegységek javadalmazásban történő meghatározásának gyakorlásával. A gépkocsitűzek oltását, az ön- és kölcsönös segélynyújtást, a sérültkihordást és a sérültek felrakását normagyakorlások formájában kell lefolytatni a Kiképzési Normák (Htp./5.) előzőekben felsorolt pontjai szerint meghatározott körülmények biztosításával.

A gépkocsitűzek oltását össze kell kötni a tűz lokalizálásával (aljnövényzet eltávolítása, friss földszívása stb.) A sérült gépjárművekről történő készletátcsoportosítást a címzettek és az eredeti rakománycsoportok, továbbá a veszélyes anyagokra vonatkozó előírások figyelembevételével kell végrehajtani. A változásokat a rakjegyzéken át kell vezetni. A foglalkozásvezető lehetőleg mutassa be az „egy oldalról”, „két oldalról” és a „véggel össze” átrakási változatokat, továbbá az oldalfalmagasító alkalmazását.

A vontatás megszervezésénél be kell mutatni a vontatókötelet és a vonórúd alkalmazását (a motorblokk sérülése esetén) továbbá – ha lehetőség van rá – a „félleg terhelt” vontatási módszert (a kormánymű sérülése esetén). Ez utóbbihoz darus gépkocsi szükséges. Az oszlop újbóli rendezése az átcsoportosított rakományok és

az anyagátadás sorrendjének figyelembevételével történik. Amennyiben a szállító-oszlop egy címzett részére szállítja az anyagi eszközöket, úgy az oszlop rendezésekor a lőszernek és az üzmánynak egymástól megfelelő távolságra történő sorolására kell figyelmet fordítani.

2. sz. FOGLALKOZÁS (gyakoroltatás):

A foglalkozás tárgya: A települési körletben levő hadtápegység tevékenysége az ellenség földi támadó csoportjai behatásának elhárítása, az ellenség megsemmisítése érdekében.

A foglalkozás során elérendő célkitűzések:

– begyakoroltatni a kiképzési kötelékkel az értesítés jeleinek és jelzéseinek leadását és továbbítását, továbbá az ezek által kiváltott tevékenységeket;

– a gyakorlatban egyes hadtápegységek védelmének körülményeire alkalmazni azt a jártasságot, amelyet a katonák a harcászati kiképzés során megszerettek;

– felfrissíteni a katonákkal a települési körletben tevékenykedő hadtápegységet veszélyeztető földi csoportok lehetséges válfajairól, ezek harci jellemzőiről szóló ismereteket, begyakoroltatni az ellenük való harc során a tűz- és manőver rendszabályait, megsemmisítésük módszereit és fogásait, valamint a hadtápegység funkcionális elemeinek együttműködését;

– szilárdítani a korábbi foglalkozásokon megszerzett jártasságot az ellenség támadó csoport által okozott káros következmények felszámolásában;

– elérni, hogy a katonák képesek legyenek a rendeltetésszerű tevékenységük közben, rajtaütésszerűen támadó ellenséges földi csoport behatásának elhárítására, illetve az ellenség megsemmisítésére vonatkozó feladatokat szakharcászati komplex foglalkozásokon, gyakorlatokon – a megszabott helyüknek és szerepüknek megfelelően – végrehajtani.

A foglalkozás javasolt időtartama: $3 \times 2 = 6$ óra (360 perc).

A) A települési körletben levő hadtápegység tevékenysége az ellenség földi támadó csoportjainak, módszere, módszertani tanácsok útmutatók.

A foglalkozás oktatási kérdései, azok összetevői (részkérdései), a levezetési csoportjai támadásának elhárításában, illetve az ellenség megsemmisítésében.

a) A hadtápot veszélyeztető ellenséges földi csoportok válfajai és ezek harci tulajdonságai (ismétlés).

b) A hadtápbjektumok körvédőképes védelménél alkalmazott módszerek és létesítmények jellemzői (lásd: 5. sz. vázlat):

a hadtápszervezet belső csoportosítása egyes funkcionális elemeiből létrehozott harci csoportok, tartalékok; gyülekezési hely, védőkörletek; műszaki létesítmények: lövészetknő, lövészgödör, lövészárók, tűzfészekként alkalmazott személyi és technikai óvóárkok (-helyek), fedezékek, gyalogsági és harckocsi akadályok; a települési körlet műszaki berendezésének ütemei.

c) A személyi állomány tevékenysége a harciriadó („földi támadás”) jelére: a rendeltetésszerű tevékenység abbahagyása, a fegyverzet tűzkész állapotba hozása; a védőkörletek elfoglalása; a támadással érintett védőkörletekben a harc felvétele a támadó ellenséggel; a tartalék összevonása a gyülekezési körletben.

d) Az ellenség földi támadásának elhárítása (az ellenség megsemmisítése) védelemmel: a védelem megszervezésének alapvető rendszabályai a hadtápszerve-

vezetek települési körletében: a védőkörletek és az azokat előkészítő, illetve megszálló harci csoportok, továbbá a tüzelési sávok (tűzösszeköttetés) kijelölése; a tűzösszpontosítás irányainak meghatározása; az átkarolás, az oldal- és hátbatámadás megelőzése; a védelem mélységben való lépcsőzése lehetőségének biztosítása;

- az ellenséges támadó csoport erejének, támadása megtévesztő és alapvető irányának felderítése, szándékának meghatározása;

- jelentések továbbítása a csapatparancsnokság és a támadással érintett védőkörletekből az objektumparancsnokság részére; parancsok (jelentések) továbbítása; a távoleső erők gépkocsin történő berendelése, illetve a támadással nem érintett védőkörletek állományának részleges vagy teljes kivonása, átcsoportosítása;

- az erő kifejtés összpontosítása, az ellenség támadási irányjaiban a zárótűz (tűzsávok) feltételeinek megteremtése, az első lépcsőben levő védőkörlet erőinek hátravonása, a felzárkózó ellenség kézigránáttal, a meglévő fegyverek zárótűzével, majd ellenlökéssel történő szétverése, visszaverése (megsemmisítése).

e) Az ellenséges földi támadó csoport visszaverése (megsemmisítése) támadással, bekerítéssel:

- az ellenséges földi támadó csoport megkerülésének, oldal- és hátbatámadásának, illetve bekerítésének feltételei: az ellenség támadásának megállítása; fedett terep elfoglalására való kényszerítése, részére jelentős veszteség okozása;

- a támadó csoportosítás (tartalék) létrehozása (a védelmi körlettel nem rendelkező, előre kijelölt funkcionális alegységekből, illetve a támadással nem érintett harci csoport (-ok) 50%-ából stb.) és gyülekeztetése a riadókörletben (kedvező terepszakaszon);

- a megtámadott harci csoport (-ok) megerősítése, tevékenységük összehangolása egymással és a támadó csoportosítás (megkerülő csoport) tűzével és manőverével;

- a támadó csoportosítás tevékenysége az ellenség átkarolása, megkerülése, oldalról vagy arcból megtámadása céljából;

- az átkarolt ellenség arcból való megrohamozása (szétverése, megsemmisítése, fogságba ejtése).

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 300 perc.

A következők felszámolásakor a foglalkozásvezető az 1. Tárgykör 1. sz. foglalkozása F) oktatási kérdések feldolgozásához nyújtott módszertani tanácsok, útmutatók szerint járjon el, a C) oktatási kérdés átvételekor pedig az 1. Tárgykör 1.sz. foglalkozása D) oktatási kérdések feldolgozásához nyújtott módszertani tanácsokat, útmutatókat vegye figyelembe.

Az 1. és 2. sz. foglalkozáson szerzett tapasztalatok elemzésével tegye élővé a kérdés feldolgozását.

B) Az ellenséges támadó csoport által okozott következmények felszámolása

- ön- és kölcsönös segélynyújtás, sérültek kihordása;

- sérültek járműre történő elhelyezése;

- tüzek oltása;

- lőszer-utánpótlás végrehajtása.

Az oktatási kérdés javasolt időszükséglete: 40 perc.

C) *Munkavédelmi és baleset-elhárítási rendszabályok:*

- személyszállítás biztonsági előírásai;
- harcászati gyakorlatok biztonsági előírásai;
- tűz- és robbanásveszélyes anyagok, lőszer, pirotechnikai anyagok kezelésének biztonsági előírásai;
- tűzvédelmi előírások;
- tisztasági és egészségügyi előírások;
- a baleset-elhárítás szervezése.

Az oktatási kérdés feldolgozásának időszükséglete: 20 perc.

Módszertani tanácsok, útmutatók:

A foglalkozásvezető a gyakorlótéren (tanpályán, megfelelően előkészített terepszakaszon) a foglalkozást megelőzően teremtsen meg a Kiképzési Normák (Htp./5.) II. fejezet 8/b. pont, c. pont, d. pont, e. pont, (az egyes objektumok területén kijelölt védőkörletek elfoglalása), továbbá a Száll. a/44. (gépjárművek menetvonalon történő megfordítása) normagyakorlásainak feltételeit. A foglalkozás előtt terepasztalon, írásvetítőn, plakáton vagy táblavázlaton be kell mutatni a települési körletben levő hadtápallegység tevékenységét a földi ellenség behatása elhárításának védelemmel és támadással való változatai szerint.

A hadtápot veszélyeztető ellenséges földi csoportok ismérveit – kérdezve kifejtő módszerrel – röviden át kell ismételni.

A hadtápszervezet belső csoportosítását, a gyülekezőhelyet és az egyes védőkörleteket célszerű a terep valamely alkalmas (uralgó) pontjáról áttekinteni, illetve az egyes műszaki létesítményeket előre elkészítettetni és bemutatni.

Ezután a foglalkozásvezető jelölje ki az objektumparancsnokot, az „ellenség” jelző erőket, lehetőleg vezényelt személyekből, az egyes harci csoportokat és a tartalékot (az ezeket jelző személyeket). Az objektumparancsnok – a foglalkozásvezető segítségével – szervezze meg a körvédőképes védelmet. Rendelje a személyi állományt a funkcionális alegységek települési helyeire, illetve indítson útba 1–3 gépkocsiból álló „szállítmány”-t. Az „ellenség” adott irányból való támadását valamelyik fegyveres figyelő észlelje, értesítse az objektumparancsnokot, aki rendelje el a harcíradiót („földi támadás”). A riadó vételekor minden személy harcszerűen foglalja el a részére kijelölt helyet, a szállítógépkocsik pedig a menetvonalon forduljanak vissza és vonuljanak be a gyülekezési körletbe. Itt az objektumparancsnok tájékozdjék, tegyen jelentést a csapatparancsnokság részére, majd kezdje meg az erők átcsoportosítását. Amikor a támadással érintett védőkörlet mélységében és a szárnyain a más helyekről kivont (távolabbról beérkezett) erők állást foglaltak, a védőkörletben levő személyek a tűz és mozgás szabályainak betartásával vonuljanak vissza. Amikor az „ellenség” megkezdí a felzárkózást, adott jelre (pl. jelző rakéta) – és a vonatkozási pontok figyelembevételével – ki kell váltani a zárótűzet. Ellenséges páncélozott szállító harcjármű vagy harckocsi (jelzőeszköz) esetén gyakorló kézigránátokat és kézi páncélelhárító fegyvert is alkalmazni kell. Amikor az „ellenség” előnyomulása elakadt és fedett terep elfoglalására kényszerült, az erők egy részével (az idő közben beérkező megerősítéssel) ellenlökést kell végrehajtani (lásd: 6. sz. vázlat).

Ezután a foglalkozásvezető állítsa vissza azt a helyzetet, amely a harci riadó elrendelése után alakult ki. Az objektumparancsnok a helyzetről való tájékozdása és a parancsnokság részére tett jelentés után vonja ki az erők 50 (vagy több) szá-

zálékát erősítse meg az „ellenség” támadásával érintett védőkörletet, majd – némi tartalék visszavonásával – alakítsa meg a megkerülő csoportot (hozza létre a támadó csoportosítást) és pontosítsa az együttműködést.

Ennek megtörténte után a megkerülő csoport harcszerűen (tűzzel és mozgással) jusson az ellenség oldalába (hátába), majd ügyelve a tűzzel való menővezetésre, támogassa az ellenség arcból való megrohmozását és vegyen részt annak szétverésében, megsemmisítésében (lásd: 7. sz. vázlat).

Amennyiben a kiképzési csoport létszáma nem teszi lehetővé valamennyi harcrendi elem létrehozását, úgy – alapvetően – a védelemnél a zárótűz feltételeinek megteremtését, a támadásnál pedig az ellenség megkerülését kell gyakorolni; a többi erő tevékenységét közlésekkel, jelzőerőkkel vagy eszközökkel kell érzékeltetni.

A foglalkozást részletes értékeléssel és feladatszabással kell befejezni.

(Mellékletek a folyóirat végén található.)

Az idegen hadsereg hadtápjáról

Skrabán László alezredes

„Az USA és a NATO haderők hadtápjáról” a HADTÁPBIZTOSÍTÁS 79/3. sz.-ban megjelent cikkemben alapvetően a fejlesztés irányaira kívántam a figyelmet felkelteni.

Az alábbi cikk alapján az USA, az osztrák hadművelet, a harc támogatásának (hadtápbiztosításának) elvei és szabályozása egyes kiemelt kérdéseit és gyakorlatát kívánom bemutatni. Továbbiakban az Osztrák Haderő fejlesztésének irányait, valamint Ausztria hadiipari objektumainak értékelését, potenciális lehetőségeit önálló részenként tárgyalom.

Az USA páncélos, gépesített és gyalog hadosztályok hadtápbiztosításáról

1. A hadosztály-hadtápbiztosítás néhány elvi kérdése

a) A csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú ellátását az USA szárazföldi csapatai hadtápjának megfelelő szolgálatai szervezik, a végrehajtást pedig alapvetően a hadosztály támogató parancsnokságok és önálló dandár támogató zászlóaljok, illetve ezek állományába tartozó századok végzik. A zászlóaljok vagy a hadosztály-, hadtest-hadtáp parancsnokságokra tartoznak, vagy közvetlenül a hadszíntér hadtáp-parancsnokság törzsének vannak alárendelve.

b) A hadtápbiztosítás olyan tevékenység, amelyet a csapatok érdekében közgazgatási, polgárügyi, pénzügyi, jogi, technikai-biztosító, egészségügyi, katonai rendőr, kiegészítő ellátó-szállító és más hadtápterületen hajtanak végre.

A dandártörzsek természetüknél fogva hadműveleti jellegűek, ezért a hadtápbiztosításban csak összehangoló szerepük van, hogy megfelelően biztosíthassák a dandár harcának támogatását.

c) A dandár hadtápbiztosításának két módszerét alkalmazzák: amikor a dandár a hadosztály alárendeltségében vívja meg harcát a támogatásra kijelölt hadtápegységek megmaradnak az anyaalakulatok alárendeltségében, de közvetlenül felelősek, a dandárparancsnok igényeinek teljesítéséért. Amikor a dandár harcát önállóan vívja meg, akkor a dandárt a szükséges támogató alegységekkel megerősítik. Ebben az esetben a dandárparancsnok vezeti ezen alegységeket és ellenőrzi tevékenységüket.

Minden parancsnok felelős az alárendelt és megerősítő alegységeinek, egységeinek hadtápbiztosításáért. Ha a hadtápbiztosítást nem alárendelt alegységek végzik, akkor a parancsnok felelőssége csak az összehangolásra korlátozódik. A pa-

rancsnoknak figyelembe kell venni az alárendelt és az azt támogató hadtáp lehetőségeit és nehézségeit. Számításba kell vennie a hadtápintézetek települését, az alárendelt parancsnokok igénylésének hatását az egész hadtápbiztosításra, valamint a hadtáp érzékenységét. Az alárendelt csapatok tevékenységének körzetében a parancsnok felelős a hadtáp intézetek és az utánszállítási útvonalak őrzéséért-védelméért. Felelős az anyagi-technikai fegyelem betartásáért. Tájékoztatni köteles a hadtápot azokról a kérdésekről is, amelyek befolyásolják a szükségleteket.

A zászlóalj- és magasabbegységek törzseiben külön szaktisztek végzik a támogatással kapcsolatos feladatokat. Ilyenek: a törzsfőnök személyügyi helyettese (G1), a törzsfőnök hadtáphelyettese (G4), a törzsfőnök polgárügyi helyettese (G5). A feladatokat a dandár, a hadosztály tüzérség, a hadosztály támogató parancsnokság és zászlóaljak szintjén a segédtsízt (S1), a hadműveleti és kiképző tízt (S3), és a hadtáptsízt (S4) végzi.

2. A hadosztály támogató parancsnokság rendeltetése

A hadosztály hadtápbiztosításának végrehajtása. A dandárok támogatására a hadosztály támogató parancsnokság ellátó, kiszolgáló, egészségügyi és javító alegységeket jelöl ki, amelyek szervezését, összetételét a dandárok szükséglete határozza meg.

A hadosztály támogató parancsnokság parancsnoka a hadosztály harckiszolgáló támogatásának – továbbiakban hadtápbiztosítás – alapvető vezetője. Felelős a hadosztály hadtápbiztosítási terve kidolgozásáért és végrehajtásáért. Előljárója az összes alárendelt egységnek (a közigazgatási század kivételével).

A hadosztály támogató parancsnokságok elvi szervezése: a Hadtápbiztosítás 1979. 3. számának melléklete szerint. A páncélos, gyalog és gépesített (légideszant és légimozgékonyoságú) hadosztályok hadtáp (harckiszolgáló) alegységei telepítésének elvi vázlatai az 1., 2. és 3. sz., az USA 5. és 7. hdt.-ek hadtápjának konkrét szervezése és béke elhelyezkedése a 4–5. sz melléklet szerint.

d) A hadosztály támogató parancsnokság fő feladatait az alábbiakban határozzák meg: javaslatok kidolgozása, anyagi biztosítás és közvetlen támogató technikai biztosítás végrehajtása, a hadosztályszintű egészségügyi biztosítás, korlátozott mozgó tartalék szállítása, fürdetés és megfelelő fehérműcsere végrehajtás, sírnyilvántartás; zene és polgári ügyek támogatása szükség szerint.

e) A hadosztály támogató parancsnokság a hadtápbiztosítást egységek szerint, területi elv, szerint, feladat szerint, vagy az előbbi módszerek kombinációjával hajtja végre. Egység támogatásnál a hadosztály támogató parancsnokság meghatározott egysége, egységcsoportok ellátását, kiszolgálását végzi. Területi támogatás esetén egy meghatározott földrajzi környezetben levő összes vagy csak egyes egységek ellátását és kiszolgálását végzi, míg feladat szerinti támogatásnál meghatározott egység, vagy terület ellátása és kiszolgálása csak egyes feladatokra vagy csak a hadtápalegységek meghatározott teljesítőképességéig terjed ki.

3. A hadosztály támogató parancsnokság alkalmazásáról, az alkalmazás általános elveiről

a) A hadosztály támogató terület a hadosztály mögöttes területének (hadtápkörleteinek) azon része, ahol a hadosztály támogató parancsnokság vezetési pontját, valamint a hadtápnak alárendelt, megerősítő és támogató alegységeit telepítik (elhelyezik).

b) A hadosztály támogató területén levő hadtápegységek feladatát a dandárokat ellátó alegységek támogatásában és a hadosztály támogató területén levő alegységek hadtápbiztosításában határozzák meg.

c) A hadosztály támogató területének pontos kijelölését a harcászati helyzettől, a hadtest támogató dandár elhelyezésétől, a fő utanszállítási út vonalvezetésétől, a tereptől, és az őrzés-védelem lehetőségétől teszik függővé. A terület kijelölésénél követelmény az is, hogy többféle közúti, légi stb. szállítóeszkővel megközelíthető legyen.

d) A hadosztály támogató parancsnokság alegységeit csak akkor telepítik, ha azt a hadosztály folyamatos hadtápbiztosítása és egyéb rendszabályok szükségessé teszik. A hadtápegységek új települési (elhelyezkedési) helyét, valamint az áttelepülés rendjét a támogató parancsnokság parancsnoka határozza meg, miután azt egyeztetette a hadosztály törzsfőnökének hadművelleti és hadtáphelyettesével (G4).

Légideszant hadműveleteknél a hadosztály támogató területére kijelölt hadtápegységeket – a légifelszerelést biztosító (támogató) század kivételével – rendszerint a rohamlépcső után következő lépcsőben szállítják előre.

e) A hadosztály, támogató területén elhelyezett alegységek közvetlen biztosításukat (őrzés-védelműket) saját erőikkel és eszközeikkel hajtják végre. Az őrzés-védelemmel kapcsolatos rendszabályokat a támogató parancsnokság parancsnoka hangolja össze. A hadtápegységek légvédelmi oltalmazását a hadosztály parancsnoka biztosítja. A szervezetszerű kézi- és sorozatlövő tűzfegyverek légvédelmi célok elleni alkalmazását a támogató parancsnokság tervezi meg. A mögöttes terület biztosításának céljaul a harc fegyvernemi és a hadtápbiztosítás folyamatosságát határozzák meg.

f) A támogató parancsnokság vezetési pontján rendszerint az alábbi személyek tartózkodnak: parancsnok, a törzsfőnök, a hadsegéd (S1), a felderítő tiszt, a hadművelleti és kiképző tiszt (S3), a hadtáptiszt (G4), a támogató parancsnokság híradó tisztje, aki egyben a híradó zászlóalj hadtápbiztosításának szakaszának parancsnoka is, valamint a parancsnokság törzs részlegei.

A vezetési pont a támogató parancsnokság alárendelt és megerősítő alegységeinek irányító központja.

Egy ilyen cikk természetesen nem alkalmas arra, hogy a támogató parancsnokság hadtápbiztosítása általános elvei, szervezése és gyakorlati alkalmazása a teljesség igényével bemutatásra kerüljön. Ehhez még a híradás, az ellátás, szállítás és egyéb szolgáltatások rendjére a technikai, az egészségügyi biztosítás kérdésére is ki kellene térni.

Célszerűnek tartom a hadosztály támogató parancsnokság szervezetének fejlesztésére vonatkozóan a Honvédelem 3/79. számban megjelent fordítás áttekintését.

Úgy vélem, hogy e néhány gondolat arra alkalmas, hogy a témában a tájékozottságot tovább növeljük, eddigi ismereteinket bővítsük, vagy felfrissítsük.

(Az 1–5. sz. melléklet a folyóirat végén található.)

Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatainak hadtápbiztosításáról

Az USA katonai teoretikusai, szakértői által publikált cikkek és ismert szabályzatok alapján az európai szárazföldi haderő hadtápbiztosításának gyakorlati kérdései közül egynéhányat kiemelve, az alábbiakban próbálom megfogalmazni a

csapat, a hadművelleti és a központi alárendeltségű hadtáp helyét, szerepét a hadszíntér hadtápon belül.

1. A csapat, hadművelleti, központi alárendeltségű hadtápok és feladataik

Terminológiájuk szerint a csapathadtáp magába foglalja a harci egységek és magasabbegységek hadtáp erőit, eszközeit, Ilyenek a dandárok, a hadosztályok és a hadseregcsoportban levő hadtestek (az 5. és 7. hadt.) hadtáp parancsnokságai, valamint a speciális fegyvernemek (a légvédelem 32. parancsnoksága és a műszaki csapatok parancsnoksága) hadtáp alegységei. A csapathadtáp erői és eszközei a harctevékenység zónájának első körzeteiben helyezkednek el (50–60 km).

A hadművelleti hadtáp magába foglalja az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai hadtápparancsnokságának alárendelt lőszer-, különleges lőszer-ellátó csoportokat, a fegyver és haditechnikai eszközök harckészültségét biztosító csoportokat, (amelyek raktáraiban található a légi úton az USA-ból Európába átszállításra kerülő egységeknek és magasabbegységeknek szánt nehéz harcitech-nikai eszközök), valamint az egészségügyi, szállító és ellátást szervező Hadszíntér-hadtáp parancsnokság. Ez a hadtáp-parancsnokság irányítja az hadtáp egész szervezetét a hadszíntéren, szervezi az ellátási készletek őrzését, a haditechnikai eszközök javítását, valamint azon egységek és alegységek biztosítását, amelyek nem tartoznak a hadseregek közvetlen hadtestek és a hadosztályok hadtápparancsnokságának ellátási rendszerébe.

A központi alárendeltségű hadtáphoz tartoznak azok a központ hadtápszervek, -intézetek, amelyek az USA és Európa területén levő csapatok ellátását szervezik és a NATO európai parancsnoksága hadtápjának is alá vannak rendelve, mint például: az anyagi-technikai biztosítás parancsnoksága, vagy az 1. anyagi-technikai biztosító dandár, amely a Rajnától nyugatra elhelyezkedő csapatok hadtápbiztosításáért felel; a közigazgatási-gazdasági biztosítása annak az öt körzetnek, amelyekben található a fogyóanyagok készletei és amelyek biztosítják az amerikai egységek, alegységek, valamint a csapat- és hadművelleti hadtáp intézményeinek kapcsolatát a megfelelő helyi szervekkel stb. Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatainak hadtápját úgy méretezték, hogy szervezete képes legyen az európai hadszíntéren az amerikai csapatok minden oldalú hadtápbiztosítására. A központi alárendeltségű hadtápszervei azokban a zónákban található, amelyekért az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai felelnek.

Jelenleg az USA Európában tartózkodó szárazföldi hadtápjának erői és eszközei a hadszíntéren a – várható harctevékenység zónájának megfelelően – három lépcsőben helyezkednek el:

- az első lépcső a hadosztály hadkörzetekben helyezkedik el, a hadosztály-hadtáp-parancsnokságok erőit és eszközeit tartalmazza;
- a második lépcső a hadtest hadtápkörzetekben található, a hadtestek hadtápparancsnokságának egységeiből, alegységeiből és intézeteiből áll;
- a harmadik lépcső foglalja magába a harctevékenységek zónájának hadtápkörzetébe eső hadművelleti hadtáp eszközeit és erőit.

Tehát a csapathadtáp (az első és második lépcső) a harctevékenységek zónájának elől levő körzeteiben helyezkedik el, míg a hadművelleti hadtáp – e zóna mögöttes körzeteiben. Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai hadtápjának erői és eszközei elfogadott felépítése megfelel a csapatok hadművelleti feladatainak a hadszíntéren.

2. Anyagi biztosítás

Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatainak anyagi biztosítását a csapatok diszlokációjának, igényeinek, valamint az ellátás tárgyainak raktározása, elosztása és kiadása sajátosságainak figyelembevételével szervezték meg. Az ellátás tárgyai, raktározásuk és elosztásuk sajátosságainak megfelelően tíz csoportra oszlanak: I. – élelem; II. – ruházat, személyi felzerelés, szerszámkészletek és lakatanyai felszerelés; III. – tüzelő-, üza., és kenőanyagok; IV. – építési-erődítési anyagok; V. – lőszer; VI. – személyi használatú tárgyak (nem katonai jellegű kiskereskedelmi áruk); VII. – nehéz haditechnikai eszközök (harckocsik, gépkocsik, rádió- és rádiólokátor-állomások stb.); VIII. – egészségügyi anyagok; IX. – tartalék alkatrészek a haditechnikai eszközök javításához és technikai kiszolgálásához; X. – a gazdasági fejlődés polgári programjának megvalósításához szükséges anyagok.

A csapatok fent említett ellátási csoportok anyagaival való ellátását az USA szárazföldi csapatai hadtápjának megfelelő szolgálatai szervezik, amely szolgáltatok leggyakoribb alegysége a század. Ezek a századok a hadtáp megfelelő szolgálatainak a zászlóaljaiba tartoznak. A zászlóaljak vagy a hadosztály, hadtest hadtáp parancsnokságához tartoznak, vagy közvetlenül az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai hadtáp-parancsnoksága törzsének vannak alárendelve.

3. Ellátási pontok helye, szerepe, az anyagi eszközök elszállítása és tárolása

Annak érdekében, hogy az egységeket és a magasabbegységeket ellássák valamennyi anyaggal – az USA Európában tartózkodó csapatai körzetében ellátási pontokat hoztak létre. Ezek olyan távolságra vannak az általuk biztosított csapatoktól, ami lehetővé teszi a szállítóerőkkel és eszközökkel való takarékoskodást. A csapatok fő csoportosításainak kiszolgálása érdekében az ellátási pontokat nagyobb komplexumokban egyesítik.

Mint a külföldi sajtóból kiderül, az anyagi eszközökből képzett háborús tartalékokat, továbbá a csapatok fogyó-, béke-szükségleteinek kielégítéséhez szükséges tartalékokat hatalmas raktárakban tárolják. Ezekből a raktárakból – amelyek az anyagi-technikai biztosítás parancsnokságának vannak alárendelve –, valamint a közigazgatási-gazdasági biztosítás körzeteinek készleteiből egészítik ki az ellátási pontok igényeit. Ezen kívül az anyagi-technikai eszközök azon javításaira is hoznak létre készleteket, amelyek nem a mozgó javító alegységek vagy az ellátási pontok feltöltésére irányulnak.

Az élelmiszer-tartalékokat a Naxhollenbach körzetében levő raktárak tárolják. Ezeket vagy az ellátási pontokon keresztül kapják meg a csapatok, vagy a közigazgatási-gazdasági biztosítás körzeteihez tartozó raktárakból közvetlenül.

A ruházati, felszerelési, építési-erődítési anyagok, továbbá a nehéz haditechnikai eszközök készletei Germersheimben, Kaiserslauternben és Pirmasensben találhatóak. Ezeket az anyagokat a csapatok az ellátási pontokon, a közigazgatási-gazdasági biztosítás körzeteinek raktárain, az anyagkiadó pontokon és az ellátó pontokon keresztül kapják meg. Az utóbbiakban őrzik a törzsek és intézmények számára szükséges fogyóanyagokat is. Ezen kívül a hadszíntéren számos kisebb, alacsonyabb fokú ellátó pontot telepítettek, amelyek operatívabban látják el a csapatokat.

A kenő- és üzemyagkészletek a hadszíntéren azokban a körzetekben találhatók, ahol a nehéz haditechnikai eszközöket koncentrálták és a legfontosabb szál-

lítási főútvonalak haladnak. A csapatok üzemanyaggal való ellátásának rendszerében fontos szerepet játszanak a katonai csővezetékek.

Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatainak lőszerrel történő ellátását a 60. tüzértechnikai csoport végzi központilag, amelynek a törzse Zweibrückenben van. A csoport állományába a 15., 101., 84. tüzértechnikai zászlóaljak tartoznak, amelyek az 5. és a 7. hadtest, az önálló rakéta-tüzér egységek és magasabbegységek lőszerrel való ellátásáért felelnek. A csapatok kiképzési célú lőszerellátása az ellátási pontokon keresztül valósul meg. Ezeket tüzértechnikai századonként, a lőszer nagy részét felhasználó, főbb kiképzési központokban helyezik el. Az egységeknek és magasabbegységeknek a háború első napjaiban történő lőszerellátása érdekében képzett tartalékokat a harctevékenységek zónájának elől levő körzeteiben szétszórót lőszerellátó pontokon tárolják. A legfőbb biztonsági lőszer-tartalékok a hadszíntéren a legnagyobb raktárakban, Misauban összpontosulnak.

A gyógyszerek és az egészségügyi felszerelés tartalékainak jelentős része központi raktárakban van (Kaiserslautern körzetében). Ezekkel az anyagokkal a gyógyszer-tárakon és kórházakon keresztül látják el a csapatokat.

Az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatait tartalék alkatrészekkel általában a hadosztályok és hadtestek hadtáp-parancsnokságának állományába tartozó javító alegységeken keresztül látják el.

A csapatok ezen anyagokból az igényléseket a hadtápszolgálat azon alegységének adják le, amely közvetlenül ellátja őket. Ha a kért anyagok a kiszolgáló alegység rendelkezésére állnak, akkor az igényeket azonnal kielégíti. Ha nem, akkor az igénylést csak az anyagok beszerzése után teljesíti. Abban az esetben, ha az igénylésben kért anyagok biztosítása az egységet kiszolgáló hadtáp alegység hatáskörét meghaladja, az az igénylést a hadszíntér anyagi-technikai biztosítás parancsnoksága nyilvántartó, ellenőrző központjába irányítja. Ennek a központnak joga van utasítást adni, hogy a hadszíntér bármilyen készletéből, amelyben a szükséges anyagok rendelkezésre állnak, teljesítsék a megrendelést, vagy továbbíthassa az igénylést az USA területén levő megfelelő ellátó szervhez. Az USA-ban levő ellátó szerv, amely a megrendelést megkapja, az anyagokat közvetlenül az igénylést feladó hadtápalegységnek küldi meg. Ugyanilyen elvek szerint történik az anyagi eszközök tartalékainak kiegészítése is az ellátó alegységeknél. Amerikai szakértők véleménye szerint, az igénylések és az ellátás első lépcsőjében levő tartalékok kiegészítésének jelenlegi rendszere mellett, a hadszíntéren levő anyagi eszközök készleteinek csökkentése, az Európából USA-ba küldött megrendelések mennyiségének és a szállítások volumenének növekedéséhez vezetne.

Az anyagi eszközök szállítása a hadszíntérre és azon belül – egyaránt történik katonai és polgári szállítóeszközökkel. A hadszíntéren történő katonai szállítások megszervezéséért a szállítási parancsnokság (törzse Oberurselben) a felelős, amely feladata teljesítésébe bevonja a neki alárendelt kikötői szerveket Amsterdamban, Rotterdamban, Antwerpenben, Bremerhavenben, valamint a 37. szállító csoportot (törzse Kaiserslauternben). Külföldi sajtóadatok szerint az anyagi eszközök mintegy 70%-át az üzem- és kenőanyagok kivételével) konténerszállító hajók szállítják a kikötőkbe, onnan vasúton, uszályokon és gépkocsikon kerülnek az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai hadtáp-parancsnokságának raktáraiba, vagy közvetlenül az elől levő ellátási pontokra. Franciaország kilépése a NATO katonai szervezetéből –, amely a kirakó kikötők áthelyezését vonta maga után az atlanti-partról az Északi tenger partjára, Hollandiába, Belgiumba és az

NSZK-ba – arra kényszerítette az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatait, hogy az anyagi eszközök hadszíntéren történő szállítását „frontvonalakon” valósítsa meg. Az anyagi eszközöknek a központi raktárakból az ellátási pontokra történő szállítása túlnyomórészt a 37. szállító csoport gépjárműveivel történik.

A szállítmányok körülbelül 30%-a a Rhein-Main és a Ramstein légibázisra vagy polgári repülőterekre légi szállítással érkezik, s onnan a rendeltetési helyre katonai gépjárművek szállítják. Nyugati katonai szakértők gyakran hangoztatják, hogy az európai hadszíntéren belüli szállítások terén az amerikai szárazföldi csapatok függenek a szövetséges országoktól. Ugyanis kénytelenek azok kikötőit, repülőtereit, utait, szállítási eszközeit és munkásait igénybe venni.

4. A technikai biztosítás

A technikai biztosítást az USA vezetői a biztosítás legfontosabb részének tekintik, amely feltétlenül szükséges a haditechnikai eszközök és így a szárazföldi csapatok egésze magasfokú harckészültségének eléréséhez. A technikai kiszolgálást, a javítást és a tartalékalkatrészekkel való ellátást a hadosztályok javító zászlóaljainak századai végzik, amelyek a kiszolgálandó egységek diszlokációjának megfelelően települtek. A hadtestek alárendeltségébe tartozó egységeket és alegységeket a hadseregközvetlen hadtest hadtáp-parancsnokságának hasonló századai látják el, amelyek területi elvek alapján hajtják végre a technikai kiszolgálást. Ezen kívül a hadsereg közvetlen hadtestek hadtáp-parancsnokságának, és az USA Európában tartózkodó szárazföldi csapatai hadtáp-parancsnokságának állományában vannak speciális, korszerűen felszerelt javító századok, amelyek képesek a bonyolult szerkezeti egységek és gépek kis-, közepes javítására, de tartalék alkatrész-ellátással nem foglalkoznak. Ezekből képezik a STGYH-et, a zászmányolt eszközök gyűjtőhelyét, rendezőpontjait. Ezekben a helyeken felújítják a használható szerkezeti- és gépegységeket a gépekből.

A haditechnikai eszközök nagyjavítása az anyagi-technikai biztosítás parancsnokságának alárendelt négy javító üzemben történik. A harcokcsik, az önjáró tüzér harcitechika, a nagyobb szerkezeti és gépegységek javítása a Mainz-ban levő üzemben, a gépjármű technikáé Böblingenben, a motorok és alkatrészek javítása – Scheibisch Gmünd-ben, a gumiké Oberramstadtban történik.

Ezekben az üzemekben zömmel helyi lakosok dolgoznak, míg a vezetők amerikai katonák. Az USA vezetőinek véleménye szerint a hadszíntéren létrehozott üzemek által végzett javítás olcsóbb mint a honi területen.

5. Az egészségügyi biztosítás

Az Európában tartózkodó amerikai csapatok egészségügyi ellátását az egészségügyi parancsnokság (a törzse Heidelbergben van) erőivel és eszközeivel végzik, valamint a hadsereg közvetlen hadtestek és a hadosztályok hadtáp-parancsnokságának állományába tartozó egészségügyi egységekkel és alegységekkel. A csapatokat gyógyszerekkel és egészségügyi felszereléssel az Einsiedlerhofban levő raktárból látják el.

A zászlóaljak és dandárok egészségügyi ellátását a hadosztályok hadtáp-parancsnoksága alá tartozó egészségügyi szakaszok és századok látják el, amelyek egészségügyi és evakuációs (kiürítő) pontokat hoznak létre. A hadosztály hadtáp-körzetében létrehoznak egy 80–120 ágyas evakuációs pontot, a hadtest hadtáp-körzetben az egészségügyi zászlóalj erőivel és eszközeivel – sebészeti kórházakat (hadosztályonként egy 60 ágyasat). Az egészségügyi szolgálat csapattagozatának fel-

adata azon katonák gyógyítása, akik gyorsan visszatérhetnek a csapataikhoz és azoknak az evakuálása a hátszországba, akik hosszabb és magasabb szintű gyógyítást igényelnek. Az evakuált betegek, sebesültek és szenvedők gyógyítását a harctevékenységek zónája hadtápkörzetének egészségügyi parancsnoksága szervezi. Az amerikai egészségügyi szolgálat, – mint a többi hadtápszolgálati ág is – együttműködik a helyi katonai egészségügyi szolgálatokkal és polgári egészségvédelmi szervekkel.

Befejezésül, összegezve a gondolatokat, azt hiszem, joggal levonható olyan következtetés, hogy az USA európai szárazföldi hadereje hadtápbiztosítása alapvetően a csapatok – általuk tervezett – alaprendeltetésének megfelelően került kialakításra. Az USA és a VSZ hadereje hadtápbiztosításának elmélete és gyakorlata között meglevő eltérések, különbözőségek adóttak. Úgy gondolom, hogy az egység, magasabbegység és seregtest hadtáp törzsekben dolgozó, a harc és hadművelet hadtápbiztosításával foglalkozó tisztek e cikk alapján még jobban képesek bizonyos azonosságok és különbségek megállapítására, melyet munkájuk során esetenként fel is használhatnak.

Az osztrák dandár hadtápbiztosításáról

Ismereteim szerint a „Haderőreform-78” az osztrák haderő hadtápbiztosításának elveit alapjaiban nem érintette. Ennek megfelelően a dandárok hadtápbiztosítása alapvetően a „Haderőreform-72” elveinek felel meg, melyet az alábbiakban kívánok – a dandár vonatkozásában – összefoglalni: a szervezeteket pedig a 6–11. sz. mellékleteken bemutatni.

1. Az ellátásért való felelősség

A dandár ellátásáért, az egyszemélyi felelősség elvének megfelelően itt is a parancsnok a felelős. Ezirányú munkáját a hadtápszervek segítik. A parancsnok az elhatározás kialakításakor figyelembe veszi – köteles figyelembe venni – a hadtáp lehetőségeit. A harcászati feladatok megszabásánál a parancsnok köteles biztosítani azok végrehajtása hadtápfeltételeit. A parancsnoknak alárendelt 2. sz. törzstiszt felelős közvetlenül a dandár hadtápbiztosításáért. Alárendeltségébe a következő szervek tartoznak:

- a) Technikai szolgálat: technikai tiszt,
- b) Gazdasági szolgálat: gazdasági tiszt,
- c) Egészségügyi szolgálat: dandár vezetőorvos,
- d) Szállítói szolgálat: gépjármű tiszt,
- e) Személyügy (S-1) személyügyi részleg.

1. A 2. sz. törzstiszt feladatai (dd. TÖF. h.):

a) Alapvető feladata a hadtáphelyzet folyamatos értékelése a harchelyzetben és a hadműveleti tervezésben történt változások figyelembevételével. A következő kérdésekre fordít fő figyelmet:

- a terület elosztására a dandár és zászlóaljok hadtáp alegységei részére,
- az anyagi eszközök elosztása, tárolása, szállítása a dandáron belül,
- a szállítási szükséglet megállapítása és a szállítás megszervezése,
- a technikai, egészségügyi és a gazdasági biztosítás megszervezése,
- a hadtáp alegységek települése és áttelepítése,
- egyéb szolgáltatásokra.

- b) A törzsfőnök folyamatos tájékoztatása a hadtáphelyzetről.
- c) A hadtápfeladatok végrehajtásának időbeni biztosítása a kialakult helyzet-
tel összhangban.
- f) A hadtáp alegységek tevékenységének irányítása.
- d) A htp. törzs tevékenységének irányítása.
- e) A harcparancs 4. pontjának és a hadtápparancs (intézkedés) elkészítése.
- g) Jelentések összeállítása, valamint a htp. helyzettel és a foganatosított in-
tézkedésekkel kapcsolatos feljegyzések a dandár hadműveleti naplójában.

2. A hadtáptörzstiszt (S-4) (HTPF.) feladatai:

az S-4. a 2. sz. törzstiszt állandó helyettese és végrehajtja az alábbi felada-
tokat:

- biztosítja a törzstisztől kapott utasítások végrehajtását,
- közreműködik a htp.-parancsok, intézkedések kidolgozásában és a dandár
hadtáp alegységei vezetésében, települési helyek felderítésében,
- a kapott jelentések értékelése és a hadtápvezetéshez szükséges törzsmunka
elvégzése,
- a kiadott parancsok és intézkedések végrehajtásának ellenőrzése.

A hadtápbiztosítás végrehajtására a dd. tő. z.-ban összevont ellátó szd. van.
Az adott szakterület feladatainak végrehajtásáért a szervek vezetői a 2. sz. törzs-
tisztnak közvetlenül jelentenek, aki a feladatokat hadtápparancsban határozza meg.

A pc. gr. dd. alárendeltségében egy ellátó-szállító század, egy javító század
és egy tábori segélyhely van, míg a vadászdandár egy összevont ellátó-szállító-ja-
vító századdal és egy tábori segélyhellyel rendelkezik.

A hadtápalegységek egy fordulóval képesek: 216,0 t lőszer, 194,4 t üzem-
anyagot (972 db hordó) szállítani. Rakodó kapacitásuk: 1 óra alatt 72 t lőszer,
360 hordó üzemanyag.

3. A dandár hadtápalegységeinek feladatai:

- a) Az ellátó-szállító század feladatai:
 - a dd. lőszer és üza. ellátó pontok telepítése és működtetése az ellátó szakasz
által,
 - mindennemű szállítás végrehajtása.
- b) A javító század feladatai:
 - pótalkatrész ellátó pont és javítóműhelyek telepítése, üzemeltetése,
 - kisjavítások támogatása, a zászlóaljknál mozgó-javító csoportok által,
 - sérült technika osztályozása a javítások nagysága szerint,
 - sérült technika hátravontatása,
 - pótalkatrészek tárolása, kiadása,
 - a „C” típusú híradó technika közepes javítása.
- c) Tábori segélyhely feladatai:
 - sérültek és betegek orvosi ellátása,
 - a sérültek kiválasztása továbbszállításra,
 - alárendeltek ellátása egészségügyi anyaggal,
 - egészségügyi anyag elszállítása a HDS egészségügyi raktárból.

d) A 2. törzstiszt és a htp. alegységek parancsnokainak feladatai:

A dd. hadműveleti tervével összhangban a 2. törzstiszt a következőkre ad parancsot:

- a dd. htp. alegységeknek és a törzs-zászlóalj ellátó körletének elhelyezése,
- sebesültszállító gépkocsik tartózkodási helye a zászlóalj kérésének figyelembevételével,
- a technikai biztosítás, vontatás megszervezésének rendje, beleértve a mozgó-javító brigádok alkalmazásának rendjét is, a dandár technikai tiszt javaslatai alapján,
- sérült technikai gyűjtőhely elhelyezése,
- az egészségügyi biztosítás megszervezésének rendje, a zászlóalj megerősítésének mérve sebesültszállító gépkocsival a dandár vezető orvos javaslatai alapján,
- utánszállítási utak és a hátravontatás tengelye,
- az anyagi eszközök kiutalása a gazdasági tiszt javaslatai alapján,
- a dandár hadtáp alegységek készenlétének ideje.

A htp. alegységek parancsnokai a 2. törzstiszt utasításával összhangban végrehajtják:

- az ellátó pontok, segélyhely, gépkocsi telephely, hadtáp századok vezetési pontjai települési helyeinek szemrevételezését,
- berendezik a fenti helyeket és köztük a szükséges erőket és eszközöket elosztják,
- a hadtáp alegységek működőképességének biztosítása,
- a hadtápalegységek célszerű alkalmazásának megtervezése és biztosítása,
- a törzs-zászlóalj parancsnokának utasításával összhangban az őrzés-védelem megszervezése, szükség esetén vezetése, az álcázás biztosítása, valamint a személyi állomány megszervezése,
- a törzs-zászlóalj, köztük a hadtáp alegységek hadtápbiztosítása.

4. A dandár hadtáp települési körlete

A dandár összes hadtáp alegysége, a dandár segélyhely (fő kötözőhely) kivételével, a dandárhadtáp települési körletében települnek. A segélyhely a dandár és zászlóalj hadtáp települési körlete között, az arcvonaltól (a kulcsfontosságú körzet peremvonalától) 10–15 km távolságra települ. A helyzettől függően esetenként közelebb is települhet. A dandár hadtáp települési körletét a peremvonalától legalább 20–30 km távolságra jelölik ki. Halogató harc esetén a települési körlet a „kulcsfontosságú” övezet oly mélységében legyen, hogy az ott települt intézetek legalább 24–48 óráig áttelepülés nélkül működhessenek. A települési körlet kiterjedése a harchelyzettől függ, és elérheti a 12 km²-t. A dandár hadtáp települési körletében a következő intézetek találhatóak:

- dandár lőszerellátó pont,
- dandár üzemanyag-ellátó pont,
- dandár ellátó pont, javítás (pótalkatrész) műhely,
- törzs-zászlóalj hadtáp települési körlete,
- gépkocsi telephely,
- gépkocsi várakozási körlet,
- hadtáp századok vezetési pontjai,
- a törzs-zászlóalj vezetési pontja.

A dandár hadtáp vezetési pont is települhet itt. Legtöbbször azonban a dandár hadtáp és a zászlóalj hadtápok között az utánszállítási út közelében települ. Települése függ a harcálláspont települési körletétől és a híradás lehetőségétől. Az egyes intézetek közötti távolság 2–3 km. A „Haderőreform-78” elveinek megfelelően a „kulcsfontosságú övezetek” és a „területbiztosítási övezetek”-ben folyó harctevékenység hadtápbiztosításánál még nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az úthálózatoknak és más infrastruktúrának az adott övezeten belül igénybevehető minden ellátási forrásnak.

Egy-egy ellátó pont kiterjedése: a tárolt – az új elveknek megfelelő megnövelt készlet szintek – készletek mennyiségétől, a biztonsági távolságtól, az úthálózattól és a tereptől függ (álcázás, fedés, széttagolás). A dandár hadtáp települési körletének kiterjedése elérheti a 8–12 km²-t.

A települési helyek kijelölése után a 2. törzstiszt jelenti az előljáró (hadtest) hadtápfőnököknek a települési körlet, ellátó pontok, valamint a HVP és a gépkocsi várakozási körlet pontos helyét.

A hadtáp települési körlet rendjéért, biztosításáért és védelméért a törzszászlóalj parancsnok felelős. Ezen feladatokat összehangolja a 2. törzstiszttel.

A fenti kérdések tisztázása után természetesen a hadtáp alegységek parancsnokai megszervezik a felderítést, megszervezik az áttelepülést stb.

Összegezve a fentieket, megállapítható, hogy a „Haderőreform-78” alapján – beállt változások a harcéljárásokban – bizonyos módosításokra lehet számolnunk az osztrák haderő (dandár stb.) korábbi hadtápbiztosítása elveiben, mivel a „kulcsfontosságú övezetek”-ben harctevékenységet folytató vadász dandár harcmódjai az állásvédelem, az ellenlökés és a rajtaütés. Egy-egy „kulcsfontosságú övezet”-et egy-két vadász dandár vagy egy-két területiális dandár megerősítve az állandó készenlétű csapatokkal védhet, melynek kiterjedése 20–40, illetve 40–80 km-t is elérheti. A „kulcsfontosságú övezetek” előtt és között kijelölt terep jellegétől függően „területbiztosítási övezetek”-ben ugyancsak egy-egy dandár (3–4 zászlóalj) folytathat harcot – a műszaki zárákért (álló védelem) – rajtaütést – leszállásokat és zavaró akciókat végezhet.

A harcéljárásban beállt változások alapján várhatóan a hadtápbiztosítás elvei az alábbiaknak megfelelően változhatnak:

- nagyobb önállóság, elszigeteltség,
- megemelt készletek,
- területi kiterjedések csökkenése,
- légi utánszállítás előtérbe helyezése,
- helyi erőforrások (lakosság) maximális igénybevétele stb.

Ezek természetesen befolyásolhatják a saját hadosztály és ezredek hadtápbiztosításában: a helyszíni beszerzések, lehetőségek várható igénybevétele tervezésének kérdéseit.

Természetesen ezek a kérdések még további kutatómunkát, elemzést igényelnek ahhoz, hogy majd a saját hadtápbiztosításunkban tervezés-szervezés alkalmával figyelembe vehessük.

Úgy vélem, hogy arra azonban alkalmas e néhány gondolat, hogy bizonyos tájékozottságot, ismeretet kapjunk az osztrák dandár hadtápbiztosításának néhány kérdéséről.

(6–11. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)

*Ausztria hadiipari objektumainak értékelése, potenciális lehetőségei
a felhasználás szempontjából*

Ausztria katonai potenciálja, lehetőségei és képességei megítéléséhez elengedhetetlen területének tudományos katonaföldrajzi értékelése. Cikkem ennek részterületével foglalkozik. Az általános gazdasági viszonyok keretében törekszem Ausztria hadiiparát és annak nehézipari alapját, természeti kincseinek és energiabázisainak figyelembvételével bemutatni. A hadiipar objektumainak értékelése során kísérletet teszek következtetéseket levonni képességeiről és felhasználásáról.

1. Az osztrák gazdaság általános szerkezete és helyzete

Az osztrák gazdasági életben az utóbbi néhány évtized során történt szerkezeti változások az egyes gazdasági ágazatok jelentőségét lényegesen módosították. A bruttó társadalmi termelésben a mező- és erdőgazdaság, a kézműipar részesedése nagymértékben csökkent, ugyanakkor az iparé és bányászaté emelkedett.

A bruttó beruházási befektetés az osztrák gazdaságban 1975-ben 174,49 md. o. Sch., a bruttó társadalmi termelés 23,6%-a volt.

A külföldi tőkének az osztrák gazdasági életbe történt behatolásában az NSZK áll az első helyen 27,7%-kal, utána az USA, 18,5%-kal, Svájc pedig 15,5%-kal következik.

Az osztrák gazdasági élet erőteljes orientálódása az NSZK, valamint az EGK országai felé, Ausztria behozatalának közel 50%-a az NSZK-ból származik, arra készítette Ausztriát, hogy megegyezést keressen az EGK-el. A megkötött szabadkereskedelmi megállapodás következtében Ausztria gazdasága, ezen belül ipara is egyre szorosabban kapcsolódik a közösségbe tartozó államok, főként az NSZK gazdaságához. Az exportnál és importnál egyaránt mind erősebben élesedő verseny az ipar további korszerűsítését, hatékonyságának, versenyképességének növelését követeli meg. E verseny, de alapvetően a gazdasági fejlődés törvényszerűségei következtében a kisüzemek számának csökkenése meggyorsult. Az üzemek összevonása mellett a versenyképtelen üzemek megszűnése is számottevő.

Ausztria természeti kincsekben viszonylag gazdag ország, pl.: *vasérctermelése* igen jó minőségű (30–38%-os). Főbb előfordulási helyei – Steimark és Erzberg – az ércszükséglet 90%-át adják. *Nyersolajtermelése* is jelentős, de 2 millió tonna körüli kitermelésével az ország szükségleteit nem képes fedezni, ezért behozatalra szorul. Jelentősebb kőolajlelő-helyek Wien, Matzen, Zisterdorf körzetében vannak. Tartalékait 24–26 millió tonára becsülik.

Ausztria természeti kincseinek viszonylagos gazdagsága ellenére jelentős behozatalra szorul. Az 1980-as évek végére importfüggősége 70–80%-os lesz, következőképpen a gazdaság csaknem minden ágazatára a importfüggőség lesz jellemző. Behozatalát egyre inkább a szocialista országokkal kötött kereskedelmi szerződésekkel igyekeznek megoldani.

Ausztria *energiaszükséglete* évi 10–14%-os növekedést mutat. Az előállított energia 18–20%-át exportálja a környező államokba, köztük hazánkba is. Erőműhálózata nem koncentrált, mert többségük, 60–65%, a vízierőművek lehetőségéhez kötöttek. Kb.: 200–250 db 2,5 MW-nál nagyobb erőművet tartanak számon, melyekből a legnagyobbak: WIEN-SIMERING hőerőmű 500 MW, WALLSEEMIT-TERKIRCHEN vízierőmű 210 MW, ROTUNDSEE vízierőmű 170 MW és a ZWENTENDORF-TULLIN atomerőmű, mely 1978. január 15. óta üzemel 630 MW teljesítménnyel.

Ausztria vízerőmű építési lehetőségei 1990-re teljesen megszűnnek. Az energia igények folyamatos kielégítése érdekében a hőerőművek, elsősorban az atomerőművek létesítése kerül előtérbe. Távlati tervek szerint 1983–84-re készül el a második, 1988–89-re a harmadik atomerőmű.

Ausztria fejlett ipari-agrárország. A kis- és közepes ipari üzemek, vállalatok vannak túlsúlyban. A kis- és közepes nagyságrendű (100 munkavállalónál kevesebbet foglalkoztató) az összes üzem, vállalat 73⁰/₀-a. Az osztrák államosított iparhoz tartoznak a legfontosabb szénbányák, a legnagyobb vas- és acélművek, a színesfém-bányászat és -feldolgozás, a gép- és villamosgépgyártás, valamint a vegyipar legfontosabb vállalatai.

Szállításra, vontatásra alkalmas közúti járművekből gyártási kapacitását a következő adatok jellemzik:

	1975-ben	1976-ban
autóbusz	295 db	373 db
teherautó	6536 db	7911 db
traktor	9583 db	9000 db

Az államosított vállalatokat úgy szervezték meg, mint magántulajdonban levő részvénytársaságokat. Az államosított ipart egy, az 1970 júliusában hatályba lépett törvény értelmében az Osztrák Iparigazgatóság Részvénytársaság (ÖIAG) tartja egy kézben, melynek egyetlen és kizárólagos részvényese az osztrák állam.

2. Ausztria hadiipara

Ausztria ipara, így hadiipara is az ország keleti részében koncentrálódott. Különösen vonatkozik mindez a hadiipar alapjául szolgáló nehéziparra, mely Steiermarkban és Ober-Österreichben összpontosul.

A vaskohásza központja Linz és Donauwitz, valamint jelentősek Kapfenberg, Mürczuschlag és Judenburg fémipari üzei.

Színesfém-feldolgozó üzemeket Gailitzhütte, Arnoldstein és Brixlegg környékén találhatunk.

Az alumíniumkohászat üzei Ranshofen, Braunau és Tirol területén helyezkednek el.

Ausztria hadiipara, alapanyagbázisához képest korlátozott kapacitással rendelkezik. Ennek oka a bevezetőben már említett „semlegességi” politikájából és egyéb politikai és gazdasági tényezőiből fakad. Jelenleg hadiipara, az osztrák haderő gépjárműveit, páncélozott harcjárműveit, a tüzérségi vontatókat, a lőszer és robbanóanyagot, a kézi fegyvereket, a műszaki és híradó eszközöket, és egyéb kiszolgáló technikai eszközöket gyárt. Nem gyárt, illetve nem gyárthat nehéz tüzérségi lövegeket, harckocsikat, repülőgépeket és rakétákat, de ezek alkatrészeit részben előállítja.

A hadiipar szempontjából kiemelkedő fontosságúak Steyr, Linz, Kapfenberg, Ferlach, Wien és Wiener-Neustadt gyárjai.

Ausztria hadiipari üzei közül kb. 70–80 db elhelyezkedése és megléte ismert. Az üzemekről sajnos csak korlátozott mennyiségű adat áll rendelkezésünkre. Az ismert üzemekről – objektumokról – K-ről Ny-i irányba haladva, elsősorban a hdm.-i htp. szempontjából, az alábbiakat tartom célszerűnek ismertetni:

Wien:

Gräf und Stift Automobilfabrik AG. kb. 1200 főt foglalkoztat, a hadsereg részére autóalkatrészeket gyárt és összeszerelést végez.

Österreichische Automobilfabrik AG. harckocsialkatrészeket gyárt, képes repülőgépgyártásra is. Szellőző és fűtőberendezés gyárral közös elhelyezésben üzemel, mely a megfelelő álcázást is lehetővé teszi.

Frey Ernst Autowerk Maschinenfabrik: gépgyár és gépkocsi-alkatrészgyár.

Donauländische Spezialfahrzeugfabrik GMBH. A hadsereg gépjárműveinek alkatrészeit gyártja, részben összeszerelést végez.

Simering Lokomotivfabrik. Vagon- és gépgyár, kb. 10 000 főt foglalkoztat. Grazban is van üzemegysége. Harckocsi-alkatrészeket, PSZH alkatrészeket gyárt és összeszerelést végez. Kapacitása jelenleg kb. évi 30 db.

Österreichische Saurewerke AG. kb. 1500 főt foglalkoztat. Harckocsi-, gk.-alkatrészeket gyárt, átállítás esetén képes harckocsi önálló gyártására is.

Lohnerwerke GMBH. kb. 600 főt foglalkoztató, tűzérési anyagot gyártó üzem (hadiipari üzem).

Danubia Petrochemie AG. kb. 400 főt foglalkoztató korszerű vegyiüzem. Minimális árállítással bevonható a hadiipari termelésbe.

Öst. Mineralöl Verwaltung AG. 6900 főt foglalkoztató kőolajfeldolgozó komplexum. Évi kapacitása 6 millió tonna. Ezen felül még 6-7 híradástechnikai gyár (üzem) is működik Wien-ben.

WIENER-NEUSTADT

Pax Werke kb. 1000-1200 főt foglalkoztató repülőgépgyár. Jelenleg M-222 motoros sportrepülőgépeket gyárt, illetve alkatrészeket állít elő.

„MABEG” *GMBH.* gépgyártó üzem, a haderő számára is végez középjavításokat.

Klagenfurter Maschinenfabrik und Wienernerstadt 300-500 főt foglalkoztató közép- és nagyjavításra is alkalmas gépgyártó üzem.

WÖLLERSDORF

Wöllersdorfer Werke lőszergyár, az osztrák haderő gyalogsági és tűzérési lőszeranyagát gyártja.

MÖDLING

Wagonfabrik in Mödling vagon- és gépgyár, tehergépkocsi- és autóbusz-alkatrészeket is gyárt.

KORNEOBURG

Donau Dampfschiff Gesellschaft Werke kb. 1100-1200 főt foglalkoztató hajógyár. Kapacitása évi 27 hajó (átállítással képes kb. 50 folyami naszád előállítására).

ST. PÖLTEN

J. M. Voith AG. 2800-3000 főt foglalkoztató gépgyártó üzem, kis- és középjavító üzemként hasznosítható.

KREMS

Hütte Krems (VÖEST) 1400 főt foglalkoztató acél- és fémfeldolgozó üzem. Járműalkatrészeket gyárt.

TILLMITSCH

Südsteierische Metallindustrie GMBH. lőszergyár, a haderő nehézfegyverzetének lőszerait gyártja kb. 400 főt foglalkoztat.

Theresienfeld

Tritolfabrik AG. 200 főt foglalkoztató robbanóanyaggyár. Elsősorban a haderő megrendeléseit elégíti ki.

Kapfenberg

Gelsieder Böller Co. AG. kb. 5500 főt foglalkoztató acélfeldolgozó és fegyvergyártó hadiipari üzem. A haderő kézfegyvereinek döntő részét itt állítják elő. Kapacitása: 86 000 t. acél/év, 50 000 db lőfegyver/év.

Steyrische Chemie AG. 200 főt foglalkoztató vegyiüzem, elsősorban lövedékek gyújtóanyagának előállításával foglalkozik.

Deutschlandsberg

Siemens Halbleiterfabrik kb. 2200 főt foglalkoztató korszerű gépgyár (hk, PSZH) és alkatrészgyár.

Graz

Autowerke Steyr Daimler Puch AG. a hadiipar legjelentősebb objektuma. Kb. 6000 főt foglalkoztat, a Panzerjäger-K (Kürassie) alkatrész gyártásával és összeszereléssel és Saurer PSZH gyártással foglalkozik.

Semperit Öst Amerikanische Gumiwerke kb. 1100 főt foglalkoztató gumi-gyár. A haderő gümű-aroncs szükségleteit elégíti ki. Átállítás esetén a haderő mindennemű gumiszükségletének kielégítésére képes.

Grazer Maschinen und Wagonbau gép- és vagongyár. Átállítása esetén harcokci és PSZH összeszerelésére és alkatrészgyártásra képes.

Steyr

Steyr-Daimler-Puch AG. Ausztria legnagyobb nehézipari komplexuma. kb. 16–17 000 főt foglalkoztat. Gépkocsik és egyéb szállító járművek és belsőégésű motorok előállításával foglalkozik. Kimondottan hadiipari üzemegysége Graz-ban van.

FERLACH-ban vadászfegyvergyár, fegyvergyárak találhatók.

LINZ – a vaskohászat központja, de van hajójavító és -gyártó, híradótechnikai, vegyipari üzeme, valamint egy vagon- és gépgyára.

Gunskirchen

ROTAX WERKE kb. 300–400 főt foglalkoztató korszerű gépkocsi-összeszerelő üzem.

Hinterberg

Hinterberger Patronfabrik AG. kb. 700 főt foglalkoztató lőszergyár.

A hadiipar szempontjából legjelentősebb objektum, a STEYR grázi gyár-egysége, ahol a francia „SOMFA” céggel kötött szerződés alapján Panzerjäger-K-t (Kürassie) gyártja. A francia fél a toronyt és a löveget állítja elő és szállítja, a többi alkatrész előállítását és összeszerelését itt végzik. A legutóbbi szerződés-meghosszabbítás néhány évvel ezelőtt (75–76) történt. Ugyanebben az üzemben végzik a SAUER páncél szállító-harcjármű alvázának és több alkatrészének gyártását és végleges összeszerelését.

SAUER PSZH-ból évente kb. 120–150 db-ot.

KÜRASSIE-ből kb. 60–90 db-ot gyártanak.

A gyártmányok egy részét a francia cégen keresztül Ausztria exportálja (Pl.: 1974-ben Líbia részére 24 db Panzerjäger-K-t adott el.

Ausztria lővész (kézi) fegyvereinek döntő részét önmaga állítja elő. Ferlach

a kézi fegyvergyártás központja. Hat fegyvergyár üzemel, ahol a legszebb művű, legkitűnőbb veretű vadászfegyverek gyártása mellett az osztrák haderő részére és exportra több tízezer fegyvert állítanak elő.

A lőszer- és robbanóanyaggyártás vonatkozásában is igen korszerű ipari és vegyipari üzemekkel rendelkezik. A termelés volumenét tekintve békében a haderő készleteit és szükségleteit bőségesen kielégíti.

Robbanóanyagból évente kb. 1200–1400 tonnát gyárt, beleértve a békés termelőmunka kielégítését is. A haderő műszaki, híradástechnikai és egyéb anyagainyaikat a hadiipar képes kielégíteni.

Ha a békében termelő hadiipari objektumok összproduktumát – részben következtetés, részben egyéb források alapján – ki akarjuk mutatni, akkor az alábbi adatokat kaphatjuk:

- Kürassie	60–90 db/év
- PSZH	120–150 db/év
- repülőgép	10–14 db/év
(M-222) sport- és iskolagép	
- kézfegyver	50–60 000 db/év
- robbanóanyag	1200–1400 t/év
- kén	50 000 t/év
- hajógyártás	26–30 db/év
- katonai száll. jármű	300 db/év.

A katonai szállítójárművek, parancsnoki és rádiós gépkocsik önerőből történő korszerűsítése, felújítása folyamatban van. A „Dodge” járműveket saját gyártmányú Pinzgauer kocsikra cserélik le. (kb. 500–600 db). Évi kapacitása kb. 300 db, átállítással: 800–1200 db.

*

Egy ilyen cikk természetesen nem alkalmas arra, hogy Ausztria ipari-hadiipari objektumait a teljes részletességgel publikáljuk. Arra azonban feltehetően jó, hogy hadszintér-ismereteinket felújítsuk, illetve bővítsük, esetleg kiképzések, törzsgyakorlások alkalmával egyes szinteken fel is használhatjuk. Annak érdekében, hogy ez teljesebb legyen, egy következő cikkben a haderő hadtápbjektumaival kívánok foglalkozni.

Következtetés:

- Az osztrák haderő meglevő állandó jellegű raktárhálózata közeljövőben nem valószínű, hogy változik.

- A jelenlegi 4 élm., 4 felszerelési, 3 eü., 6 lőszerbázis anyagraktár csoport (mely 76 raktárt foglal magába) valószínű, nem változik.

- A „kulcsfontosságú övezetek”-en belül a hadtápbiztosítás az önállóodás irányába tolódik el.

- Jelentősebben számolnak a „kulcsfontosságú övezetek”-ben levő polgári objektumok (kórházak, üdülők, mezőgazdasági élelmiszer-feldolgozó üzemek, gépjármű-, traktorjavító üzemek és egyéb objektumok) bázisként történő felhasználásával.

- A raktárhálózat változásával – későbbiekben – az alábbiak szerint lehet számolni:

- A jelenlegiek egy részét központi területekre telepítik át.
- A készleteket az övezeteken belül decentralizálják.
- Új raktárakat és raktárcsoportokat terveznek kialakítani.

Felhasznált irodalom:

1. MNVK 2. Csf.-ség KISZ táj.: 106/75. számú.
2. MNVK 2. Csf.-ség KISZ táj.: 16/0177. számú.
3. MNVK 2. Csf.-ség KISZ táj.: 16/0184. számú.
4. Statistisches Handbuch für di Republik Österreich 77.
5. Ausztria hadszíntér objektumai 83/0280/76.
6. Wehrwesen in Europa 1977.
7. Egyéb források: 33/0332/78. ZMKA.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS KATONAI KÖZLEKEDÉS

Gazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése, funkcionális tervezés alapján

Bogdány Tamás főhadnagy

A két részben közlésre kerülő cikk a szerző készülő doktori disszertációjának legfontosabb problémafelvetéseit és megoldásait tartalmazza a katonai gazdálkodás eredményességének méréséről kialakult szakmai vita kapcsán. A tanulmány értékét a hatékonyság fogalmának teljesen újszerű megközelítése – és egy konkrét vizsgálat alapján történő bizonyítás – adja.

A tanulmány összekapcsolja a pénz- és anyagellátást a katonai célkitűzésekkel és az összevetés eredményeként jut el a hatékonyság megfogalmazásához és az állítás bizonyításához.

Szerkesztőség

I.

„Nem sikerült olyan közszellemet teremteni a hadseregen belül, hogy mindenki érezze gazdálkodási tevékenységének jelentőségét, azt hogy a reá bízott anyagok, eszközök, energia, idő és pénz a leghatékonyabban, legcélszerűbben legyenek felhasználva.”¹

„A vezetői tevékenység megítélésénél még mindig nem kellő súllyal vesszük figyelembe a gazdálkodás eredményességét, hatékonyságát. Ma is találkozunk olyan jelenséggel, hogy egyes vezetők tekintélyüket és a külsőségekben túlzó törekvésekkel kívánják fokozni és fenntartani.”²

„A néphadseregben a gazdálkodás fő célkitűzése a rendelkezésre álló anyagi, pénzügyi eszközök tervszerű, a vezetés követelményeinek megfelelő elosztása, a megoldandó feladatokkal, a katonai, gazdasági, műszaki elbírálásokkal összhangban történő gazdaságos, takarékos, célirányos felhasználása.”³

„A hatékonyság jelentőségét általánosságban mindenki elismeri, s az erre való hivatkozások ma már szinte közhelyként hangzanak. A hatékonyságmérés és -tervezés számos fontos kérdése azonban nincs még kellőképpen tisztázva.”⁴

„Tekintve, hogy meghatározott céllal biztosított támogatásról van szó, indokolt a rendeltetés szerinti felhasználás iránti igény.”⁵

A fenti gondolatok kivétel nélkül jogos türelmetlenségen alapulnak: miként lehetne érvényt szerezni a hatékonyság követelményének a Magyar Néphadsereg tevékenységében, szűkebb értelemben: a katonai gazdálkodásban?

Magam is sokat gondolkodom a fenti problémán. Hónapról-hónapra érdeklődéssel lapozom át a Honvédelem, a Hadtápbiztosítás, a Közgazdasági Szemle legújabb számait a megoldás után kutatva. Be kell vallanom, hogy mindeddig nem találtam olyan publikációt, amely a kérdést – elveiben és gyakorlatában – következetesen végigvitte volna. A felvetések általában parancsoló szükségszerűségről, a szemléletváltozás igényéről szólnak anélkül, hogy legalább *egy* konkrét vitaalapot adnának.

E cikk célja: vita kezdeményezése a hatékonyságról. Azért nem teszem hozzá, hogy a hadtápban, mert a fenti mondatnak már ez a minimális bővítése is a kategória (ti. a hatékonyság) szűkítését jelentené.

Abol az eredmény „megfoghatatlanná” válik

A hatékonyság klasszikus megfogalmazása ma már minden szakember számára ismert, mégis leküzdhetetlenek látszó akadályokba ütközünk az érvényesítés során.

Gondolataink első korlátja a probléma eredetének „hadtápon kívülisége”. Aki túljut e korláton, a következő akadályba ütközik: a hatékonyság kérdésének tisztán látása nem egyszerűen a hadtápon kívülről, de még a honvédelemnek is csak a külső gazdasági környezetéből vezethető le. Ezek után juthatunk el a probléma eredetéig, nevezetesen ahhoz a megállapításhoz, hogy a fogyasztási alapnak az ún. társadalmi közös fogyasztást finanszírozó tömege a társadalmi szükségletek kielégítésének egy *sajátos* részét biztosítja. Ez a sajátosság teszi igen bonyolulttá a marxi hatékonyság-képlet (eredmény_{max}; ráfordítás_{min}) alkalmazását.

De mi is ez a sajátosság, amely ekkora korlátozó hatást fejt ki az általánosra? A társadalmi közös szükségletek – köztük a honvédelem – kielégítése esetében a gazdasági rendszernek olyan szektoráról van szó, ahol *az emberi erőfeszítés, a szellemi és fizikai ráfordítás eredménye nem kézzel fogható matéria, hanem valamilyen – tárgyi alakot nem öltő, de mégis folyamatosan érvényesülő, társadalmi méretekben megnyilvánuló – haszonhatás*. Gondoljunk csak például az egészségügy, vagy a honvédelem eredményének – tárgyi értelemben vett – megfoghatatlanságára. E megállapítás igaznak tűnik természetesen a hadtáp esetében is: egy ezred ellátásának ráfordítását még csak-csak számszerűsíteni lehetne forintban, de hogyan kvantifikáljuk az eredményt? Mi legyen a mérték a társadalmi hasznosság fokának elismerésénél? Ebben a vonatkozásban tényleg „megfoghatatlannak” tűnik a csapathadtáp tevékenységének eredménye; következőképpen a marxi hatékonyság-képlet alkalmazásáról nehezen lehet szó. A témával kapcsolatos szakmai polémia egyik legkárosabb fajtája – tapasztalataim szerint – az alábbi mozzanatok során éri el „végkifejletét”:

– A marxi képlettel mechanikusan próbálkozó szakembernek kedvét szegik a sikertelen kísérletek.

– Ezt követően „meggyőzi” önmagát arról, hogy a társadalom közös célkitűzéseinek eredményessége mérhetetlen.

– Majd lándzsát tör amellett, hogy szükségtelen a társadalmi közös fogyasztás célkitűzéseinek „gazdasági” értelemben vett eredményességéről, vagy eredményrelességéről beszélni, hiszen köztudott(!), hogy e követelmény kielégítése a szocialista társadalom humánus tendenciáiból fakadó szükségszerűség.

Vegyük bonckés alá a fenti „kutatási credményt”!

Netán az objektivitás rangjára emeltük a nem kellő mélységű kutatás eredménytelenségét? Ne legyünk ennyire szigorúak. Az eredménytelenség is tartalmazhat racionális magot. Miről is van szó? Az tény, hogy a szocialista társadalom humanizmusa már a gazdasági fejlettség viszonylag alacsony fokán is szükségserűsíti a közületi fogyasztás kiterjesztését. Igaz az is, hogy például az egészségügynek, vagy az oktatásnak a társadalom minden rétegére történő kiterjesztését a fiatal népi demokrácia sürgető feladatává tette a „közfogyasztás területén meglévő számos társadalmi igazságtalanság”.

Tartozunk azonban a történeti szemléletnek is annak belátásával, hogy az áruteremelő szocialista gazdaság fejlődésében fokozottan kezdtek éreztetni határait azok az általános és specifikus törvények, amelyek a gazdasági rendszer mindenkori formálói. (Gondoljunk csak a tervszerű arányos fejlődés és az érték-törvény együttes működésére). Ezek a törvényszerűségek – pénzellátási oldalról – újraértékelték a szocialista humanizmus anyagi alapjának a helyzetét. Világossá vált, hogy a *társadalmi közös célok* – a teljesítés anyagi oldalát vizsgálva – *rendelkeznek közgazdasági jellemzőkkel*.

Ugyanis: – az ilyen típusú céloknak össztársadalmi haszonhatásuk van, bár eredményük nem ölt tárgyi alakot;
– a követelményekben megtestesülő célkitűzések kielégítésének finanszírozási modellje többnyire egységes;
– a célkitűzések eredménye és ráfordítása nem egyértelműen mérhető.

Ha igaznak fogadjuk el azt a tudomány által alátámasztott tény, miszerint a honvédelmi szükségletek (ezen belül az anyagi–technikai–egészségügyi szükségletek) a társadalom közös célkitűzéseinek körében jelennek meg, akkor meg kell barátkoznunk azzal a gondolattal is, hogy a honvédelem – minden sajátossága ellenére – rendelkezik a fent kifejtett közgazdasági jellemzőkkel. Bizonyítékul szolgálhatnak az alábbiak:

1. Igaz, hogy a Magyar Néphadsereg a Varsói Szerződésbe tömörült szocialista hadseregekkel együtt békés építőmunkánk egyik letéteményese, alapvető feltétele. Ez a *haszonhatás* tehát: vitathatatlan, társadalmi méretű és folyamatos. Ez a haszonhatás, melynek eredménye egy adott funkció teljesítése, eredményében nem tárgyasítható, hiszen tárgyi eredményt csak a termelés produkál, amelynek létfeltétele: a *béke*. Korunkban viszont a békének bizonyítottan egyik alapfeltétele: a szocialista hadseregek közössége.

2. Igaz az is, hogy a társadalmi közös fogyasztást kielégítő intézmények – így csapatok is – költségvetési gazdálkodási formában működnek, tehát pénzellátásuk nem saját eredményeik pénzbeli értékéből, hanem az anyagi termelés eredményének a központi költségvetésben koncentrált részéből történik.

3. Végül igaz az is, hogy a honvédelmi célkitűzések közvetlen eredménye nem konkrét tárgyban, hanem haszonhatásban testesül meg. Nézzünk egy ilyen haszonhatást általánosan megfogalmazva: az ország védelmi képességének szinten tartása biztosítja a szocializmus törésmentes fejlődését. Hogyan számszerűsítjük ezt az állítást? Nem könnyű feladat. Gondoljunk meg: az, hogy hány harckocsi vagy repülőgép áll rendelkezésre, csak szükséges, de nem elégséges feltétele a kívánt színvonalú védelmi képességnek. Ebből az is érezhető, hogy a védelem ráfordításai igen bonyolult úton vetíthetők ki a nem tárgyasítható haszonhatásra, vagy annak elemeire, például a hadtápbiztosításra.

A kifejtett közös jellemzők ellenére hangsúlyoznunk kell: *a honvédelem nem egyszerűen része a társadalmi közös szükségletnek, mint ahogy a hatékonyság kérdése sem intézhető el egyszerűen az eredmény_{max}/ráfordítás_{min} bányados pusztá bangoztatásával.*

Mi az oka annak, hogy a honvédelem a társadalmi közös fogyasztás különös része? *A honvédelmi szükségleteket mindenkor és közvetlenül politikai és nem gazdasági megfontolások alakítják.*

És közvetve? Nos, közvetve igen lényeges befolyásoló elem a népgazdaság teherbíró képessége; az AHKSZ időszakában a termelésben lekötött erőforrások tömege, illetve adott kombinációja. Mindebből következik az alábbi állítás: az AHKSZ időszakában nem vethetjük el a néphadsereg feladatainak és tevékenységrendszerének gazdasági oldalról történő közelítését.

1. Bebizonyítottuk, hogy a honvédelem, mint a társadalmi közös fogyasztás része rendelkezik közgazdasági jellemzőkkel.

2. A Magyar Néphadsereg mint jövedelemfelhasználó, egyben a jövedelem megszerzését is befolyásoló elem. Ebben az esetben figyelembe kell vennünk a következőt: a jövedelem-megszerzés módja mindig gazdaságirányítási kérdés. Márpedig ha a jövedelem megszerzése az indirekt irányítás körülményei között bonyolódik, érvényesülnie kell annak a követelménynek is, hogy a társadalom mindennemű ráfordítása tükröződjék az elért eredményekben.

3. Végül véleményem szerint – közgazdasági faktorokon keresztül tudjuk egyértelműen és kézzelfoghatóan megközelíteni a – néphadsereg működése szempontjából is igen jelentős – „hatékonyság” fogalmat.

Néhány mondatnál fentebb érintettük a MN rendelkezésére álló erőforrások tömeg- és kombinációbeli különbséget az AHKSZ és a veszélyeztettség időszakában. Egyértelmű, hogy az AHKSZ időszak korlátozza az erőforrásfelhasználási lehetőségeket (kombinációkat), mégis a „kivánt szinten” kell tartani a védelmi képességeket.

Fogadjuk el az alábbi állítás lényegének igazságát!

A védelmi képességek kívánt szinten tartása egyenlő a MN funkciójának való elegendéssel, illetve az „éles” siker nagy valószínűségével.

Fogalmazzuk meg a néphadsereg külső funkcióját általánosan és talán egy kissé szokatlanul!

A MN külső funkciója = véges számú célkitűzések sokasága (halmaza). Mit határol be a célkitűzések száma? Egy raj, vagy egy hadosztály esetében ugyanúgy fogalmazhatjuk: behatárolja a feladatok mennyiségét és a megoldás lehetséges változatait.

Kimondhatjuk: a katonai szervezet feladathalmaza mindenkor a kitűzött cél függvényében mozdul el és változik.

A feladatok is képesek azonban célként viselkedni, mégpedig az anyagi biztosítás viszonylatában. Egy feladat (mint cél), meghatározott tömegű és összetételű anyagi-technikai alapot (eszközt) vonz, mint a végrehajtás feltételét.

Íme elértünk a hatékonyság fogalmának megközelítése útján az első fontos állomáshoz, ugyanis megállapíthatjuk: *a MN funkciója cél- és feladatalternatívák halmaza.* Ebből következően a vezetői döntések sokasága minden szervezeti szinten két vektülethez kapcsolódik: a célhoz és a feladatmegfogalmazáshoz.

A vezető szempontjából azonban élesen elkülönül a cél és a feladatmegfogalma-

zás (eszközszámbavétel) a döntési szabadság fokát alapul véve. *A célok közül – döntő többségében – ugyanis a központilag meghatározottakat kell elérni.* Tehát a célok nagy része a szervezet előtt már feladatmegfogalmazást igénylő eszközszámbavételként jelenik meg. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a cél-jellegű döntések sokasága a katonai szervezet számára csak elméleti sokaság.

A vizsgálat érdekében zárjuk ki a cél-alternatíváknak – mint döntési elemeknek – az elemzését a továbbiakban, és foglaljuk össze ennek az egyszerűsítésnek az okait egy kicsit szakszerűbben:

a) A MN felkészítésének feladatai *viszonylag állandó* politikai, harckiképzési és egyéb követelmények kielégítésére irányulnak.

b) A célkitűzések *viszonylag homogének* az ÁHKSZ időszakában (persze a a homogenitás nem zárja ki a cél-elemek csoportosításának lehetőségét).

c) A MN harci célkitűzéseinek elérése – az ÁHKSZ időszakában – *szimulált követelmények* kielégítését jelenti.

A célok egyneműsége úgy jelentkezik, hogy a csapatok háborús felkészítést hajtanak végre az ÁHKSZ időszakában. Ily módon az *adott szervezet közvetlen célkitűzései döntő többségükben kiképzési jellegűek.* Természetesen a kiképzési célkitűzésekre is jellemzőek a fenti a, b, és c pontokban meghatározottak.

(Igaz az, hogy a kiképzési célok – a harci feladatok számtalan variációi ellenére is – viszonylag állandó követelményszint elérését jelentik, melyet összkövetelményi programok, utasítások szabnak meg. Ha viszont adott a kiképzési cél, szabályozott a kiképzési feladatsor, akkor felvetődik a kérdés: van-e egyáltalán és ha igen, akkor hol van lehetőség arra, hogy az alaprendeltetés hatékonyságának méréséről beszéljünk? Minthogy minden egyéb lehetőséget kizártunk, csakis a végrehajtás feltételeinek körében. A feladatok végrehajtása ugyanis meghatározott tömegű anyagi-technikai és közvetlen pénzügyi alapot vonz – mint feltételt –, amely felfogható a kiképzési célokhoz kapcsolódó erőforrás tömegként is. (Egyébként a kiképzés rendszerének ez az egyetlen olyan alrendszere, melynek elemei közgazdasági értelemben kombinálhatók.)

Tovább közelítve a „hatékonyság” fogalmát, álljunk meg a második állomásnál: *a hatékonyságot – az ÁHKSZ időszakában – a célkitűzés követeli, az eszközmegválasztás pedig biztosítja.* Minthogy az eszközmegválasztás = döntés, a döntés pedig = vezetési részfolyamat, így a hatékonyság érvényesítése a feladatok végrehajtása során *közvetlenül* a vezetői tevékenységhez kapcsolódik, annak minősítő jegye.

Elérkeztünk a harmadik állomáshoz! *A hatékonyság* nemcsak a vezetői tevékenység szükségszerű jellemzője, hanem *egyben erőforrás-szervezési probléma is.* Vagyis fel kell fednünk a célokat megvalósító minden egyes tevékenységhez kapcsolódó lehetséges anyagi-technikai-pénzügyi vonzatokat, majd ezeket a legracionálisabban kell kombinálnunk. Egyszerűbben: ki kell választani a célkitűzést legjobban kielégítő erőforrás-változatot.

A bevezetőben a hatékonyság „eredetének” hadtáponkívüliségét, illetve az eredmény megfoghatatlanságának hamisságát szerettem volna bebizonyítani. A bizonyítás szemléletét továbbvíve kísérlem meg bizonyítani, hogy célkitűzéseink összevethetők eszközadottságaink legmegfelelőbb változatával. Szerintem már magának a szemléletnek az érvényesítése is komoly eredményekkel kecsegtet. Miután az alkalmazott megközelítés egyértelműen megköveteli a „kis és nagy célok” kö-

zötti összefüggések megállapítását és magyarázatát seregtesttől egyes harcossig; valamint a – tevékenységek elemzésén keresztül – a feladatok és az erőforrások folyamatos összehasonlítását, lehetővé válik olyan komplex kép kialakítása a parancsnok számára, amely alapja lehet a hatékony döntésnek.

„Hogyan válik a kiképzési cél általánossága konkrétá?”

A hatékonyság fogalmának és a mérés lehetőségének néphadseregi vizsgálata során egy általam kiválasztott „éles” alegység kiképzési célkitűzését vettem alapul. Az alegység a néphadsereg egyik kötelékben levő harckocsi zászlóalja. Nos ennek a zászlóaljnak a következő „általános” célt kell elérnie a kiképzési időszak végére:

„... képes legyen az alegység a harc megvívására minden harctevékenység fajtában, különböző harcrendi elemként, bonyolult viszonyok között erdős-hegyes terepen, vízi akadályok víz alatt történő leküzdésére, a harc feladatok tüzzel való végrehajtására közvetlen irányzással és federt tüzelőállásból nappal és éjszaka.”⁷

Milyen konkrét cél-elemeket kell teljesítenie a zászlóaljnak, hogy az idézett kiképzési célkitűzést elérje?

Bontsuk fel a bonyolult célkomplexumot alkotóelemeire úgy, hogy jelöljük a cél-elemek elérését biztosító tevékenységeket is, majd csoportosítsuk a követelményeket aszerint, hogy azok közvetlenül, vagy közvetve szolgálják a végső (fenn idézett) célkitűzést (1–2. sz. tábla).

Milyen következtetéseket vonhatunk le a követelmények csoportosítása kapcsán?

1. A zászlóalj kiképzési célkitűzése mintegy negyvenkét olyan cél-elemre bontható, melynek anyagi biztosítási – egyben finanszírozási-vonzata van.

2. Minthogy a célokat ember-technika apparátus elé tűzzük ki, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a végrehajtás anyagi vonzatát is befolyásoló tudati elemeket és szubjektív képességeket.

Az eddig követett vizsgálati módszer alapján a tudati elemek hatását úgy fogalmazhatjuk meg, hogy annak valószínűsége, miszerint adott időszakban kiképzendő állomány kiképzési ráfordítása pontosan megegyezik egy megelőző, vagy egy következő időszak ráfordításával, igen csekély. Nem mindég, hogy a katona kettő, vagy négy lövéssel képes leküzdni a célt. Tehát egy jobb összetételű „alapanyag” jelentheti egyrészt az ilyen célú ráfordítások csökkentését, másrészt lehetőséget a célkitűzések magasabb szinten történő megfogalmazására. A megállapítással csupán arra akartam célozni, hogy nem kizárt, hogy a kérdésnek vannak finanszírozási konzekvenciái. Ami viszont a tervezést illeti, erősen kritizálható a bázis szemléletű gyakorlat.

3. A vizsgálat megköveteli, hogy a célok differenciálásával egyidőben érvényesüljön egy cél-integráció is. Mit tekintünk az integráció rendező elvének?

Mielőtt az elvet megfogalmaznám meg kell jegyezni, hogy a cél-integrációnak az a célja, hogy például az alábbi típusú kérdést meg tudjuk fogalmazni:

„Milyen ráfordítást igényel az 1. sz. harckocsi lögyakorlaton a cél első lövésből történő leküzdése, ha a kiképzési célkitűzés az, hogy legyen képes a harckocsikézeli a harckocsi ágyút teljesítőképességének felső határán működtetni?”

A cél csoportosítás mottója tehát: *a követelmények elsődlegességének biztosítása.* A ráfordításnak *csak* az a szerepe, hogy a cél érdekében reálisan tervezhetővé váljon.

4. Rendelkezünk lehetőséggel a célok elérésének minősítésére, mivel a résztevékenységek úgy vannak csoportosítva, hogy egy viszonylag mérhető feladatra visszavezethetők.

A cél-elemek, a tevékenységek, az erőforrások és a szervezet egy átfogó kiképzési rendszert alkotnak. Bontsuk fel a tevékenységeket is a célokat közvetlenül és közvetve szolgáló részfeladatokra, és helyezzük el ezeket a kiképzés időrendjében! Egyértelmű, hogy a feladatok egy része az általános katonai kiképzés, más része a szakmai kiképzés időszakában kerül végrehajtásra. Ha összekapcsoljuk a célelemeket a résztevékenységekkel és a minősíthető faktorokkal (3. sz. tábla), olyan tantárgy megoszlásra emlékeztető „*kiképzési ág*”-akat és „*gyakorlati foglalkozás*”-okat kapunk, amelyek tervezési szempontból normatívaszerű feladatmutatókként viselkednek és alkalmasak lehetnek finanszírozási oldalról is az elemzésre. A feladatmutatóknak aszerint változik az értékük (a mutató által szintetizált ráfordítás-változat), hogy a célokat reprezentáló tevékenységek milyen *minőségű* vezetői döntésből fakadnak.

Nézzük meg az alábbiakban, hogy a hatékonyságmérés elveinek és módszereinek megfogalmazása milyen konkrét vizsgálati eredmények általánosítását követően vált lehetségessé!

Az alegység kiképzési terve által tükrözött vizsgálati alapadatok:

a) A kiképzési idő – a ráfordítások felmerülése miatt – folyamatosan számolva: 8 hónap (2080 kiképzési óra);

b) Napi kiképzési idő, laktanyában: 8 óra, terepen: 10 óra.

c) Az egyes kiképzési ágakra meghatározott irányóraszámok tényleges számát a kiképzést vezető alegység parancsnok foglalkozási terve tartalmazza.

A vizsgálati adatok előkészítése a célirányos felhasználáshoz:

– Lebontottam a zászlóalj kiképzési tervét a foglalkozásvezetők óraterveinek szintjéig.

– A foglalkozási tervek idő, hely- és anyagszükségleti számvetései alapján kialakítottam a kiképzés ráfordításainak „legéletesebb” kalkulációját.

A vizsgálati alapadatok előkészítésének (csoportosításának) alapelve: a csoportosítás céljaul azt tűztem ki, hogy az egyes tevékenységeket – és rajtuk keresztül a célokat – mindig az azokat legközvetlenebbül és legmélyebben jellemző értékelési elemekben szintetizáljam. Ezek az elemek adják majd a normatívaszerű mérő fogalmakat.

A vizsgálat eredményeként megállapíthatjuk, hogy az általános kiképzést szolgáló tevékenységek esetében a „kiképzési ág” alkalmas leginkább a ráfordítások összegezésére. A szakkiképzést vizsgálva viszont – a fenti elvnek megfelelően – a „gyakorlati foglalkozás” tűnik a legjobb „költségviselőnek”. (Gondoljuk meg: a század éles lögyakorlat – mint „gyakorlati foglalkozás” – vitathatatlanul közvetlenebb ráfordítási egység elemzési szempontból, mint például a lövészet kategória.) A „gyakorlati foglalkozás” mellett szólt az az érthető törekvés is, hogy az összes ráfordításon belül lehetőleg minél kisebb arányt képviseljenek az ún. tevékenységre fel nem osztható ráfordítások. Az ilyen típusú ráfordítások ugyanis ködösítik annak a tevékenységnek az eredményét, ahol kiadásként felmerültek.

A vizsgálat konkrét eredményeinek általánosítása útján

A tanulmány bevezetőjében megadtuk a kiképzési rendszer elemeit, melyek egyike a rendelkezésre álló erőforrás halmaz. Nevezzük ezt az erőforrás halmazt a továbbiakban a „kiképzés ráfordításának”, és jelölje az összes értékelendő kiképzési ágra és gyakorlati foglalkozásra fordított költségvetési előirányzat pénzben kifejezett összegét. (4. sz. tábla.)

Csoportosítsuk a ráfordításokat is a komplex célkitűzéshez való viszony alapján!

Igy közvetlen ráfordításokról beszélünk, ha a felmerülés időpontjában megállapítható, hogy az előirányzatok a kiképzés mely mozzanatát milyen mértékben terhelik. *A közvetett ráfordítások* esetében nem, vagy csak nagyon körülményesen állapítható meg az a mozzanat, amelyikre az előirányzatok ráakódtak.

Mind a közvetlenül, mind pedig a közvetetten elszámolható ráfordítások – a felmerült célok szerint – az alábbi mozzanatokat terhelhetik: a komplex kiképzési célkitűzést, az általános katonai kiképzést, a szakkiképzést, valamint a gépjármű vezetői kiképzést.

A közvetlen ráfordítások lehetnek: bér-, juttatás- és katonai szakanyag jellegűek.

A közvetettek egyben felfoghatók a zászlóalj *általános ráfordításai*ként is, és azokat a ráfordításokat jelölik, amelyek a kiképzés egészének lebonyolításával kapcsolatosak. Lehetnének tehát bér-, juttatás- vagy szakanyag jellegűek, azonban mégsem ez a csoportosítás látszik a legcélszerűbbnek.

Szerintem a kiképzés egészének lebonyolítása jobban érzékelhető ún. *üzemeltetési és egyéb ráfordítások összege*zésként. Az üzemeltetési folyamat a vizsgált esetben az alábbi ráfordításokat tartalmazza: energia; berendezések, oktatástechnikai eszközök és bázisok karbantartása, valamint harci-technikai eszközök javítása.

Az egyéb ráfordítások eredményeiként szolgáltatás-jellegű produktumokat könyvelhetünk el, melyek a zászlóalj esetében az alábbiak szerint oszlanak meg:

az ezred törzs irányító tevékenységével; épületek, berendezések karbantartásával; közművek használatával; az étkeztetés nem étel-miszer-szakanyag jellegű ellátásával; a mosatással; a szállítással és a szórakoztatással kapcsolatos ráfordítások.

Hogyan lehetne ezt a heterogén előirányzat-tömeget a célnak legmegfelelőbbben összevonni? A kérdés úgy is feltehető, hogy milyen irányokban kell a tevékenységeket (kiképzési ág vagy gyakorlati foglalkozás) finanszírozni ahhoz, hogy a kiképzési célkitűzést a legjobban kielégítsék, a cél-elemeket a legszemléletesebben reprezentálják, ugyanakkor a fenti ráfordítás típusok bármely tevékenységgel kapcsolatos előirányzat teljesítéséből levezethetők legyenek.

Úgy vélem, az alábbi struktúra felel meg a leginkább a fenti elvárásoknak:

1. *Bérek és juttatások:* tartalmazzák a közvetlen ráfordításokból az illetmény-, jutalom-, pótlék és segély juttatások adott kiképzési ágra, vagy gyakorlati foglalkozásra kivetített részét.
2. *Anyagi biztosítás finanszírozás:* biztosítja a kiképzési ágak és gyakorlati foglalkozások azon katonai szakanyag szükségleteit (étel-miszer- ruházati-, fegyverzeti, műszaki anyagok stb.), amelyek anyag, vagy pénz formában közvetlenül elkülöníthetők meghatározott felhasználási célokra.

3. *Technikai biztosítás finanszírozás:* célja, az egyes feladatok végrehajtásához szükséges technikai eszközök üzemeltetése. Az itt jelentkező előirányzat-felhasználás olyan energia szolgáltatással, eszközkarbantartással és javítással kapcsolatos ráfordítás, amely feladat-arányosan számolható el az eszközök üzemeltetésére.
4. *Laktanyai elhelyezés és szolgáltatás finanszírozás:* erre a célra számolhatók el azok az általános ráfordítás-részek, amelyek a kiképzés laktanyai körülményeinek biztosítása és a zászlóalj irányítása érdekében merülnek fel. Az ún. egyéb ráfordítások általában ebbe a körbe tartoznak.

A funkcionális tervezés tartalmi és formai oldala

A vázolt struktúrában (4. sz. tábla) a tartalom és a forma egysége a cél-eszköz viszony alapján értelmezhető.

A cél és egyben a funkcionális tervezés tartalmi oldala a vezetés alapvető funkciójában nyilvánul meg: a szervezet rendelkezésére álló erőforrások olyan felhasználása, amely a leghatékonyabban szolgálja a párt honvédelmi politikájából adódó cél-elemek mindegyikének az elérését.

A funkcionális tervezés formai oldala, egyben a tervezés alapvető eszköze: a ráfordítás elemzés.

A ráfordítás struktúra kialakítása során megállapított lényeges tartalmi és formai összefüggések:

1. Mi szolgálja a tervszerűség vasszigorának egyértelmű érvényesülését?

A tervezési folyamat munkafázisainak megsérthetetlen sorrendisége!

 - a) Megállapítottuk a cél-elemeket és megmagyaráztuk a cél-elemek közötti összefüggéseket.
 - b) A célok közötti összefüggések rendezése és csoportosítása a tevékenységek szerint a legracionálisabb.
 - c) Annak érdekében, hogy meggyőződjunk a tevékenységek szigorú cél-szerűségéről; összekötjük azokat a már számszerűsíthetőbb erőforrás-szükségletekkel.
2. Mi bizonyítja az ilyen szemléletű vizsgálat realitását?

A megvalósítás során követett gyakorlat!

 - a) Élő, működő rendszert vizsgáltunk és bebizonyosodott, hogy a funkcionális-szemlélet semmilyen változtatást nem igényel sem a katonai szervezetben, sem pedig a kiképzés jól bevált módszerében. A szemlélet lényege: a célok eredményességének, illetve eredménytelenségének a felmérése.
 - b) Az elemzés szemlélete a valóságot, a sajátosságokat és az adott szervezetet helyezi előtérbe. A módszer jellemzője: a nagyfokú rugalmasság. Követelmény volt a vizsgálat során, hogy minden információt és összefüggést a zászlóalj vezetési okmányaiból és a zászlóalj kiképzésének gyakorlatából szerezzek be. Ezt igazolja az, hogy a ráfordítások kiszámításánál egyértelmű elsődlegességet élvezett a tényleges tevékenység az Összkövetelményi Programmal szemben.
3. Minthogy a ráfordítások szigorúan eszköz-szerepet töltenek be, a célki-

tűzéshez viszonyítva másodlagos jelentőségűek, de az elemzésből kapott információk elsőrendű fontosságúak.

- a) A hatékonyság az esetek többségében nem egyenlő az olcsóbb megoldásra való törekvéssel.

A 4. sz. táblán látható, hogy több tevékenység együttesen működtethet berendezéseket; ugyanakkor az adott tevékenység végrehajtásához kapcsolódó erőforrás-rendszer elemei – más változatban – egyéb célokat is kielégíthetnek. Nézzünk egy életből vett példát! A politikai kiképzés, a gyalogsági lökiképzés és még néhány kiképzési ág igényli a filmbázis működtetését. Gazdaságosabbnak tűnhet az energia felhasználás szempontjából a felsorolt tevékenységek valamilyen alapon történő összevonása. Számunkra azonban a *célkitűzés a lényeg* és az energia felhasználásnak – mint majd látni fogjuk – csak a határfok mérése szempontjából van jelentősége. Ebből az elvből kiindulva, a fenti „gazdaságosabb” megoldást azonnal el kell vetnünk.

- b) A funkcionális tervezés nem veti el a gazdaságos megoldást, amennyiben az, a célok kielégítése szempontjából is a legjobb megoldás. Nézzük meg!

Az 1. sz. hk. lögyakorlat célkitűzéseire számos bér; anyag; technika-üzemeltetés összetételű erőforrás kombináció rendelhető. Az adott lehetőségek közül – a cél szempontjából – több jó választható, de *legjobb megoldás csak egy van*. Ha sikerül ezt a legjobb erőforrás-változatot a célhoz rendelni (szervezni), kialakulhat az alábbi megoldás lehetőség: a hk.lögyakorlat egyik célja az, hogy nevelje a kezelőszemélyzetet sajátosan egymásrautalt helyzetének a megértésére. Egy ilyen követelménynek – véleményem szerint – feltétlenül eleme az önuralomra, fegyelmezettségre, kitartásra való nevelés. Ez az utóbbi elem-csoport ugyanakkor egyik fontos célkitűzése a gyalogság lökiképzésnek is.

Így már világos, hogy a *takarékosság nem önmagáért létezik és nem lehet abszolút cél sem a gazdálkodás során, hanem a katonai célkitűzés* (ebben az esetben a kiképzési cél) *százszázalékos teljesítése érdekében megválasztott legracionálisabb erőforrás-csoportosítás formai megnyilvánulása, ahol a tartalmi oldal: a célelemek egyenkénti teljesülése*.

Látni fogjuk, hogy a takarékoság ebben az értelmezésben nem kerülhet ellentmondásba a hatékonysággal, minthogy – a fenti meghatározás alapján – a hatékonyság minőségibb érvényesülésének formái oldalát jelenti. Mindezek alapján szükségképpen indokolt volt – éppen a hatékonyság érdekében – az a gazdaságosabb szervezési megoldás, minek során az 1. sz. hk.lögyakorlat és a gpi.lövészet összevonásra került.

- c) A célkitűzések elsődlegességét szigorú következetességgel kell érvényesíteni. Ha ettől eltérünk, igen sok munkával „büntet” bennünket a rendszer. A vizsgálat során elszenvedett egyik „büntetésem”: az általam vizsgált alegység körleteinek fűtésére felhasznált energia termelése egy olyan hőcentrumban történik, amely az egész laktanya hőellátását biztosítja. Különböző alegységek egyszerre élvezik a laktanyában ugyanazt a szolgáltatást. Megkíséreltem az összegezett energia ráfordítás al-

egységre kivetített részének a meghatározását. Belebonyolódtam a vetítési alapok megszerkesztésébe, de az energia ráfordítás kiszámítása nem akart sikerülni. Átgondolva a problémát rájöttem, hogy eltértem a funkcionális tervezés alapvető követelményeitől, – a cél – és tevékenység elemzéstől – és a szervezetet akartam a középpontba állítani. Nem számoltam avval, hogy a rendszer – a célok teljesítése érdekében – átlépheti a szervezeti határokat.

4. A ráfordítás-struktúra vizsgálatának egyik leglényegesebb következtetése: az aleggység szint szűk bázis a funkcionális tervezés megvalósításához. Érezhettük, hogy a tevékenységek döntő többségében a teljes rendszer ráfordításának vizsgálatára van szükség, különben képtelenek vagyunk átfogni az egyes célelemek bonyolult kölcsönhatásait. Különösen bizonyított a megállapítás igazsága összekapcsolódó kiadási tételek esetében.

Jegyzetek

1. Honvédelem, 1976/3. szám 86. old.
2. Honvédelem, 1977/3. szám 88. old.
3. Melléklet a „Hadtápbiztosítás” 1975 évi 3. számhoz, 118. old.
4. Közgazdasági Szemle, 1977/10. szám 1121. old.
5. Pénzügyi Szemle, 1976/5. szám 392. old.
6. Dr. Dobrovits Iván: Egy kifelejtt szektor
7. Összkövetelményi Program a Magyar Néphadsereg harckocsizó katonái és al egységei részére, 48. old.

Felhasznált irodalom

Összkövetelményi Program a Magyar Néphadsereg harckocsizó katonái és al egységei részére

Utasítás a Harckocsi Fegyverekkel Végrehajtandó Lógyakorlatokhoz

Dr. Szántó Anikó–Borbély László: Tájékoztató a Programköltségvetés (PPBS) rendszerről

Novick David: Hosszútávú tervezés program-költségvetés útján

Selma J. Muhskin: PPB for the Citis: Problems and the Next Steps

Donald J. Borut: Implementing PPBS: A Practitioner's Viewpoint

(Mellékletek a folyóirat végén található!)

A Magyar Néphadsereg sorállományának béke élelmezési normái

Gion Béla alezredes

A táplálkozási igényeket kielégítő, gyakorlatban is jól alkalmazható élelmezési normák, normatívák keresése ma világlélelmezési. Ennek indítéka egyrészt a fejlődő országok lakossága jelentős hányadának elégtelen táplálkozásában, másrészt a fejlett gazdasággal rendelkező államok lakosságánál tapasztalható túltápláltságban keresendő. E problémakör már régen túlnőtt a táplálkozás-egészségügy, a közgazdaság és szociológia keretein és az adott állam politikájának részévé, az élelmezési-vonal-politika fontos tényezőjévé vált.

Élelmezési normák, normatívák alkalmazása nem újkeletű. Társadalmi életkezdetési formákban az ellátási rendszer fontos elemeként funkcionálnak. Klaszikus példa a hadsereg ellátása, ahol az élelmezési normák alkalmazása hosszú múltra tekint vissza. E cikk keretében a sorállomány élelmezési normáinak, az általuk meghatározott élelmiszerfogyasztásnak ismertetésére törekedtem. Ezen túlmenően megkísérlem bemutatni a normák fejlődését, érzékeltetni a fejlődés néhány törvényszerűségét.

A Magyar Néphadsereg sorállományának élelmezési ellátása – mint ismert – élelmezési normán, annak szabályozott felhasználásán alapul. Az élelmezési norma fogalmát, az egy főnek egy napi ellátását biztosító élelmiszerek mennyiségi vagy értékbeni kifejezését a béke időszak ellátásában 1951 óta használják. Ezt megelőzően béke élelmezési (élelmezési) illetményként volt közismert.

A béke élelmezési norma lehet anyag- vagy pénznorma. E két alapvető forma együttesen vagy megosztottan is előfordulhat. Az élelmezési normát – elnevezésétől, a kifejezés módjától függetlenül – az élelmiszerek véges számú sora alkotja. Az élelmiszerek mennyiségéből és egységárából összegeződik az élelmezési norma pénzértéke. Az élelmiszerek tápanyagtartalma pedig – a normát alkotó élelmiszerek mennyiségétől függően – az élelmezési norma élelmezési értékét adja meg. Elemzéseknel, fogyasztási prognózisoknál általános a termékfőcsoportok, az élelmezési-aggregátumok használata.

A béke élelmezési norma csapattagokban, egységszinten realizálódik. A sorállomány élelmezési ellátása, élelmezési-fogyasztása – társadalmi életkezdetési keretében – meghatározott fogyasztási törvényszerűségek szerint, adott társadalmi-gazdasági környezetben folyik. Az ellátás mechanizmusa gazdasági rendszerként fogható fel. A gazdasági tevékenységek biztosítás jellegűek. Lényeges kérdés az ellátási rendszer irányításának szervezése, amelynek alapvető formája a szabályozás.

E rendszerszemléletű megközelítésből vizsgálva az étellemezési ellátás normákon alapuló szabályozott rendszere két főrésze különül: az ellátást végrehajtó szabályozott rendszerre, amelyen gyakorlatilag a csapatszintet kell értni; továbbá az ellátást irányító, szabályozó rendszerre, amelynek az anyagnemfelelősi szint felel meg.

Adott ellátási rendszer szabályozása egy vagy több szabályozott jellemzővel oldható meg. Élelemellátási rendszerben a szabályozott jellemzőként alkalmazott tényezők az étellemezési norma elemeinek is nevezhetők. Széleskörűen alkalmazott, szabályozási szempontból ideális megoldás egy jellemzőnek – például a pénzértéknek – kiválasztása és a szabályozási körbe vitele. Ez a szabályozási mód a néphadsereg sorállományának étellemezésében nem honosodott meg egyrészt azért, mert a pénzkeret nem biztosítja a kívánt tápanyagösszetételt, másrészt az értékmutató kizárólagos használata nehézkessé teszi a pénznormák szintentartását, fejlesztését, és végül: a biztosítás jellegű gazdasági tevékenységeknél az ellátottság egy értékmutatóval objektíven nem mérhető, egyértelműen nem számszerűsíthető. A tevékenység eredményének megítéléséhez több, mennyiségileg jól meghatározható tényező szükséges, amelyek a pénzkereten túlmenően vagy egy jól használható étellemezési-fogyasztási struktúrát, vagy pedig egy kívánt tápanyag-összetételt biztosítanak. Az értékadat használata nem feltétlenül indokolt.

Az étellemezési norma szerinti ellátási rendszerben, a szabályozási körben általában a következő tényezők kapnak helyet:

1. Az étellemezési-összetétel,
2. A pénzérték, az étellemezési-összetételből meghatározottan,
3. Az étellemezési tápanyagtartalma,
4. A tápanyagok energiatartalma, kalóriaértékben.

Jól szabályozott rendszerben e négyféle tényezőből 2–3 szerepel a szabályozási körben. Több tényező alkalmazásánál egy, kiemelt szerepet kap. Ennek az érvényesülését az ellátási rendszerben anyagi és fegyelmi szankciók biztosítják. A rendszer elnevezése, jellege rendszerint e kiemelt tényezőtől ered (étellemezési anyagnorma, pénznorma).

A Magyar Néphadsereg sorállománya étellemezési ellátási rendszere normái jellegének alakulását az 1. számú táblázat szemlélteti.

Alkalmazási oldalról vizsgálva megállapítható, hogy mind a pénznormák, mind az anyagnormák előnyökkel, hátrányokkal rendelkeznek. Az étellemezési anyagnorma számottevő előnye, az étellemezési igény egyszerű tervezhetősége, mivel az ellátási folyamatban az anyagbiztosítás a tervezéstől egészen az ételkészítésig azonos dimenzióban, étellemezési szerkezetben történik. Az étrend tervezése egyszerű. A norma struktúrájában szereplő étellemezési szerkezeteket kell az adott időszakban a tervezett ételféleségek anyagkiszabatainak megfelelően felosztani, természetesen a pótszerkezet, a helyettesítő étellemezési szerkezet figyelembevételével. Lényeges előny, hogy a norma étellemezési-összetétele meghatározza a tápanyagellátás szintjét, a tápanyagok arányát.

Az étellemezési anyagnorma hátrányai miatt bizonyos problémák mindennaposá válnak. Az anyagnorma étellemezési szerkezetbe behatárolja az elkészíthető ételek körét, sablonossá téve az étrendet, beszűkíti azt. Emiatt a fogyasztás bizonyos fejlettségi szintjén már nem alkalmazható. A „helyettesítési táblázat”-ok szerinti étellemezési-választék bővítés újabb problémák forrása: könnyen felborulhat a költségvetési egyensúly.

Az élelmezési pénznorma alkalmazásánál a norma pénzkeretén belül kell kielégíteni az élettani igényeket a fogyasztási szokásoknak megfelelő ételekkel. A felhasználásra kerülő élelmiszerek kis hányadánál kötöttség előfordulhat. Jól szabályozott rendszernél megengedett a kötetlen anyagfelhasználás.

A pénznormán alapuló ellátási folyamat – különösen tervezés-irányítás vonatkozásában – lényegesen bonyolultabb az anyagnorma jellegűnél. Az élelmiszer-anyagnormánál mind a szabályozási körben, mind a biztosítási folyamatban élelmiszerek szerepelnek. Pénznormánál a szabályozási körben elsőként a pénzérték, ezt követően a tápanyagok mennyisége és kalóriaértéke szerepel. A biztosítási folyamatban pedig konkrét élelmiszerekkel, illetve az étrendben levő ételekkel számolunk.

A béke ellátásban használatos, eltérő jellegű normák alkalmazását a felsorolt tulajdonságok lényegesen befolyásolják. Az alkalmazásra kerülő normák megválasztását azonban mégsem a felsoroltak, hanem a szabályozási körbe vihető tényezők száma határozza meg. A tényezőknek, a norma elemei számának megválasztásánál a következő összefüggések tapasztalhatók:

1. Az élelmezési ellátás folyamatának irányítása tíznél kevesebb tényezővel viszonylag egyszerű.

2. Amennyiben a szabályozási körben az élelmezési norma elemeinek száma 10 és 30 közötti, a folyamat irányítása – műveletigényessége miatt – nehézkes.

3. Ha a szabályozási körben a norma elemeinek száma a harmincat meghaladja, az ellátási folyamat bonyolulttá, túlszabályozottá válik.

A sorállomány élelmezési normájának jellegét a felsorolt összefüggések – időrendben – a következők szerint alakították:

a felszabadulás utáni évek élelmi illetményeinél a szabályozási körben a pénzérték és 16–19 élelmiszer; az 1950-es évek élelmiszer anyagnormáinál 21–23 élelmiszer töltötte be a szabályozott jellemző szerepét. Az élelmiszer-gazdaság fejlődése a termékek számának növekedését eredményezte. Ennek következtében a szabályozási körben levő tényezők – a normát alkotó élelmiszerek – száma annyira megnőtt, hogy a tervezés-irányítási folyamatban történő felhasználásra az anyagnorma alkalmatlanná vált.

Az élelmezési norma elemeinek száma korlátlanul nem volt növelhető. Az elmentmondás miatt szükségessé vált az élelmezési anyagnorma valamilyen szintézise az elemek számának csökkentése végett. Ennek eredményeként 1957-ben részbeni pénznorma került bevezetésre, amelyben 11 féle alap-élelmiszer mennyiségben; az egyéb élelmiszerek – választékot nem korlátozva – pénzértékben lettek meghatározva. Ez a norma – a szabályozási körben 12 tényezővel – 1961-ig funkcionált.

Ezt követte 1962-ben az élelmezési pénznorma bevezetése. A szabályozási körben a norma pénzértéke dominált. Helyet kapott a tápanyagok energiatartalma kalóriaértékben és néhány évig a nyershúskiszabot mennyisége és aránya. Ez utóbbit 1968-ban az élelmiszerek tápanyagtartalma váltotta fel.

Jelenleg a sorállomány béke élelmezési normája élelmiszer-elemeinek száma a 130-at meghaladja. Az ellátási rendszer szabályozási körében 6 tényező állandósult: a domináló pénzérték mellett az alapvető tápanyagok és ezek energiatartalma kalóriaértékben.

A nagyszámú élelmiszer-komponens biztosítja anyagmefelelősi szinten a norma pénzértékének szintentartását, normafejlesztéseknél a döntések előkészítését. A csapatszintű ellátás szabályozásában levő 6 tényező az ellátó egységeknél az éves tervezésben és az étlaptervezésben együtt szerepel. Az elemzéseknél a pénzérték és a tápanyag-ellátottság külön-külön; az elszámolásban pedig egyedül a pénzérték kapott helyet.

A sorállomány élelmezési normájának változása, fejlődése

A sorállomány részére a felszabadulást követően 1945 júliusában lett először élelmezési illetmény, élelemadag megalapítva, amely 1948-ig négy alkalommal változott. Ezek az évek a relatív éhezés időszakának nevezhetők, amelyeknek mélypontja – a naponkénti alig több mint 2000 kalória biztosításával – 1945 novemberétől 1946 júliusáig tartott.

Az 1949–1951-es években két alkalommal volt normaváltozás. Ezekről az évektől számíthatjuk azt a kalórikus kvantitatív kielégítettségi időszakot, amely az 1970-es évek elejéig tartott. E mennyiségi kielégítettségi időszakban élesen elkülönülnek az 1956 előtti és az 1957 utáni évek.

Az új gazdaságirányítási rendszer bevezetését követően – a töretlen életszínvonal-politikából eredően – társadalmi méretekben erőteljesen emelkedett az egy főre jutó személyes fogyasztás; ezen belül az élelmiszerek fogyasztása. Ezzel egy időben az élelmiszer-gazdaságban számottevően növekedett a termékek választéka. A lakosság ellátottsága túljutott azon a határvonalon, amelynek egyik oldalán mennyiségi mutatókkal lehet meghatározni az elérni kívánt credményeket; a határvonal másik oldalán pedig a fogyasztás mindinkább minőségi jegyekkel jellemezhető.

A lakossági élelmiszer-fogyasztás erőteljes növekedésével szemben a sorállomány ellátásának fejlesztését akadályozta a több mint másfél évtizeden keresztül változatlan vásárlóértéken tartott pénznorma. A fogyasztásban különösen az 1971–72-es évek okoztak feszültséget, amelyet az 1973. évi normafejlesztés oldott fel. Ezt követően két alkalommal volt kisebb mérvű fejlesztés. A fogyasztói árszint-növekedéseket kompenzálás, a norma névleges értékének emelése követte.

Táplálkozás-élettani követelmények érvényesülése

Az élelmezési ellátással, az élelmezési normákkal szemben elsődleges követelmény az egyén objektív tápanyagigényének kielégítése. Ez mennyiségileg jól meghatározható testépítő-, kalórikus- és védőtápanyagokra irányul. A sorállomány élelmezési normáját alkotó élelmiszerek tápanyagtartalma az adott időszak társadalmi-gazdasági körülményeivel összhangban volt, vagy azt követte. A 2. táblázat közel 35 éves intervallumban mutatja be a tápanyag-ellátottság alakulását. A ráblázatban az élelmiszerek nettó-kalóriaértéke jut kifejezésre. A tápanyagok mennyisége helyett azok megoszlása, aránya kerül bemutatásra kalória-százalékban.

A tápanyagok energiatartalmát kifejező kalóriaérték az 1950-es évek elejétől kezdődően a nehéz fizikai munkakategória-szinten állandósult. A 4000 kalória körüli átlag a sorállomány naponkénti tevékenységével, munkavégzésével össz-

hangban van. Lényeges megváltoztatása csak akkor indokolt, ha az állomány napi munkájának jellege, intenzitása is számottevően változik.

A fejlődést jól érzékelteti a zsír:szénhidrát kalóriaszázalékának változása. Ez a sorállomány ételmezési normájában az 1950-es években 17:69⁰/₀ volt, ma pedig 29:56⁰/₀. A lakosság fogyasztásában a zsírkalória mintegy 8⁰/₀-kal magasabb a sorállományénál.

Az összes fehérje mennyisége a sorállomány ételmezési normájában 1949 óta jó színvonalon állandósult. Az egy főre jutó 140–150 grammos napi átlag az összkalória 14–15 százalékának felel meg. Ez az arány mintegy 2⁰/₀-al magasabb a lakosság átlagánál.

Az összfehérje-fogyasztáson belül – a társadalmi-gazdasági fejlődés eredményeképpen – lényegesen módosult az állati eredetű fehérje és a növényi fehérje aránya. A 3. táblázaton látható, hogy az 1950-es években az arány megközelítően 20:80 százalék volt. Az 1960-as években 30:70⁰/₀, a jelenlegi arány pedig elérte a 42:58 százalékot.

Az állati eredetű fehérjebiztosítás az ételmezési norma megállapításának alapvető kérdése. Az élettani fontosságán túlmenően azért is kiemelt, mert a táplálkozásban, az ételmezés-csökkentésben a legdrágább, legkeresettebb és a legtöbb társadalmi ráfordítással állítható elő. Megkülönböztettségének további indoka, hogy a gazdasági fejlettség egyik fontos mutatója az állati eredetű fehérje-fogyasztás szintje.

Az 1980-as évek közepére elérendő fogyasztási célkitűzés – mind a lakosság-nál, mind a sorállomány ételmezési normájában – az 50:50 százalékos arány elérése az összfehérjemennyiségen belül. Az 1990-es évek elérendő szint a lakos-ságnál 60:40 százalékos, a sorállományánál ettől mértéktartóbb, mintegy 55:45 szá-zalékos arány elérése a célkitűzés.

Élelmiszerek fogyasztása

Az emberi szervezet számára szükséges testépítő tápanyagokat, a fehérjéket, pontosabban a fehérjéket alkotó aminosavakat; a kalorikus és védőtápanyagokat – zsirokat, szénhidrátokat, továbbá a vitaminokat és az ásványi anyagokat – az élelmiszerek tartalmazzák. Az emberi szervezet számára szükséges tápanyag-mennyiség és azok helyes aránya a megfelelő ételmezés-választékkal elérhető. A társadalmi étkeztetési formákban ezt a célt szolgálja a jó fogyasztási szerkezetet nyújtó ezzel együtt a tápanyagok elegendő mennyiségét és helyes arányát biztosító – ételmezési norma.

Az ételmezés-fogyasztásban elsődlegesnek tartjuk az egyénnek a tápanya-gokra irányuló objektív igényét. A konkrét ételmezésekre, ételekre irányuló em-beri fogyasztási igény – jellegét tekintve – szubjektívnek minősül. A fogyasztásnak e két törvényszerűsége adott társadalmi-gazdasági környezetben érvénye-sül. E tényezők – mint például a rendelkezésre álló ételmezés-árualap nagysága, a nemzeti jövedelemnek az egy főre jutó személyes fogyasztási hányada – dön-tően meghatározzák az ételmezés-fogyasztás jellegét.

Az ételmezés-fogyasztásának változása meghatározott gazdasági törvény-szerűségei szerint megy végbe. Táplálkozásélettani követelmények tudatosulása, a helyes táplálkozás irányába ható felvilágosító tevékenység önmagában az el-

várnál kisebb mérvben képes strukturális változásokat előidézni. Fogyasztási árualap megléte esetén a jövedelem növekedése, pontosabban a nemzeti jövedelemnek a személyes fogyasztásra jutó részének növekedése hat közvetlenül az ételkészítés-fogyasztás mennyiségére, összetételére.

A fogyasztás alacsony szintjén, a relatív éhezési időszakot követően a növekedés a jellegzetesen olcsó, alapvetően magas szénhidrát tartalmú ételkészítékre korlátozódik. Jól megfigyelhető ez a 4. táblázatban, amelyben a sorállomány ételkészítési normáját alkotó ételkészítés-termékcsoportból a liszt (sütőipari termékek, liszt-értékben), a burgonya és a hüvelyesek kaptak helyet. Az 1945–1952 évek voltak a mennyiségi felfutás időszaka.

Az ételkészítési norma fejlesztése értékbeni növekedéssel jár. A sorállomány-nál ez értelemszerűen az ételkészítési pénznorma összegének emelkedésében nyilvánul meg. Az érték-növekedés – gazdasági törvényszerűségéből eredően – nagyobb hatást gyakorol a fogyasztás szerkezetére, mint a mennyiségre. Különösen igaz ez a mennyiségi telítettség esetén, amely a sorállománynál egy főre jutó 1,8–2,1 kilogrammos naponkénti ételkészítés-fogyasztást jelent. Ennek elérése után a fejlődés minőségi oldala jut kifejezésre.

Az ételkészítési norma fejlesztésének eredményeként – szerkezeti változásként – növekedett az értékesebb állati eredetű ételkészítékek: húsok, húsipari termékek, a tej és tejtermékek, a tojás felhasználása, mint ez az 5. táblázatban látható. Ezzel párhuzamosan fokozatosan csökkent a kalorikus tápanyagellátottságot nyújtó, naponként viszonylag nagy tömegben fogyasztott ételkészítékek felhasználása. A 4. táblázatban látható, hogy a liszt és őrlemények, a burgonya és a hüvelyesek felhasználása – a norma pénzértékével fordított arányban – fokozatosan csökkent.

A sorállomány normájának ételkészítés-struktúráját bemutató 4., 5. táblázatban nem kapott helyet több ételkészítés. Mellőzve lett a vaj, a sertéssziradék, a cukor, mivel a fogyasztás változásának értékelése, minősítése táplálkozásélettani és közgazdasági szempontból eltérő. Nem kapott helyet a csak étrendi változatosságot jelentő rizsfogyasztás sem.

A zöldség- és zöldfőzelék-fogyasztás a tervezettnél némileg alacsonyabb. Az idényen kívüli fogyasztás tartósipari termékkel megoldódott. Gondot okoz a fogyasztási struktúra elégtelensége. A sorállománynak – a polgári életben meghonosodott szokással ellentétben – a húsipari termékekhez, tejtermékekhez – még idényben is – csak elvétele adnak friss zöldséget. Ugyanez tapasztalható a gyümölcs-fogyasztásban is, ahol a sorállomány a lakossági felhasználásnak csak a felét fogyasztja.

Az ételkészítési norma pénzértékének alakulása

Az ételkészítési norma pénzértéke – a norma ételkészítései általános szintéziseként – a fogyasztás fontos tényezője; közvetetten szabályozza az ételkészítés-fogyasztás mennyiségét, összetételét.

Az ételkészítési norma pénzértékének változása módszerbeni kérdést vet fel. Amennyiben az érték-változás a norma ételkészítései szerkezeti változásából ered: ételkészítési normafejlesztésről beszélünk. Ha az érték-változás árintézkedések nyomán következik be – változatlan ételkészítés-struktúra mellett – az ételkészítési norma szintentartásáról van szó. Az első esetben az ételkészítési pénznorma ténylegesen, az utóbbinál névlegesen változott.

E szemléletből eredően került sor a 6. táblázatban az élelmezési pénznorma értékének kétféle kimutatására: folyóáron és változatlan áron. Ez utóbbinál – a hazai gyakorlatnak megfelelően – az 1968. évi élelmiszerárak szolgáltak alapul.

*

Összegezeként megállapítható, hogy a sorállomány élelmezési normájának valamennyi lényeges eleme – tápanyagtartalma, élelmiszer-összetétele és pénzértéke – az 1960-as évek második feléig a társadalmi-gazdasági fejlődésnek megfelelően követte az életszínvonal-politikai célkitűzéseket. Az 1970-es évek első felében fennállt stagnálás – a lakosság dinamikusan fejlődő fogyasztása mellett – érezhető feszültséget okozott, amelyet az 1973–74-es években végrehajtott élelmezési normafejlesztések oldottak fel. A fejlesztések eredményeképpen a sorállomány élelmezési normájának értéke a lakosság élelmiszer-fogyasztásával megközelítően azonos szinten – 10 százaléknál nem nagyobb eltéréssel – együtt halad.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak).

Gépjárművel történő szállítások korszerűsítése

Dunai Imre alezredes

A Magyar Néphadsereg csapatai egy részénél 1977-től szállítási feladataikat diszpécser rendszerű szállítás irányítással hajtották végre. Ennek megfelelően a csapatoknál megszervezésre került a diszpécser szolgálat. A szolgálat a kiadott közlekedési-szállítási szakszolgálat által kidolgozott és kiadott szabályok alapján dolgozott. Az elmúlt két év alatt a szállítások gazdaságos mutatói, a megtakarítások összegei azt igazolják, hogy szükséges és eredményes volt a szállítások irányításának bevezetése.

A kiadott 79/1978. HMHF-i intézkedés és annak végrehajtására kiadott 31/1978. (HK 39.) MN KSZF-i intézkedés, a további korszerűsített előrelépést igényli, a gépkocsival történő szállítások területén.

A szállítás a diszpécser rendszer létrehozásával irányított, vezetett lett. Az irányított szállítás már az első évben valamennyi szállítási tagozatban jó eredményt hozott, annak ellenére, hogy a diszpécser rendszerű szállítást a szállítató szolgálati ágak nem szívesen eszközölték. Meg kellett értetni a szállítatókkal, hogy a szállítótér használata a régi elavult módon gazdaságtalan. A szállítató szállítótérrel, illetve szállítást igényel, és nem önálló szállító gépkocsit, amellyel oda-vissza közlekedhet, úgy, hogy az oda-vissza út felét üresen teszi meg. Nehezen akarják elfogadni, hogy a szállító teret oda-vissza terheltlen kell furtatni, még akkor is, ha egy gépjárművön egyszerre több szállítatonak az anyaga kerül szállításra.

A szállítatók részéről tapasztalható vonakodás, természetesen nem akadályozhatja meg a gazdaságos szállítás további fejlesztését. Örömmel kell azonban ma már megállapítani, hogy az eredmények hatására e téren jelentős a pozitív irányú tendencia. Ugyanakkor megvizsgálandó és meg kell szüntetni azokat a tényezőket, amelyek negatívan érintik a szállítató szolgálatokat.

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a szállítatók a kapcsolt és visszafutar szállítással kapcsolatos gyakorlati végrehajtó munkában akadályoztatva vannak. Az akadályozó körülmények a következők:

– a kapcsolásnál nem önálló a szállításban. A szállítótérrel meg kell osztani. Alkalmazkodni kell a másik szolgálarhoz, de nincs rögzítve a szállítótér-megosztás helye, hogyanja;

– a kapcsoláshoz nincs biztosítva a feltétel, így a felrakódás helye, ideje nem mindig kedvező mindkét szolgálatnak, szállítatonak;

– a visszafelé szállító második szállítató nem tudja hol kapja meg a szállítóteret. Nincs megoldva a szállítóter-átadás-árvétele, annak helye, ideje, módja;

– nincs rendszere, hogy az első szállítató hol, hogyan adja át a szállítóteret az általa elvégzett szállítás után, hogy a második szállítató megtalálja;

– nincs megoldva, hogy a gépkocsivezető, rakodó-kísérő személyzet hol tud kulturált helyen várakozni (tehát nem az utcán), ahol a személyi állomány és technika is megkapja a szükséges alapellátást. Nincs ahol a gépkocsi-szállítóter személyi állománya éjszakázson abban az esetben, ha a visszafelé történő szállítás csak másnap vagy később lehetséges;

– nincs biztosítva, hogy a szállítóter személyi állománya (gk.-vezető + kísérő) szervezetten, pihenve a katonai fegyelem és rend betartása mellett tudja megvárni a második, vagy következő szállítató személyt, az anyag felvételezésének idejét, lehetőségét;

– a technika felkészítése (üza.-feltöltés, gk.-mosás, karbantartás) a következő szállítási feladat végrehajtásához. Más esetben előfordul, hogy a gépjármű az anyagot egy másik irányból érkező gépjárműről veszi át és szállítja, saját állomáshelyére, míg a más irányból érkező gépkocsi vételez és saját állomáshelyére viszi az anyagot. Ezen felül még igen sok eset, helyzet adódhat, ami mind a visszaúton történő kapcsolt szállítást teszi lehetővé.

Például az adott gépkocsi az „A” pontból „B” pontra anyagszállítást hajtott végre, megtett 300 km-t és este vagy késő délután lett. Itt ha volt mit, úgy megrakodott azonnal és a baleset veszélye mellett, újabb 6–8 órás vezetéssel (összesen napi 12–16 órát vezetve) visszaérkezett állomáshelyére. Sok esetben nem várta visszafuvar a gépjárművet, így üresen ment vissza helyőrségébe.

A másnapi vételezéssel történő visszafuvar sok esetben nem volt végrehajtható, mert a gépjárművezető és parancsnok, illetve a gépjármű alapellátása, normális pihentetése, kiszolgálása nem volt biztosítva az adott helyőrségben.

Az MNHF 79/78. számú intézkedése is azt követeli tőlünk, hogy a szállításokat, anyagmozgatásokat tovább korszerűsítsük az MN valamennyi csapatánál. Nem lehet diszpécser rendszerű irányított szállítást teljesíteni, hatékonysággal végrehajtani úgy, hogy a szállítást irányítók korszerű, gazdaságos szállítást akarnak, de a szállítató és a szállító részére nincsenek a végrehajtás feltételei biztosítva. Arra van szükség, hogy a szállítások a Magyar Néphadseregben egységesen, irányított legyen. A szállító szakalegységek, egységek partnereinél, szállítatóknál, társintézeteknél is érvényesülniük kell a szabályzatoknak, takarékos anyagmozgatás, szállítás elveinek, módjainak.

A 31/1978. KSZF intézkedésben meghatározott feladatok gyakorlati megvalósítása azt igényli, hogy a felsorolt akadályozó körülményeket megszüntetve, szervezett rendszert (technológiát) kell kialakítani a gazdaságos szállítások végrehajtására.

Alapvető feladatként jelentkezik annak megoldása, hogy legyen helyőrségként kialakítva a jelenleg meglévő gyűjtőpontnak egy nagyobb szervezete, amely biztosítja a szállítás irányítását, a kapcsolását, illetve a visszafuvarra való várakozást. Ezt diszpécser állomásnak lehetne nevezni és biztosítaná a szállítások folyamatosságát a benne működő szolgálaton keresztül.

Az állomás megszervezésének és működésének egy változatát az alábbiakban lenne célszerű létrehozni.

Allomások szervezete: (1. sz. melléklet szerint)

Az állomásokon az igénybevevők átadják – átveszik egymástól a szállítóteret. Ez az esetek nagyrésztében úgy történik, hogy a gépjármű a délutáni, esti órákban az első igénybevevőnek teljesítve a szállítási igényét, üresen kell várnia a második igénybevevőt. A második igénybevevővel a szállítási feladat legtöbbször másnap reggel valamelyik tárintézet, raktár, vagy laktanya, illetve vállalatnál történő anyag felmálházással kezdődik.

Az első igénybevevő részére végrehajtott szállítási feladat befejezésének idejétől a második igénybevevő szállítási feladat kezdetéig a gépjármű vezetőjének és technikájának (szállító gk., egyéb anyag) biztonságos helyre van szüksége, ahol katonai fegyelem és rend feltételei mellett, a katona megkapja a valamennyi alapellátását és ugyanakkor biztosítva van a technikai eszköz és a rajta levő anyag (pl. féltérheléssel terhelt állapot) tárolása, őrzése, védelme.

Az állomásnak a fentiekben leírt fontos funkcióknak kell alapvetően eleget tenni a szakfeladatok mellett. A szakfeladatok, illetve a konkrét kapcsolt szállítással kapcsolatosan igen fontos, hogy az állomás biztosítsa az átadás-átvételeit akkor is, ha az átadó első igénybevevő már nincs jelen.

Ezért szükséges, hogy egy alapvető szervezete legyen az állomásnak. A szervezet személyei olyanok legyenek, akik szolgálati beosztásukból adódóan tudnak intézkedni és biztosítani tudják a feladatokat.

Az állomáson várhatóan előfordulható feladatok

1. A szállítótér személyi állományának alapellátása.

a) Parancsnokok (ti., tts., gk. pk.-k, anyagvételezők stb.) elhelyezése, tisztálkodása, pihenőhely, esetleges meleg étkezés biztosítása, tv-nézés.

b) Sorállomány alapellátásának biztosítása (gjmű.-vezetők, rakodók, ill. egyéb vételezők, polgári alkalmazottak is). Ezek elhelyezése éjszakai pihenőhely, illetve nappali melegedőhely biztosítása. Meleg étkezés biztosítása, tv-nézés lehetősége.

2. A szállítótér és azon tárolt anyagok, eszközök tárolása, védelme.

a) Biztosítsa az állomás a gjmű. szállítótér tárolását, őrzés-védelmét.

b) Biztosítson karbantartási, javítási lehetőséget, műszaki ellenőrzést.

c) Legyen lehetőség a gjmű. pótkocsi, illetve ideiglenesen lerakott anyag nappali tárolására, őrzésére-védelmére. Ez abban az esetben szükséges, amikor a pótkocsi megrakva, vagy üresen az állomáson marad, a vontató gépkocsival való vételezés, mozgás megkönnyítése érdekében. Előfordulhat, hogy a gépkocsiról anyagot raknak le az állomáson, a gyűjtőponton azzal a céllal, hogy a más irányból érkező gépjármű visszafuvarként fogja szállítani.

d) Az állomás fontos feladata, hogy a diszpécser által szervezett szállítási feladatokat a gazdaságossági és takarékosági elvek figyelembevételével megvalósítsa. Ezek a feladatok az alábbiak lehetnek:

– az állomás gyűjtőpontjára történő szállítás, illetve onnan visszafuvarként való szállítás végrehajtása;

– az állomás gyűjtőpontjára történő anyagszállítás azzal a céllal, hogy ugyanazon a napon, más irányból érkező gépjármű visszafuvarként az anyagot elszállítsa;

– a leürült járművek állomáson való gyülekeztetése, átadása egy újabb szállítatónak, aki a járművekkel valamelyik vételező helyről visszafuvarként szállítást hajt végre;

– a leürült jármű az állomáson várakozik azzal a céllal, hogy más irányból érkező járműről az anyagot átvegye, és azt visszafuvarként tovább szállítsa;

- az állomás igénybevétele, szállítójármű személyzetének pihentetése, technikai kiszolgálás végrehajtása és egyéb várakozási céllal, amelyek a további szállítási feladatot biztosítják;

- az állomás igénybevétele pihentetése, elhelyezés céljából több napig tartó vételezés esetén;

- a leürült szállítójármű vezetője az állomáson várja meg a következő (más-napi) szállítás kocsiparancsnokát, vételezőjét;

- a különböző szintű szállítójáratok állomáson történő fogadása, tovább irányítása a hozott anyag gyűjtőponton való elhelyezésre, illetve a továbbítandó anyag felrakása, irányítása;

- az állomás biztosítja a megfelelő konténerekben készletezett, zárt szállítmányok, anyagok fogadását, tárolását, továbbítását;

- a szállítóter parancsnoka az állomáson kaphat szakirányítást, vagy egyéb általános katonai jellegű feladatot (pl. HKSZ);

- az állomás körzetében meghibásodott gépjárművek az állomáson kaphatnak segítséget.

A felsoroltakon kívül még igen sok formája előfordul a szállítási feladatok kapcsolásának, amit az állomás meg tud oldani. (4. sz. melléklet szerint.)

A felsorolt feladatokat az állomáson működő szolgálatot (legtöbbször 1 fő ts. elegendő) az állomást működtető egység, alegység állományából képes biztosítani.

A szervezet működéséért a PK HTPH vagy megbízott közlekedési szállítási szakszolgálat tiszt, ts.-e felelős. Az objektumokat a szakszolgálat egysége, alegysége hozza létre, biztosítja azok használhatóságát. A használathoz nem kell állandó személyzetet biztosítani. (Az állomás célszerű vázlatát a 2. sz. melléklet tartalmazza.)

A működtető alegység állományából ki kell jelölni 2-3 fő tisztet, ezeket fel kell készítenünk feladataik ellátására és közülük ki kell jelölni naponta 1 főt, aki szükség esetén az állomásra érkező szállítójárat és -személyzet részére biztosítja az állomás használatát.

Az objektumok nagy részét nem kell létrehozni, hiszen a laktanyában jelenleg meglévő hasonló feladatokat biztosító objektumok használhatók. Az illetékes parancsnok az objektumok használatának rendjét, az állomásra érkező személyek és technika részére szabályozza le. Így az állományelhelyezés történhet nőtlen tiszt, vagy átvonuló jellegű szálláson. Az étkező, presszó, katonai vegyes bolt, a KISZ-klub, tv-terem a laktanyában elhelyezett csapatok által használt helyiségekkel megyegyezik. A technikai kiszolgálást biztosító üzemanyag-feltöltő, szervizhelyek szintén biztosítva vannak a laktanyában. A telephelyet célszerű az állomást fenntartó, biztosító egység, alegység, telephelye mellett, vagy közelében létrehozni. Itt kell megoldani, kialakítani azt a helyet, ahol az anyagok ideiglenes lerakása lehetséges. Ugyancsak itt célszerű kialakítani az érkező anyagok részére a gyűjtőpontot. A telephely berendezéséért, működtetéséért az egység telephely-ügyeletes felelhet. Abban az esetben, ha a telephelyen a diszpécser állomást igénybe vevő állomány tartózkodik, úgy annak őrzését, azok szervezik meg, hajtják végre.

Az állomás okmányai

A diszpécser szállítást biztosító állomáson a felesleges okmányolást, papírgyártást kerülni kell. Az állomáson tartózkodókról, azok legfontosabb adatait célszerű egyetlen okmányon rögzíteni. Ezt célszerű naplóként vezetni (állomásnapló),

mivel ez az okmányolási forma képes az igen szerteágazó változatos szállítási feladatokat, annak formáit rögzíteni. (3. sz. melléklet szerint.)

A naplót az állomás működtetésével megbízott szakegység, alegység által vezényelt tisztes, napostiszt (esetleg parancsban megbízott raktárkezelő tisztes) vezeti. Naponta jelentést tesz a vezénylő parancsnoknak az állomás igénybevételéről, problémáiról.

A korszerű szállítások végrehajtása megfelelő vezetettséget igényel. A szállítógépjármű útbaindítása után, nem befolyásolható a jelenlegi szervezettel. Az állomás létrehozásával, a szállítás végrehajtása is irányított, vezetett lehetne, az állomás szolgálatán keresztül. Az állomás személyi és technikai vonatkozásában is biztosítaná a szállítások gazdaságosabb, korszerűbb végrehajtás feltételeit.

Végül a leírtak megvalósításához nem szükséges személyek rendszeresítése és nem igényel anyagi, pénzügyi befektetést. A szükséges eszközök valamennyi helyőrségben megtalálhatók kisebb átszervezéssel, elhelyezési módosítással biztosíthatóak.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti biztosítás

Fischer László alezredes

II. rész.

A csapatok fegyverzeti biztosításának főbb kérdései és ezek összefüggései a csapatvezetés, illetve a hadtápvezetés egyes problémáival

A tanulmány első része a koalíciós frontnak alárendelt nemzeti csapatok hadtápbiztosításának kérdéseivel foglalkozik, mégpedig a fegyveres küzdelem egyik igen fontos biztosítási ágának, a fegyverzeti biztosításnak szemszögéből vizsgálva a kérdéseket. Tömör áttekintést ad a Nagy Honvédő Háború fegyverzeti biztosításra vonatkozó adatairól, érzékeltetve a biztosítási ág nagy jelentőségét, továbbá idézeteket közöl alapszabályzataink egyes meghatározásaiból, kiemelve azon elmentmondásokat és a felelőség nem eléggé határozott körülírását, amelyek éppen a fegyverzeti biztosítás terén adnak leherőséget egyéni megoldásoknak.

A hadtápbiztosítás irányításának kérdései a parancsnoki vezetés oldaláról

Az *integrálás* kérdéséhez kapcsolódó gondolatok alakításához segít hozzá a (2), valamint a (4) előírás. Ha a (2) szöveget vizsgáljuk, kiténik, hogy az alapvetően két parancsnokhelyettes (HTPH, TECHN. H.) útján vezetett hadtápbiztosítás felett egy harmadik parancsnokhelyettes (TÖF) gyakorol felügyeletet, biztosítja az egybehangolt munkát és ellenőrzi a végrehajtást. Ennek az előírásnak a gyakorlatban lehetséges végrehajtása esetén egyértelműen indokolt az immár két-évtizedes „múltra” visszatekintő integrálási kísérletek leállítása, hiszen a törzsfőnök összefogja a hadtápvezetés és a hadtápbiztosítás szerteágazó tevékenységét is. Számításba kell venni azonban, hogy a harc megszervezése és vezetése időszakában akad még néhány tennivalója, amelyek mellett aligha képes még a hadtápbiztosítás belső problémáival is foglalkozni. A hivatkozott (2) és (4) előírások nyilvánvalóan arra irányulnak, hogy a törzsfőnök biztosítsa a hadtápbiztosítást végző szervek (vezetőik) részére a szükséges információkat, tartsa kézben az összes (összefegyvernemi, fegyvernemi, hadtáp és hadtápbiztosításban részt vevő) törzs együttműködését. Az Ált. 7. szabályzatot tanulmányozva feltűnő, hogy a törzsfőnök és a hadtáphelyettes mellett a technikai helyettestet schol nem említi. Elgondolkasztató a 13. pont rendelkezése, miszerint a főnök és a parancsnokhelyettesek idejében nyújtsák be a törzsfőnökhöz a parancsnoknak jelentendő, illetve a vezetés megszervezéséhez szükséges számvetéseket, tájékoztatásokat, ugyanakkor

viszont a 166–167. pontok a hadtáptörzs kötelességévé teszik a hadtáp vezetését, a hadtápbiztosítás megszervezését és az ezzel összefüggő kérdésekről a törzsfőnök folyamatos tájékoztatását. A hadtápbiztosításra előírt terv és intézkedés (direktíva, parancs, utasítás) tartalmi követelményei (168–169. pontok) felölelik valamennyi fegyvernem és szolgálatiág hadtápbiztosítással kapcsolatos feladatait, normáit, rendszabályait. Ennek tükrében jelentkezik az újabb „miért”, hogy ugyanis a jelenlegi függőségi (szervezeti) kapcsolatokból adódó „protokoll” szabályokon kívül van-e más oka annak, hogy a törzsfőnöknel kell leadni a számvetéseket, ha azokat – a munkafolyamatok elemzése alapján – koordinálni, rendszerbe fogni egyedül a hadtáphelyettes, illetve a hadtáptörzs képes.

Mind a Harcászati Szabályzat, mind pedig a Törzsszolgálati Utasítás feltelcelzi a hadtápbiztosításban közvetlenül részt vevő szolgálati ágak egy parancsnok-helyettes által történő összefogásának, munkája egybehangelésének, ellenőrzésének szükségességét. E téren azonban kérdés az, hogy ha e feladatra alkalmasnak látják szabályzataink az egyik helyettest (TÖF), aki emellett más jelentős feladatokat is irányít, akkor miért (ismét egy miért!) nem alkalmasabb erre a másik helyettes (HTPH), akinek egyébként is kizárólagos feladata a hadtáp⁶ (= hadtápbiztosítás) megszervezése, irányítása, ellenőrzése. A csapatok vezető és végrehajtó szervezeteinek korszerűsítése, feladataik, hatáskörük újraértékelése csak alapos – a harcvezetés követelményeit szem előtt tartó – helyzetvizsgálat és -elemzés következménye lehet. Egyes szervezeteket, ezzel egyidejűleg munkafolyamatokat szétválasztani, vagy összevonni, alakítani, csak a harcvezetés hatékonyságának növelése érdekében szabad.

A harcvezetés: döntések, elhatározások sorozata. Adódik ez abból, hogy egy bármely szervezet csak akkor funkcionál, működik helyesen a kitűzött cél megvalósítása érdekében, ha a szervezetek egyes elemeihez kapcsolódó funkciók időbeni összefüggéseit döntések biztosítják. A korszerű harcvezetés kollektív tevékenység, és ez az egyszemélyi parancsnoki vezetés elvével egyáltalán nem ellentétes. Igaz ugyanis, hogy egy harc feladat végrehajtása az egyszemélyi parancsnok elhatározásán nyugszik, de ennek megvalósítása – az elhatározás következménye – újabb elhatározás-sorozatokat eredményez, amelyek a részterületeket (fegyvernemi, kiszolgáló stb. egységeket, alegységeket, illetve feladatokat) irányító, vezető szervezetekben, a törzsekben és osztályokban születnek meg. Nem vitás, hogy minden törzs (osztály) a szervezet általános érdekeit – jelen esetben a parancsnoki elhatározás megvalósítását – hivatott szolgálni, de köztudott, hogy az általános érdekek csak egy meghatározott oldala jelentkezik egy osztályon, így előadódhat, hogy különböző osztályokon ugyanazon általános és mindenki által megvalósítani kívánt érdekek egészen ellentétes oldalai, azaz ellentétes érdekek jelenhetnek meg.

Az egyes osztályok – szakterületek – szempontjából kifejezve: ami jó az egyiknek, nem feltétlenül jó a másiknak, más szóval, amit az egyik a legjobb megoldásnak tart, azt a másik nem tudja biztosítani. Kézenfekvő kérdés ebből következően: mi a legjobb a szervezet egészének?

⁶ A hadtáp kifejezés kettős értelemben használatos, mégpedig a hadtápterület és a hadtápszervek átfogó megjelölésére. A Magyar Nyelv Értelmező Szótára e címszó alatt a következőket határozza meg: „hadtáp: 1. A harcoló csapatok és a felvonulási körlet között fekvő terület, ezen belül szállítják, mozgatják a katonai alakulatokat és személyeket, valamint az anyagot. 2. A honvédségnek és alakulatainak gazdasági ellátására szolgáló katonai szerv.” (3. kötet, 22. oldal.)

5. A fegyverzeti biztosítás összefüggései a csapatvezetéssel és a hadtápvezetéssel

Esztünkben a hadtápbiztosítás jelentős részét alkotó *fegyverzeti biztosítás* tevékenység elemekre bontásával kívánom megközelíteni és abból levezetve indokolni egy optimális – az általános érdekek is megfelelő vezetőszerkezet kialakítását. Előre kell bocsátani, hogy a fegyverzeti biztosítás tanulmányozása nem egyszerű feladat. A nehézség elsősorban azért jelentkezik, mert a fegyverzeti biztosítást, ezen belül is a lőszerbiztosítást harcászati és egyéb gyakorlataink alkalmazásával csak papíron végezzük, azonosítva a terveket, számvetéseket a valósággal. A Nagy Honvédő Háború óta végbement helyi háborúk ilyen jellegű tapasztalatairól, a fegyverzeti biztosítás terén szükséges és kialakult módszerekről, együttműködési és vezetési eljárásokról, az ellátás és javítás valóságos problémáiról elemzésre alkalmas anyag nem hozzáférhető, ha egyáltalán van ilyen. Hazai gyakorlataink a fegyverzeti biztosítás teljesítésének problémáival, éppen mert annak egyes elemei, alig vagy egyáltalán nem működnek, a parancsnoki vezetés csak nagy vonalakban foglalkozik. A lőszerbiztosítással és a fegyverzeti javítással kapcsolatos eddigi néhány bemutató gyakorlat inkább a látványos figyelemfelhívást, mint a várható nehézségek megelőzését, a speciálisan csak harctevékenység közben jelentkező feladatok gyakorlását szolgálta. Kétségtelen, hogy a lőszerellátás olyan mértékű gyakorlása, amely akár csak egy ezred harctevékenységéhez szükséges, tetemes mennyiségű anyag és szállítóeszköz igénybevételével jár, különösen nagy problémát jelent a biztonság és esetleges robbanások megelőzése szempontjából. Ilyen megfontolások készítetik a témával behatóbban foglalkozókat arra, hogy a tevékenységet, a tevékenységre és egyes elemekre vonatkozó döntések hatását, következményeit, esetleg más döntések meghozatalánál jelentkező problémákat különféle modellek megalkotásával és azok sokoldalú aprólékos vizsgálatával elemezzék.

A fegyverzeti biztosítás lényegében a *feladattisztázással* együtt kezdődik, miután a kitűzött cél elérése, a kapott harc feladat végrehajtása, a fegyverzet számbavétele nélkül nem képzelhető el. Ezen a fokon a fegyverzeti biztosítás az alegység, egységparancsnokok jelentései alapján még csak a hadrafoghatóság százalékos és fogyókészletek javadalmazás szerinti helyzetének értékelésével, valamint az előljáró által jelzett feltöltés (felsőbb szinten a tartalékok és a gyártásból beérkező készletek) számításba vételével jelenik meg kizárólag a parancsnok és helyettesei részére. A fegyverzeti szolgálatfőnöknél ebben az időszakban még nem állnak rendelkezésre pontos adatok, hiszen az új harc feladat megjelenése és a feladattisztázás rendszerint akkor történik, amikor az egységek, alegységek harcból való kivonása és a veszteségek felmérése még folyamatban van.

A fegyverzeti biztosítás fogalom elnevezés a fegyverzettel kapcsolódó anyagi és technikai biztosítási ágak együttes megjelölésére alakult ki, tehát a fegyverzeti anyagi biztosítás, valamint a fegyverzeti technikai biztosítás feladatait összevontan fejezi ki.

A fegyverzeti anyagi biztosítás a rakéta- és lőszerbiztosítást, továbbá a fegyverzettel (fegyverzeti technikai eszközökkel) és a fegyverzet technikai biztosításához (alapvetően a javításhoz) szükséges anyaggal való biztosítását foglalja magában. Mindkét biztosítási alágon megtalálhatók az anyagi biztosításra általában jellemző részfeladatok, úgymint a készlet- és veszteségnyilvántartások, ellátási (fogyasztási) normák, vételzési és elosztási tervek, tárolási és megőrzési szakköve-

telmények, igénylések, jelentések, adattáblázatok (súly, méret, javadalmasz stb.). E részfeladatok egy része még békében előkészíthető és állandó, más részük harc-feladatonként, hadműveletenként változó, emiatt rendszeresen ismétlődve kerülnek feldolgozásra.

A két biztosítási alág közül a lőszerbiztosítás jelenti a nagyobb volumenű, naponta rendszeresen ismétlődő és nemcsak a fegyverzeti szolgálatot, de a csapatvezetés és a hadtáp jelentős részét is megmozgató feladatot minden tagozatban – zászlóaljtól a központ hadtápig – egyaránt. A lőszerbiztosítás alapvetően a harc-feladatra meghatározott – és tapasztalati normák alapján bizonyos fokig előre tervezhető – fogyasztástól, felhasználástól, illetve felhasználási normáktól függ.

A fegyverzettel és javítóanyaggal való biztosítás viszonylag kevesebb energiát igényel, viszont az előre tervezéséhez rendelkezésre álló normák igen nagy tűrés-határok között alkalmazhatók. Ez a biztosítási alág közvetlenül összefügg a vesz-teségek (nemcsak az anyagi, de az élő cróban bekövetkező veszteségek) alakulá-sával, továbbá a javítás-helyreállítás, azaz a technikai biztosítás területén megvaló-sítható lehetőségek alakulásával.

A fegyverzeti biztosítást alkotó összes tevékenység – tehát nemcsak a fegy-verzeti szolgálat tevékenysége – elemeihez kapcsolódó összefüggések, a csapat-vezetés és hadtápvezetés igényeiből adódó következtetések az alábbiakban foglal-hatók össze.

A harc-feladat megszabásával egyidejűleg kiadásra kerül az alárendeltek ré-szére a hadtápdirektíva és a fegyverzeti intézkedés (Ált. 7. 168. pont). Az alá-rendelteknel ezek alapján képesek felmérni az anyagi, technikai biztosításban érint-ettt fegyvernemi és szolgálati ágak a készletek alakulását, a várható utánpótlást, feltöltést, a fogyási-felhasználási normákat, az ellátás rendjét, megfelelő informá-ciókat szolgáltatva ezek alapján a *helyzet megítéléséhez* a parancsnok részére. A lőszerbiztosítással kapcsolatos helyzetmegítélés jelentős eleme a fogyasztási norma, amely az előjáró által meghatározott irányszám a harc-feladat teljesítésé-hez felhasználható mennyiségről.

Ez az irányszám az előjáró parancsnok elhatározásában és a hadtápdirektí-vában kerül kiadásra általában az alapvető lőszerfajtákra külön-külön. A felső vezetés (nálunk a HM) a központ tartalék készlet, a csapatok készletei és az után-szállítási lehetőségek alapján határozza meg. Az utánszállítási lehetőségek ugyan-is – a szállítási kapacitás, az eszközök mennyisége, út- és vasúthálózat áteresztő-képessége, rombolási foka – lényegesen befolyásolhatják a felhasználásra időben biztosítható mennyiséget, ezen keresztül pedig a kitzűhető harc-feladatot. A fel-használási norma tehát – a hadműveleti vezetés következményeihez igazodva, vagy azt módosítva – alapvetően a lőszertervező és a szállítástervező szervek, va-lamint a hadtáptörzs közös „terméke”. Ez utóbbi dönti el, (tesz javaslatot a dön-tésre) az összes szállítandó anyag és élőerő figyelembevételével, a lehetőségek szerint legkedvezőbb megoldásra. Számításba kell ugyanis venni egyrészt, hogy a szállítandó lőszer összes szállításnak mintegy 40⁰/₀-a (ha csapatszállítást is szá-molunk, akkor ez az arányszám akár 20⁰/₀-ig csökkenhet), másrészt pedig lőszert sem kell okvetlenül minden fajtából mindenhova egy időben szállítani. Mindezek számbavételéhez szükséges információk a hadtáptörzsnél állnak rendelkezésre, így az elhatározáshoz szükséges, minden szempontból elemzés alá vett javaslatot nélküle nem lehet, jobban mondva neki van módja kidolgozni. A második és to-vábbi hadműveletek felhasználási normáinak alakításába más (vezérkari és ipar-irányító) szervek is beleszólnak.

A seregtest, magasabbegység, egység részére előírt átlagos felhasználási normán belül a helyi vezetés határozza meg a harcfeleladatokat és az első lépcső, a tartalék, a légvédelem, a páncélelhárítás részére az átlagostól eltérő felhasználási normákat. A felosztás nem kevésbé bonyolult az előzőekben ismertetettnél, mert átlagosan meghatározott norma többszöröse biztosítható a főirányban levő első lépcső egység(ek)-nek, illetve töredéke a tartaléknak az átlagnormához viszonyítva. A normákkal – helyesebben mondva az általuk képviselt mennyiségekkel – való manőverezésbe itt is erősen beleszól a szállítás, függően attól is, hogy az előljáró által meghatározott kirakópontok milyen távol esnek a rendeltetési helytől (raktártól, tüzelőállástól stb.), hány fordulót kell megtenni, milyen fokú készletezésben (pl.: tü. o. gl. z., hk. z. egységakományként) érkezik a szállítmány, vagy az egyes fajtákból valamelyik tagozatban kell összeállítani az előírt javadalmazást.

A hadtápszervek a lőszerfelhasználási norma alapján már tudnak dolgozni, képesek megszervezni az egységek és alegységek ellátását a lőszerbiztosítási terv nélkül is. Az egyes csoportosításokat alkotó egységek, alegységek készleteit ugyanis a hadtáptörzs is ismeri és az elhatározás során felhasználási normaként megállapított javadalmazások súlyadatai ugyancsak rendelkezésre állnak. Ezek alapján kidolgozható a szállítási intézkedési tervzet anélkül, hogy a javadalmazásba tartozó lőszerfajtákat, típusokat ismerniük kellene. Ennek következtében, mire az utalványok kijutnak a lőszerraktárokhoz, addigra a szállító alegységek is rakodásra készen állnak, biztosítva egyúttal az ellátás, kiszállítás késedelem nélküli megkezdését.

6. A fegyverzeti biztosítás alapja a lőszerbiztosítási terv. A lőszerellátási adatok szerepe és súlya a parancsnoki vezetésben.

A *lőszerbiztosítási terv* a fegyverzeti szolgálat egyik alapvető okmánya, az összefegyvernemi, a tűzér- és légvédelmi tüzértörzsek parancsnok meghatározta felhasználási normáknak megfelelő számvetései alapján készül. A lőszerbiztosítási terv lényegében elosztási terv, amely fajtánként és típusonként, ezenkívül javadalmazás, darabszám és súly szerint mutatja az egységeknél, alegységeknél és a raktárban meglevő, a kiadandó és képződő készleteket, valamint az eseteleges hiányokat. E rövid, vázlatos tartalomtól jól érzékelhető a terv kidolgozásához szükséges horribilis számolási munka és nem véletlen, hogy elsők között volt számítógépes elkészítésének igénye. Az e munkában résztvevőket⁷ dicséri nemcsak ennek a bonyolult feladatnak elvégzése, de a raktáraknak és a szállítóknak nélkülözhetetlen *lőszer-utalványok* gépi feldolgozással történő kialakítása. A lőszerbiztosítási terv képei alapján a *szállítótér-igénylésnek* is, amely a hadtáptörzs részére előírt egyetlen okmány a fegyverzeti szolgálatról.

A lőszerbiztosítás tervező tevékenysége a fegyverzeti szolgálatnál lényegében e háromféle okmány megszerkesztése, azonban ezek adattartalma, valamint a kidolgozáshoz szükséges munka olyan hatalmas, hogy a lőszerellátás tervezésére *rendszeresített* apparátus egyik tagozatban sem képes a szükséges időre elkészíteni. Szerencsére (?) a gyakorlatokon ez fel sem tűnik, mert a hadtáptörzs a fogyasztási normák alapján tervezi a szállítást és ezzel a feladatot teljesítettnek is

⁷ MN 5232 és MN 7203 fegyverzeti törzsei a gépi adatfeldolgozást szervezőkkel karöltve az 1968–1973. években végezték erre vonatkozó nagy jelentőségű kísérleteiket. Az eljárás azóta már bevezetésre került és jó hatásokkal segíti a fegyverzeti biztosítás feladatainak végrehajtását.

tekintik az előjárók. Miért nem felel meg ez a tervezési mód a valóságban? Azért, mert a lőszerfajták igen sok típust és űrméretet foglalnak magukba. A különféle űrmérettek csak a nekik megfelelő löveghez és az egyes típusok meghatározott tűzfeladatra alkalmasak, tehát csak meghatározott egységeknek, alegységeknek adhatók ki. Az erre vonatkozó konkrét utasításokat, azt, hogy milyen űrméretű, típusú és mennyiségű lőszer melyik egység, alegység kapja, az utalványok tartalmazzák. A lőszerraktárak ennek megfelelően kizárólag a lőszertervező apparátus okmányai alapján képesek a szállítmányokat készletezni.

A lőszerbiztosítási terv, a szállítótér-igénylés és az utalványok a lőszerellátás *végrehajtása* szempontjából nélkülözhetetlenek, de egyikük sem előfeltétele a parancsnoki elhatározás meghozatalának, a harcintézkedés és a hadtápdirektíva kiadásának. Az a tény, hogy mind a csapatvezetés, mind pedig a hadtápvezetés „megvan” ezek nélkül az okmányok nélkül, egyben magyarázat arra, hogy a fegyverzeti szolgálat főnök általában miért nem kap – vagy miért kap kevés – időt az elhatározás kialakítását segítő, előkészítő jelentéseknél. Be kell látni, hogy ezeknek az okmányoknak a tartalma csupán háttéradatot jelent a parancsnok részére, mivel ő a rendelkezésére álló igen rövid idő alatt elsősorban arra kíváncsi, hogy az általa elgondolt harcfeladathoz szükséges lőszer a megfelelő helyen és időben megkapják-e a harcoló egységek, alegységek. Erre a kérdésre pedig egyedül a hadtáphelyettes tud átfogó választ adni a nála összefutó információk alapján. Láthatuk már előbb – a felhasználási normák kialakításának tárgyalásánál, hogy a fegyverzeti szolgálat főnöktől elvárható adatokon kívül mennyi más információ szükséges még az alapkérdés (elegendő lőszer lesz-e ott, ahol és amikor kell) megválaszolásához. Úgy gondolom, logikus, hogy a hadtáptörzs által feldolgozott információkról – különösen ha azok elsődleges jellegűek a lőszerbiztosítás szempontjából is – a hadtáphelyettes jelentsen.

Ennek ellenére – további bizonyításként – tételezzünk fel egy olyan abszurd helyzetet, hogy a hadtáphelyettest kiiktatjuk a lőszerbiztosításból és az erre vonatkozó komplex jelentést a fegyverzeti szolgálatfőnök, vagy a technikai helyettes teszi meg. A parancsnok számára így is nyitott kérdés marad az, hogy mi a helyzet az egyéb – a lőszernél nem kisebb jelentőségű – szállításokkal. Ebből az „egyéb”-ből már természetesen nem lehet kizárni a hadtáphelyettest, mert ez már igazán az ő „asztala”. Ha most a parancsnok szemével nézzük a dolgot, csak egyfajta következtetésre juthatunk: „Miért nekem kell arra figyelni, hogy a kétféle szállítás időben és térben, az eszközök kihasználtságában, az útvonalak biztosításának kérdéseiben kielégítik-e a követelményeket. Van énnekem éppen elég más gondom is, tartsa kézben ezt a problémakört az erre illetékes helyettesem és legyen az ő gondja, kötelessége az összes szállítási és az ahhoz kapcsolódó tervezési feladat végrehajtásának megszervezése”.

Ezt a parancsnoki igényt – a Nagy Honvédő Háború tapasztalatai alapján – szabályzataink már régóta egyértelműen rendezik, most már „csak” az szükséges, hogy az anyagi biztosítás egyik legfontosabb mozzanata, a *lőszerbiztosítás ne megosztva* legyen tervezve, irányítva, vezetve, *hanem* az összes szállítást *egy kézben* összpontosító hadtáphelyettes alárendeltségében, annak közvetlen irányítása alatt *történjék*.

7. A lőszerbiztosítás leválasztásának érvei és ellenérvei

E megoldás ellen ez ideig két régóta és általánosan hangoztatott érvelés tapasztalható. Az egyik az, hogy a lőszer nem választható el a fegyvertől, a másik

pedig az, hogy – elnézést az idézésért – ne a TEFU döntse el, hogy mit, mennyit és hova szállítanak, hanem a megrendelő mondja meg, hogy mennyi kocsival, mit vigyen. Vizsgálva ezen „érveket” cléggé bizonyítatlan talajra érünk, mivel az ezekben rejtett „igazságok” egyáltalán nem bizonyíthatók. Az első érv esetében úgy gondolom, a lőszerbiztosítás menetéről eddig elmondottak elég ellenbizonyítással szolgálnak. Az érv pártolói szerint csak az tudja megmondani a lőszerbiztosítást, aki tudja azt is, hogy hol, mennyi fegyver van, de figyelmen kívül hagyják miszerint nem a fegyverzeti szolgálat dönti el, vagy tudja egyedül, hogy melyik alegységnél milyen és mennyi a fegyver, hanem ezek a napi helyzetjelentésből adódnak. Mivel a hadtáptörzs számvetései lőszerbiztosítás tekintetében nem fegyver- és lőszerdarabszámok, hanem javadalmazások és feltöltöttség százalécai alapján készülnek, előadódhat a szállítási terv pontosításának, korrigálásának szükségessége, de az, hogy a fegyvernemiség pontos ismerete nélkül el sem készíthető, nem helytálló kijelentés. Abban az esetben, ha összevont osztagok kerülnek megalakításra valamennyi egység, vagy több egység maradványaiból és ezek felszerelésébe a javításból visszafordított eszközök közül olyan fegyverek is kerülnek, amelyek eredetileg nem jöhetnek számításba, az a parancsnok elhatározásától függ; az elhatározás pedig annak ismeretében születik meg, hogy milyen fegyverek és ezekhez mennyi lőszer áll rendelkezésre. Jól összekovácsolt és együttműködő törzs esetében nyilvánvalóan el sem jut a parancsnokhoz olyan javaslat, amelyet az összefegyvernemi törzs – fegyvernemi egység esetén a törzsfőnök közvetlen alárendeltségébe tartozó törzs – előzetesen nem egyeztet az érdekelttel. Ebből a szempontból tehát nem meghatározó az, hogy a lőszer és fegyver egy kézben legyen. E nézet ellen még egy „érv” a fegyverzeti és a páncélos technikai szolgálatok rége óta tervezett egyesítéséhez kapcsolódik. Az egyesítés – ha létrejön – „egy kézbe” fogja az összes fegyverek, lövegek kérdéseit, ennél fogva kerek egész csak úgy jöhet létre, ha ebben a lőszer is benne van. Nézetem szerint az egyesítés akkor is kerek egész lesz, ha nem sorolják oda a lőszerbiztosítást azért, mert a lőszerbiztosítás elsősorban nagy tömegénél (mennyiségénél) fogva válik el a fegyverhez kapcsolódó kérdésektől. A lőszerrel technikai biztosításról nem beszélhetünk olyan értelemben, mint ahogy a fegyvernél, a gyártás pedig teljesen független, a fegyvergyártással technológiai kérdésekben egyetlen ponton sem találkozó folyamat. Ami a lőszerbiztosítás elkülönítését, leválasztását indokolja, az a háborús hadtápbiztosításban elfoglalt különleges helye, a fegyver, harcokcsi, vagy egyéb harci technika ellátástól és javítástól ma is különálló tevékenységrendszer.

A második (TEFU) érvelés ennél egyszerűbben elintézhető azzal, ha megkeressük ebben a folyamatban a valódi megrendelőt. Ez esetben is vissza kell nyúlni a helyzetmegítéléshez, illetve a parancsnoki elhatározáshoz, amely alapvető kulcskérdése az egész harcvezetésnek, mint ahogy általában a vezetésben alapvető, meghatározó a döntés. Nem véletlen, hogy a vezetés funkciói közül ennek az egynek külön irodalma, elmélete alakult ki világszerte.

Az elhatározás – döntés – meghatározza többek között a lőszerbiztosítás vonatkozásában is a mit-hova-mikorra kérdésgyűttest, jóllehet nem darabszámok és szállítási fordulóok előírásával. Ilyen megvilágításban kitűnik, hogy a lőszerbiztosítás esetében nem a fegyverzeti szolgálat, hanem a parancsnok a „megrendelő” és az általa megszabott követelmények döntenek el azt, hogy mennyi kocsit, mivel kell megpakolni. E követelmények a hadtáphelyettes előtt nem kevésbé ismertek, sőt kijelenthetem, hogy ő nemcsak „lőszerbiztosítás”-ban, hanem legalább egy nagyságrenddel magasabb szinten gondolkodik. A hivatkozott nézet hangozatói jelleg-

zetes példái annak az előbbieken említett esetnek, amikor mindenki a kitűzött cél érdekében kíván tevékenykedni, de valamilyen csoportérdektől vezérelve, vagy egyszerűen tudatlanságból eredően ellentétekről beszélnek, más szerveket – igen elítélendő módon – lebecsülve.

A lőszerbiztosítás természetesen nem elbagatellizálható kérdés a harcvezetés szempontjából, ezért szükséges alaposan, minden oldalról megvizsgálva elemezni e folyamatnak nemcsak a szerepét, de a helyét is a hadtápbiztosítás egészén belül. Ennek megfelelően azt is meg kell nézni, hogy mennyi és milyen szakértelem, hozzáértés szükséges a követelmények teljesítéséhez. Az a fegyverzeti „alaptétel”, miszerint a lőszer nem választható el a fegyvertől, magában hordozza azt is, hogy a lőszerbiztosítás tervezését, irányítását, vezetését csak az végezheti, aki egyben érti, ismeri is a lőszerhez kapcsolódó fegyvereket, illetve csak az a szerv végezheti, amely a fegyverzettel való anyagi biztosítást (ellátást), esetleg még ennek technikai biztosítását is ellátja.

A lőszerbiztosítás tervezése, irányítása – első ránézésre is látható – nem igényli a lőszeranyagismeretét ugyan, csupán azt kell tudni hozzá, hogy milyen fajtájú és típusú lőszer van és ezeket az adatokat kombinálva a meghatározott javadalmazásokkal, valamint az ellátandó egységekkel (a náluk levő fegyverek típusonkénti mennyiségével) kidolgozható a biztosítási terv.

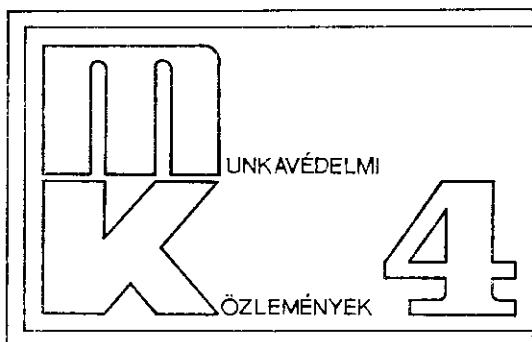
A gyakorlat ma már bizonyította, hogy tipikusan gépi adatfeldolgozásra bízott feladat és gépre vitelét csak az határolja be, hogy a változó elemeknek megfelelően módosítható-e a program olyan rövid idő alatt, amennyi a tervezéshez rendelkezésre áll. Mint említettem, ezt a feladatot már sikerrel megoldották, tehát a lőszer a fegyvertől, illetve a lőszerbiztosítás tervezését a fegyverzeti szolgáltatótól már elválasztották, és a gép által elkészített tervet bárki másnak is oda lehet adni az utalványok kiállítására céljából, hiszen a további munkához sem szükséges fegyverzeti szakismeret. A lőszerbiztosításról elmondottak összességét azt kívánja végső soron bizonyítani, hogy a fegyverzeti biztosítás ilyen értelmű „egységének” erőltetése nem kívánt követelményekkel jár, előidézve a döntéshoz szükséges információk megsztását, a rivalizálást, zökkenőket és pontatlanságokat a végrehajtás során.

A lőszerbiztosítást végző (tervező, irányító és végrehajtó) apparátus egészének átcsoportosítása a hadtáphelyettes szolgálati alárendeltségébe helyre teszi nemcsak az információk egységét, a tervezés összefogását, de a lőszerellátó és szállító alegységek szakmai irányításának és szolgálati alárendeltségének kérdéseit is. Ilyen pozícióban az igényként jelentkező lőszerrelátó és -ellátó szolgálat (!!!) főnöke beleszólhat akár a szállítójárművek célszerű csoportosításának, vagy a rakodás megszervezésének kérdéseibe is. Van ennek a kérdésnek még egy, az érdekelteket személy szerint is érintő oldala. Több évtizedes tapasztalatból fakadó kiszólás fegyverzeti berkekben az, hogy ha jó az ellátás (lőszerellátás), akkor megdicsérik a hadtápfőnököt, ha viszont valahol hiba fordul elő, letolják a fegyverzeti főnököt. Az ajánlott szervezeti és tevékenység-átcsoportosítás mellett minden – jó és rossz – esetben egyaránt a hadtápfőnököt veszik elő, ennélfogva személyes érdeke fűződik ahhoz, hogy a lőszerbiztosítás összes részkérdéseire odafigyeljen és ne engedje meg rendezetlen ügyek, kapcsolatok létezését.

Szándékosan nem említettem ez ideig a rakéta-anyagi biztosítást (ellátást, szállítást). E kérdést sokan úgy ítélik meg, hogy mivel a rakéta ugyanúgy repül és robban, mint a lőszer, következésképpen a lőszerbiztosítás magába foglalja a

rakéta-anyagi biztosítást is. Alátámasztja ezt a nézetet az, hogy a lőszerbiztosítás keretében történik a reaktív lőszer és néhány rakétatípus biztosítása is.

Vannak azonban olyan rakéták, amelyek speciálisan kialakított szállítóeszközöket és bonyolult technikai kiszolgálást igényelnek szállítás közben is. E rakéták kilövését nagymértékben meghatározza a különféle fokozatokba sorolt előkészítés és ellenőrzés pontos, a technológiai előírásoknak megfelelő végrehajtása. A szállítás, feltöltés és ellenőrzés során bekövetkező, vagy észlelt hibák jelentős része csapatszinten javítható, emiatt az említett műveleteket végző személyzet képzettsége, hozzáértése lényegesen befolyásolni tudja a rakéta tervezett kilövési időpontjának betartását. Látható, hogy e rakétatípusok anyagi biztosítása, az ellátás és szállítás tervezése, irányítása, végrehajtása alapvetően technikai, méghozzá speciális és magas fokú technikai ismereteket követel. Indokolt tehát, hogy a rakétatechnikai biztosítást végző és irányító szerv végezze e típusok vonatkozásában az anyagi biztosítás tervezését-irányítását is. Ezt a gondolatot fejezi ki az Ált. 67. előírása is (542. pont), azonban az ebben említett felelősség nem-hogy kizárja, de szükségszerűen megköveteli, hogy a szállítás megszervezése, biztosítása a hadtáphelyettes (törzsével) közösen együttműködve történjék.

*Összeállította: az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya*

TARTALOM

1. A „MAB-3500” típusú forróvizes mosóberendezés biztonságos alkalmazása
2. Munkavédelmi plakát-pályázat
3. Munkavédelmi pályázat a Magyar Néphadseregben

A „MAB-3500” típusú forróvizes mosóberendezés biztonságos alkalmazása

Farnadi Tibor mk. őrnagy

A korszerű gépesített lövész csapatoknál rendszeresített technikai eszközök, a gép- és harcjárművek megbízható üzemeltetése, állandó hadrafoghatósága érdekében szükséges azok karbantartásáról gondoskodni. Az eszközök karbantartásának egyik lényeges mozzanata a tisztítás, a gép- és harcjárművek vizes mosása. Nagymennyiségű eszköz gyors és tökéletes mosása hagyományos módon nehezen valósítható meg, ezért a néphadseregben rendszeresítésre került a MAB-3500 típusú forróvizes mosóberendezés. Ez az eszköz nagynyomású melegvízsugárral, – szükség esetén mosószerek alkalmazásával – a festéshez, a tároláshoz, a javítás előkészítéséhez szükséges tisztítás gyors és gazdaságos végrehajtására kiválóan alkalmas.

A mosóberendezés üzem közben helyhez kötött kivitelű, szórólándzsájának kialakítása, melyen legfeljebb 85°C hőmérsékletű, 50 atmoszféra nyomású és automatikusan vegyszerezett vízsugár lövell ki, lehetővé teszi a nehezen hozzáférhető felületek, jármű alkatrészek tökéletes mosását is. A berendezés elektromos üzemű, a melegvíz előállítása a beépített olajjégő segítségével történik.

Számos kiváló üzemi tulajdonsága mellett – amennyiben telepítése, üzemeltetése az előírások szerint történik – a berendezés teljesen biztonságos, nem veszélyezteti a kezelő állomány testi épségét. Szabálytalan telepítés, illetve üzemeltetés esetén azonban, főként a nagyenergiájú forróvízsugár, a villamos berendezések zárlata, illetve feszültség alatt álló részek érintése (feszültség mentesítés nélküli szerelés), az olajjégő forró égéstermékai súlyos balesetet okozhatnak, ezért

a berendezés telepítésére, üzemeltetésére vonatkozó szabályok betartása a kezelők biztonsága szempontjából elengedhetetlen.

A MAB-3500 (Auto Blitz) melevgíves gépkocsimosó berendezés rendszerbe állításával egyidőben a tudnivalókról az MN páncélos és gépjármű technikai szolgálat főnöke tájékoztatta a seregtestek páncélos és gépjármű technikai szolgálatainak szakembereit, részletesen meghatározta az üzembehelyezés, az üzemeltetés feltételeit, szabályait. Ennek ellenére a mosás során az elmúlt évben halálos áramütéses baleset történt. A baleset fő oka az volt, hogy a berendezés kapocslécén az egyfázisú fogyasztók nullavezetőjét és az érintésvédelmi nullázó vezetőt összekötötték. Ezért az egyfázisú fogyasztók árama által a nullavezető ellenállásán keltett kb. 100 V nagyságú feszültség megjelent a gép testén. A biztonságot csökkentő változtatást eszközölő személy megszegte a Katonai Általános Balesetelhárító és Egészségvédő Szabályzat (KÁBESZ) 125. pontjában előírtakat. A baleset keletkezésében része volt annak is, hogy a dugaszoló és az aljzat bizonytalan érintkezése miatt a védővezető (nullázó vezető) folytonossága megszakadt. A feszültséget a kézben tartott szórólánczsára a nagynyomású gumitömlővezeték fémbetéte juttatta el, a kialakuló, életveszélyes nagyságú áram a vizes földön meztláb álló kezelő testén át, záródott. A szabálytalan kötést csak a baleset után fedezték fel a vizsgálatot végző szakértők, a dugaszoló érintkezési bizonytalanságát azonban már egy évvel korábban, munkavédelmi szemlén felfedték, kijavítására azonban senki sem intézkedett.

A forróvízes mosóberendezés balesetmentes használata mindenekelőtt a megfelelő létesítés és üzembehelyezés útján biztosítható. Ezen belül el kell készíteni a berendezés villamos és vízcsatlakoztatási, szennyvízelvezetési, valamint elhelyezési terveit, műszaki leírásait és fel kell terjeszteni azt jóváhagyásra. A tervek elkészítése és jóváhagyása a berendezéssel ellátott katonai szervezet páncélos és gépjármű technikai szolgálatának a feladata.

A berendezés villamos csatlakoztatásához 3x380/220 Voltos villamos hálózatot kell kiépíteni úgy, hogy a három fázisvezetőkön kívül nullavezető és érintésvédelmi vezető (a katonai szervezetenél alkalmazott érintésvédelemtől függően: nullázó, vagy védőföldelő vezető) is kiépüljön. Csatlakozásra Dfn-103 típusú dugaszt és Dafn 103 típusú dugaszoló aljzatot kell használni. A felszerelésnél ügyelni kell arra, hogy a dugaszoló aljzat oldalérintkezői alul legyenek, ellenkező esetben a dugaszoló villát a kábel súlya annyira lehajlíthatja, hogy az oldalérintkezés megszakad, és a berendezés érintésvédelem nélkül marad. Az érintésvédelmet az MSZ 172/1 lap szabvány előírásainak megfelelően kell elkészíteni, azonban védőföldelés esetén a védőföldelő (hálózat) maximális ellenállása 1,4 ohm lehet. A csatlakozó elé fázisonként 1 db 6 Amperes, lonha „D” rendszerű olvadó biztosítékot kell felszerelni. Nagyobb biztosíték alkalmazása, vagy a biztosíték „megpatkolása”, megerősítése érintésvédelmi és tűzvédelmi szempontból egyaránt veszélyes, ezért tilos! A gépegység villamos leválasztására – a KÁBESZ 124. pontjában előírtak teljesítése érdekében – célszerű VGKB-10-002 típusú kapcsolót alkalmazni.

A mosóberendezés villamoskészülékei, alkatrészei, valamint a szerelés – az MSZ 1600/1 lap szerint – a száraz helyiségekre vonatkozó előírásoknak felel meg, ezért azt a mosóhelyiségtől elkülönített, száraz helyiségben kell elhelyezni, ahonnan gumitömlővel a munkahelyre vezethető a mosóvízsugár.

Amennyiben a készülék üzemeltetése zárt helyiségben történik, gondoskodni kell a keletkezett égéstermék elvezetésére szolgáló, megfelelő huzattal rendel-

kező kémény létesítéséről. A levegő elhasználódás, az esetleg kijutó égéstermék-
ek és mosószerek káros hatásának elkerülésére a kezelőhelyiséget szellőztetni kell.

A telepített mosóberendezés alkalmazása előtt le kell folytatni annak hasz-
nálatbavételi eljárását. Az eljáráson a parancsnok technikai helyettese, az elhe-
lyezési szolgálat főnöke, a balesetelhárítási, munkavédelmi megbízott, és a tűz-
rendészeti tiszt vegyen részt. A használatba vételi eljárásról készüljön jegyzőkönyv,
melyben fel kell tüntetni az engedély kiadásának alapjául szolgáló okmányokat
is (Érintésvédelmi jegyzőkönyv, próbaüzemi jegyzőkönyv).

A szabályosan telepített és bizottság által használatba vett, hibátlan beren-
dezés üzemeltetése során is történhetnek balesetek.

A mosóberendezés szórólánczájából nagy energiával kiáramló forró, esetleg
vegyszeres vízsugár súlyosan veszélyeztetheti a kezelők testi épségét, különösen
szembe jutva okozhat tragikus sérülést. Ezért a szórólánczát emberre irányítani
tilos, mosás közben a vízsugár hatókörzeteiben más személy nem tartózkodhat. A
kilővellő víz nyomásár semmiképpen sem szabad kézzel ellenőrizni.

További veszélyt jelentenek a víz felmelegítéséhez használt olajjégő forró
égéstermékei, melyek a berendezés tetején távoznak. A berendezés kezelését en-
nek figyelembevételével kell végezni. A kémény fölé hajolni, vagy az égő műkö-
dését kézzel érzékelni tilos, mert az égés veszéllyel járhat.

A biztonságos üzemeltetés személyi feltételcinek teljesítése, a balesetek el-
kerülése érdekében – a KÁBESZ 8., 9. pontjában meghatározott követelmények-
kel összhangban – a berendezést csak arra minden tekintetben alkalmas, kellő
szakmai ismeretekkel, balesetelhárítási, munkavédelmi vizsgával rendelkező sze-
mély kezelheti. A gépi mosással más személy még rövid időre, átmenetileg sem
bizható meg.

Nagyon fontos, hogy a kezelők a nyári melegben is legyenek felöltözve, vi-
seljenek megfelelő lábbelit, ruházatot, vegyszeres mosás esetén pedig védőruhá-
zatot.

A berendezés, illetve a csatlakozó hálózat meghibásodása esetén a javítást
csak szakember véggezheti úgy, hogy biztonságot csökkentő változtatásra ne ke-
rüljön sor. A magasnyomású vízálózatot megbontani azonban nem szabad, an-
nak javításával a gyártó cég szakembereit kell megbízni. (MIRKÖZ Diesel- és
Hűtőtechnikai KTSZ, 1101 Budapest X. Kőbányai út 49/b.) A berendezés és a
hálózat biztonsága érdekében a negyedéves munkavédelmi szemléken történő
vizsgálatokon túl – el kell végezni a 4/1977. (HK 4.) HM sz. utasításban, vala-
mint a 34/1978. (HK 29.) MN BFF sz. intézkedésben elrendelt időszakos felül
vizsgálatokat is.

A berendezés üzemeltetésének helyileg indokolt szabályait a Parancsnoki
Baleset-elhárítási és Egészségvédelmi Utasításban kell megfogalmazni. A szabá-
lyok betartása pedig – azok kiváló ismeretén túl – a gyakori vezetői ellenőrzés
a legjobb garancia.

Munkavédelmi Plakát-pályázat

(Határidő: 1980. május 1.)

A munkavédelmi propaganda-anyagok színvonalának fejlesztésére és minél
szélesebb körű alkalmazhatóságának elérésére az MN Pénzügyi Szolgálat Főnök-
ség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztálya 1979 évben ismét plakát-pályá-
zatot hirdet.

Az elmúlt évben lebonyolított pályázatra beérkezett plakát-tervek és ötletek alapján 26 témából álló igen jó színvonalú plakátsorozat készült, ezeket a munkavédelmi plakátokat láthatjuk az alakulatoknál. A sorozathoz felhasznált plakát-tervek készítőit oklevéllel és a díjazásnak megfelelő anyagi elismeréssel jutalmaztuk. A most induló plakátpályázat feltételei, lebonyolítása hasonló a tavalyihoz, részletes kiírását itt közöljük.

Az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztálya munkavédelmi plakát-pályázatot hirdet.

A pályázaton részt vehetnek az MN személyi állományába tartozó katonák és polgári alkalmazottak; nevezni lehet egyénileg vagy csoportosan (pl.: képző-művészeti szakkörök), több plakáttervvel, vagy grafikailag nem kidolgozott, eredeti plakátötlettel is.

A plakátok témáinak megválasztásához segítséget nyújtanak a baleset-elhárítási és munkavédelmi megbízottak. Előnyben részesülnek a leggyakoribb, illetve legsúlyosabb balesetek és egészségkárosító hatások megelőzését célzó, valamint a KÁBESZ előírásait illusztráló pályamunkák.

Javasolt témák:

- zajvédelem, környezetvédelem,
- kiképzési balesetek megelőzési módjai,
- munka balesetek megelőzési módjai,
- sport balesetek megelőzési módjai,
- forgó- mozgó gépek biztonságtechnikája,
- elektromosság biztonságtechnikája, érintésvédelem,
- közlekedési balesetek megelőzése,
- szabadság, eltávozás alatti balesetek megelőzése,
(pl.: saját motorkerékpárral, személyautóval történt balesetek),
- vasúti balesetek megelőzése,
- ittasság elleni plakátok.

A plakátok szövege tömör, figyelemfelhívó legyen! A kivitelezés tetszés szerinti (ceruzarajz, vízfesték, tempera, filctoll), de színhatásban érvényesüljön a katonai jelleg; méret A/4-es (210x297 mm) vagy A/3 (297x420 mm).

A pályamunkák hátoldalán fel kell tüntetni a pályázó nevét és az alakulat címét (MN számmal).

Díjazás: A beérkezett pályamunkákat a Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztály által felkért – szakemberekből álló – zsűri értékeli. A legjobbnak ítélt plakát-tervek beküldőit oklevéllel és a következő díjakkal jutalmazzuk:

1 db	I. díj	2000 Ft
5 db	II. díj	800 Ft
10 db	III. díj	400 Ft, ezen kívül

indokolt esetben különdíjak adhatók. A kitűzött díjak visszatartathatók és megoszthatók.

A pályázatra beküldött plakát-terveket az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztálya minden korlátozás nélkül felhasználhatja.

Határidő: 1980. május 1.

Beküldési cím: MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztály
Budapest, 502
Pf.: 25
1885

A díjat elért tervek készítőit értesítjük; az eredményhirdetés helyéről, idejéről a NÉPHADSEREG-ben adunk tájékoztatást.

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
Baleset-elhárítási és Munkavédelmi osztály

Munkavédelmi pályázat

a Magyar Néphadseregben

(Határidő: 1980. május 31.)

A népgazdaság minden területen egyre nagyobb követelményeket támaszt a dolgozók egészségének és testi épségének megvédése érdekében. Mind jobban szélesedik a munkavédelmi szabályok és előírások köre; a „munka” fogalmát egyre sűrűbben szövi át a „munkavédelem” fogalma. Bármilyen munkaterületet vizsgálva egyre nagyobb szerepet kap a munkavédelem. Ez a törekvés a Magyar Néphadseregben is egyre inkább érvényesül.

A baleseti veszélyforrások megszüntetése csupán anyagi eszközökkel (minden szempontból biztonságos gépek és berendezések beállításával, a legbiztonságosabb technológiára való átállással) nem megoldhatók, azonban a biztonság fokozása a jelen körülmények és az adott eszközök ésszerű megváltoztatásával elérhető

Fokozható a biztonság:

– a munkavédelmi oktatás határfokának növelésével, az ismeretek elmélyítésével;

– a technológiák biztonságosabbá tételével;

– az eszközök, gépek, berendezések biztonságot növelő átalakításával, azaz a munkakörülmények ésszerűbb, biztonságosabb megváltoztatásával.

Ezen tevékenység növelése érdekében az MNVK haditechnikai fejlesztési csoportfőnök és az MN pénzügyi szolgálat főnök a különböző oktatási formák fejlesztésére, a szolgálati- és munkahelyek biztonságosabb kialakítására való törekvés előmozdítása céljából MUNKAVÉDELMI PÁLYÁZATOT indít, melynek részletes kiírását közöljük:

A Magyar Néphadsereg Pénzügyi Szolgálat Főnökség és a Magyar Néphadsereg Vezérkara Haditechnikai Fejlesztési Csoportfőnökség a néphadsereg személyi állománya testi épségének és egészségének megvédéséhez fűződő politikai, katonai és gazdasági érdekből fakadóan az egészséges és biztonságos szolgálati munkafeltételek továbbfejlesztésére meghatározott követelmények teljesítésének elősegítése érdekében pályázatot hirdet.

A pályázat célja, elsősorban a katonai szolgálattal, a munkával összefüggő balesetek, foglalkozási ártalmak okozta megbetegedések mértékének csökkentése érdekében, a személyi állományban meglévő szellemi erők célirányos kihasználása, a munkavédelmi jellegű újítások szélesebb körhöz való elterjesztésének elősegítése, új szellemi termékek létrehozásának és hasznosításának kezdeményezése.

A benyújtott pályamű tartalmazzon olyan megoldást, amely fokozza a tech-

nikai eszközök, anyagok kezelése, a technológiai folyamatok vagy feladatvégzés biztonságát, illetve emelje a munkavédelem jogi, szervezési, nevelési területein folyó tevékenység színvonalát.

A pályázaton részt vehetnek a néphadsereg és a polgári védelem katonai szervezetei – beleértve a költségvetési üzemeket is –, a HM felügyelete alá tartozó vállalatok és az MHSZ szervezetei, illetve az ezek állományba tartozó katonák és polgári dolgozók.

Pályázni lehet egyénileg, szerzői kollektívának és szervezetnek a következő témákban:

1. A balesetek, egészségkárosodások megelőzését szolgáló műszaki megoldások – biztonságtechnika, védőberendezés, egyéni védőeszköz – újítások, kivitelezett, vagy kivitelezésre alkalmas tervek;

2. Gyártásra, javításra vonatkozó technológiai, munkaszervezési, vagy más megoldások;

3. Üzemeltetésre vagy technikai kiszolgálásra – az ezzel kapcsolatos személyi védőcselekményre – vonatkozó újítások, vagy más megoldások;

4. A kezelői – járművezetői – alkalmasság követelményeinek korszerű meghatározására, a személyek kiválasztására alkalmas módszerek, vagy megoldások;

5. A katonai általános és szakkiképzésben a magasabb szintű kezelői teljesítmények balesetmentes elérését előmozdító módszerek;

6. A magasabb színvonalú baleset-elhárítási és egészségvédelmi nevelő, oktató és propaganda munkát elősegítő tartalmi, módszertani, vagy technikai megoldások;

7. Baleset-elhárítási, egészségvédelmi tárgyú filmszak-alapanyagok, forgatókönyvek, kidolgozott rövidfilmek, diasorozatok.

Egyének, vagy kollektívák pályázhatnak *1979-ben kidolgozott újítással*, vagy egyéb – az erre a célra készült eredeti pályaművel az összes témákban (függetlenül annak újításként való elbírálásától).

Szervezetek, szervek vagy üzemek pályázhatnak az *1978. vagy 1979-ben kidolgozott*, a benyújtás időpontjáig *hasznosított (bevezetett) alkotással*.

A pályaművek díjazása:

a) az egyéni pályázók részére (témakörönként)

I. díj	5000 Ft
II. díj	3000 Ft
III. díj	2000 Ft

A megfelelő színvonalú pályaművek különdíjban részesíthetők. A díjak megsztva is kiadhatók.

b) a pályázaton szerzői kollektívákkal, vagy több egyéni pályázóval eredményesen résztvevő szervezetek, szervek vagy üzemek részére

I. díj	50 000 Ft
II. díj	40 000 Ft
III. díj	20 000 Ft

A kapott díjat a szervek a munkavédelmi újítások kivitelezésére, bevezetésére, illetve a munkavédelem személyi, tárgyi feltételeinek fejlesztésére használhatják fel.

A pályázaton helyezést értek szerzői oklevelet is kapnak.

Az újítással pályázók figyelmébe ajánljuk a néphadsereg 1979-re kiadott újítási feladattervében szereplő munkavédelmi vonatkozású témákat.

A pályázattal elnyert díjazás nem korlátozza a találmányok és újítások jogszabály szerinti díjazását, valamint az MN-ben folyó újítási versenyt.

A pályaműveket – 1980 május 31-ig írásban, 2 példányban, vagy az elbírálásra alkalmas más formában – a pályázó nevével és címével, munkahelyének megnevezésével ellátva kell beküldeni az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség, Budapest, Pf.: 25., 1885 címre.

A pályaműveket az MN pénzügyi szolgálat főnöke és az MNVK haditechnikai fejlesztési csoportfőnöke által kijelölt bizottság bírálja el. A díjak kiosztása az 1980-ban megrendezésre kerülő munkavédelmi konferencia keretében történik.

A benyújtott pályaműveket eredeti formában az 1980-ban megrendezendő kiállítás céljára rendelkezésre kell bocsátani.

Budapest, 1979. július 2-án.

Sárdy Tibor mk. vezérőrnagy
MNVK haditechnikai
fejlesztési csoportfőnök sk.

Dr. Nyitrai Lajos vezérőrnagy
MN pénzügyi szolgálat főnök sk.

**ТЫЛ И СНАБЖЕНИЕ
СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ**

Tanuljunk kitartóan, katonához méltóan

Irta: Sz. Kurkotkin hadseregtábornok, a Szovjetunió honvédelmi miniszterének helyettese, a Fegyveres Erők hadtápfőnöke

(Fordítás a Til i Sznaabszenyje c. folyóirat 1979. évi 6. számából)

A szovjet nép lelkesedéssel és önfeláldozóan munkálkodik az SZKP XXV. kongresszusa határozatainak, a tizedik öt éves terv terveinek végrehajtásán. A szovjet emberek politikai életében és tevékenységében új kiemelkedő eseménynek számít a párt Központi Bizottságának áprilisi plénuma és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa tizedik ülésszakának első ülése. Az itt hozott határozatok meggyőző bizonyítékai a szocialista ország továbbfejlődésének, az SZKP programja folyamatos gyakorlati megvalósításának.

Az a tény, hogy az ülésen a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnökségét – élén L. I. Brezsnyev elvtárrsal, a SZKP KB főtítkárával – egyhangúlag megválasztották, a párt és a nép megbonthatatlan egységét, a szovjet embereknek a Kommunistá Párt iránti teljes és határtalan bizalmát tanúsítja.

Ahogy az az ülés anyagaiból is kitűnik – amelynek munkájában szerencsém volt résztvenni –, az újonnan megválasztott legfelsőbb államhatalmi szerv tevékenységének legfontosabb irányvonalát továbbra is az ország gazdasága hatékonyságának következetes fokozása, óriási tartalékainak feltárása és felhasználása képezi. „Ez – mondotta az ülésen elhangzott beszédében L. I. Brezsnyev elvtárs –, a népjólét további növelésének, országunk hatalma sokoldalú erősítésének legfontosabb előfeltétele.”

Az ország dolgozói és az egész haladó emberiség lelkesedéssel fogadta az SZKP KB-nak és a Szovjetunió Minisztertanácsának azon határozatát, mely szerint odaitélte L. I. Brezsnyev elvtársnak a Lenin rendet a „Kis föld”, az „Újjászületés”, a „Szűzföld” című könyveiért és a békéért állandóan folytatott harcért.

A gazdasági, politikai és kulturális téren elért eredményeink valóban óriásiak, ami kétséghalmozhatatlan bizonyítéka a szocialista rend kapitalista rendszer feletti fölényének. Napjainkban a világon nincsenek vonzóbb erők, mint a szocialista közösség országai, ahol a vezető szerepet minden mutató vonatkozásában szocialista hazánk tölti be. Joggal büszkélkedünk sikereinkkel.

Egy sorban a kommunizmust építő néppel menetelnek a szovjet harcosok is. Tudatában a saját hazájuk és a szocialista közösség védelméért vállukon nyugvó hatalmas felelősségnek, állandóan tökéletesítik a tábort-, a légi- és a tengeri ki-

képzést, fokozzák a szervezettséget, erősítik a katonai fegyelmet, magas fokú éberséget tanúsítanak. A hadsereg és a flotta személyi állománya, köztük a hadtáp szakemberek is mindennapi munkájuk során csiszolják a bonyolult korszerű technika hatékony és mesteri igénybevételével kapcsolatos jártasságaikat, fokozzák eszmei-politikai felvérteztségüket.

A hadtápegységek és szolgálati ágak katonái és matrózai, tisztesei és tiszt-helyettesei, zászlósai, tengerész-zászlósai és tisztjei – sokoldalúan biztosítva az egységek és a hajók harc- és politikai kiképzését, kezdeményező- és alkotókész-séget tanúsítva ebben a vonatkozásban – hozzájárulnak ahhoz, hogy azok magas mutatókat érjenek el a kiképzési programok és tervek végrehajtásában, az anyagi-technikai bázis korszerűsítésében és fejlesztésében, a csapatok életkörülményeinek megjavításában.

A kiképzés téli időszakának eredményei azt bizonyítják, hogy sok hadtápegység, alegység, intézet és vállalat sikeresen teljesítette a szocialista vállalásokat, jelentős eredményeket ért el a terepfoglalkozások, a harcászati gyakorlatok, a rakéták indítása, a repülések és a tengeri hajózások gyakorlati biztosításában. Közülük meg lehet említeni az A. Moharov, A. Falin, A. Velter, N. Berkanov, I. Imangulov, A. Kuzovovij, V. Velickij, N. Bobrisev, F. Grecsko tisztek irányítása alatt álló kollektívákat és másokat.

A körzeteknél és a flottáknál levezetett gyakorlatokon a hadtápszakemberek megbizonyították, hogy jól ismerik a technika felépítését, igénybevételének és karbantartásának szabályait, az anyagi készletek hozzáférő szállítását és átadását, valamennyi tagozatban. Ehhez nagymértékben hozzájárult a kiképzési folyamat helyes megszervezése, pontos és átgondolt tervezése, aminek nagy részét a terepen folyó szakharcászati és szakmai gyakorlatok levezetése, közvetlenül az objektumokon és a munkahelyeken folyó gyakorlati foglalkozások megtartására használták fel.

Az SZKP KB 1978 novemberi plénuma határozatainak, L. I. Brezsnyev elvtárs által a moszkvai Bauman választói kerület dolgozói előtt elmondott beszéde téziseinek és következtetéseinek gyakorlati megvalósításán állhatatosan munkálkodó szovjet harcosok még jobban kiszélesítették a pénz- és anyagi eszközökkel való takarékoskodást, gazdaságos és ésszerű felhasználást szolgáló szocialista munkaversenyt.

A harcitechnika, a hadfelszerelés, az anyagi készletek gondos és gazdaságos kezelésében, illetve felhasználásában példát mutat annak a harcócsi ezrednek a személyi állománya, amelynek parancsnoka N. Martinec tiszt. Ezen élenjáró alakulat harcosai kezdeményezői a takarékoságért és a gazdaságosságért folytatott új kampánynak. Kezdeményezésükhöz napjainkban lelkesedéssel csatlakozott minden egység, alegység és intézet.

Sokat tettek a csapatoknál és a flottáknál a harcosok életkörülményei és kulturált pihenési lehetőségei megjavításának érdekében. Nagyon sok helyőrségben létrehoztak és már funkcionálnak is a szolgáltató kombinátok, ahol különböző cipész-, szabó javítóműhelyek, fényképész műtermek, fodrászműhelyek stb. vannak. Lényegesen javult az ételkészítésnek a minősége a legénységi étkezdékben, kávézókban és teázókban. Ebben a vonatkozásban igen aktívan munkálkodnak a Belorusz, a Kijevi, az Odesszai Katonai Körzeteknél. Mindez jól segíti a személyi állomány kiképzését és nevelését.

A harc- és politikai kiképzés terén a téli időszakban elért sikerek igen meggyőzően bizonyítják azt, hogy a hadtáp harcosai minden erejüket és energiájukat

teljes egészében a kiképzési programok minőségi elsajátítására, az újabb, progresszív munkafarmák és -módszerek kutatására, a csapatok életéhez és kiképzési harci tevékenységéhez szükséges feltételek megteremtésére fordítják.

Emellett rá kell mutatni a hiányosságokra is. Így pl. a Bajkálon túli, a Turkesztáni Katonai Körzet, a Déli Hadseregcsoporthoz egyes hadtápegységeinél, alegységeinél és szolgálati ágainál felületesen, a már elért eredmények figyelmen kívül hagyásával viszonyulnak a harci- és politikai kiképzés tervezéséhez. A terepfoglalkozásokon és a gyakorlatokon előfordulnak lazaságok, felületes egyszerűsítések. Alacsony eredménnyel zárult le a kiképzés téli időszaka pl. annál az önálló gépkocsi-szállító zászlóaljnál, amelynek parancsnoka A. Zabotyin őrnagy. Itt a harcosok harc- és szakkiképzésének nyilvántartásában és tervezésében lényeges hiányosságokat fedeztek fel. Gyenge volt a foglalkozások levezetésének ellenőrzése. A szakemberek jártassága a funkcionális kötelmek végrehajtását illetően alacsony. A tisztek önképzését nem szervezték meg. A zászlóaljnál a kiképző-anyagi bázis nem eléggé fejlett.

Időnként a hadtápszakemberek a gyakorlatokon csak az élelmezés biztosítására összpontosítják erőfeszítéseiket. Magától értetődik, hogy ez nagyon fontos, nem szabad megelégedezni azonban arról, hogy a hadtáp személyi állományát rá kell nevelni arra, hogy az gyorsan kiszállíthassa a harcialegységekhez a lőszert, az üzemanyagot, hátraszállíthassa a „sebesülteket” az üresen visszatérő járművekkel, elháríthassa a „diverzans csoportok” rajtaütéseit, a légiertő támadásait stb. Vannak esetek, amikor nem kellő hatékonysággal alkalmazzák a rakományok tárolásának és szállításának legperspektívikusabb formáit egységcsomagokban és konténerekben, nem folyik kellő mértékben a rakodás gépesítése a csapat- és körzeti raktárakban. Több helyen nagyon kevés figyelmet fordítanak a fürdetésre és mosatásra.

Jelenleg teljes erővel folyik a nyári kiképzés, amely jelentősen különbözik a téli időszakitól. Jelenleg a feladat az, hogy hatékonyan használjuk fel ezen időszak óriási lehetőségeit a harcászati készség további növelésére, a foglalkozások és a patok és a flotta-erők minden oldalú biztosítására.

Minden kihelyezést gondosan elő kell készíteni. Minden foglalkozást, szakharcászati- és harcászati gyakorlatot az oktató-volta, a szemléletesség, a kiképzés élenjáró formáinak és módjainak dinamikus felhasználása jellemezze. Pontosan ezen szempontoknak a figyelembevételével szervezi meg alárendeltjeinek kiképzését és nevelését a „Dicsőség-jelvényvel” kitüntetett Jy. Fajzullin őrnagy, gépkocsizó-lövész ezredparancsnok hadtáphelyettese. Ő állandóan gondoskodik arról, hogy a gyakorlaton bonyolult, tanulságos helyzetet alakítson ki, hozzájárulva ezáltal ahhoz, hogy a hadtáp tisztek és közép-kaderek alkotóan és kezdeményezően tevékenykedjenek a megszabott feladatok kiadásakor.

A személyi állomány harc kiképzésének megszervezésékor a parancsnokok és a törzsfőnökök rendszeresen ellenőrizték az alegységek és hadtáp szolgálati ágak terepfoglalkozásra való felkészültségét, gondoskodjanak arról, hogy azok rendelkezzenek minden szükségességgel a gyakorlatok anyagi- és technikai biztosításához.

A kiképzésben nem lehet jó eredményeket elérni megfelelő kiképző-anyagi bázis nélkül. Számtalan körzetnél, hadseregcsoporthoz és flottánál már megépítették és eredményesen használják a gyakorlótereket, tantermeket, mintapéldányokkal és különböző felszerelésekkel berendezett területeket. Ezek jelentős mértékben hozzájárulnak a kiképzésben résztvevők helyes, hozzáértő tevékenységének

kialakításához, szilárd jártasságok szervezéséhez az igénybevétel vonatkozásában. A feladat az, hogy folytassuk, továbbfejlesszük és korszerűsítsük a kiképző-anyagi bázist, állhatatosan kutassuk annak lehetőségét, hogyan lehetne berendezni további gyakorlótérket a csapathadtápban munkálkodó valamennyi szakember kiképzésére.

A megfelelő és az ésszerű berendezés példaképeként szolgálhat a Moszkvai Katonai Körzet egyik alakulatának hadtáp gyakorlótére, ahol nekünk szerencsénk volt a közelmúltban megfordulni. Itt olyan kiképző objektumokat alakítottak ki, amelyek kétségtelenül igen nagy segítségül szolgálnak a harcosok hatékony kiképzésében. A fővárosi körzet értékes kezdeményezését fel kell karolni és a nyári időszak kezdetére el kell érni azt, hogy valamennyi helyőrség rendelkezzen hasonló hadtáp gyakorlótérrel.

A szakemberek eredményes kiképzését elősegítő másik nem kevésbé fontos tényezőt a foglalkozásvezetők módszertani gyakorlata, széles skálájú ismerete, továbbá azon képessége képezi, hogy könnyen érthetően tudják előadni a kiképzési anyagot. Ebből a célból a foglalkozásvezetők részére rendszeresen kell módszertani összehívásokat tartani. Magától értetődik, hogy azok felvértezzék a foglalkozásvezetőket élenjáró tapasztalatokkal, gazdagítsák módszertani művészetüket.

Különös figyelmet érdemelnek a hadtápvezetés kérdései. Az alárendelt hadtápalegységek és szolgálati ágak vezetésének rugalmassága, szilárdsága, folyamatossága egyike a csapatok sikeres hadtápbiztosítása döntő feltételeinek korszerű viszonyok között. Ezért kell kitartóan folytatni az elektronikus számítógépek alkalmazásának elsajátítását, ahogy azt a harcászati és szakharcászati gyakorlatok tapasztalatai is tanúsítják. Az automatizált vezetési rendszer, az elektronikus számítógépek és egyéb számító technika alkalmazása, a vezetés automatizált és gépesített folyamatainak tökéletesítése lehetővé teszi a munka szervezettebb, rövidebb idő alatti és optimális mutatókkal való elvégzését. Itt szeretnénk többek között megjegyezni, hogy ebben a vonatkozásban legjobb eredményeket a Belorusz Katonai Körzetnél érték el.

Mindezek ellenére egyes gyakorlatokon a hadtáp vezetése mégis gyenge volt. A legtöbb melléfogás a fiatal tisztelnél volt tapasztalható. A vezetéssel kapcsolatos tapasztalatok és jártasságok hiánya gyakran vezetett a hadtápalegységek és az anyagi eszköz-tartalékok helytelen lépcsőzéséhez, azok összezsúfolt elhelyezéséhez, a lőszercs, az üzemanyag és más rakományok nem folyamatos utánszállításához. A hadtápbiztosítás megszervezése elveinek ilyen és hasonló megsértése megengedhetetlen, kategorikusan meg kell tiltani azt, hogy az egész hadtápot egy oszlopba vonják össze az áttelepülés és hosszú menetek végrehajtása során. A fiatal hadtáptiszteket gondosan kell tanítani, fel kell vértetni élenjáró tapasztalatokkal, segíteni kell őket, ellenőrizni kell tevékenységüket. Ez az előjáró parancsnokok köztelen kötelessége.

Jól esik megemlíteni, hogy a hadtáp személyi állománya az utóbbi idő alatt nem kis eredményeket ért el az új technika és a különböző technikai eszközök elsajátításában. Az elért eredményekkel azonban nem lehet megelégedni. A harcászati érdekei azt követelik a hadtáp harcosaitól, hogy azok állhatatosan folytassák a rájuk bízott technikának, annak felépítésének, működési elvének leghatékonyabb igénybevétele szabályainak elsajátítását, mélyreható tanulmányozását. Fontos az is, hogy aktívabban keressük az anyagi eszközök helyőrségi és tábori viszonyok közötti tárolásának, azok szállításának, egyik tagozatból a másik részére történő átadásának ésszerű módjait és lehetőségeit, tökéletesítsük az olyan

eszközök alkalmazását, mint az egységcsomagok, a konténerek, a rakodólapok stb. Fokozni kell a harcot az üzemanyag túlfogyasztás ellen, törekedni kell arra, hogy abból minden gyakorlaton megtakarítás legyen, meg kell jutalmazni a kintűt gépkocsi-vezetőket nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is, az elért eredményeknek megfelelően.

Már most hozzá kell kezdeni a laktariák és a lakóházak télre történő előkészítéséhez. El kell végezni a javítási munkákat a szolgálati- és a lakóhelyiségekben, a fűtőházakban, a transzformátor alállomásokon, a szivattyútelepeken, ellenőrizni kell az egyéb kommunális rendszerek üzemképességét. Ajánlatos előre kijavítani és rendbehozni a meglegholmikát, a ruházatot és lábbeliket. Gondoskodni kell arról is, hogy időben előkészítsék a zöldségtárolókat és a savanyító helyeket, el kell végezni a szivattyúk, az üzem- és kenőanyagok kiadására és feltöltésére szolgáló eszközök előzetes karbantartását, ki kell takarítani a tartályokat, el kell végezni egy sor egyéb munkát.

Jelentősen elterjedtek a csapatoknál a kisegítő gazdaságok. Azok termékei, köztük a hús tervszerű ellátásra, a zöldségfélék pedig közvetlenül a legénység asztalára kerülnek. Ebben a fontos kérdésben azonban az élet újabb követelményeket támaszt velünk szemben. Napjainkban, az SZKP KB 1978. évi júliusi plénuma által megszabott feladatok figyelembevételével mellett, még jobban kell fejleszteni az állattenyésztést, teljes mértékben fel kell erre használni a kisegítő gazdaságokban rejlő tartalékokat, a ki nem használt lehetőségeket.

A csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadseregtervezlet javaslatainak megfelelően most az egységekhez, alegységekhez, intézetekhez az esztétika korszerű követelményeinek megfelelő, új típusú laktariák, szolgáltató berendezések, étkezdei és konyhai bútorzatok, edények érkeznek. Az emberek és törzsek elhelyezésére minden kényelmet biztosító épületek, őrhelyiségek és kiképző tömbök épülnek. Ezzel kapcsolatosan célirányos nevelő munkát kell a személyi állomány között végezni annak érdekében, hogy az kíméletesen és rendeltetésszerűen használja azokat. Helyenként a rendeltetészerű használat nem tudásának, nem ismerésének következtében az új anyag, felszerelés, eszközök idő előtt tönkrementek, veszítenek minőségükből, ami által az állam kárt szenved.

Mindenütt jószívvel látogatják a harcosok az olyan pihenőhelyeket, mint a kávézók és a teázók. Ezekből nagyon sok van valamennyi körzet, hadseregcsoport egységeinél és alegységeinél, továbbá a flottáknál. Ezek az ügyes katonakezdekkel megépített létesítmények a kulturált és szervezett pihenés központjaivá lettek. Tovább kell folytatni az ilyen létesítmények építését.

A parancsnokok, a politikai szervek előtt álló sokrétű feladatok közül továbbra is főfeladat marad a harcosoknak, köztük a hadtápszakembereknek a szocialista hazához, a kommunizmus ügyéhez való hűség, magasfokú eszmeiség szellemében történő nevelése. A nevelés a mi elsőrendű, mindennapi feladatunk.

A politikai- és nevelői tevékenység aktivizálásának és tökéletesítésének új impulzusává lett az SZKP KB-nak „Az ideológiai, politikai- és nevelőmunka további megjavítására” vonatkozó határozata. Ez kötelezővé teszi a hadsereg és a flotta dicső hagyományainak megsokszorozását, ahol az eltöltött szolgálat a munka és a katonai kiképzés, az erkölcsi tisztaság, és a bátorság, a hazafiság és az elvtársiasság kiváló iskolájának bizonyult. A szovjet harcosok mélyrehatóan ismerjék fel a szovjet nép békés építőmunkájának biztosításával, a béke és a szocializmus ügyének megvédésével kapcsolatos kötelezettségeiket. Ezek a követelmények

képezik pontos programját a parancsnokok, a párt- és komszomol szervezetek, valamennyi szovjet harcos tevékenységének.

A KB határozatát a politikai szervek és pártkollektívák gondosan tanulmányozzák és váljanak azok gyakorlati vezetőivé a személyi állomány eszmei-politikai, munkára való erkölcsi nevelés színvonalának növelésében.

Felismerve párt- és internacionalista kötelességét, naponta érezve a kommunista pártnak és a szovjet kormánynak a haza gazdasági és védelmi képessége erősítéséről való gondoskodását, dicső Fegyveres Erőink személyi állománya szüntelenül fokozza a harckiképzés hatékonyságát, igyekszik sikeresen végrehajtani a szocialista vállalásokat, nap mint nap erősíti a harckészültséget. A gyakorlótereken, a tantermekben, a távoli tengeri hajózások alatt, a repülőtereken és a gépjármű gyakorló pályákon állhatatosan tökéletesítik szakmai ismereteiket a hadtáp szakemberek is, akik becsülettel eleget tesznek a csapatok sokoldalú és teljesmértékű biztosításával kapcsolatos kötelességüknek.

Ésszerűen használjuk fel az anyagi eszközöket

*Irta: A. Majorov vezérőrnagy, a Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett
Balti Katonai Körzet légvédelmi csapatainak parancsnoka*

(Fordítás a Til i Sztabzsenyje c. folyóirat 1979. évi 6. számából.)

Nap mint nap örömteli híreket kapunk a népgazdaság fejlesztése terén elért sikerekről. A szocialista munkaverseny hatalmas áradatában kiemelkedő kezdeményezések születnek. Nagy lendülettel terjed az anyagi- és pénzeszközök gazdaságos és ésszerű felhasználásáért indított hazafias mozgalom.

A takarékoságban V. I. Lenin a kommunizmusnak jellemző vonását látta. Azt mondotta, hogy a kommunizmus ott kezdődik, ahol gondoskodnak a munka termelékenységének növeléséről, minden egyes pud kenyér, szén, vas és más termékek megőrzéséről.

Lenin tanítása képezi alapját a párt gazdasági politikájának a kommunizmus építésének mai szakaszában is. Bárhogyan is gazdagodjon a mai társadalmunk, állapította meg az SZKP XXV. kongresszusa, a legszigorúbb takarékoság és gazdaságosság továbbra is az ország gazdasága fejlődésének, a népjólét növekedésének legfontosabb előfeltétele marad.

Ezen probléma aktualitását ismételten aláhúzta L. I. Brezsnyev elvtárs, a főváros Bauman választói kerületének dolgozói előtt elmondott beszédében, amikor megállapította, hogy „Jelenleg nincsen fontosabb, valamennyi lehetőségünk és gazdaságunk takarékos és ésszerű felhasználásánál.”

A takarékoságért folyó harcban a néppel együtt aktívan résztvesznek a Fegyveres Erők harcosai is.

Látják saját szerepüket a fegyver és a technika megóvásában, az üzemanyag, az élelmiszerek, a ruházati anyag és a pénzeszközök ésszerű felhasználásában.

A kommunista párt és a szovjet kormány állandóan gondoskodik a Szovjet Hadsereg magas fokú harc készségéről, annak korszerű fegyverekkel, első osztályú technikával történő felszereléséről, anyagi-technikai eszközökkel történő teljes ellátásáról. A csapatok szükségleteinek kielégítése pedig közvetlenül függ az ország gazdaságának állapotától és lehetőségeitől. Ennél fogva a hadseregben és a flottánál a szocialista gazdálkodásnak ugyanazon törvényei vannak érvényben, mint az országban. Egyik legfontosabb alapelv az anyagi- és pénzeszközök ésszerű felhasználása, a legszigorúbb takarékosági rendszer betartása.

A hadsereghöz beérkező javak gazdaságos felhasználásának kérdéseivel állandóan foglalkozik körzetünk Katonai Tanácsa is. Azokat számtalanszor megvi-

tatták a gazdasági kérdésekkel foglalkozó párt aktívüléseken, a párt-, komszomol- és szakszervezeti üléseken, széles körben ismertetik a körzeti sajtó hasábjain.

Arról van szó, hogy teljes egészében realizáljuk az állam által biztosított anyagi- és pénzeszközök hatékony felhasználásának lehetőségeit. Ez azt jelenti, hogy tudományos alapokon kell végezni a harc kiképzés és a gazdasági tevékenység tervezését, mindenáron meg kell valósítani a szabályzat szerinti rendet és a szilárd fegyelmet, magasfokú politikai öntudatra kell nevelni a harcosokat, törekedni kell a munka ritmikusságára, a szocialista vállalások sikeres végrehajtására.

A harc készülség, a harc kiképzés, az építkezés és a gazdasági tevékenység korszerűsítésének kidolgozásában résztvevő parancsnokok, politikai szervek, párt- és komszomol szervezetek feltétlenül figyelembe veszik a rendelkezésre álló tartalékokat, az érvényben lévő ellátási és fogyasztási normákat. Ez lehetővé teszi az anyagi- és pénzeszközök céltudatos felhasználását, azok elaprózásának és nem rendeltetésszerű felhasználásának megakadályozását, maximális teljesítmény elérését.

A személyi állomány között állandóan folyik a gazdasági propaganda, az egységparancsnokok és más szolgálati közegek részére külön foglalkozásokat szervezünk gazdasági ismereteik növelése céljából.

Ez a munka különösen erőteljessé vált az SZKP Központi Bizottsága „Az ideológiai, politikai nevelőmunka további megjavítása”-ra vonatkozó határozatnak közzétételét követően. Széles körben kibontakozott a körzeten belül a „takarékos alegység” cím eléréseért folyó szocialista munkaverseny.

A kiképző-anyagi bázis korszerűsítésének, a technika igénybevétele, karbantartása és javítása tökéletesítésének, a rakodási műveletek további gépesítésének, a készletek tárolás alatti vesztesége csökkentésének érdekében az egységeknél és az alegységeknél ésszerűsítő és újító munkát folytatnak. A körzet újítoi csak az elmúlt év során megvalósítottak a gyakorlatban több mint 9000 javaslatot és ésszerűsítést, aminek gazdasági kihatása meghaladta a félmillió rubelt. Különösen jól szervezték meg ezt a munkát a B. Novoszelszkij mérnök-alezerekes vezetése alatt álló vállalatnál. Itt csak annak következtében, hogy az alkatrészek mosásánál meghonosították a szintetikus mosószerek alkalmazását, az üzemanyag fogyasztás az érvényben lévő normákkal szemben 38 0/0-kal csökkent.

Jelentős takarékoskodási és gazdaságossági tartalékokat rejt magában a harc kiképzés, a harcászati és szakharcászati gyakorlatok megszervezése is. Az egységeknél és az alegységeknél megvalósítják a foglalkozások komplexszé tételét, állandóan keresik a kiképzési harcfeladatok megoldásának optimális változatait olyképpen, hogy az anyagi eszközök felhasználása minimális legyen. A harcokocsizók, a hajózók, a gépkocsizók és más szakemberek oktatásánál széleskörűen alkalmazák a maketteket, a trenszereket, a különböző gépegységeket és fődarabokat. A harcászati kiképzés legbonyolultabb tárgyköreiből szakharcászati foglalkozásokat tartanak a személyi állomány részére. Ez a módszer lehetővé teszi nemcsak azt, hogy minőségileg megtanítsuk a személyi állományt a szakszerű tevékenységre és a technika mesterei kezelésére, hanem biztosítja az üzemóratartalékok, az üzemanyag stb. ésszerű felhasználását is.

Az egyik repülő egységünkénél jó kiképző komplexumot hoztak létre. Itt minden repülést megelőzi a céltudatos gyakorlati és módszertani kiképzés. A repülők a földön – felhasználva a komplex trenszereket – nagy precizitással begyakorol-

ják feladataik végrehajtását, ami lehetővé teszi számunkra azt, hogy minden repülés alkalmával maximális mutatókat érjenek el.

A parancsnokság differenciáltan szabja meg a hajózók feladatait. A jobban felkészültek összetettebb feladatokat kapnak, ami azt jelenti, hogy egy repülés alatt azoknak több feladatot kell megoldani. Kidolgozták és alkalmazzák a földi biztosító eszközök lépcsőzetes kiállításának grafikonját, a levegőben lévő repülőgépek és a betervezett repülések számától függően. A munkafolyamat úgy van felépítve, hogy az egész váltás ideje alatt minimális földi technikát használjanak fel. Széles körben alkalmazzák a központosított rendszereket is. Mindezeknek következtében az alakulatnál anélkül, hogy csökkenne a harckiképzés minősége, üzemanyag megtakarítást érnek el, repülőtechnika üzemmórárt és repülés földi biztosító eszközöket takarítanak meg.

Az üzemóra, az anyagi-, és pénzeszközök felhasználásának csökkentése céljából a kiképző központok és a lőterek átépítéskor és építéskor nálunk telephelyeket hoznak létre a kiképzési harcjárművek és a technika karbantartására, töltőállomásokat, jól felszerelt laktanyákat, étkezdéket és egyéb más objektumokat építenek. Ennek eredményeképpen annál az alakulatnál, ahol A. Davidovics tiszt teljesít szolgálatot, a kiképző központ építése során sikerült megtakarítani több tízezer rubelt, sok üzemórátartalékot és üzemanyagot, megjavítani a technika tárolásának és javításának feltételeit. Megszűnt a harci járművek vasúton vagy lánctalpas szállításának szükségessége.

Figyelmet érdemel az, hogy a csapatoknál gyakorlati alkalmazást nyert a harckiképzés egyes tárgyköreinek a technika kiszolgálásával történő együttes átvétele karbantartási napokon, különösen a légvédelmi, a tüzér-, a harckocsi- és a hadtáp egységeknél és alegységeknél.

A harcászati és szakharcászati gyakorlatok levezetése nagy anyagi- és pénzeszköz ráfordítással jár. Annak csökkentése nem könnyű, de megvalósítható feladat. Ehhez arra van szükség, hogy a parancsnokok gondosan készítsék fel a személyi állományt és a technikát a gyakorlatokra, pontosan szabják meg a feladatokat és azok megoldásának módjait, készítsenek számvetéseket és határozzák meg azok célszerűségét. Fontos, hogy a gyakorlatra ne engedjenek felesleges technikát kivonulni, megelőzzék a csapatok meg nem indokolt tevékenységét, ésszerűen használják ki az anyagi eszközöket azok felhasználásának és utánszállításának során, megszervezzék a javítást a személyi állomány erőivel.

Az élenjáró tapasztalat sok mindenre megtanít. Például az a harckocsi egység, ahol A. Csernata tiszt teljesít szolgálatot, a harcászati gyakorlatokon magabiztosan tevékenykedett, sikeresen végrehajtotta a megszabott feladatot és ugyanakkor a harcosoknak sikerült megtakarítani 18 tonna üzemanyagot, jelentős mennyiségű üzemórátartalékot.

Takarékosságot értek el a személyi állomány és a technika gyakorlatra való gondos felkészítésének, a szállító gépkocsik optimális mennyisége meghatározásának, az üres járművek járatása és nagytávolságokra való hajtása megszüntetésének következtében is. Nem kevésbé fontos szerepet játszottak a gyakorlatok előestéjén megtartott párt- és komszomol taggyűlések, az agitációs tömegmunka.

Ez a tény meggyőzően bizonyítja azt, hogyha a parancsnokok, a politikai szervek, a hadtáptisztek szószerint ceruzával a kezükben foglalkoznak a gazdasági munkával, akkor a takarékoskodás belső tartalékainak felhasználásával maximális hatékonyságot lehet elérni a harckiképzésben.

Tartalékok pedig mindenütt, többek között az építő-alakulatoknál, a gépkocsi szállító-, és közúti egységeknél, a hadtáp szolgálati ágaknál is vannak. Pl. a katonai vasúti szállítások megszervezésekor jó eredményt a technika és a rakományok vasúti gördülőanyagra való felrakása, azon való elhelyezése ésszerűbb módjainak meghonosításával, ezen munkák elvégzésére biztosított idő csökkentésére irányuló rendszabályok foganatosításával, a vasúti kocsik teherbíróképességének és befogadóképességének figyelembevételével lehet elérni.

Jelentős pénzeszköz megtakarítást eredményez üresen visszatérő járművek felhasználása, a különböző szállítóeszköz fajták komplex igénybevétele. Ennek a módszernek a bevezetése gyakorlatilag megszünteti a rövidtávra való vasúti és a nagy távolságra való gépkocsiszállítást.

Üzemanyag megtakarítás és a veszteség megszüntetés érhető el a katonai szállítmányok helyesen szervezett, központosított gépkocsi szállításával. Ez a progresszív forma lehetővé teszi a szállító gépkocsik számának csökkentését, a munka gépesítését, a személyi állomány felszabadítását. A körzetben az elmúlt öt év alatt a központosított szállításoknak a volumene hatszorosára növekedett, jelentősen bővült a szállítandó rakományok nomenklatúrája, minek eredményeképpen igen nagy összegben kifejezhető üzemóratartalék és üzemanyag megtakarítást értünk el.

A biztosított pénz- és anyagi eszközök ésszerű felhasználásával kapcsolatosan foganatosított rendszabályok lehetővé tették egy év alatt több ezer tonna üzemanyag és kenyér megtakarítását. A kisegítő gazdaságok több húst termelnek, és megtakarítást értek el az érvényben lévő normákkal szemben – villamosenergiából 5,8; tüzelőből 3,2 százalékot. A hústermelés és a kenyér megtakarítás lehetővé tette az állami ellátásról való lemondást, több mint egyhavi szükségletnek megfelelően.

Az alkotó kezdeményezés továbbfejlesztéséhez, a tartalékok felkutatásához hozzájárul a szocialista munkaverseny. Jelenleg a Balti Katonai Körzetnek az SZKP KB (1978) novemberi plénumának határozatait forrón üdvözlő harcosai szocialista munkaversenyt kezdeményeztek az anyagi- és pénzeszközök felhasználása hatékonyságának további fokozásáért. Ezen mozgalom kezdeményezője az a harcokocsiezred, amelynek parancsnoka N. Matrinyc alezredes. A magas vállalásokat tevő személyi állomány állhatatosan munkálkodik azoknak végrehajtásán. Ennél az alakulatnál megszűnt az anyagi eszköz hiány és elvesztés, sikeresen teljesítik az üzemanyag, a tüzelő, az energiakészletek és a kenyér megtakarítására vonatkozó terveket, átépítik a melegágyakat, a disznóólakat, a tehénistállókat és a nyúlólakat. Nő a takarmánykultúrák vetésterülete, rekonstruálják a legénységi szolgáltató kombinátot, javulnak a technika és az anyagi eszközök tárolásának feltételei.

Sikeresen teljesítik a harc kiképzési tervet. A harcászati gyakorlatokon az ezred jó értékelést kapott. Egyszóval a mozgalom kezdeményezői hűk vállalásaihoz és tántoríthatatlanul haladnak a kitűzött cél felé.

A gépkocsizók kezdeményezése széles támogatásra talált a körzet csapatainál. Valamennyi egységnél és alegységnél kibontakozott a szocialista munkaverseny a takarékoság és gazdaságosság magas eredményeinek eléréséért. Rendszeresen értékelik a szocialista munkaverseny eredményeit, aktívan propagálják a takarékoság elérésének útjait és módjait, mindenütt megvalósítják az élelmiszer és zöldfőzelék tárolásának élenjáró módszereit, rentábilisan vezetik a kisegítő gazdaságokat.

Sajnos azonban nem mindenütt így áll a helyzet. Egyes alakulatoknál nem használják ki teljesen a takarékoskodás lehetőségeit. A technika tárolása szabálytalan, gyakoriak az üzemképtelen járművek igénybevételének esetei, lassan honosítják meg a készletek konténerekben és rakodólapokon való tárolásának módját, nem fordítanak kellő figyelmet a rakodási munkák gépesítésére. A takarékoskodásért és a gazdaságosságért folyó versenyből hiányzik az összhang, az összehasonlíthatóság, nem mindenütt vezetnek nyilvántartást a takarékoskodásról, nem megfelelően alkalmazzák az erkölcsi és anyagi tényezőket az élenjárók ösztönzésére.

A takarékoskodásért és a gazdaságosságért folytatott harcot kísérjék állandóan figyelemmel a parancsnokok, a párt- és a komszomol-szervezetek. Hiányságok pontosan ott észlelhetők, ahol a vezető beosztású szolgálari közegek nem követelménytámasztóak saját magukkal és a beosztottaikkal szemben, ahol rosszul van megszervezve a nevelő munka, hiányzik a pártnak a gazdasági tevékenység megjavítására irányuló gondoskodása. Pontosán ezek a hiányságok észlelhetők azoknál az egységeknél és alegységeknél, ahol N. Ljmakin, A. Fidenko és G. Kopuszov tiszt teljesít szolgálatot.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a gazdasági munka hatékonyságának növelését összetetten kell elérni, a szocialista gazdálkodás, a tudományos-technikai haladás gazdasági törvényeinek figyelembevételével. A siker elérésében fontos szerepet játszik a személyi állomány között folytatott nevelőmunka. Az anyagi eszközök előállításának és fogyasztásának jelenlegi óriási méretei mellett még a százalékarányban is kifejezett megtakarítás sokmillió hasznot eredményez a népgazdaságnak.

Ezért a hanyagság, a pazarlás és felesleg elleni harc még inkább aktuálisává válik, ahogy ezt az SZKP XXV. kongresszusa is megállapította. Ez nem egy rövid időtartamú kampány, hanem a párt-, a tanácsi-, a gazdasági és a komszomol-szervezetek napi tevékenységének egyik legfontosabb irányvonala.

Válaszként a kommunista pártnak és a szovjet kormánynak a Fegyveres Erőkről való gondoskodására, a hadsereg és a flotta harcosai igyekeznek hozzáértően felhasználni a rendelkezésükre bocsátott anyagi és pénzeszközöket, törekedve czáltal az egységek és alegységek harc-készültségének további növelésére.

VOJENNAJA MISZL

A honvédelem hatékony gazdasági biztosítása: lényege, rendszerszerű megközelítése, ismérvei

*Irta: A. I. Pozsarov I. oszt. kapitány, docens, a közgazdaságtudományok
kandidátusa*

(Fordítás: megjelent a „Vojennaja Miszl” 1979. évi 3. számában)

A katonai célokra fordított kiadások hatékonysága társadalmi-gazdasági kategória, s tükröződik benne az államnak és katonai szervezetének osztálylényege.¹

Igy, a kapitalizmusban, az értéktöbblet törvénye működik, a katonai célokat szolgáló termelés elképzelhetetlen anélkül, hogy a monopóliumok, amelyek között konkurrenciaharc folyik az előnyös megrendelésekért, ne zsebeljenek be mesés összegű profitokat.

Más tartalma van az adott fogalomnak a szocialista társadalomban, mivel a társadalmi termelés legfőbb célja a szocializmusban az emberek egyre növekvő anyagi és szellemi szükségleteinek legteljesebb kielégítése. A szocialista társadalom, amely kénytelen erőinek és eszközeinek egy részét a honvédelemre fordítani, törekszik azok gazdaságos felhasználására. „A Szovjet Köztársaság védelmének ügye sürgetően megköveteli az erőikkel való nagyfokú takarékoság és a nép munkájának legtermelékenyebb felhasználását” – mutatott rá V. I. Lenin (Összes művei, 37. kötet, 367. oldal, oroszul).

A katonai célokra fordított kiadások hatékonyságával kapcsolatos problémák megértéséhez kiindulópontot nyújt a marxista-leninista politikai gazdaságtan. A vizsgált fogalom lényegét a konkrét termelési mód gazdasági alaptörvénye határozza meg. A szocialista társadalom számára ez nem más, mint az ország szükséges védelmi képességének biztosítása a lehető legkisebb erővel és eszközökkel.

Ennek tükrében véleményünk szerint figyelmet érdemel a honvédelmi kiadások maximális hatékonyságának törvényével kapcsolatos kérdés felvetése.² Sokoldalúan ki kell dolgozni e probléma gyakorlati vonatkozásait, többek között azon ismérvek és mutatók rendszerét, amelyek lehetővé teszik, hogy megítéljük a honvédelem gazdasági biztosításával kapcsolatos konkrét utak és intézkedések hatékonyságának mértékét, továbbá, hogy összevessük őket, és a lehető legcél-

¹ A honvédelemre eloirányzott eszközök hatékony felhasználásának kérdéseiben lásd: a „Vojennaja Miszl” folyóirat 1974. évi 9., 1973. évi 8., 1976. évi 2., 6. és 8., 1978. évi 8. és más számait

² „Vojennaja Miszl” 1973. évi 8. szám, 54. oldal, oroszul.

szerűbb döntéseket hozzuk. E célból teljesebb mértékben kell kihasználnunk a szovjet közgazdaságtudomány eredményeit, a termelés hatékonyságának kérdéseit illetően, valamint a rendszerszerű megközelítésnek és a dialektikus materialista kutatás más módszereinek lehetőségeit.

A *rendszer szemléletű megközelítés* eleve feltételezi a vizsgálat tárgyának, mint olyan rendszernek a vizsgálatát, amelyre bizonyos funkcionális rendeltetés, belső szervezés és a többi rendszerrel való kölcsönös kapcsolatok jellemzőek. A fenti megközelítés eredményeképpen létrehozott formuláris struktúra, a tárgy gazdasági-matematikai modellje eszközként szolgál a döntések meghatározott ismerv szerinti kiválasztásához.

A hadigazdaság rendeltetése az, hogy gazdaságilag biztosítsa az állam katonai erejének létrehozását és működtetését. Ez a folyamat egy sor, egymást követő fázisból tevődik össze, olyanokból, amelyeknek mindegyike viszonylag önálló alfunkció.

A folyamat kezdetül a katonai rendeltetésű cikkek termelése szolgál, végső szakaszául pedig e cikkek felhasználása a harckiképzés (haditevékenységek) során. A kiinduló és a befejező fázis között helyezkedik el az elosztás és a forgalom fázisa, amelyek eredményeképpen a katonai rendeltetésű termékek eljutnak a vég-ső felhasználókhoz – a csapatokhoz. A pontosan meghatározott sorrendben lezajló fázisok kölcsönös kapcsolatban vannak egymással. A közvetlen és visszkapcsolatok figyelembevétele fontos feltétele a rendszer optimális funkcionálásának.

A hadigazdasági folyamatnak megvan a maga, a tartalmával feltételezett, illetve a fázisok kölcsönhatásában, a működés és a felújítás mechanizmusában megnyilvánuló sajátossága. Ez a folyamat annak révén nem szakad meg, hogy az erők és eszközök állandóan beáramlanak a népgazdaságból, amelyhez fűződő szálak nélkül e folyamat lehetetlen.

A hadigazdasági folyamatnak számos, sajátos alfunkciókkal rendelkező fázisra való tagozódása alapot nyújt a hadigazdaságtan funkcionális struktúrájának és szervezetének megértéséhez. Benne mindenekelőtt pontosan elkülönül a termelés láncszeme, amely a maga legfontosabb alfunkciójával – a katonai rendeltetésű termékek előállításával – az adott folyamat első fázisának felel meg (ez szervezeten is elkülönül a többi láncszemtől). Ami pedig a további, a katonai végtermék elosztását és a fogyasztókhöz való eljuttatását szolgáló, valamint a fogyasztását biztosító fázisokat illeti, úgy a tagozódásuk és kölcsönös kapcsolataik sajátossága a fegyveres erők anyagi-technikai biztosítási rendszerének szervezeti struktúrájában jut kifejezésre.

A hadigazdaság (lásd a vázlatot) kölcsönös összefüggésben áll a népgazdasággal és a fegyveres erőkkel. A maga termelési láncszemével beilleszkedik a társadalmi termelésbe, és azt a részét képezi, amely a katonai szükségletek kielégítésére van szakosítva, s a fegyveres erők megrendeléseinek tesz eleget. Érthető, hogy a haditermelést – mint az ország gazdaságának részét – mindenben meghatározza az utóbbi. „A fegyvergyártás ... a termelés egészére épül” – állapította meg F. Engels (K. Marx és F. Engels, Összes művei, 20. kötet, 170. oldal, oroszul).

A hadigazdaság termelési láncszeme oly módon érintkezik a fegyveres erőkkel, hogy késztermékeket ad át neki. E termékek elosztása, forgalma és fogyasztása biztosítja a fegyveres erők hadtápját és az anyagi-technikai biztosítás rendszerét alkotó más szerveket. Tevékenységüket a fegyveres küzdelem törvényei ha-

tározzák meg (ezzel a kérdéssel a „Vojennaja Miszl” 1979. évi 1. számában Sz. K. Kurkotkin hadseregtábornok cikke foglalkozik).

A hadigazdaság rendszerszemléletű megközelítése tehát azt mutatja, hogy jellemző rá: a) a különös funkcionális rendeltetés: a gazdasági lehetőségek átalakítása a katonai erő anyagi elemeivé; b) a fázisok és az alkotóelemek különös összefüggései; c) külön hely az összekapcsolt rendszerekben: a népgazdaságban és a fegyveres erőknél. Ebből következnek a hatékonysági probléma megközelítésének sajátosságai, egyrészt a gazdasági törvények követelményeinek és a közgazdaságtudomány elveinek, másrészt pedig a hadtudomány tételeinek és következtetéseinek feltétlen figyelembevételére.

Fordítsuk figyelmünket (lásd a vázlatot) arra, hogy a hadigazdaságban – mint a „bemenet” és „kimenet” alkotta rendszerben – a hatások és a ráfordítások mennyiségileg összemérhetetlenek: a bemeneten: a gazdasági erőforrások, a kimeneten pedig: a katonai eredmény. És jóllehet, ez az eredmény tükrözi (a politikán keresztül) a gazdasági érdekeket, közvetlenül összemérhetetlen a gazdasági ráfordításokkal, mivel minőségileg nem vehető össze velük. Éppen ezért nem a ráfordításokat kell összevetni az eredménnyel közvetlenül, hanem vagy a megadott cél elérésének változatait a ráfordítások szerint (a ráfordítások minimalizálása), vagy – a meghatározott ráfordítások alapján – a lehetséges célok közül ki kell választani a legmegfelelőbbet (az eredmény maximalizálása).

Megemlítünk még egy sajátosságot. Mivel a termelés különböző szintjein és a hadseregfelkészítés különböző területein különböző feladatokat oldanak meg, ezért a gazdasági értékelésük megközelítése és a gazdasági elképzelések szerepe sem lehet azonos. Bizonyos körülmények között a gazdasági elképzelések meghatározott szerepet játszanak (a gazdasági „akadály” leküzdhetetlennek bizonyul, ha – mondjuk – nincs meg a szükséges anyagi bázis). Más körülmények között viszont ennek a tényezőnek csak „egyéb egyenlő körülmények között” lesz jelentősége. Elvileg fontos, hogy ne engedjük meg sem a túlértékelését, sem az alábecsülését annak a szerepnek és helynek, amelyet a gazdasági szempont (megközelítés) tölt be a honvédelmi feladatok szférájában.

A rendszer hatékonysága a funkcionálása eredményeképpen elérhető hatások, illetve az ezen hatások elérésével kapcsolatos ráfordítások egymás közti arányában jut kifejezésre. Mely ismérvek alapján ítélik meg ezt?

Megkülönböztetnek külső és belső ismérveket. A külső ismérveket azok a nagyobb kaliberű rendszerek határozzák meg, amelyekbe az adott rendszer tartozik. Többek közt a hadigazdaság hatékonyságát az egész társadalmi termelés és a fegyveres erők szempontjából kell megítélni, annál is inkább, mert az előbbi az erőforrásokat, az utóbbi pedig az eredményt határozza meg.

A belső ismérvek csak magának a rendszernek és alkotórészeinek a tulajdonságára vonatkoznak. A hadigazdaság vonatkozásában a hadigazdasági folyamat egyes fázisairól, a haditermelésnek, a fegyveres erők hadtápjának tagozatairól stb. lehet szó. Ily módon, létezik azon kölcsönösen összefüggő ismérvek összessége, amelyek lehetővé teszik a honvédelem hatékony gazdasági biztosításának különböző oldaláról, különböző szakaszokon és különböző vezetési szintekre vonatkozóan történő megítélését. Ezek mindegyike megmutatja az (elért vagy a feltételezett) eredmény és a (tényleges vagy a kívánt hatások eléréséhez szükséges) ráfordítások arányát, a különböző ismérvek közötti kölcsönös összefüggést pedig eleve meghatározza a honvédelem gazdasági biztosítása megfelelő funkcióinak, oldalainak és szintjeinek egymás közti összefüggése.

A hadigazdasági ismérvek alárendelése eleve meghatározza a megvizsgálásuk rendjét. Az első lépés az, hogy meghatározzuk: mit kell a rendszer, majd egyes szintjei működési *eredményének* tekintenünk. Itt nyilvánvalóan a hadigazdaság (és a megfelelő szintjei) működésének a céljait kell alapul vennünk. Nyilvánvaló, hogy az eredmény tartalmát tekintve eltérő lesz, attól függően, milyen szempontok szerint és milyen kimeneten van meghatározva és mérve.

A második lépésként meg kell határoznunk azokat a *ráfordításokat*, amelyek az összhatásfok elérésével, továbbá a hadigazdasági folyamat különböző lépcsőfokain, a rendszer különböző szintjein kapott közbeeső eredmények elérésével kapcsolatosak.

És végül, a harmadik lépés abból áll, hogy a rendszer különböző szintjeire és a különböző vezetési szintekre vonatkozóan *ki kell választanunk* a honvédelem hatékony gazdasági biztosításának *ismérveit és mutatóit*. Ezek mindegyikének meghatározott módszert kell jelentenie az eredmény és a ráfordítások összevetéséhez, összeméréséhez.

A hadigazdaság rendeltetéséből kiindulva működési eredménye legaltalanosabb kifejezőjének az elért katonai erőt kell tekintenünk. Igaz, hogy a katonai erő több tényező megnyilvánulásának eredménye, mégis a hadigazdasági tevékenység értékeléséhez nem a közbeeső, hanem a végeredmény szükségeltetik, amelyhez a hadigazdaság döntő mértékben hozzájárul, megteremti annak anyagi alapját. Ami pedig a védelmi képesség adott szintjének elérésével kapcsolatos ráfordításokat illeti, ezeket a ráfordításokat a funkcionáló hadigazdaság méretei, illetve az állam hadigazdasági ereje mutatja meg.

Ilyen feltételezések mellett a honvédelem hatékony gazdasági biztosítása a katonai erő és a hadigazdasági erő közötti arányban fejeződik ki. Az adott arány értelme egyszerű. Amennyiben két államnak azonos katonai ereje van, akkor a honvédelem gazdasági biztosításának hatékonysága abban az államban nagyobb fokú, ahol ezt a hatékonyságot a hadigazdaság kisebb méretei mellett, kisebb ráfordításokkal érték el. Ha nem a pillanatnyi helyzetről van szó, hanem az államok maximális lehetőségeiről, akkor a katonai erő helyett a katonai potenciált, a hadigazdasági erő helyett pedig a hadigazdasági potenciált kell alapul vennünk.³

Ami pedig a honvédelem hatékony gazdasági biztosításának az *ismérvét* illeti, nyilvánvalóan a *ráfordítások minimalizálásáról* van szó – a katonai erő és a mozgósítási készenlét megadott szintjén, illetve az eredmény a katonai erő – maximalizálásáról – megadott erőforrások mellett. Ezt a két ismérvet nem kell sem azonosítanunk, sem szembeállítanunk, s nem kell egyértelműen alárendelnünk egymásnak őket. Arról van szó, hogy az eredményt, a ráfordításokat és azok arányát dinamikájukban, az állam honvédelmi szükségletei fejlődésének, hadigazdasági lehetőségeinek, valamint a konkrét helyzetnek a figyelembevételével kell vizsgálnunk, amely meghatározza, a két ismérv közül adott esetben melyik az elsődleges: a katonai erő maximalizálása vagy a ráfordítások minimalizálása.

Különösen szembetűnően jelentkeznek ez a háború és a béke helyzetének összevetésekor. Háborús viszonyok között a katonai erő maximalizálása, az államok azon képessége kerül előtérbe, miként tudja a háborús célokat szolgáló eszközök maximumát kiutalni (Mindent a front számára!) és felhasználni oly módon, hogy a legnagyobb katonai hatásfokot érje el.

³ Lásd: „VojennaJa Micszl” 1976. 7. szám.

Másként áll a helyzet békében. A katonai erő a szocialista társadalom számára nem öncél: a szocialista társadalom a katonai erőnek nem a maximálisan lehetséges, hanem csupán olyan szintjére törekszik, amely szavatolja a forradalom vívmányainak megbízható védelmét, a nép békés alkotómunkáját. Az említett kérdésekhez való viszonyunkat – mondotta L. I. Brezsnyev elvtárs, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtítkára – így fogalmazhatjuk meg: a Szovjetunió védelmi potenciáljának elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy senki se próbálja megzavarni békés életünket. Nem a fegyverzet növelésének, hanem a csökkentésének, a katonai konfrontáció enyhítésének irányvonala a mi politikánk”.⁴ Ez azt jelenti, hogy ilyen körülmények között a ráfordítások minimalizálása kerül előtérbe.

A két külső ismérv közötti arány kérdését abból a szemszögből is megközelíthetjük, hogy felelnek meg a különböző vezetési szinteknek. A legfelsőbb vezetési szinten a kommunista építés és a honvédelem ügyének tekinthető a gazdasági, politikai és katonai érdekek egész összessége, az államok gazdasági és katonai erejének egyensúlya, annak feltételezett dinamikája, a lehetséges háború jellege, az időtényező stb. A hatékonyság ismérvének a szilárd honvédelem feltétlen biztosítására és a gazdasági erőnek – mint a kommunizmus építésével, hazánk nemzetközi porondon kivívott gazdasági, politikai és védelmi pozícióinak erősítésével összefüggő feladatok közös megoldási alapjának – további növelésére kell irányulnia.

E követelményeknek felel meg az első ismérv a vizsgáltak közül. Azt követően, hogy ennek megfelelően meghatározták és kijelölték a honvédelemhez szükséges taralékokat, a következő vezetési szinten megoldják a legjobb eredmény megadott erőforrások mellett történő elérésének feladatát. Ennek a katonai erő maximalizálásának ismérve felel meg.

Összességében pedig a két vizsgált ismérv problémájában a háború és a gazdaság kölcsönös kapcsolata tükröződik.

Megpróbáltuk megjelölni a honvédelem hatékony gazdasági biztosítása ismérvének leglényegesebb általános vonásait. Ezzel még nem merül ki a jellemzése, konkretizálni kell őket, s meg kell határozni az egyik vagy másik korlátozást, pontosítást. A ráfordítások minimalizálásának követelményét például bizonyos határok közé kell szorítani, hogy biztosítva legyen a gazdaság kellő mozgékonyága, készenléte és életképessége, továbbá az a képessége, hogy gyorsan és teljes mértékben realizálják a hadigazdasági potenciált.⁵ E kérdések konkrét megoldása szorosan összefügg a katonai doktrínánkkal, amelynek alapját a szovjet állam békeszerető politikájának és az agresszor kellő visszaverésére való készenlétének egysége képezi.

Végül, a honvédelem hatékony gazdasági biztosításának ismérve olyan mutatók formájában jussanak mennyiségileg kifejezésre, amelyek az eredmények és a ráfordítások összevetése alapján épülnek fel. Az államok katonai erejének jellemzésére a különböző forrásokban széleskörűen felhasználják a hadviselő felek vagy a szcmben álló koalíciók hadseregein belül a csapatok létszámára, a hadrafogható hadosztályok számára, a meglévő fegyverzet és harci technika mennyiségére vonatkozó adatokat. A megfelelő adatok abszolút nagyságrendben és relatívan kifejezve, egyik vagy másik pillanatra és dinamikájukban vannak feltüntetve.

⁴ L. I. Brezsnyev: „A lenini úton”, Beszédék és cikkek, 6. kötet, Moszkva, „Politizdat” kiadó, 1978., 294. oldal, oroszul.

⁵ Részletesebben lásd: „Vojenaja Míszl”, 1978. 4. szám, oroszul.

A gazdasági és hadigazdasági erő mutatóiként az élőerő-tartalékokra, a munkások és alkalmazottak létszámára és szakképzettségére, a termelési alapok nagyságára, az alapvető termékfajták termelési volumenére, a teljes és az ágazatonkénti össztermékre, a nemzeti jövedelemre vonatkozó adatokat használják fel.

E két adatcsoport összevetésének különböző formái a honvédelem hatékony biztosításának konkrét mutatóiként szolgálnak. Ezek egyike sem lép fel univerzális igényrel, mindegyik csupán bizonyos mértékben jellemzi (mutatja) a hatékonyságot, annak csak egy-egy oldalát világítja meg. A csapatok létszámának az élőerő-tartalékokhoz viszonyított aránya például az utóbbiak⁶ mozgósításának mértékét mutatja, a csapatok részére szállított fegyverzeti eszközök mennyiségének a gazdasági erőforrásokhoz viszonyított aránya pedig az utóbbiak katonai célokra történő felhasználásának hatékonyságát jelzi. A hadigazdaság hatékonyságát számos esetben az előállított acél mennyiségéhez, a géppark egységnyi kapacitásához viszonyítva legyártott egyik vagy másik fegyverfajta kibocsátási mutatójával jellemzik.⁷ Ezen kívül még más módjai is vannak a hatékonyság kifejezésének.

Már maga a felhasznált mutatók nagy száma sem csak a probléma sokrétűségéről és bonyolultságáról árulkodik, hanem arról is, hogy még nincs teljes mélységben kidolgozva, hiányoznak az egységes, általánosan elfogadott követelmények és előírások. Az ügy érdekei megkövetelik e probléma külön vizsgálatát, abból a célból, hogy tisztázzuk a különböző mutatók szerepét és helyét, továbbá, hogy rendszerezzük őket, s egységes számítási módszereket dolgozzunk ki, s biztosítsuk a jellemzők összevethetőségét és sokoldalúságát.

Feltételezhetjük, hogy a honvédelem hatékony gazdasági biztosítása ismérvének egységes mutatója van. Erre a gondolatra a következő érv vezet. Ha a vizsgált lényegi összefüggések jellege lehetővé teszi, hogy a gazdasági fogalom megletéről beszéljünk, akkor bármilyen bonyolult legyen is ez a fogalom, feltétlenül lennie kell összefoglaló kifejezésének. Az ismérv hiánya vagy nem kielégítő meghatározása csupán arról tanúskodik, hogy a tudomány nem ért el megfelelő eredményeket ezen a területen, s a jelzett probléma további kidolgozásra szorul.⁸

De a kérdés nem szűkíthető a honvédelem hatékony gazdasági biztosítása általános ismérveinek és mutatóinak problémájára. A teljes hatékonyság a rendszert képező valamennyi alkotóelem hatékony funkcionálása alapján alakul ki és formálódik, mivel az egyes szintek működésének pozitív és negatív momentumai a többi szint működésén és az összeredményen is éreztetik hatásukat. Következésképpen a rendszer optimalizálásához igen fontosak a részismérvek és -mutatók, amelyek a hadigazdaság minden egyes szintjének (láncszemének), a hadigazdasági folyamat minden egyes stádiumának a működését mutatják.

A részismérveknek oly módon kell felépülniük, hogy tükröződjék bennük a jellemzett szint (láncszem). alfunkció sajátos jellege, és ugyanakkor ne kerüljenek ellentmondásba egymással, hanem beleilleszkedjenek az általános hatékonysági ismérvek követelményeinek keretébe.

A honvédelem gazdasági biztosítási folyamata tagozódásának el kell jutnia az

⁶ Lásd: P. V. Szokolov: „A háború és az élőerő-tartalékok”, „Vojennizdat” kiadó, 1961., 53. oldal, oroszul.

⁷ G. Sz. Kravcsenko: „A Szovjetunió gazdasága a Nagy Honvédő Háború éveiben”, „Ekonomika”, 1970., 359. oldal; K. Knorr: „Az államok katonai potenciálja”, „Vojennizdat” kiadó, 1960., 261. oldal, oroszul.

⁸ Lásd: V. Medvegyev: „A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXV. kongresszusa és a szocializmus politikai gazdaságtanának néhány kérdése”, „Kommuniszt”, 1977., 7. szám, 32. oldal, oroszul.

egyreszerkezetiegyeségek elemei szintjéig (vállalat, üzemegeység, brigád és munkahely – a termelési szintjén; osztály, szolgálati ág, alosztály – az anyagi biztosítás szintjén). A hadigazdaság optimális működése feltételezi a kölcsönösen összehangolt, pontosan alárendelt optimalizálási ismérvei kiterjedt rendszerének meglétét.

A rangsorban (az általános ismérvek után) az elemi szint – a haditermelés – hatékonyságának ismérvei következnek. Ezen alrendszer bemenetét (a vázlaton az „1. Bemenet”) az erőforrások mutatják. Mérésüknek nincs semmilyen lényeges sajátosságuk és eltérésük a társadalmi termelés erőforrásainak mérésétől. De azért rendkívül sajátos a kimenet, az eredmény (a vázlaton az „1. Kimenet”). Ezt nem gazdasági, hanem katonai mércével kell mérni. Itt a legnagyobb nehézséget az ismérv kialakítása okozza.

A hadigazdaság rendeltetéséből kiindulva a haditermelés működésének eredményét nemcsak az előállított termék mennyisége határozza meg (e mutató kiszámítása hasonló a társadalmi össztermék kiszámításához), hanem az is, milyen arányban van a ráfordításokkal a teljes harci hatások, amelyet az előállítandó fegyver alkalmazásától várnak. Így például a második világháborúban a szovjet T-34-es harckocsi az egyik leghatásosabb fegyverfajta volt. Azt tartják, hogy a V-2 óriási ráfordításai nem térültek meg, és a sikeres német fegyver (a ráfordítások és a harci hatások arányát tekintve) a páncélokól volt.⁹

A haditechnikai forradalom viszonyai között a fegyver kiválasztása külön jelentőségre tett szert. Bármilyen jól és gazdaságosan legyen is megszervezve a haditermelés, a hatékonyságáról még szó sem lehet, ha a kibocsátandó eszközök erkölcsileg elavulnak, vagy nem felelnek meg a fegyveres erők részére megszabott feladatok jellegének. A programok meghatározásának megalapozott megközelítése szükséges, a haditechnika legújabb elméleti vívmányainak, a hadművészet követelményeinek figyelembevételével, és távlat szükségeltetik. Még nagyon fontos a hatékonyság pontos ismérveinek kidolgozása. Itt műszaki, gazdasági és katonai problémák fonódtak össze, amelyek komplex megközelítést, a korszerű számítástechnika alkalmazását igénylik.¹⁰

Nem kevésbé sajátos azon szint hatékony működését meghatározó ismérvek problémája sem, amely a katonai végtermék elosztását és fogyasztását (felhasználását) biztosítja, többek közt a fegyveres erők hadtápjá hatékonyságának problémája, amely nem érdemtelenül egyre fokozottabb figyelmet igényel és kap.¹¹

A rendszerszemléletű megközelítés tükrében e szint hatékonyságát úgy határozhatjuk meg, mint azt a képességet, miként tudja idejében ellátni a csapatokat fegyverrel, technikával és más, katonai rendeltetésű termékekkel kellő mennyiségben, választékban, és a minimális ráfordítások mellett. A hatékonyság ismérveként nyilvánvalóan a ráfordítások minimalizálását kell elfogadnunk, megadott hatások mellett. A legtöbb nehézséget a munka eredményeinek meghatározása, azok mérése és mennyiségi kifejezése jelenti. Anélkül, hogy külön kérdésekbe belebonólnánk, érintsük a fegyveres erők hadtápjá hatékony működésének meghatározásával kapcsolatos problémát.

⁹ „A második világháború eredményei”, Cikkgyűjtemény, Moszkva, „Inosztannaja Literatúra” kiadó, 1957., 362. oldal, oroszul.

¹⁰ Lásd e kérdéssel kapcsolatban: „Vojennaja Misl”, 1971. 9. sz., 1972. 4. sz.; Ju. Sz. Szolniskov: „A fegyverzet kiválasztásának optimalizálása”, „Vojenizdat” kiadó, 1968.; Ju. Sz. Szolniskov: „Gazdasági tényezők és a fegyverzet”, „Vajenizdat” kiadó, 1973. és más tanulmányok, oroszul.

¹¹ Lásd: „Vojennaja Misl”, 1973., 12. szám; 1974. 3. és 6. szám; 1979., 1. szám.

Első probléma. Mit kell eredménynek tekintenünk (a vázlaton „2. Kimenet”), hogyan mérjük, milyen mutatókkal fejezzük ki?

Különböző mutatók használatosak: a csapatokhoz leszállított és azok által felhasznált lőszer, üzemanyag, élelem és más, katonai rendeltetésű termék mennyisége az egész háború, a hadművelet idejére, egy napra számítva, természetbeni mutatókkal, tonnával, egezyményes vagonnal stb. mérve.

„A szovjet fegyveres erők hadtápjá a Nagy Honvédő Háborúban” című, nemrég megjelent munkában megpróbálják jellemezni a hadtáp működésének főbb eredményeit. A könyv több mint 150 konkrét mennyiségi mutatót sorol fel, köztük 30-nál is többet a csapatok anyagi biztosításának volumenével (fegyver, lőszer, üzemanyag, élelem, ruházat), negyvenet a szállítási feladatok elvégzett terjedelmével kapcsolatban stb.¹² Hogy milyenek az összeredmények az ellátás különböző fajtáit és a hadtáp egészét tekintve, s milyen mutatókkal kell kifejezni őket, ma még e kérdést nem válaszolták meg.

De a kérdés nem szűkíthető le csupán mutatóinak a kialakítására. A nevezett mutatók nincsenek kellőképpen összehangolva a csapatok tevékenységének eredményeivel. A hadtápbiztosítás ugyanis nem öncél, hanem eszköz azoknak a feladatoknak a megoldásához, amelyeket a fegyveres erők részére megszabtak.

Éppen ezért a hadtáp hatékony működésének legfontosabb mutatójával azt kell tekintenünk, vajon megfelelő-e a fegyveres erők feladatainak. Amennyiben ilyen megfelelés nincs, a tevékenység terjedelmének növekedése nem a növekedését, hanem a csökkenését jelenthetné hatékonyságának.

Az ilyen jellegű meg nem felelés belsőleg az imperializmus hadigazdaságára jellemző. A profit minden szintjén ható ismérve gyakran közvetlen ellentmondásba kerül a katonai célszerűség kritériumával. Az Amerikai Egyesült Államok-beli H. Ackles katonai közgazdász – a haditengerészeti flotta hadtápjának a második világháború éveiben kifejtett szolgálati tevékenységét vizsgálva – arra a következtetésre jutott, hogy „a hadtáp működésének terjedelme szinte ellenőrizhetetlenül kibővül, illetve minden ésszerű arány hatását túllépi.” Előfordultak olyan esetek – mondja –, amikor a hadtápalakulatok „olyan alacsony hatásokkal dolgoztak, hogy nemcsak nem segítették elő a flotta biztosítását, hanem épp ellenkezőleg, a legfőbb fogyasztóivá (felhasználóivá) váltak az oda érkező ellátási anyagoknak”.¹³ A polgári közgazdász azonban megkerüli az adott ellentmondás társadalmi okait.

A szocialista állam hadigazdaságának minden objektív feltétele megvan ahhoz, hogy fenntartsa a kellő összhangot a hadtáp és a többi anyagi-technikai biztosítási szerv működése, illetve a fegyveres erők feladatai között. Ez meggyőző erővel igazolta a Nagy Honvédő Háború és a háború utáni évek tapasztalatait. Ugyanezek a tapasztalatok arra tanítanak, hogy a kedvező objektív lehetőségek teljes realizálásához tudományosan megszervezett tevékenységre van szükség, amelynek egyik kötelező elemét az adott problémát figyelembe vevő pontos ismervek kidolgozása jelenti.

A második probléma annak megállapítására vonatkozik, vajon a fegyveres erők hadtápjá (és más biztosítási szervei) miként járul hozzá a teljes eredmény eléréséhez, továbbá arra, hogy lehet és kell kiküszöbölni a külső tényezők torzító

¹² „A szovjet fegyveres erők hadtápjá a Nagy Honvédő Háborúban” „Vojenizdat”, 1977. 492–500. oldal, oroszul.

¹³ H. Ackles: „A hadtáp szerepe a háborúban”, „Vojenizdat”, 1963., 112. és 114. oldal, oroszul.

hatását. A hadtáp működésének hatékonyságát ugyanis lényegesen befolyásolja, egyrészt, a haditermelés egyik vagy másik sajátossága, másrészt viszont, a csapatok tevékenységének sajátos jellege.

A haditermelés nagyfokú mozgékonyága, továbbá az a képessége, hogy gyorsan tud alkalmazkodni a csapatok változó szükségleteihez és igényeihez, lehetővé teszi, hogy a hadtáp szerveinél viszonylag csökkentés a meghatározott hatások eléréséhez szükséges ráfordításokat. És fordítva, ha a termelés nem biztosítja a csapatok igényeinek idejében történő teljesítését, ez kedvezőtlenül érezteti hatását a fegyveres erők hadtápjának működésének hatékonyságában.

Lényegesen befolyásolja azt, továbbá a csapatok tevékenységének egyik vagy másik sajátossága: az elhelyezésük (a közlekedési útvonalak kompakt jellege, vagy túlságosan nagy kiterjedtsége kedvezőtlenül befolyásolja a hadtáp működésének kapacitását), a csapatok harci felkészültségét (ez közvetlenül hat a harcfelelő végrehajtásához szükséges lőszer, üzemanyag stb. mennyiségére), a hivatásos állomány hadműveleti-harcászati és hadigazdasági felkészültségét stb. A hadtáp hatékony működése ismérveinek figyelembe kell venni, ki kell számítani, s differenciálni kell a különböző tényezők hatását ahhoz, hogy a teljes eredményben pontosan jelölve legyen az egyes szintek hozzájárulása, a teljes siker mögött ne tudjanak meghúzódni az egyes munkaterületek hiányosságai. Ennek nagy jelentősége van a hadtáp optimalizálása és a csapatok hadtápbiztosítási kérdéseinek hatékony megoldása szempontjából.

A szocialista gazdasági rendszer előnyeit igazolta a Nagy Honvédő Háború; ezek az előnyök szemléletesen érzékelhetők voltak a háború utáni években is, amikor az imperializmus agresszív erői kibontakoztatták a feltartóztathatatlan fegyverkezési hajszát, arra számítva, hogy gazdaságilag kimerítik a szovjetek államát.

A fejlett szocializmus objektív társadalmi-gazdasági előnyei a kapitalizmussal szemben szilárd alapját képezik a honvédelem gazdasági biztosítása magas fokú hatékonyságának. Ezek a tudomány vívmányain alapuló, magasan szervezett tevékenység eredményeképpen valósulnak meg. „Tökéletesíteniünk kell egész gazdasági munkánk stílusát, el kell érniünk, e munka legnagyobb fokú hatékonyságát. Ezt az útmutatást D. F. Usztyinov, a Szovjetunió marsallja, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, a Szovjetunió honvédelmi minisztere nemcsak az anyagi-technikai biztosítás rendszerében dolgozóknak, hanem valamennyi vezetőnek: a magasabbegység- és egységparancsnokoknak, a politikai munkásoknak is címezte.¹⁴

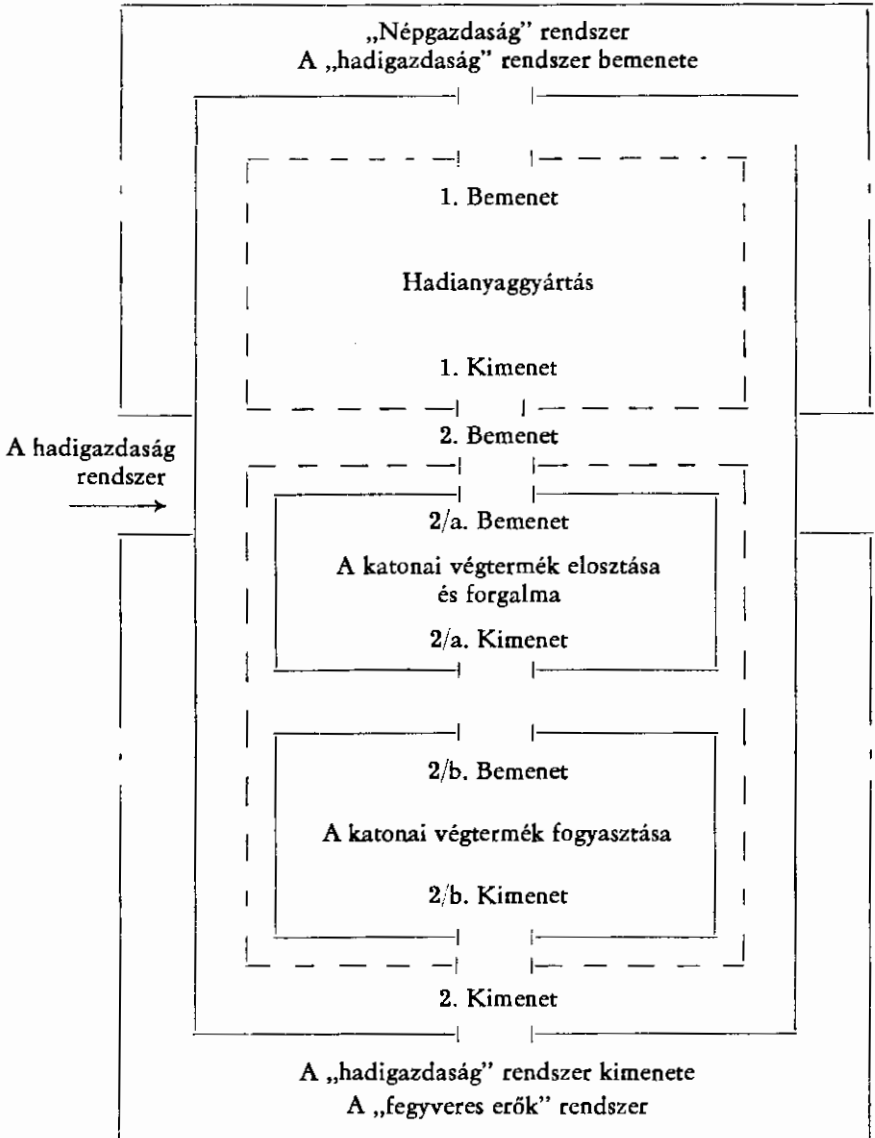
*

Fontos, hogy idejében észrevegyük mindazt az újat, amit a tudományos-műszaki haladás biztosít. Nem kevésbé fontos az is, hogy értékeljük, kiválasszuk és a honvédelem érdekében felhasználjuk azt, ami a legnagyobb hatásokkal jár. Ebben van a hatékonysági ismérvek problémájának jelentősége. A pontos ismérvekre a fontos döntések kimunkálása során és állami szinten, a hadműveletek megtervezése során a törzsekben és a csoportfőnökségeken, továbbá a csapatok harckiképzésével és mindennapi élettevékenységével összefüggő kérdések megoldása során van szükség.

¹⁴ „A szovjet fegyveres erők hadtápjának és ellátása”, 1978. 1. szám, 9. oldal, oroszul.

Vázlat

A hadigazdaság, mint rendszer

MILITARY REVIEW

De, ki védelmezi a hadtáp területet?

(Irtta: Calvin C. Seybold, az USA Szárazföldi Haderő Tartalékának őrnagya)

(Fordítás a MILITARY REVIEW 1979. 1. sz.-ából)

Bár az USA szárazföldi haderő az FM 100-5 harcszabályzatban állást foglalt egy elképzelés mellett, amely a hadtápterület védelmével foglalkozik, mégis kétséges lehet ennek az elképzelésnek a végrehajtására való képességünk. Például, az Egyesült Államok két európai feladatú hadtesttel rendelkezik. A nyugatnémet territoriális erőknél vannak bizonyos hadtápterületet védő feladataik, azonban felelősségi területük a hadtest hadtápterületek határainál kezdődnek, illetve addig tartanak. Az amerikai elképzelés hadtápterületi harci központok (RAOC - Rear Area Operations Center) létrehozását sürgeti, azonban az aktív szárazföldi erőknél nincsenek ilyen hadtápterületi harci központok. A hadtest támogató parancsnokság parancsnokának általános támogató és közvetlen támogató alakulatok fognak rendelkezésre állni a mögöttes területeken a hadtápterület védelmi feladatok végrehajtására. Miért nem utalnak a hadtest támogató parancsnokság alárendeltségébe egy vagy több könnyű gyalogzászlóalj a hadtápterület védelmi feladatok végrehajtására. Ezenkívül ezeket a harci alakulatokat a hadtestparancsnok fel tudná használni a hadtest szárnyain betört ellenség feltartóztatására vagy pedig felhasználhatók lennének visszavonuláskor. Mind a Szárazföldi Haderő Tartalék, mind pedig a Nemzeti Gárda állományába tartozó alegységeket kiválogatási alapon be lehetne osztani ilyen feladatok végrehajtására.

*

A „MÉRTÉKLETESÉG” a ma szárazföldi haderejének a jelszava. Ez a harcászati, az anyagi és az adminisztratív funkciókban egyaránt tökröződik. Azonban seholsem nyilvánvalóbb mint a támogató csapataink állományának megnyirbálásában annak érdekében, hogy fenn tudják tartani a harcos alakulatok állományát.

Ez a cikk az alkalmazott, szétbontakoztatott USA-hadtestek alapvető problémájával, mégpedig a megfelelő hadtáp-területvédelmi lehetőségének hiányával fog foglalkozni.

Általánosan elfogadott dolog, hogy az Egyesült Államokra nézve a legsúlyosabb veszély a Szovjetunióval való általános háború lenne. A világon egye-

düli térség, ahol az Egyesült Államok és a Szovjetunió közvetlenül szemben áll egymással, az Közép-Európa. A Szovjetunió a Varsói Szerződés fő ereje, míg az Egyesült Államok az Észak-atlanti Védelmi Szerződés (NATO) legerősebb tagja.

Az Egyesült Államoknak jelenleg két szétbontakoztatott hadteste van Nyugat-Németország déli területén. Ezek a hadtestek 100 000 főből állnak és ez az Egyesült Államok NATO-beli személyi kötelezettségének zömét teszi ki. Ennek az erőnek a hadtápterület védelmi elképzelését az 1977-ben kiadott FM 100-5, Műveletek (Operations) című harcszabályzat fejezi ki:

„A hadtápterületet légi támadástól és a légi mozgékonyaságú, valamint a légi szállítási csapatok tevékenységével szemben meg kell védeni. Légi mozgékonyaságú alakulatoknak kell, ha lehetséges, széles körű terület felderítéssel biztosítani a hadtápterületen az ilyen támadások felderítését. Amint ellenséges légi mozgékonyaságú vagy légi szállítási alakulatokat észlelnek, légi mozgékonyaságú gyalogságot vagy más, rendelkezésre álló mozgékony erőket kell gyorsan a feltartóztatásukra és megsemmisítésükre összpontosítani. Ezen túlmenően, páncélelhárító helikopterek támadhatják és pusztíthatják az ellenség azon páncélos részeit, amelyek már áttörték a védelmünket. Azonban, nagy erők nem tartalékolhatók ilyen célokra, így az általános támogató és kiszolgáló csapatrészeket ki kell képezni és fel kell készíteni a közelbiztosításra, az önvédelemre, beleértve a harcokocsicsapatok elleni védelmet is.” (FM 100-5, Operations harcszabályzat, Szárazföldi Haderő Minisztérium 1976. július 1-i kiadás, 5-14. oldal.)

A harcszabályzat annak kijelentésével folytatja, hogy a fogadó nemzet (ebben az esetben Nyugat-Németország) szintén átfogó jellegű felelősséggel tartozik a hadtápterület védelméért.

A nyugatnémetek külön a területük védelmére a NATO alárendeltségébe nem tartozó erőt hoztak létre. A haderőnek ezt a részét területiális erőknek nevezik. A területiális erők elvi szervezését a csatolt vázlat szemlélteti.

A területiális erőknek a körzetüket illetően kiterjedt kötelezettségeik vannak. Felelősek a károk felméréseért, a műszaki munkákért, a forgalomszabályozásért, a tartalék kórházi rendszer működtetéséért, a polgári lakossággal való kapcsolat fenntartásáért és a polgári lakosság tájékoztatásáért (RB 100-3 jelzésű tájékoztató a brit, a nyugatnémet és az USA-erők egymás közötti kölcsönös megfeleléséről, alkalmazhatóságáról, USA Szárazföldi Haderő Parancsnoki és Törzsisztiz Akadémia – US Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas – 1977-es kiadása 2-45. oldal.)

Azonban az ő felelősségük a hadtápterület védelmében hivatalosan az USA-hadtestek hadtápterületének határánál kezdődik (FM 100-5, Operations harcszabályzat 13-9. oldalon).

Tadnak-e egyáltalán a területiális erők valamilyen hadtápterület védelmi műveletet végrehajtani az USA-hadtestek mögöttes területein? A nyugatnémet szárazföldi erő pontosan ilyen módon akarja felhasználni a területiális erőket (Helmut Zedlick-kel, az USA Szárazföldi Haderő Parancsnoki és Törzsisztiz Akadémiájának nyugatnémet szekciója vezetőjével 1978. január 25-én készített interjú alapján.). Azonban a többirányúságból adódóan a hadtest támogató parancsnokság (COSCOM) parancsnoka arra kényszerülhet, hogy akár három, vagy még több katonai körzet parancsnokával kelljen koordinálnia a feladatokat. Ez széttördeli a parancsnok hadtápterület védelmi tervezését és három vagy több

különböző szervezettel való koordinálást tesz szükségessé, feltéve természetesen, hogy a katonai körzetek parancsnokai elfogadják a hadtápterület védelmében rájuk háruló feladatokat. Nincs semmi, ami előírná számukra, hogy hadtáp területi támogatást nyújtsanak az amerikai hadtestnek a hadtest területén belül. A nyugatnémet területi erők jelenlegi szervezését és fegyverzetét tekintve, tény, hogy nem képesek elegendő tenni háború esetén a rájuk váró feladatoknak. Korlátozott képességgel rendelkeznek a hadtápterületen alkalmazott ellenséges légi- vagy tengeri-deszant felszámolásához, vagy betört ellenséges gépesített csapatok feltartóztatásához (az előbb említett RB 100-3 jelzésű tájékoztató 2-10. oldalon).

Ezért az NSZK-ban állomásozó USA-hadtesteknek saját maguknak kell megtervezniük a mögöttes területeik védelmét.

Mit is jelent pontosan az a kifejezés, hogy *hadtápterület védelmi művelet*? NATO-szövetségi vonatkozásban a részleteket a 2079. sz. Állandó Egyezményben (STANAG – Standard Agreement Number 2079) fektették le. A szárazföldi haderő csaknem minden harcsszabályzatában, segédletében megtalálható ennek az egyezménynek egy másolata, amely a hadtápterületi általános támogatással és kiszolgálással foglalkozik (mind a Szárazföldi Haderő Minisztérium 1976. áprilisi 30-i kiadású FM 100-10 jelzésű, Harcterületi támogatás és kiszolgálás című szabályzatában, mind pedig az FM 31-85 jelzésű, Hadtápterület védelmi műveletek című, 1970. július 17-i kiadású szabályzatában a függelékek között megtalálható a 2079. sz. Állandó Egyezmény egy-egy másolata).

Ez az egyezmény a következők szerint határozza meg a hadtáp területi biztonságát (RAS – Rear Area Security): „Mindazok az intézkedések, amelyeket ellenséges légideszant támadását, szabotázsakciókat, beszivárgást, diverziós cselekményeket, lélektani vagy propaganda-hadviselés megkezdését megelőzően (alatt vagy után) foganatosítottak annak érdekében, hogy az adott helyen csökkentsék az ellenség tevékenységének hatását” (FM 100-10 jelzésű, Harcterületi támogatás és kiszolgálás című szabályzat, c-13. oldal).

Ugyanez az egyezmény a hadtápterületi pusztítás-következmény felszámolást (ADC – Area Damage Control) a következők szerint fogalmazza meg: „Mindazok az intézkedések, amelyeket a katonai műveletek során egy tömeges rombolást okozó támadást vagy természeti katasztrófát megelőzően (alatt vagy után) kiadtak annak érdekében, hogy az adott helyen minimumra csökkentsék ezek közvetlen hatását” (FM 100-10 jelzésű szabályzat c-13. oldal).

Mindkét tevékenység természetesen hadtápterület védelmi feladatokat is tartalmaz. (Megjegyzés: a hadtápterület megfelel a hadtápkörlet fogalmának).

Az egyezmény mindezekén túlmenően körvonalazza azokat a tervezési és parancsnoki munkákat, amelyeket az állandó egyezmény minimumként megkövetel. Azonban egy külön szakasz, amelyet külön a hadtáp területi biztonságának szenteltek, ezeket a kitételeket tartalmazza:

(c) Minden alakulat felelős helyi biztonságáért, azonban rendszeren a kiszolgáló csapatok nem kapnak biztonsági feladatokat a saját létesítményeik védelmén kívül.

(d) A kiszolgáló csapatokon kívül az alakulatoknak megszabható feladatok között szerepelhetnek a következők (azonban a feladatok nemcsak ezekre korlátozódhatnak):

(i) Megtámadott létesítmények és csapatok tehermentesítése és kiszabadítása.

- (ii) Útvonalakon járőrözés és menetoszlopok oltalmazása.
- (iii) Diverzáns vagy beszivárgó erők tevékenységére alkalmas területek megfigyelés alatt tartása.
- (iv) Az ellenséges erők kidobására vagy leszállásra alkalmas körzetek védelmének megtervezése.
- (v) Az adott körzetekben működő ellenség felkutatása, lefogása és pusztítása (az előbb már idézett FM 100-10 jelzésű szabályzat c-14. oldal).

Ezenkívül az állandó egyezmény példákat tartalmaz a hadtápterületi védelemre, valamint a hadtápterületi csapás következmény felszámolásra vonatkozó parancsokra.

Az Egyesült Államok, minthogy egyik aláírója a 2079. sz. Állandó Egyezménynek, az abban foglalt elveket és eljárásokat legalább a NATO hadműveleti területen követnie kell.

Az Állandó Egyezmény általános elveinek megfelelően az Egyesült Államok rendelkezik a Szárazföldi Haderő Tartalékához tartozó hadtápterületi harci központokkal, hogy eleget tudjon tenni a parancsnoki irányítás, valamint a tervezés követelményeinek. Azonban jelenleg a szárazföldi haderő aktív állományában nincsenek hadtápterületi harci központok.

Bár nem sértjük meg az egyezmény szövegét, különösen azt a részét, amely a hadtápterületi biztonságot tárgyalja, mégis állítom, hogy legalábbis a szellemét megsértjük.

Az Egyesült Államok szárazföldi hadereje a hadtáp területi biztonsággal összefüggő műveleteket érintő elveit az 1970 júliusában kiadott FM 31-85 jelzésű, Hadtápterület védelmi (RAP – Rear Area Protection) műveletek című szabályzatában rögzítette. Ez a harcszabályzat részletes útmutatást ad a hadtápterület védelmi műveletek mikéntjét és hogyanját illetően, azonban nagyon szűkszavú a „kik”-et illetően. Részletesen tárgyalja a hadtápterületi biztonság tartalmát és a csapás következményei felszámolásának fázisait (a „csapás” alatt ebben az esetben nemcsak atomcsapásokat, hanem a csapatok, a repülőök, a tüzérség stb. csapásait, sőt talán a természeti katasztrófákat is lehet érteni. – ford.), azonban arról nem tesz említést, hogy hol található az ehhez szükséges élőerők, a tüzerők, a híradó- és szállítófelszerelés. Az FM 31-85 szabályzat D függeléke érinti szűkszavúan a különböző kiszolgáló és kiszolgáló-támogató elemeket, amelyek biztosítják a hadtáp területi biztonsági műveletekhez szükséges anyagi eszközöket. Pillanatnyilag azonban úgy állunk, hogyha a könnyű felszerelést karbantartó (általános támogató) századból a javító szakaszt elküldenénk, hogy egy rajtaütés vagy leszállás következményeit egy menetoszlopnál számolja fel, nemcsak a javító szakaszt tizedeltetnénk meg, hanem elvesztenénk a magas fokon specializált, könnyűfelszerelést karbantartó (általános támogató) század legjelentősebb részét is.

A kiszolgáló és támogató-kiszolgáló alakulatoktól ugyan elvárhatjuk, hogy ezen a területen gondoskodjanak embereik és létesítményeik biztonságáról, azonban magunkat csapnánk be, ha azt várnánk tőlük, hogy a hadtápterület védelmi biztonságunk fő erői legyenek. Még abban az esetben is az ellenség feladatának teljesítését segítenénk elő, ha ellenlökő erőkhöz osztanánk be néhány órás harci feladattal a kiszolgáló alegységeket és ezt a feladatot sikeresen oldanák meg.

Kétséges, hogy a hadtest támogató parancsnokságaink sok ilyen győzelmet engedhetnének meg maguknak a hadtest harcos fegyvernemeinek kiszolgálásának, támogatásának követelménye mellett.

Nos, akkor mit kellene tenni a hadtápterületi harci központok koncepciója érdekében és annak érdekében, hogy az alkalmazott amerikai hadtesteknek igazi hadtápterület védelmi műveletet tudjunk biztosítani? Számíthatunk a fogadó ország segítségére, de nem várhatjuk el, hogy a mi feladatainkat helyettünk oldják meg. A támogató alakulatoknak a hagyományos harci feladatokban való alkalmazásának nyilvánvaló hátrányai vannak. Az egyik az, hogy nincs támogatás, amíg a harc feladat tart, a másik pedig az, hogy a feladat végrehajtása után a személyi veszteségek következtében lecsökken a javító kapacitás. Nyilvánvaló, hogy egyedüli helyes megoldás néhány olyan harcos alakulat feletti rendelkezés lenne, amelyek a hadtáp területi védelemhez megfelelő állománnyal, tüzeróvel, híradó eszközökkel és kellő tapasztalatokkal rendelkeznek.

Lehetséges-e ez egyáltalán? Fenntarthatjuk-e ésszerűsítési elképzeléseinket és emellett hadtápterületi biztonsági feladatokra még külön erőket tartunk fenn? Sokan vannak bizonyára, akik nemmel válaszolnak. Ők úgy érzik, hogy éppen a hadtápterületeinken kell bizonyos kockázatokat vállalnunk annak érdekében, hogy legyen elég reagálási időnk a Szovjetunió nagy harci erejével szemben.

Azonban ismerve a szovjet doktrínának a légi vagy/és helikopter szállítású csapatainak a támadó harc során a mozgás és az anyagi ellátás meghiúsítása érdekében való alkalmazásáról vallott nézeteit, valamint figyelembe véve azt a tényt, hogy a szovjetek legalább öt légi szállítású hadosztállyal rendelkeznek a NATO-csapatok csapásmérő hatótávolságán belül, akkor elfogadunk-e bizonyos kockázatot, vagy orosz rulettet játszunk töltött pisztollyal?

Úgy érzem, nincs más választásunk, minthogy harcos alakulatokat osztunk be hadtápterület védelmi feladatokra. Ez nemcsak azt eredményezné, hogy az amerikai erők megfelelենek a 2079. sz. Állandó Egyezmény követelményeinek, hanem kellő harcászati eredménnyel is járna.

Melyek azok az alakulatok, amelyek a feladatot illetően a legnagyobb rugalmassággal, megfelelő felszereléssel és személyi állománnyal rendelkeznek és megtalálhatók a szárazföldi haderő mindkét összetevőjénél, azaz a tartalékban és az aktív erőben is?

Ebből a szempontból a hadtápterület védelmi feladatokra a könnyű gyalogzászlóaljok jöhetnek számításba (az önálló könnyű gyalogdandár 7-175H jelű szervezési tábla szerinti könnyű gyalogzászlóalja. A szervezési tábla megtalálható a Szárazföldi Haderő Minisztérium FM 101-10-2 jelzésű, Szervezési, technikai és anyagi adatok a nem hadosztály-alárendeltségű alakulatok szervezési és felszerelési tábláiból című 1975. július 15-i kiadás 5-13. oldal). Ezek a zászlóaljok rendelkeznek mindazokkal az anyagi eszközökkel, amelyekkel minden hadtápterület védelmi feladatot meg tudnának oldani. A hadtest támogató parancsnokság részéről megnövelt szállítóképesség, mint például a helikopteres szállítás, tovább növelné az alakulat képességeit.

Javasolható, hogy a fenti FM 101-10-2 jelzésű törzstiszti kézikönyvet módosítani kellene. A 7-175H jelzésű szervezési és felszerelési állománytáblát a biztonsági feladatokra, különösen a hadtápterületi biztonsági feladatokra való képesség megjelöléssel kellene kiegészíteni, és engedélyezni kell, hogy hadtest támogató

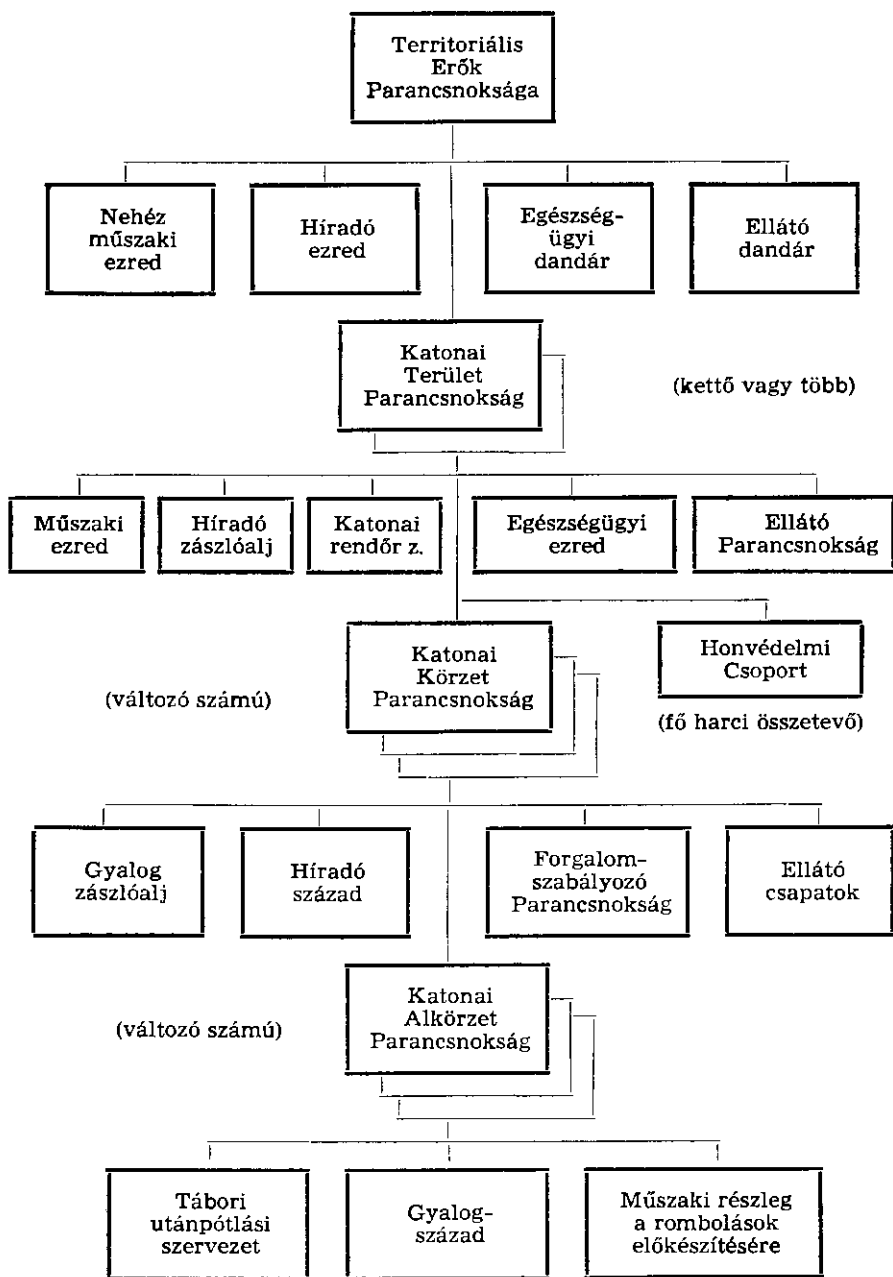
parancsnokságoként egy könnyű gyalogzászlóaljat lehessen rendszeresíteni. Ez még csak körvonalaiiban meglévő elképzelés, részleteiben tanulmányozni kellene az optimális alkalmazás kérdéseit a hadtest támogató parancsnokság keretei között.

Könnyű gyalogzászlóaljaink alkalmazása talált pénz lenne. Az elsőrendű fontosságú előny az lenne, hogy a hadtest saját hadtápterület oltalmazóval rendelkezne, amely alakulat emellett részt vehetne az előforduló károk felszámolásában ugyanúgy, mint ahogyan ez a feladat a hadtest támogató parancsnokság többi alárendeltjére is kiszabható.

Másodlagos, de hasonló fontosságú előnye ennek az ajánlásnak, hogy a hadtest támogató parancsnokság parancsnoka saját harcos erővel tudja támogatni a többi támogató alakulatát egy általános, hadtest méretű visszavonulás alkalmával, segíteni tudná ártelepülésüket az előrenyomulás során vagy felhasználhatók lennének a szárnyakon betört ellenség feltartóztatására.

Ahhoz, hogy a könnyű gyalogzászlóaljakat hadtápterület védelmi feladatokra felhasználhassuk, ehhez nem kell a haderő aktív részéhez tartozniuk. A Válogatott Tartalék és/vagy a Nemzeti Gárda alakulatokat lehetne ezekre a feladatokra kijelölni. Azonban nincs kizáró ok arra sem, hogy elit alakulatok, mint például a 82. légiszállítású hadosztály vagy a 101. légiszállítású (légi roham-) hadosztály alegységei lássanak el hadtápterület védelmi feladatokat; legalábbis az USA-hadtest alkalmazásának kezdeti időszakában. Ezek a könnyű gyalogos alegységek ideális csapatok lennének mind a hadtest védelmi, mind pedig a támadó tevékenységében. Azzal, hogy a hadtest támogató parancsnokság alárendeltségébe könnyű gyalogos alakulatokat helyezünk, jobban el tudjuk látni a hadtápterület védelmi feladatokat és nagyobb mélységet tudunk biztosítani erőinknek. Ha a hadtest támogató parancsnokság biztosítaná a helikoptereket és más szállítóeszközöket, akkor nem sértenénk meg a haderő mértékletességi célkitűzéseit, közben pedig megoldaná az alkalmazott USA-hadtest hadtápterülete védelmének problémáit.

*A Német Szövetségi Köztársaság
territoriális erőinek elvi szervezése*

MILITAR WESEN

Új számítógép alkalmazásának előkészítése az anyagi biztosítás területén

(Zur Einsatzvorbereitung neuer Rechner für die materielle Sicherstellung)

Írta: Häntsch, Ch. alez.

Militärwesen, 1978. 10. sz. 73-76. oldal

(Fordítás)

Az állandóan magas harcérték és harckészültség biztosítása, valamint a haderőnek rendelkezésére bocsátott anyagi eszközök gazdaságosabb felhasználása iránti törekvés miatt az anyagi biztosítás hatékonyságának következetes növelése, különösen komplex racionalizálása objektív szükségessé vált. Ez az anyagi biztosítás egész folyamatának további tudományos átgondolását, szervezésének egységesítését és korszerű számítógépek alkalmazását igényli. A számítótechnika jelenlegi fejlettségi szintje, az anyagi biztosítás számítógépes feldolgozásának tapasztalatai, valamint a VSZ hadseregei egyre szorosabb együttműködése e területen napirendre tűzte az anyagi biztosítás racionalizálását, mint az összesnek egy egységes folyamatát. Minél jobban ismerjük, uraljuk ezt a folyamatot elméletileg és szervezetileg, annál hatékonyabban és komplexebben tudjuk alkalmazni a számítótechnikát és minél komplexebben történik ez, még annál jobban és gyorsabban fogjuk elméletileg és szervezetileg is uralni az anyagi biztosítás folyamatát. Ebből a kölcsönös összefüggésből kiindulva szeretnék néhány gondolatot felvetni, amelyeket a gyakorlat már részben igazolt.

Felöltséget az anyagi biztosításért a szabályzatok rögzítik. A számítógépek alkalmazása az ezzel kapcsolatos szabályokat egyáltalán nem módosítják. A programok (tervezet, projektum) tartalmi adataiért és azok legcélszerűbb felhasználásáért a felhasználó felelős. Ezt 1977 március 8-án kiadott miniszteri parancs világosan szabályozza.

A felhasználó szerepe és felelőssége a programok kidolgozásainál és felhasználásánál egyre inkább nő. A feladat kidolgozásának minősége lényegesen befolyásolja a projektumok (tervek, programok) későbbi felhasználását a gyakorlatban. Ez azt jelenti, hogy az ESZG alkalmazásának megtervezésekor alapjaiban a későbbi végleges „kell” szervezést kell figyelembe venni, hogy a kívánt eredményt kapjuk. A komplex rendszernél az alkalmazási tervek kutatása, fejlesztése és támogatása érdekében a felhasználó által készített feladatmegszabás nagy jelentőséggel bír. Minél nagyobb a későbbi felhasználó fentihez szükséges tudomá-

nyos-műszaki felkészülése, annál hatékonyabban folyik a tervezés fázisa és annál hatékonyabb lesz a gyakorlati felhasználás. Magától érthetően az egyes felhasználóknak aligha lesz ehhez elegendő kapacitása. Ezt a feladatot átfogóan csak ott lehet megoldani, ahol a szakszolgálatoknál egy központian irányított kutatás, fejlesztés és egységes szervezeti forma van. Ennek ellenére minden felhasználónak a standardt-tervek előkészítésében és megvalósításában ki kell venni a saját részét.

A „kell” szervezés kidolgozása

Az ésszerű kidolgozás érdekében törekedni kell arra, hogy az ESZG-tervet lépcsőzetesen, a részt vevő strukturális elemek közötti arány betartásának biztosításával fejlesszük ki és vezessük be.

A „kell” szervezés kidolgozásánál az a gyakorlat, hogy először a „van” szervezést kutatjuk, értékeljük. Ez a feladat az anyagi biztosítás folyamatának bonyolultsága miatt igen munkaigényes. Megoldásakor az egyes szakszolgálatok különböző elképzeléseket, módszereket használnak, amelynek a következménye az, hogy az eredményei számos szubjektív behatás alapján alakul ki.

Véleményem szerint a szakszolgálatok részletes „van” szervezésének ábrázolásáról lemondhatunk. A „kell” szervezés megfelelő pontossággal a jelenleg meglévő ismeretek és tapasztalatok alapján az általános, objektívan szükséges részfolyamatokból is kidolgozható.

Az anyagi biztosítás folyamatai komplex ábrázolásának számos változata lehet az alkalmazott fogalmak osztályozása és meghatározása miatt. Itt ügyelni kell arra, hogy az összes objektívan szükséges feladat, részfolyamat felfogható és besorolható legyen. Amennyiben az egyes feladatok besorolásától a meglévő struktúra elemekhez eltekintünk, akkor megfelelhet az 1. sz. táblázatban közölt folyamatcsoportosítás.

Anyagi biztosítás folyamatainak csoportosítása

(Változat)

Fsz.	Részfolyamat, feladat
1.	Ellátás (anyagáramlás szabályozásának összes vezetési folyamatai).
1.1.	Anyagi biztosítás kutatása, fejlesztése, katalogizálása és egységesítése.
1.2.	Anyagi biztosítás alapeszközgazdasága (raktárak építménye, berendezése, szervezési technika stb.).
1.3.	Készletek (beleértve a szükségleteket, forgalmat? [wärlzung] és a selejtítést is).
1.4.	Anyagi és pénzügyi tervezés
1.5.	Beszerezés.
1.6.	Nyilvántartás, ellenőrzés, elemzés.
1.7.	Diszpozíció (anyagáramlás szabályozása a raktárhierarchián belül).
1.8.	Után- és hátraszállítás (utánpótlás).
2.	Anyagáramlás (összes anyagi folyamat, amit szabályozni kell).
2.1.	Szállítás.
2.2.	Raktár fenntartása.
2.2.1.	Anyagátvétel.
2.2.2.	Tárolás.
2.2.3.	Anyagkiadás.
2.2.4.	Raktáron belüli szállítás.

Bonyolult feladat a más folyamatoktól való elhatárolás. Az anyagi biztosítás folyamatai a leírástól függően jól elhatárolhatók. A folyamat átfogó leírása, s egyúttal az egyértelmű megkülönböztetés csak akkor sikerül, ha alapul az anyagi védelmi bázis (fond) struktúráját vesszük. (Lásd Hadigazdaság, Berlin, 1976. 111. oldal.) Itt az anyagi biztosítás folyamatait össze kell hasonlítani az anyagi védelmi fond felhasználásának folyamataival. Az összehasonlítás következménye a következő csoportosítás:

1. Védelmi alapfond (Verteidigungsgrundfond) biztosítása.
2. Védelmi fogyasztási fond (Verteidigungsverbrauchsfond) biztosítása.
3. Anyagi szolgáltatás biztosítása.

Katonai gyakorlatban ezeket a részfolyamatokat gyakran az anyagi-technikai biztosítás fogalmában foglalják össze – bizonyos korlátokkal –, amellyen a biztosítás több módját, típusát értik. Az anyagi szolgáltatás biztosítását viszont az anyagi eszközök típusától (fogyasztási vagy alapellátmány) a szolgáltatás minőségétől függően más részfolyamatokhoz sorolják.

Így például az anyagi biztosításon belül megkülönböztetjük a gépek javítását, a technikai biztosításon belül a fegyverek javítását stb. A fenti csoportosítás, leírás értelmében az anyagi biztosítás folyamatán a védelmi fogyasztási fond biztosítását kell érteni, amelyhez hozzátartozik az anyagi szolgáltatás biztosításának egy része is.

Az anyagi biztosítást olykor anyagi biztosításra és ellátásra osztják fel. Itt az az elv érvényesül, hogy a technikát biztosítják, az embert pedig ellátják. Eltekintve attól, hogy erre a felosztásra komoly indok van, a tervezés érdekében mégis el kell tekintenünk egy azonos folyamat ilyen felosztásától. Ez egyáltalán nem jelenti az egyes anyagféleségek vagy ellátástípusok sajátosságainak tagadását. Hogy ezeket a „kell” szervezésben figyelembe vehessük, e tervek építőkocka elve alapján kell elkészíteni és egészében a legmagasabb követelményekkel kell számolni. Azoknál a cikkféleségeknél, amelyek csekély követelményt támasztanak a „kell” szervezéssel szemben az építőkockákat a gyakorlatban nem építhetjük fel. Így a szervezésre és a számítástechnikai biztosításra fordítandó kiadások a megfelelő mértékre csökkennek. Csak ilyen feltételek mellett lesz az anyagi biztosítás összkomplexumának standardprojektuma, terve megvalósítható és hatékony.

Ismételten ki kell emelni annak a fontosságát, hogy az összes feladatot komplexen kell megoldani. Az anyagi biztosításnál nemcsak egy fogyasztó (felhasználó) problémájáról – főleg a törzse vezetési folyamatáról – van szó, hanem több komponens és terv állandó összjátékáról. A tervezést és beszerzést, a raktár vezetési folyamatát, a korszerű szállító, rakodó- és más raktártechnika alkalmazását a fogyasztó (felhasználó) törzsében egységes egészként kell kezelni. A fenti részfolyamatok tervszerűen arányos fejlesztése objektív követelmény, mivel az anyagi biztosítás hatékonyságát és megbízhatóságát mindig a leggyöngébb, a legkevésbé kidolgozott részfolyamat szabja meg.

Az anyagi biztosítás folyamatának és feladatainak számítógépes feldolgozásra való kiválasztásával kapcsolatban a következő véleményen vagyok:

A címvonatkozású (artikel-) adatok *információáramlását és feldolgozását* hiánytalanul folyamatosan kell biztosítani a számítástechnikai feldolgozásnál. (Ez többek között biztosítja a priméradatok többszöri felhasználását.) Ez nem vitatható, hanem inkább az, hogy az információáramlás és feldolgozás ezen vagy azon elemét mikor, illetve milyen sorrendben használjuk fel.

Ezzel szemben a cím vonatkozású információk kiválasztását döntéshozatal segítésére rendkívül differenciáltan kell megoldani. A különböző tartalmú nyomtatvány formában kiadott információ feleljen meg az értékelés korlátozott lehetőségének és segítse a legfontosabb döntésfolyamatokat. A döntésekhez egyre több katonagazdasági mutatószám szükséges. Ezek például fogyasztáselemzés adatai pozíciók és értékek mennyisége szerint egységenként, fogyasztás mennyiségének aránya a raktárkészletekhez stb.

Az eddig címvonatkozású, nagyterjedelmű áttekintés (pl. tervezett pozíciók, szerződésben nem kötött pozíciók, meglévő állomány stb.) helyett egyre nagyobb szerepet kap a kiterjedelmű, állandóan kiadásra kész információ. Ez nemcsak azt jelenti, hogy kisebb a papírfelhasználás és -szállítási kiadás, hanem azt is, hogy az információk aktuálisabbak. Ez a tendencia katonai területen még kifejezettebb. Ilyen összefüggésben hívjuk fel a figyelmet az anyagi biztosítás kutatásához, fejlesztéséhez és egységesítéséhez szükséges, újonnan kialakuló információszükségletre.

Tervek, programok elkészítésének és felhasználásának követelményei

A gyakorlati követelményeknek megfelelő alkalmazáshoz szükséges különböző programváltozatok választható felhasználása legyen univerzális, ne vegye figyelembe a szakszolgálatok belső különleges kívánságait. Ez építőköcké elve alapján készített komplex programok esetén lehetséges. A felhasználó és a számítógépes üzemeltetés irányítása érdekében tanácsos a számítógépes *feldolgozás feladatait havonta megszabni.*

Az eredményeket úgy kell kiadni, hogy az a felhasználónál a lehető legkevesebb gépelési feladatot jelentsen.

Bonyolult matematikai-gazdasági modellek felhasználása csak akkor célszerű, ha a várható eredmény összhangban van gépüzemeltetési idejével. Perspektivikus tervek, kutatások és fejlesztések feladatainak kidolgozásánál a matematikai eljárásokat erősebben kell használni.

A tervek (projektumok) kezelésére, fejlesztésére elegendő tervező kapacitást kell biztosítani, hogy alkalmazkodhassunk a változó külső körülményekhez és hogy a számítógép igénybevétele terén egyre nagyobb tapasztalatot szerző felhasználó újabb igényeit kielégíthessük.

TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNYEK

PUBLIKÁCIÓS TÉMATERV Szerkesztő Bizottsági tájékoztató

a „Hadtápbiztosítás” c. kiadvány 1980. évi számaihoz

Kiadványunkban megjelentetett cikkek az elmúlt években színvonalukban és tartalmukban jelentősen fejlődtek. Az egyes évfolyamok 4. számában közzétett tématervek kedvező irányban és a következő évi fontosabb szakfeladatok irodalmi megalapozására orientáltak a szerzőket.

Az MN Hadtáp Tudományos Tanács gondozásában kiadott szakfolyóiratunk hasábjain a kellő előrelátás biztosításán túl olvasóink részére hasznos szakirodalmat és más irodalmi tájékoztatást is nyújtottunk. Ezzel nagyban hozzájárul lapunk a szakmai, irodalmi tevékenység szélesebbkörű kibontakoztatásához, az elért tudományos eredmények új ismeretek, tapasztalatok és a helyi kezdeményezések közreadásához.

Publikációs munkánk további fejlődése érdekében az elmúlt évi gyakorlatunkat követve 1980-ban megjelentetni tervezett számainkhoz is orientáló témacsoportokat irányoztunk elő, melyek a következők:

Az MSZMP XII. kongresszusa határozataiból fakadó és az MN Hadtápot, a csapathadtáp különböző tagozatait érintő feladatok feltárása béke és háborús tevékenységre vonatkozóan.

Az elmúlt évben végrehajtott, kiemelt gyakorlatok, bemutatók (központhadtáp hadijáték, PAJZS-79, ORION-79 stb.) tapasztalatainak feldolgozása, rendszerezése, következtetések és ajánlások megfogalmazása.

A Varsói Szerződés létrejötté 35. évfordulójának tiszteletére tervezett hadtáp tudományos rendezvények publikálása.

Hivatásos és tartalékos tiszti-, tiszthelyettes-kaderképzés továbbfejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdései. A tanintézetek oktató-nevelő munkájában alkalmazott módszerek, azok fejlesztésére vonatkozó gondolatok.

A HKSZ és M utasítások érvényesítését szolgáló módszerek, a központ és tábori hadtáp, illetve csapattagozatokban.

A hadtápbiztosítási rendszer élet- és teljesítőképessége növelésének feladatai és módszerei a korszerű harc-, hadművelet megvívásának körülményei között. A hatékonyság fokozását szolgáló módszerek és technikai eszközök a különböző szolgálati ágak tevékenységében.

A hatékonyabb, takarékosabb gazdálkodás megvalósítását, a személyi állomány ellátásának javítását szolgáló tapasztalatok. A gazdasági hatékonyság mérésének praktikus módszerei, a gazdasági ellenőrzési folyamat részletes elemzése, értékelése, szolgálati – ellátási áganként.

A laktanya hadtáp gazdálkodás egyes elemeinek szakmai tapasztalatai, legjobban bevált módszerek, továbbfejlesztésére irányuló javaslatok.

A béke és háborús szállítási rendszer korszerűsítésének, a tárolás, anyagmozgatás fejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdései. A gépkocsi szállítások korszerűsítésére kiadott követelmények megvalósításának tapasztalatai, továbbfejlesztésének elvi és módszertani kérdései.

A háborús rendszerre való átállás különböző kérdései a csapat és a hadművelleti hadtáp tagozatban.

A hadtáp szaktechnika javítási rendszere kialakításának, gyakorlati megvalósításának, a korszerű raktározási rend, csomagolás, anyagmozgatás és rakodásgépesítés, valamint munka- és üzemszervezés megszervezésének elvi és gyakorlati kérdései a csapatok gazdálkodásának folyamatában.

A csapatok béke és háborús hadtápvezetésének elvi és gyakorlati kérdései, ellátó alegységek tevékenysége a szárazföldi egységek és alegységek, valamint a honi légvédelmi kisalegységek hadtápbiztosításában.

A személyi állomány élet- és munkakörülményei javítása anyagi, egészségügyi, szociális és kommunális biztosításának tapasztalatai, további fejlesztésére vonatkozó elgondolások tartalmi, módszertani kérdései, feladatai.

Az erkölcsi, politikai, fegyelmi nevelő munka fejlesztésének irányai és módszerei a csapatok anyagi, technikai és egészségügyi biztosításának végrehajtása folyamatában.

Bevált gyakorlatunkat követve, a következő évi számainkban is rendszeres tájékoztatást adunk a baráti és nyugati katonai sajtóban megjelentetett szakkikkekben.

Továbbra is szívesen fogadjuk és közöljük a hadtápbiztosítás rendszeréhez kapcsolódó fegyvernemek és szakszolgálatok által felajánlott cikkeket. Ugyanakkor a publikációs tématervben nem szereplő, de szolgálatunk fejlődését elősegítő más jellegű cikkeket is bármikor megjelentetünk.

Kérjük Tisztelt íróinktól, olvasóinktól, hogy célkitűzéseink megvalósításához elméleti és gyakorlati jellegű cikkeikkel hatékonyan járuljanak hozzá.

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

FOLYÓIRATOKBÓL

I. Általános doktrinális kérdések

1. A korszerű háborúk osztályozása NATO-méreték szerint.

A szerző jellemzi a hadászati (általános) atomháborút, a korlátozott atomháborút, atomháborút a háborús térségben, hagyományos háborút a háborús térségben és hagyományos háborút a hadszíntéren vagy a hadszíntér meghatározott térségében.

Vojennaja Misl, 1979. 6. sz.
66–73. old.

II. Vezetés és gépesítés

1. A csapatok vezetése korszerű követelmények szintjén.

Surupov vezeds. elvtárs röviden jellemzi a korszerű vezetéssel szemben támasztott összes követelményeket, és foglalkozik azok biztosításának módjaival is. A cikk fontosságát jelzi, hogy vitaindító.

Vojennaja Misl, 1979. 5. sz.
33–44. old.

2. Koalíciós csapatok vezetésének néhány problémája NATO-nézetek szerint.

A szerző ismerteti a magasabb törzsek összetételét nemzetiség szerint, az összekötő csoportok kiküldésének rend-

jét, az angol nyelv ismeretének, a híradásnak és egységesített tervezésnek a problémáját.

Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenyje,
1979. 4. sz. 15–19. old.

3. A csapatok egészségügyi biztosítási tapasztalatai tudományos kutatása módszereiről.

A szerző három módszert ismertet részletesen, az egészségügyi-harcászati elemzés, az egészségügyi-harcászati értékelés módszerét és a történelmi összehasonlító módszert.

Vojennomedicinskij Zsurnal,
1979. 4. sz. 27–30. old.

III. Pártpolitikai munka, nevelés

1. Az ideológiai harc aktuális problémái a hadügy elméletében és gyakorlatában

A cikk a következő kérdésekkel foglalkozik:

– a korszerű háború antimarxista koncepciójának kritikája; a szocializmus védelmének problémája és az ideológiai harc; a fegyverkezési versenyt igazoló burzsoá és maoista koncepció reakciós jellege.

Vojennaja Misl, 1979. 5. sz.
33–45. old.

2. A hadtáp szakemberek pszichológiai felkészítése

Eredményes kiképzés, hadtápmunka a katonák pszichológiai szilárdsága nél-

kül nem lehetséges. A cikk a pszichológiai szilárdsága nélkül nem lehetséges. A cikk a pszichológiai szilárdság kialakításának módjával foglalkozik.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 7. sz.
23–25. old.

3. Az ember, mint az egészségügy objektuma

A kommunista építés egyik fő feladata a sokoldalú, harmonikusan fejlett ember kialakítása. Ebben jelentős szerepet játszik az orvostudomány is. A cikk tudományos szinten e kérdés-komplexummal foglalkozik.

Vojennomedicinskij Zsurnal,
1979. 4. sz. 12–17. old.

IV. Gazdálkodás, szállítás egészségügyi és pénzügyi ellátás

1. A katonák élelmezésének korszerű követelményei

Iszajenko altbgy. elvtárs az új élelmezési technika rendszeresítésében, korszerű konyhák és étkezdék kialakításában és a szakácsok kiképzésében elért eredményekkel foglalkozik.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 7. sz.
50–54. old.

2. Pénzügyi szolgálatvezető munkahelyének berendezése

A cikk részletesen ismerteti a pénzügyi szolgálatvezető munkahelyének berendezését elhelyezési és pénzügyi szempontból.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 7. sz.
57–58. old.

3. Repülések egészségügyi biztosítása

A kiképzési és időjárási körülmények rövid jellemzése után a szerző gyakorlati tanácsokat ad a repülés egészségügyi biztosításának összes kérdésében.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 7. sz.
58–60. old.

4. Átadás-átvétel rendje a fiatal hadtáp szakmebereknél.

A szerző ismerteti a főszakács különböző raktárvezetők és az egészségügyi felcser beosztásával járó feladatok átadásának-átvételének rendjét. Kitér az átadás-átvételi jegyzőkönyv elkészítésének szabályaira is.

Tyl a Zasobovani, 1979. 1. sz.

5. Technika feltöltése nagytömegű hajtóanyaggal

A feltöltést befolyásoló tényezők rövid jellemzése után a cikk foglalkozik a rendszeresített töltőeszközök lehetőségeivel, a feltöltésre alkalmas időszakokkal.

Tyl a Zasobovani, 1979. 1. sz.
42–44. old.

6. Gyakorlótérre kivonuló csapat anyagi biztosítása.

A gyakorlótéren történik a kiképzési év legfőbb feladatainak végrehajtása, ezért különös gondot kell fordítani az ott levő csapatok ellátására. A cikk ismerteti az előkészítő és végrehajtó időszak feladatait, valamint a hadtápbiztosítási terv tartalmát.

Tyl a Zasobovani, 1979. 1. sz.
7–11. old.

7. A járványvédelem vezetésének optimalizálása

A járványvédelemben öt funkcionális irány különböztethető meg: diagnosztikai, szervezési, módszertani, végrehajtói és ellenőrzési. A vezetés optimalizálása függ a diagnosztikai módszerektől, az elért tudományos eredményektől és a rendelkezésre álló erőktől, eszközöktől.

Vojennomedicinskij Zsurnal,
1979. 4. sz. 23–27. old.

8. Hatékonyan és gazdaságosabban használjuk az üzemanyagot.

Az NDK Nemzeti Néphadseregének pártbizottsága hadseregszintű konferenciát tartott a gazdálkodással kapcsolatban. Ezzel összefüggésben nyilatkozik az üzemanyag-szolgálat vezetője. A folyóirat 188–190. oldalán üza.-megtakarítás a PSZH-nál címmel, szintén üza. kérdéssel foglalkozik.

Militärtechnik, 1979, 4. sz.
172–173. old.

V. Harc-badművelet hadtápbiztosítása, kiképzés, oktatás

1. Zászlóalj hadtápegységek működése

A szerző gyakorlati tapasztalatok alapján ismerteti a zászlóalj hadtápegységeink működését támadásban és védelemben.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 6. sz.
17–19. old.

2. Hídépítő század szakharcászati gyakorlata

A gyakorlatra való közvetlen felkészülést meg kell kezdeni a gyakorlat előtt 15–20 nappal. A levezetési tervben rögzíteni kell a gyakorlat tárgyát, célját, anyagi biztosítási rendjét, helyét és idejét. A gyakorlat első szakaszában végrehajtják a század harcászati felkészültségének ellenőrzését a felderítés megszervezését és menetét, a második szakaszban végzik a hídépítést, a harmadik szakaszban pedig megszervezik a komendáns szolgálatot és a híd őrzését.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 7. sz.
35–38. old.

3. A forgalom helyreállítása a katonai gépkocsi után

A szerző ismerteti a közúti forgalom helyreállításának rendjét atomcsapás után. Indoklását matematikai képletekkel támasztja alá.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 7. sz.
63–66. old.

4. Üzemanyag-kabinet berendezése

Üzemanyag-szolgálat tiszthelyettesei hatékonyabb kiképzése érdekében rendezték be a kabinetet. A kabinet célszerű berendezését a cikk vázlat formájában is ismerteti.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 7. sz.
70–71. old.

5. Sebesültek hátraszállítása erdős-hegyes terepen

Az erdős-hegyes terep sajátosságainak jellemzése után a szerző ismerteti a sebesültek hátraszállításának lehetőségeit és módszereit.

Tyl a Zasobovani, 1979. 1. sz.
18–20. old.

6. Hadtáp Olaszországban (olasz hadtest hadtápellátása)

A szerző a hadrest védelmi felépítéséből kiindulva elemzi a hadtápellátó szervek felépítését és tagozódását. Ennek során a hadtest harcrendjének felépítését összevetik a NATO STANAG-2079 szabályzata előírásaival is. Kiemelten foglalkoznak a hadtápvezetés és -ellenőrzés kérdéseivel, a harctevékenységet támogató erőkkel, és ezek feladataival. A cikk értékes elemzést ad a hadtest védelmi harc hadtápellátásának néhány kérdéséről.

Rivista Militare, 1978. 6. sz.
97–101. old.

VI. Technika

1. PFL 1000/65 típusú NDK táborigépszésgügyi laboratórium.

A laboratórium rendeltetése infúziós és injekciós feladatok megoldása táborigépszésgügyi körülmények között. A cikk képekben és szövegben ismerteti a laboratórium harcászati-technikai adatait.

Militärtechnik, 1979. 1. sz.
42–43. old.

KÖNYVSZEMLE- ÚJ KÖNYVEK

Bognár Károly: Harminc év a haladás ellen.

A könyv szerzője hatalmas tény- és dokumentációs anyag feldolgozásával – zömében nyugati forrásokból származó publikációkra támaszkodva – politikai, katonapolitikai aspektusból elemzi az imperialista erők legagresszívebb katonai tömbjének harmincéves tevékenységét. Sokoldalú elemzést adja a NATO atompolitikájának, a katonai kiadások fokozódó növekedésének, a politikai enyhülés elleni kampánynak, s végül a NATO jövőjével kapcsolatos elképzeléseknek.

Várnai Ferenc: A hosszú meneteléstől az agresszióig.

Milyen hatással van a maoizmus a kínai hadseregre? Hogyan illeszkedik a hadsereg a kínai társadalomba, mi a szerepe a hatalmi viszonyokban és miként szolgálja a nagyhatalmi soviniszta hegemonisztikus külpolitikát? Mekkora erőt képvisel jelenleg a kínai hadsereg, s mit nyújt a nyugat a hadsereg technikai fejlesztéséhez, esetleg az atompotenciál növeléséhez?

A mű szerzője a – a kínai viszonyok jó ismerője – többek között ezekre a kérdésekre ad választ. Elkötelezetten és érdekesítően mutatja be a kínai politika látványos „pálfordulásait”, az olyan eseményeket, mint a „nagy ugrás” és a „kulturális forradalom”, behatóan elemzi hogyan jutott el a maoizmus és a kínai politika a forradalom megtagadásáig, az imperializmushoz fűződő szövetségig és a világháború igeleségig.

Árkus István: Akcióban a Fekete Internacionálé

A hitleri fasizmus összeomlása után alakuló nemzetközi fasiszta szervezeteket nevezi a világsajtó Fekete Internacionálénak.

Az első szervezetei mindjárt 1945 után alakultak, hogy a náci háborús bűnösöket megmentsék.

Azóta a világon mindenütt újabb és újabb terrorcselekmények híre rendíti meg a közvéleményt. Egy időben az OAS terrorszervet bombáitól reszketett a világ, majd az olasz újfasiszták pucscot készítettek elő, amiből véres utcai összetűzések, és gyilkosságok születtek. Chilében pedig a fasiszta szervezet vette át a hatalmat.

Árkus István könyve az újfasiszták szervezeteit és bűncselekményeit tárja fel megdöbhentő izgalmassággal.

Réti Ervin: Afrikai frontvonalak

Afrika térképe napjainkban is változik. Ezek a változások jelzik, hogy ez a kontinens a világpolitika fontos térsége lett.

A „Katonapolitika fiataloknak” sorozatban megjelenő mű azokat a nagy változásokat elemzi, amelyek az elmúlt évtized során a fekete kontinens átment. Azzal a három válságvonulattal foglalkozik, amelyek meghatározzák Afrika jelenlegi állapotát.

Az Afrika szarvánál történt események kapcsán ismerteti a szerző az etiópiai fejlődést.

Bemutatja az angolai eseményeket, a három felszabadító háborút, és a szocialista országok segítségnyújtását.

Vajda Péter: Szövetség a béke ellen

A kötet a történelmi események összefüggésében ismerteti a katonai szövetség létrehozásának körülményeit és céljait.

A neves újságíró a valóságnak megfelelően mutatja be a NATO negatív külpolitikai szerepét a békés egymás mellett élés korában. Bemutatja a szövetség tagállamai hadseregeinek belpolitikai szerepét, különösen ott, ahol a munkásmozgalom és a baloldal erős.

A szerző bizonyító erővel tájékoztatja az olvasót arról, hogy a változó világban a tőkés érdekek ütköznek és az ellentétek az érdekeknek megfelelően éleződnek, mint pl. az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa vagy Görögország és Törökország szövetségén belüli ellentéte.

Közelmúltunk és napjaink csupán példaként említett, néhány kifejezetten izgalmas kérdésre keres és talál választ a szerző a NATO hadseregeinek bemutatásával.

(Zrínyi Katonai Kiadó)

A kommunista és munkáspártok szociálpolitikája a szocialista társadalomban.

Moszkva, Politizdat, 1979.

A nemzetközi szerzői kollektíva által írt monográfia átfogóan jellemzi a szocialista közösséghez tartozó országok marxista-leninista pártjainak szociális téren folytatott politikáját, megvilágítja ennek elvi eltéréseit a tőkésországok szociálpolitikájától. Nagy, konkrét anyagot mutatja be a Bolgár Kommunista, Csehszlovákia Kommunista Pártja, a Lengyel Egyesült Munkáspárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Mongol Népi Forradalmi Párt, a Német Szocialista Egységpárt, a Román Kommunista Párt és a Szovjetunió Kommunista Pártja szociálpolitikáját, és egyebek közt elemzi, hogy milyen tapasztalatokat szereztek e pártok a tömegek anyagi jólétének és kulturális színvonalának emelésével, a szocialista életmód meggyökereztetésével, a társadalmi struktúra tökéletesítésével összefüggő problémák megoldásában. A szerzők

megmutatják mind a közös vonásokat, mind a specifikus sajátosságokat, abban, ahogy megoldják a szociális kérdéseket a testvérpártok a szocializmus építése folyamán.

(Béke és Szocializmus 1979. 7. sz.)

A. Todorov: Politikai enyhülés és ideológiai harc

Szófia, 1979.

A szerző vizsgálja a mai burzsoá politológiának az enyhülés problémájával kapcsolatos főbb álláspontjait, és szembeállítja velük a békeharc kérdéseinek marxista-leninista felfogását. Meggyőzően bizonyítja, hogy a Szovjetunió és a szocialista közösség többi országai következetesen harcolnak a háborúnak az emberiség életéből való kiiktatásáért, a társadalmi haladásért. A szerző kiemeli a szocialista országok hatalmas hozzájárulását a világorradalmi folyamat fejlődéséhez.

(Béke és Szocializmus 1979. 8. szám)

N. A. Petrovicsev: Az SZKP vezető szerepe növekedésének fontos tényezője

Moszkva, 1979.

A könyv kimutatja azt a kölcsönös összefüggést és kölcsönös meghatározottságot, amely egyfelől az SZKP szerepének növekedése, mint a párt fejlődésének objektív törvényszerűsége másfelől a pártszervezési munka megoldásának színvonala, mint e folyamat meghatározó, fontos szubjektív tényező között fennáll. A szerző részletesen megvilágítja az új típusú munkáspárt, a kommunista párt szerepét és helyét a társadalmi fejlődésben, ír a párt erejének és tekintélyének forrásairól, a párt tömegkapcsolatairól, sorainak növekedéséről és erősödéséről, szervezeti felépítéséről, a párton belüli viszonyokról, a kommunisták tevékenységének és kezdeményezőkézségének fejlődéséről, a gazdasági és kulturális építőmunka, az

állami és társadalmi szervezetek vezetésének stílusáról és módszereiről a fejlett szocializmusban. A szerző hangsúlyozza továbbá az SZKP-nak, a kommunista világmozgalom alkotórészének internacionalista jellegét.

(Béke és Szocializmus, 1979. 10. sz.)

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága tudománypolitikai irányelveinek végrehajtása és a további feladatok...

A Központi Bizottság tudománypolitikai irányelveinek megjelenését követően a társadalmi élet minden területén széles körű aktivitás bontakozott ki az irányelvek megismerésére, egységes értelmezése és végrehajtása érdekében.

A Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelent könyv sokrétűen mutatja be az egyes tudományágak területén, a végrehajtás különböző szintjein eddig megtett utat az eközben elért eredményeket és felmerülő ellentmondásokat. Betekintést nyújt a dokumentumgyűjtemény a határozatalkotás bonyolult folyamatába, tanúsítva, hogy a végrehajtásban való cselekvő részvételnek egyik fontos előfeltétele az előkészítés demokratizmusa. Ezzel segíti a közép- és alsószintű pártszervek munkastílusának korszerűsítését is: felhívja a figyelmet a párthatározatok helyi adaptálásának,

az országos és helyi feladatok összekapcsolásának fontosságára.

(Pártélet, 1979. 8. szám)

Politikai elmélet – politikai gyakorlat

Kossuth Könyvkiadó

A politikatudomány és a politikai filozófia ismert művelője Dr. Kiss Artúr korábbi munkásságának szerves folytatásaként ezúttal arra vállalkozott, hogy legújabb kutatási eredményeit tárja a politikai elmélet és gyakorlat kérdései iránt érdeklődő olvasók elé.

A Kossuth Könyvkiadó által megjelentetett kötet a hatalmi-politikai tényezőkkel kapcsolatos ismeretelméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozik. Érthető stílusban összegzi és értékeli a marxizmus klasszikusainak és a szocializmus építését irányító kommunista pártoknak a politikai tapasztalatait. A szerző két fő kérdésre koncentrálna: egyrészt arra, hogy „mire terjed ki az elmélet, és mennyire fedí vagy fedheti, milyen hűen tükrözheti vagy tükrözi a gyakorlatot”, másrészt, hogy „az elméletnek milyen értéke van az adott időszak emberei számára olyan vonatkozásban, hogy gyakorlatukat értelmezzék és a valóság átalakítására útmutatást kapjanak”.

(Pártélet, 1979. 10. szám)

TARTALOMJEGYZÉK

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Thürmer Gyula alez.	A hadtáptechnikai eszközök beszerzésének közép- távú tervezéséről — — — — —	3
----------------------------	--	---

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Forgács András ezds.	Készüljünk pártunk XII. kongresszusára — —	11
Sándor György ezds.	A fegyelmi nevelőmunkában állított követelmé- nyek a megvalósulás útján — — — — —	19

Harckészültség és hadtápkiképzés

Dr. Generál Tibor alez.	Hogyan oktassuk a hadtáp „Összkövetelményi programban” előírt szakharcászati kiképzés egyes tárgyköreit — — — — —	29
Skrabán László alez.	Az idegen hadseregek hadtápjáról — — — —	39

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás gazdálkodás, katonai közlekedés

Bogdány Tamás fhdgy.	Gazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése funkcionális tervezés alapján. I. rész — — —	57
Gion Béla alez.	A Magyar Néphadsereg sorállományának béke élelmezési normái — — — — —	68
Dunai Imre alez.	Gépjárművel történő szállítások korszerűsítése —	75

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Fischer László alez.	Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti bizto- sítás. II. rész — — — — —	81
----------------------	--	----

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	1. A „MAB-3500” típusú forróvizés mosóberende- zés biztonságos alkalmazása — — — — —	91
	2. Munkavédelmi plakát-pályázat — — — —	93
	3. Munkavédelmi pályázat a Magyar Néphadsereg- ben — — — — —	95

Folyóiratszemle

Sz. Kurkotkin hads. tábornok	Tanuljunk intenzívebben, katonához méltóan —	99
A. Majorov vezérőrnagy	Ésszerűen használjuk fel az anyagi eszközöket —	105

A. I. Pozsarov I. oszt. kapitány	A honvédelem hatékony gazdasági biztosítása: lényege, rendszerszerű megközelítése, ismérvei —	110
Calvin C. Seybold őrnagy	De ki védelmezi a hadtápterületet — — — —	120
Häntsch, ch. alezredes	Új számítógép alkalmazásának előkészítése az anyagi biztosítás területén — — — — — —	127

Tájékoztató közlemények

Szerkesztő Bizottsági tájékoztató — — — —	131
Folyóiratokból — — — — — — — —	133
Könyvszemle — új könyvek — — — — — —	136

СО Д Е Р Ж А Н И Е

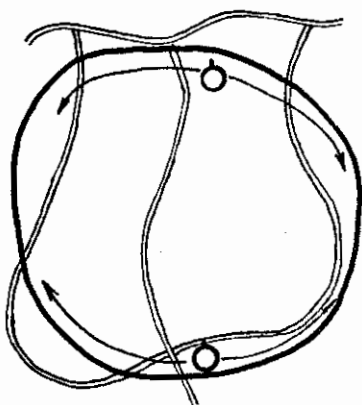
<i>Теория тылового обеспечения</i>		
Подполковник д-р ТЮРМЕР Дьюла	Планирование заготовки технических средств тыла на средний промежуток времени — — — —	3
<i>Политическая работа в службе тыла</i>		
Полковник ФОРГАЧ Андраш	Навстречу XII Съезду ВСРП — — — —	11
Полковник ШАНДОР Дьердь	На пути осуществления требований, предъявляемых к дисциплинарно-воспитательной работе —	19
<i>Боевая готовность и тыловая подготовка</i>		
Подполковник д-р ГЕНЕРАЛ Тибор	Как преподавать отдельные темы тактико-специальной подготовки, предусмотренные „Программой общих требований” — — — — —	29
Подполковник ШКРАБАН Ласло	О тыле иностранных армий — — — — —	39
<i>Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение</i>		
Старший лейтенант БОГДАНЬ Тамаш	Толкование эффективности нашего хозяйствования на основе функционального планирования, часть I	57
Подполковник-инженер ГИОН Бела	Продовольственные нормы мирного времени рядового состава ВНА — — — — —	68
Подполковник ДУНАИ Имре	Совершенствование автоперевозок — — — —	75
<i>Управление тылом, организация систем и обработки данных</i>		
Подполковник ФИШЕР Ласло	Управление войсками, управление тылом — обеспечение вооружения, часть II — — — — —	81
<i>Сообщения по охране труда</i>		
Управление финансовой службы ВНА	1. Надежное применение мощного оборудования с горячей водой типа „МАБ-3500” — — — —	91
	2. Конкурс плакатов по теме „охрана труда” —	93
	3. Конкурс по охране труда в ВНА — — — —	95
<i>Обзор зарубежной печати</i>		
Генерал-армии С. КУРКОТКИН	Учиться напряженно, по-боевому — — — —	99

Генерал-майор А. МАЙОРОВ	Рациональное использование материальных средств	105
Капитан I ранга А. И. ПОЖАРОВ	Эффективность экономического обеспечения обороны страны: сущность, системный подход, критерии — — — — — — — — — —	110
Майор Калвин С. ШЕЙБОЛД	Кто же обороняет тыловой район? — — — —	120
Подполковник ХЕНЧ Х.	Подготовка применения новой ЭВМ в области материального обеспечения — — — — — —	127
<i>Сообщения информационного характера</i>		
* * *	Сообщение редакционной коллегии — — —	131
* * *	Обзор журналов — — — — — — — —	133
* * *	Обзор книг — новые книги — — — — —	136

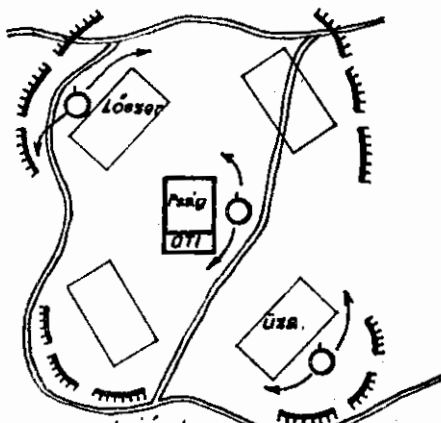
MELLÉKLETEK

Mellékletek a "Hogyan oktassuk a
hadtáp "összkövetelményi program"-ban elő-
írt szakharcászati kiképzés egyes tárgykö-
reit " c. cikkhez

1.sz. vázlat A hadtápjárat őrzésének helyes értelmezése

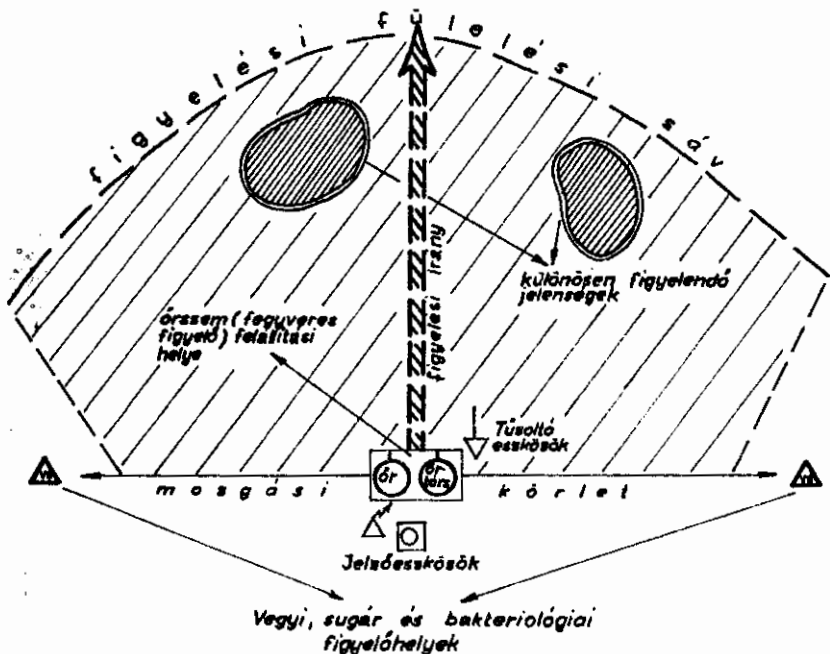

Helytelen megoldás, mert az őri területet őrsi

bejárat
Helyes megoldás, mert az őri a hadtápjárat fontos elemét őrsi

2.sz. vázlat Az őrhely (figyelőhely) elemei

3. sz. vázlat: Kitérés a támadás elől nagyobb ellenséges erő esetén

Első mozzanat: az oszlop lelet, a biztosító erők felvessik a harcot a támadó ellenséggel;

Második mozzanat: az ellenség elfogása után az oszlop megfordul vagy mellőkülsőre tér;

Harmadik mozzanat: a biztosító erők felszárkósznak, az oszlop más mentvonalon folytatja útját

4. sz. vázlat: A hadtáp menet (szállító) oszlop tevékenysége alacsony légítámadás esetén

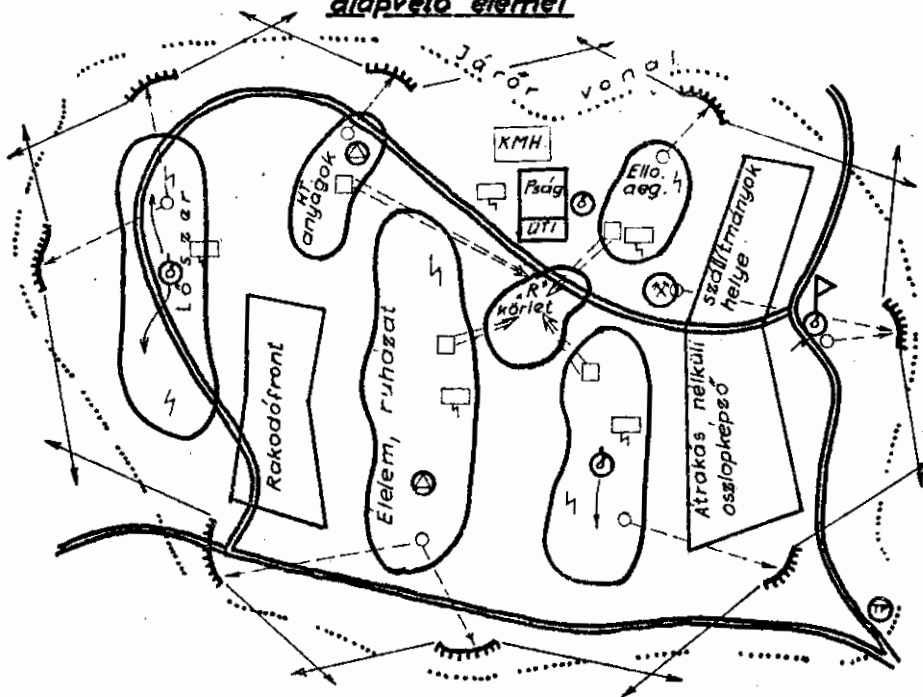
Első mozzanat: a légi ellenség érzékelése, légiradió jelzésének kiadása;

Második mozzanat: szétesőrdadás, ködképző eszközök működtetése, tüzelés

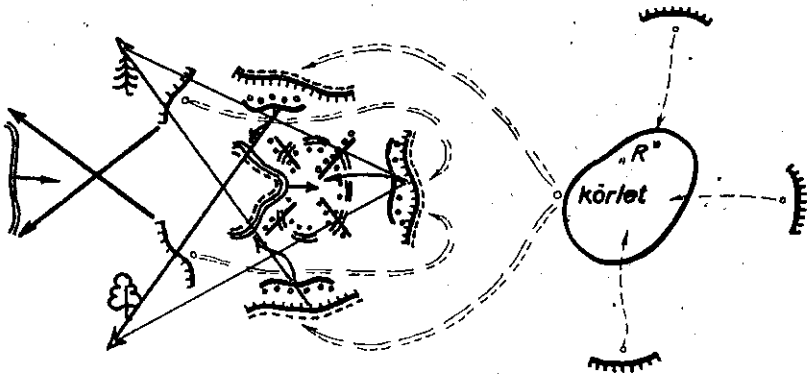
5. sz. vázlat: Hadlápobjektum védelmének alapvető elemei

Jelmagyarázat:

- védőkörlet tűzösszekötteléssel
- harcicsoport
- tartalék
- tűzfészekként alakítható óvóhely
- óvóárok (lövészárókként használható)

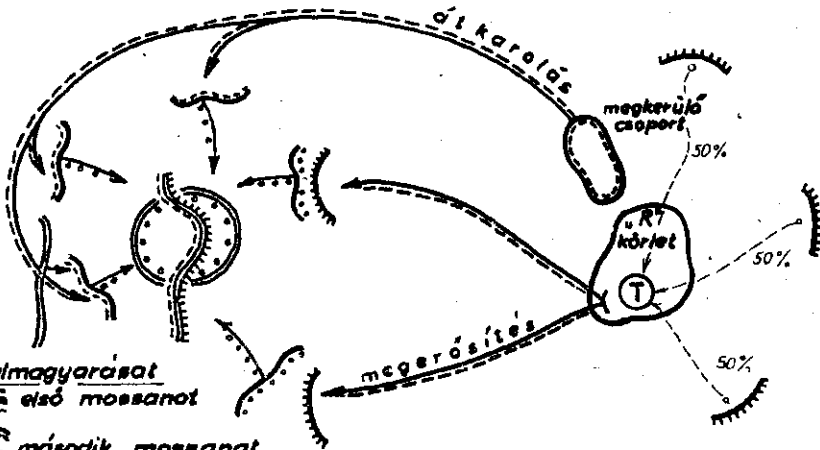
6. sz. vázlat: Zárótűz (tűzszak) feltételeinek megteremtése

Jelmagyarázat:

- első mozzanat
- második mozzanat
- harmadik mozzanat (ellenőrkés)

7. sz. vázlat: Ellenséges földi támadócsoport megsemmisítése átkarolással

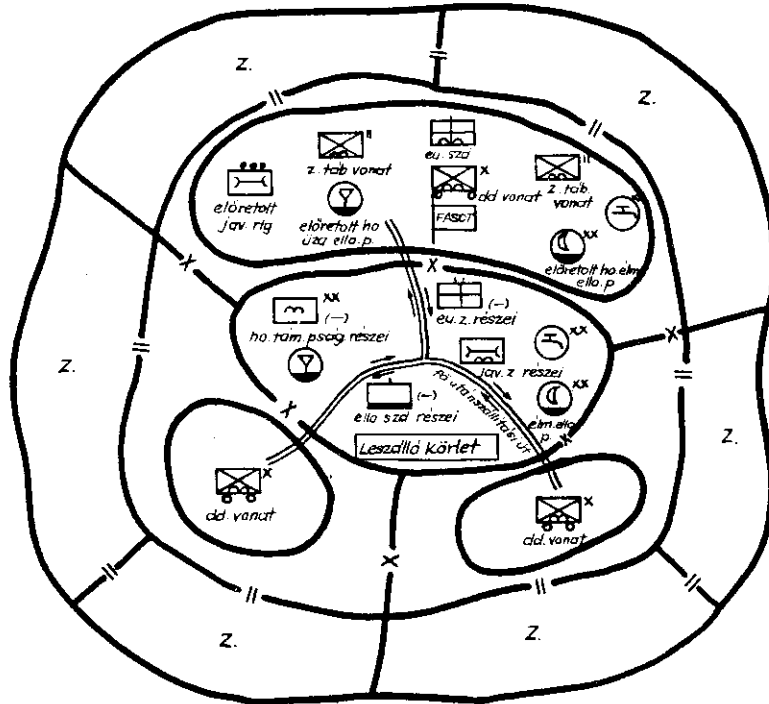

Jelmagyarázat

- első mozzanat
- második mozzanat
- harmadik mozzanat

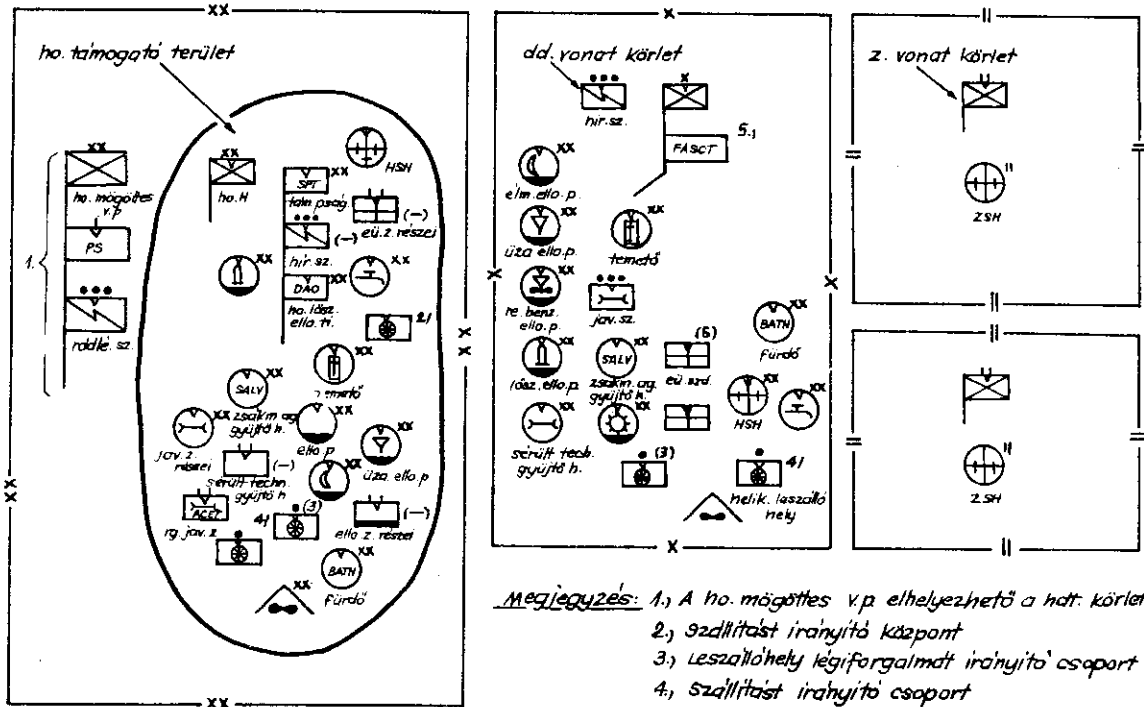
Mellékletek "Az idegen hadsereg
hadtápjáról" c. cikkhez

2. sz. melléklet az USA po. g. és gy. h.o.-ok hadtűbiztosítása című cikkhez
 (a légideszant h.o. htp. (harckiszolgáló) alegységei telepítésének elve hirtőddásban)

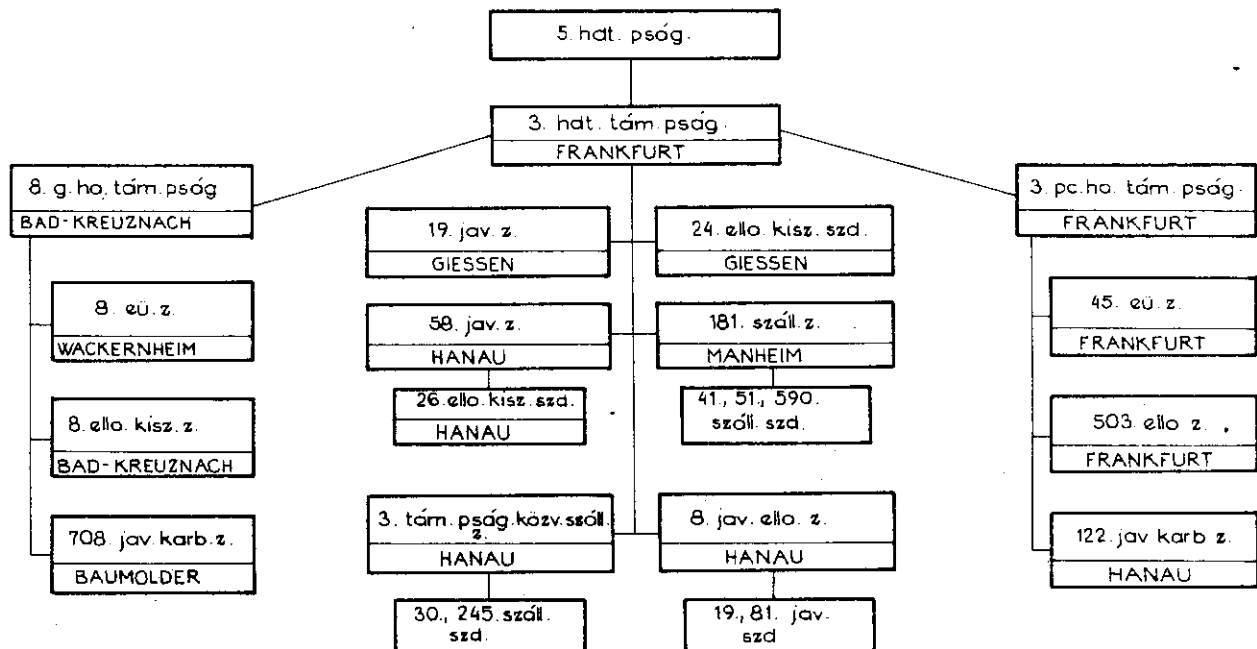
Megjegyzés: 1. Előretolt terület támogatását összehangoló különítmény

3. sz. melléklet az USA pc. g. és gy. ho.-ok hadtápbiztosítása című cikkhez
 (légimozgékansági ho. htp. (harokiszolgáló) alegységel telepítésének elve)

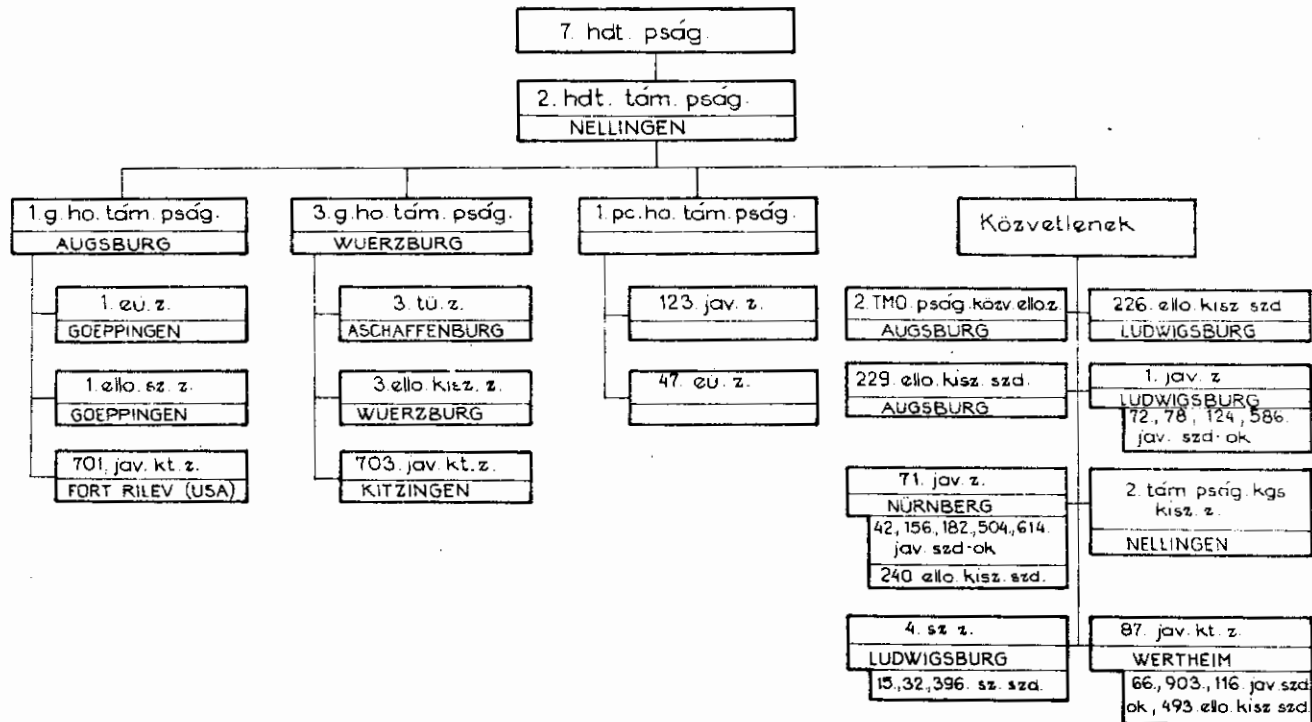

- Megjegyzés:
1. A ho. mögöttes v.p. elhelyezhető a hadt. körletben is.
 2. Szállítást irányító központ
 3. Leszállóhely légiforgalmat irányító csoport
 4. Szállítást irányító csoport
 5. Előretolt terület támogató/száll. összehangoló csop.
 6. Lég. seb. száll. és mentő részleg.

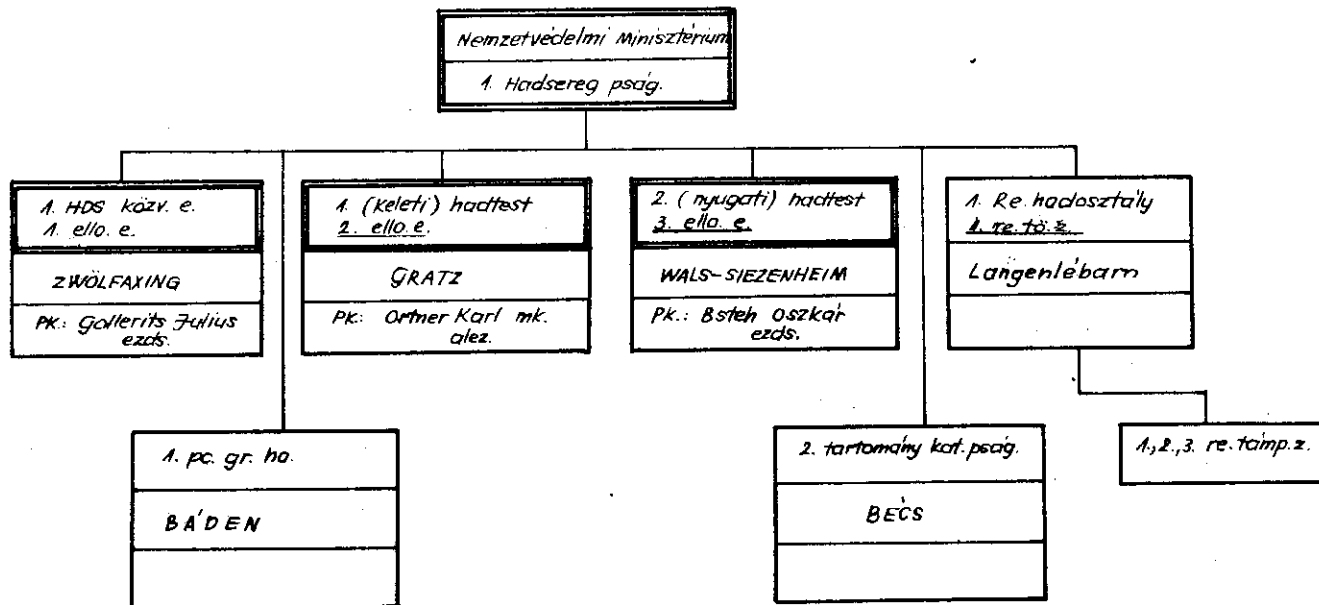
4. sz. melléklet az USA pc., g. és gy. hc.-ok hadtápbiztosításáról című cikkhez

5. sz. melléklet az USA pc., g. és gy.ho.-ok hadtáp -
biztosításáról című cikkhez

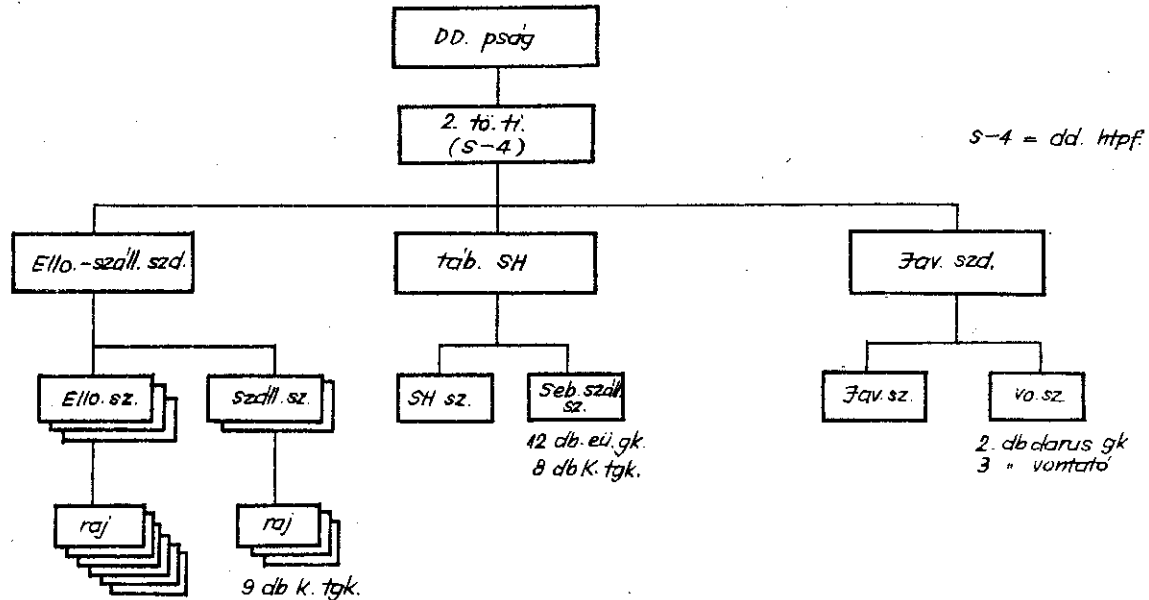

OSZTRÁK HDS. HADTÁP FELÉPÍTÉSE

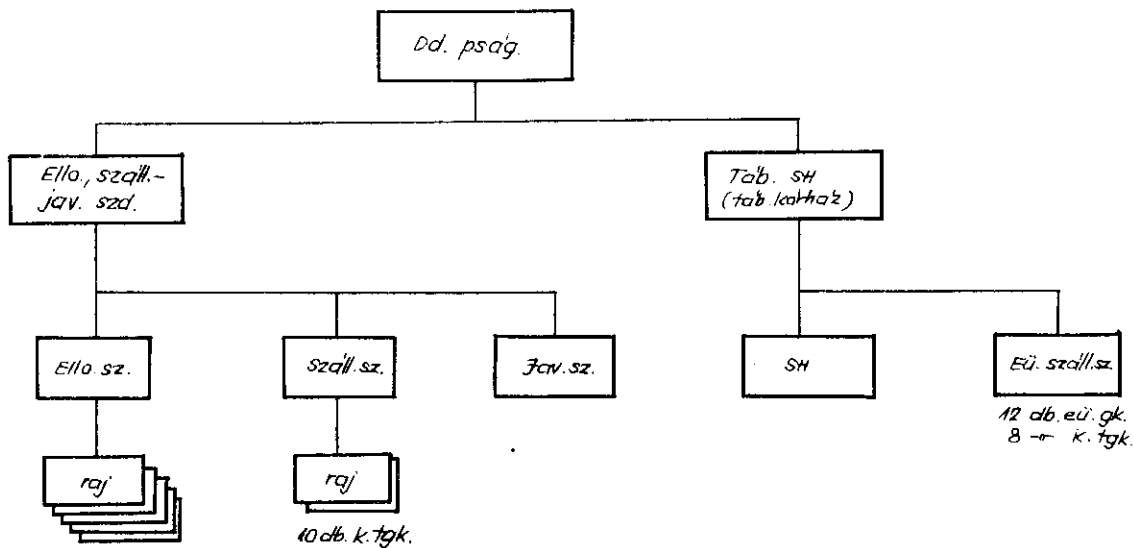

11. sz. mell. az osztrák dd. htp. bizt. c. cikkhez

AZ OSZTRÁK PÁNCÉLGRÁNÁTOS DANDÁR HADTÁPJA

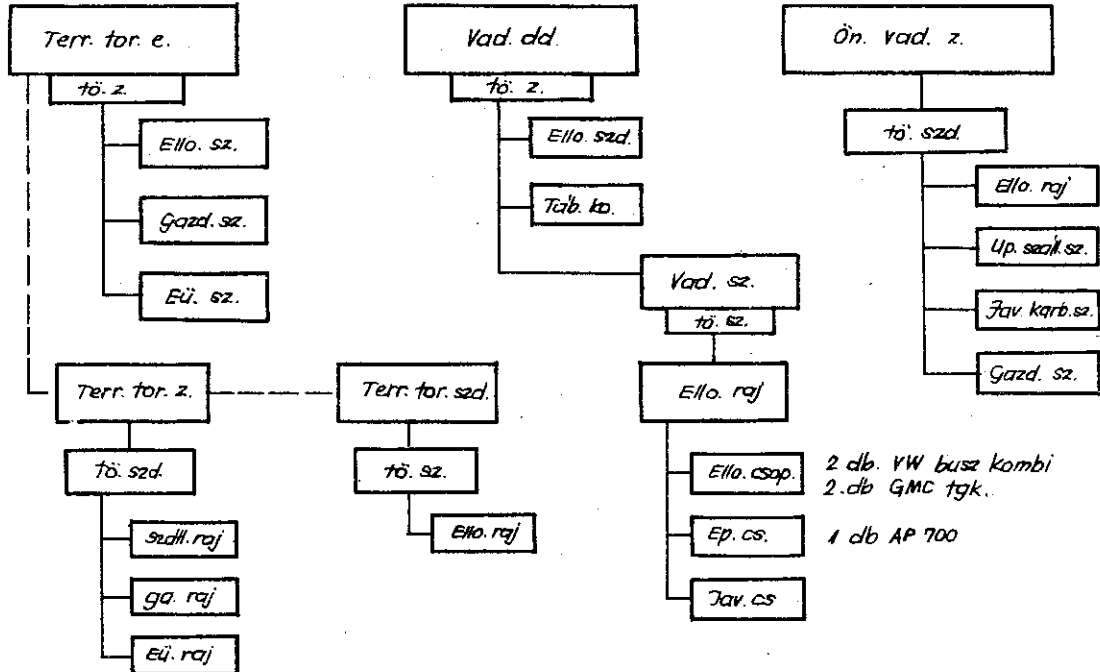

OSZTRÁK VADÁSZDANDÁR HADTÁPJA

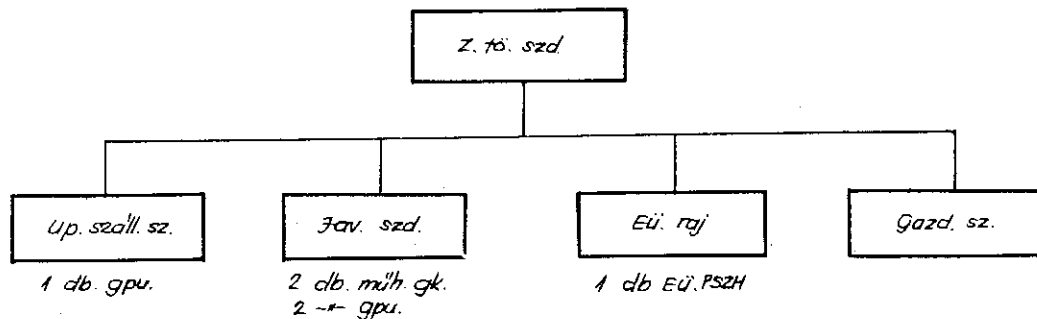

TARTOMÁNYI KATONAI PARANCSNOKSÁG

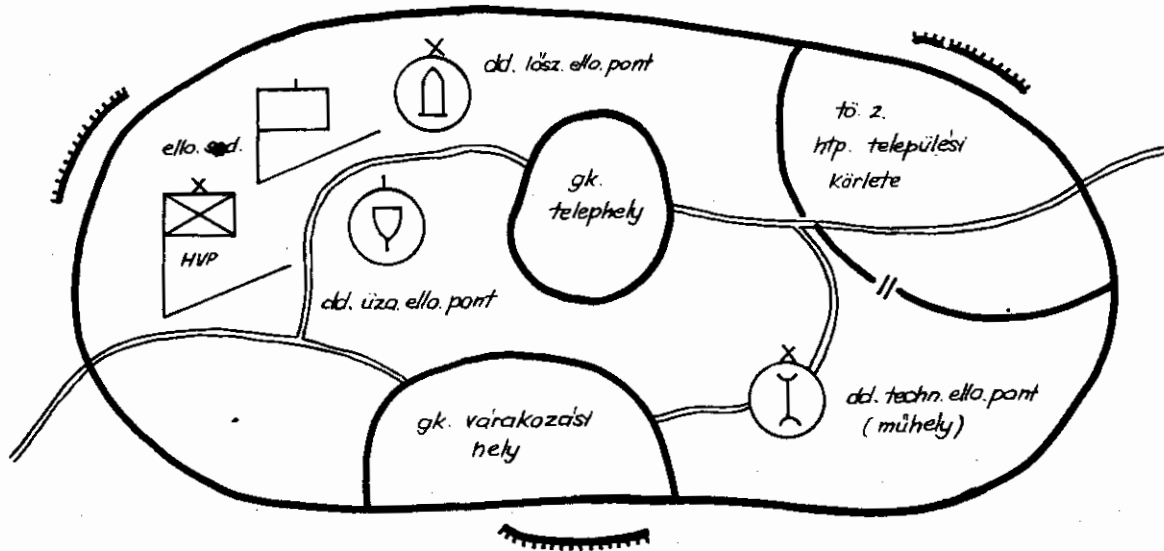
(alrendeltségében)

OSZTRÁK HK., PC.GR., PC.VAD.Z. ÉS ÖNJ. TÜ.O. HADTÁPJA

OSZTRÁK DANDÁRHADTÁP TELEPÜLÉSI KÖRLETE

Melléklet a "Cazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése funkcionális tervezés alapján I. rész" c. cikkhez

A CÉL ELÉRÉSÉT KÖZVETVE BIZTOSÍTÓ TEVÉKENYSÉGEK (1. tábla)

C É L E L É R É S	A célokat szolgáló tevékenységek a kiképzés során	A minősítendő elemek
<ul style="list-style-type: none"> -fejleszteni kell a katonák politikai tudását; -A politikai kérdések iránti érdeklődés vezessen el a párt pol.nak igényléséig; -A katonák pol.ismereteinek szélesítése a párt napi politikájának megértetése és a szolgálat követelményeinek magas fokú teljesítése céljából; -A katonák szoc.világképzetének szüntelen mélyítése és szilárdítása; -Ki kell képezni a kat.-kat egyéni fegyverek, és a repeszgr. balesetmentes és hatá- sos alkalmazására, a különböző tüzelési feladatok eredményes végrehajtására; -Legyenek képesek a katonák álló, rövid ideig mutatkozó, felbukkanó és légi célok gyors leküzdésére különböző teshelyzetből és időjárási viszonyok között gázál- arcban és anélkül nappal és éjszaka; -Készségre fejleszteni az önvédelmet, a szakfegyverek és technikai eszk.védelmét; -Sokoldaluan képzett katona személyiség kialakítása; -Komplex fizikai-pszichikai képességek kifejlesztése; -Bátorság és bátársíasság kifejlesztése; -Magas fokú pszichikai tűrőképesség; -Stressz-hatások elviselése, biztonságos ténykedés vízben és vizalatti körülmények között; -Mozgásmódok és fegyverforgók egyöntetű végrehajtása az immozáns megjelenés és határozott fellépés kialakítása érdekében; -Figyelemre és gyors reagálásra való nevelés; -Az önfegyelem, a kulturált öltözködés, a rendszertudat kialakítása; -A TÖFFE és gyújtó fegyverek legjellemzőbb hatásairak megismertetése; -Az egyéni és kollektív védelem eszközeinek használatát, a katonák és alegységek védelmének különböző módjait kell megtanítani; -Védekezési készség kialakítása a TÖFFE és gyújtó fegyverek ellen; -Felkészítés az általános és szolgálati kötelek, a katonai rend szabályainak vég- rehajtására, a "Katonai Eskü" szellemében a béke és háborús katonai életre; -A jorokat és kötelességeket meghatározó szabályzatok megismertetése; -Pegyelmezett és tisztelettudó magatartás kialakítása, felkészítés az éberségre és titokvédelemre, a beosztással járó kötelek elsajátítására, az ügyeleti és ór- szolgálat felelősségteljes ellátására, a fegyelmi felelősség és jorok ismeretére; -A műszaki munkák olyan fokú megismertetése, hogy műszaki megérzés nélkül, önállóan is képesek váljanak a harc közben adódó műszaki feladatok végrehajtására; -Képesek legyenek a társfegyveres erővel való együttműködésre; -Képesek legyenek a sérülések felismerésére, a segítségnyújtás végrehajtására; -Képesek legyenek a sebesültek elsősegélyezésére, különösen ACS/AS esetén; -Képesek legyenek az alegység hadtételtől érkező löszerek átvételére, a fegyverek- hez való eljuttatására, a járművek üza.feltöltésére, ételek készítésére. 	<ul style="list-style-type: none"> -politikai tájékoztatás, politikai feladatok -a szociális és kulturális szabadidő. -A gyakorlati feladatok megoldása során a fegy- vertéchnikai ismeretek elsajátítása, tüzelési fo- rdások beszüntetése, lövészet és har.dobó gyakorlat -A fegyverek oktatásának a meg szervezése. -A katonák komplex alakí kiképzése. -A fegyverek megismertetése, vv., és rendszeres gyakorlatok megismertetése, használat, továb- bfejlesztés, a fegyverek használatának meg- ismertetése, a fegyverek teremtésének meg- ismertetése és gyakorlati oktatásnak a katonákat a "Fegyveres Erők Katonai Szabályzatával". -Műszaki, élelmezés, robbantás és műszaki járás végre- hajtása, a harc során adódó műszaki feladatok végrehajtása. -Műszaki, élelmezés, robbantás, műszaki járás végre- hajtása, a harc során adódó műszaki feladatok végrehajtása. -A fegyverek használatának meg szervezése. 	<ul style="list-style-type: none"> -az oktatás szervezhetősége és te- hermentessége; -a feladatok végrehajtásának felkészül- tése, a feladatok végrehajtásának -1.sz. lövészetgyakorlat; -1.sz. géppisztoly lövészetgyakorlat; -2.sz. géppisztoly lövészetgyakorlat; -1.sz. pisztoly lövészetgyakorlat. -atlétikai jellegű komplex kiké- pzési feladatok végrehajtása; -vízi kiképzés; -gyorsított menetek meggyakorlása; -a katona külső soraközös el- mozdításában, az alapállás és tü- relmes; -különböző mozgásmódok, mozgula- nok egyensúlyát és hárt rendben végrehajtásának végrehajtása fegyver- mentesen. -a repeszgránátok és eszközök al- lomban és a harc gyakorlat- ján. -ör.- ügyeleti és ór- szolgálat végrehajtásának vonala. -robbantó feladatok, harcász- zetgyakorlatok, műszaki eszközök megismerése -helyőrség rendszertudat szolgálat -elsősegély végrehajtása, sebes- ültek elsősegélyezése, löszerek ellátása, üzemi működés.

A CÉL ELÉRÉSÉRT KÖZVETLENUL BIZTOSÍTOTT MŰVELETMÉNTEK /2.sz. tábla/

C É L E L E M E K	A célokat szolgáló tevékenységek	Minős
<ul style="list-style-type: none"> -Meg kell tanítani a harckocsi kezelőket a harckocsik fegyverzetének teljesítőkéességük felső határán történő alkalmazására. -Meg kell tanítani a harckocsi kezelőket az ellenség tüzmegnyitásban való megelőzésére és első lövéssel történő megsemmisítésére. -Nevelni kell a kezelőszemélyzetet sajátosan egymásrautalt helyzetének megértésére, pontosságra, bátorságra és önállóságra. 	<p>A harckocsi lögyakorlatok különböző kötetlékben és módban történő megszervezése.</p>	<p>1.sz.harckoc 2.sz.harckoc 3.sz.harckoc Harckocsi ha Szakasz harc Század álc</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Meg kell tanítani a katonákat, kezelőszemélyzeteket és alegységeket a korszerű harc sikeres megvívására, -alegységük kötetlékében és más fegyvernemekkel együttműködésben, -minden harctevékenység fajtában, -bonyolult terepviszonyok között, -minden év és napszakban, maximálisan kihasználva harckocsijainak kiváló harci tulajdonságait és ezáltal biztosítani az alegységek összekovácsolt tevékenységét, állandó harcészültségét. 	<p>Harci és összekovácsolási gyakorlatok végrehajtása egyes harcstól zászlóalj szintig.</p>	<p>Kezelőszemél Szakasz gyak Század össze Zászlóalj gy</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Meg kell tanítani a harckocsivezetőket a harcitechnika kimélése mellett, harckocsijuk mesteri vezetésére önállóan, alegységük menetoszlopában és harcrendjében. -A harckocsivezetők képesek legyenek feladataik végrehajtására bonyolult, átszegdelt terepen minden évszakban, nappal és rossz látási viszonyok között -Képesek legyenek a harckocsivezetők víziakadályok leküzdésére víz alatt. 	<p>Harckocsi vezetési gyakorlatok végrehajtása.</p>	<p>1.sz.harckoc 2.sz.harckoc 3/a harckoc 4/a harckoc</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Meg kell ismertetni a katonákkal a harckocsi szerkezetének működését. -El kell sajátítani az igénybevételi és karbantartási szabályokat. -Biztosítani kell a harckocsi technikai paramétereinek maximális kihasználtságát, valamint ki javítások végrehajtását mind telephelyen mind pedig tábori viszonyok között minden év- és napszakban. -Ki kell fejleszteni a katonák felelősségérzetét a rájuk bízott harci technika állandó üzemképességéért és kiméletes igénybevételéért. 	<p>A legfontosabb alkatrészekben előforduló meghibásodások megelőzésének, felismerésének és elhárításának megtanítása és begyakorlása. A bk. technikai kiszolgálásának, a fődarabok és részegységek beszabályozásának begyakorlása. Vízalattiátkelőkészlet megismerése.</p>	<p>Harci és</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Képesé kell tenni a harckocsi kezelőket a harckocsin belül, a kezelőszemélyzet tagjai közötti állandó és feszes összeköttetést biztosító belső berendezés használatára. -A harckocsik és az alegységek közötti rádióösszeköttetés felvételére, a forgalmazás feszes, a forgalmi szabályoknak megfelelő, megszakítás nélküli fenntartásra minden év és napszakban, az ellenség aktív rádiózavarása mellett. 	<p>A rádiókészülék üzemhez való előkészítésének, lehangolásának és üzemeltetésének begyakorlása. A kisebb hibák kijavításának, a készülékek karbantartásának elsajátítása.</p>	<p>A szakkép rádióforgal tásra.</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Az alegység gépkocsivezetői beosztásban lévő katonáit meg kell tanítani mesteri fokon a gépjárművek vezetésére önállóan, alegységük menetoszlopában és harcrendjében. -Képesek legyenek az alegység gépkocsivezetői a vezetési feladatok végrehajtására mindazon körülmények között, amelyben az alegység működhet. 	<p>Gépjármű vezetési gyakorlatok megszervezése és végrehajtása</p>	<p>3.sz. gépkoc 4.sz. gépkoc 5.sz. gépkoc 6.sz. gépkoc 7.sz. gépkoc</p>

A CÉL, ELÉRÉSÉT KÖZVETLENUL BIZTOSÍTÓ KÖVETELMÉNYEK /2.sz. tábla/

TELEMEK	A célokat szolgáló tevékenységek	Minősítendő elemek
<p>őket a harckocsik fegyverzetének teljesítőképességük fel-</p> <p>őket az ellenség tüzmegnyitásban való megelőzésére és el-</p> <p>ajátatosan egymásra tált helyzetének megértésére, pontosságára,</p>	<p>A harckocsi lögyakorlatok különböző kötelékben és módban történő megszervezése.</p>	<p>1.sz.harckocsi lögyakorlat 2.sz.harckocsi lögyakorlat 3.sz.harckocsi lögyakorlat Harckocsi harcserű lögyak. Szakasz harcserű lögyak. Század éles lögyakorlat.</p>
<p>előszemélyzeteket és alegységeket a korszerű harc sikeres</p> <p>és más fegyvernemekkel együttműködésben, -minden harcte-</p> <p>viszonyok között, -minden év és napszakban, maximálisan</p> <p>harci tulajdonságait és ezáltal biztosítani az alegységek</p> <p>ő harckészültségét.</p>	<p>Harciászati és összekövácslási gyakorlatok végrehajtása egyes harcstól zászlóalj szintig.</p>	<p>Kezelőszemélyzet összekövácslási gyakorlat; Szakasz gyakorlat; Század összekövácslási gyakorlat; Zászlóalj gyakorlat.</p>
<p>őket a harcitechnika kimélése mellett, harckocsijuk mesteri</p> <p>metoszlopában és harcrendjében.</p> <p>ő feladataik végrehajtására bonyolult, átszegdelt terepen</p> <p>tási viszonyok között</p> <p>ő víziakadályok leküzdésére viz alatt.</p>	<p>Harckocsi vezetési gyakorlatok végrehajtása.</p>	<p>1.sz.harckocsi vezetési gyakorlat; 5.sz.hk.vez.gy. 2.sz.harckocsi vezetési gyakorlat; 6/a hk. vez. gy. 3/a harckocsi vezetési gyakorlat 4/a harckocsi vezetési gyakorlat</p>
<p>ő harckocsi szerkezetének működését.</p> <p>őli és karbantartási szabályokat.</p> <p>őki paramétereinek maximális kihasználtságát, valamint kis-</p> <p>őnyen mind pedig tábori viszonyok között minden év- és</p>	<p>A legfontosabb alkatrészekben előforduló meghibásodások megelőzésének, felismerésének és elhárításának megtanítása és begyakorlaltatása. A hk. technikai kiszolgálásának, a fődarabok és részgységek beszabályozásának begyakorlaltatása. Vízalattiátkelőkészlet megismerése.</p>	<p>Harciászati és harckocsi vezetési gyakorlatok.</p>
<p>őket a harckocsin belül, a kezelőszemélyzet tagjai közötti</p> <p>őztosító belső berendezés használatára.</p> <p>őtti rádióösszekövácslás felvételére, a forgalmazás feszes,</p> <p>ő megszakítás nélküli fenntartásra minden év és napszakban,</p> <p>őlt.</p>	<p>A rádiókészülék üzemhez való előkészítésének, lehangolásának és üzemeltetésének begyakorlaltatása. A kisebb hibák kijavításának, a készülékek karbantartásának elsajátítása.</p>	<p>A szakkiképzés mindazon mozzanatai, ahol rádióforgalmazási feladat kerül végrehajtásra.</p>
<p>őásban lévő katonáit meg kell tanítani mesteri fokon a gép-</p> <p>őységük menetoszlopában és harcrendjében.</p> <p>őcsi vezetői a vezetési feladatok végrehajtására mindazon kö-</p> <p>őység működhet.</p>	<p>Gépjármű vezetési gyakorlatok megszervezése és végrehajtása</p>	<p>3.sz. gépkocsi vezetési gyakorlat. 4.sz. gépkocsi vezetési gyakorlat. 5.sz. gépkocsi vezetési gyakorlat. 6.sz. gépkocsi vezetési gyakorlat. 7.sz. gépkocsi vezetési gyakorlat.</p>

172

Mellékletek: " A Magyar Néphadsereg
sorállományának béke élelmezési normái "

c. cikkhez

Szemléltető táblázatok

"A Magyar Néphadsereg sorállományának
béke élelmezési normái" című cikkhez

178

1. TÁBLÁZAT

A MAGYAR NÉPHADSEREG SORÁLLOMÁNYA
 élelmezési normáinak jellege
 1945 - 1979

	1945	'50	'55	'60	'65	'70	'75
Élelmiszer-összetétel							
Pénzérték							
Tápanyagtartalom							
Energiatartalom - kalóriaértékben							

Jelmagyarázat:

a szabályozásban dominált

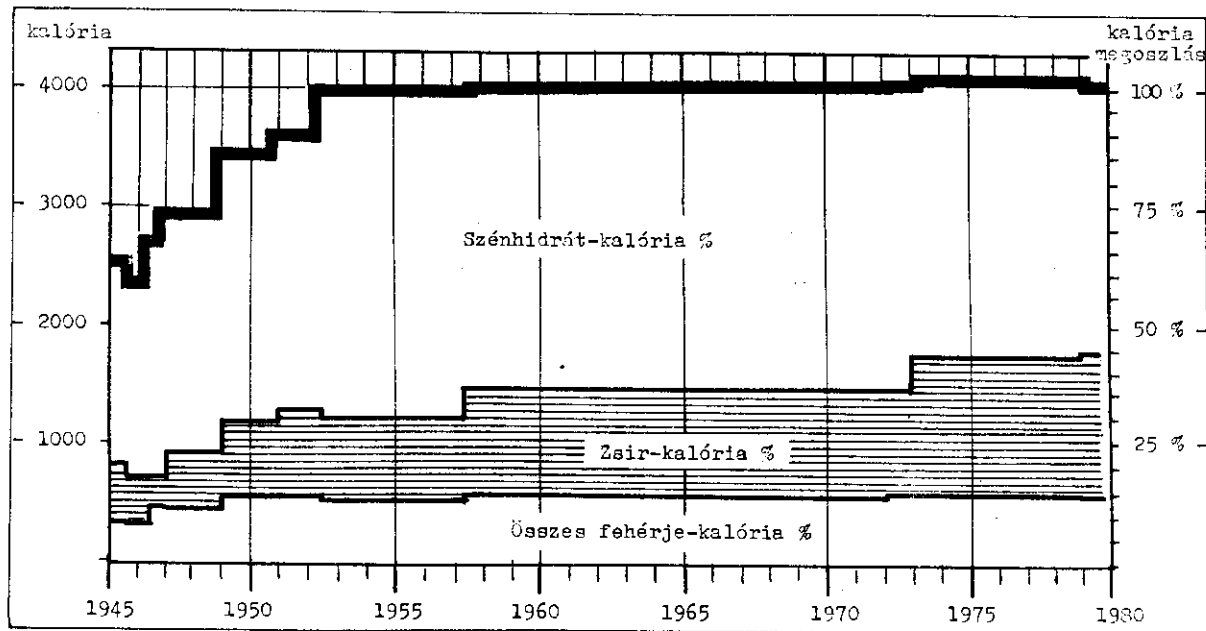
a szabályozásban helyt kapott

a szabályozásban nem volt szerepe

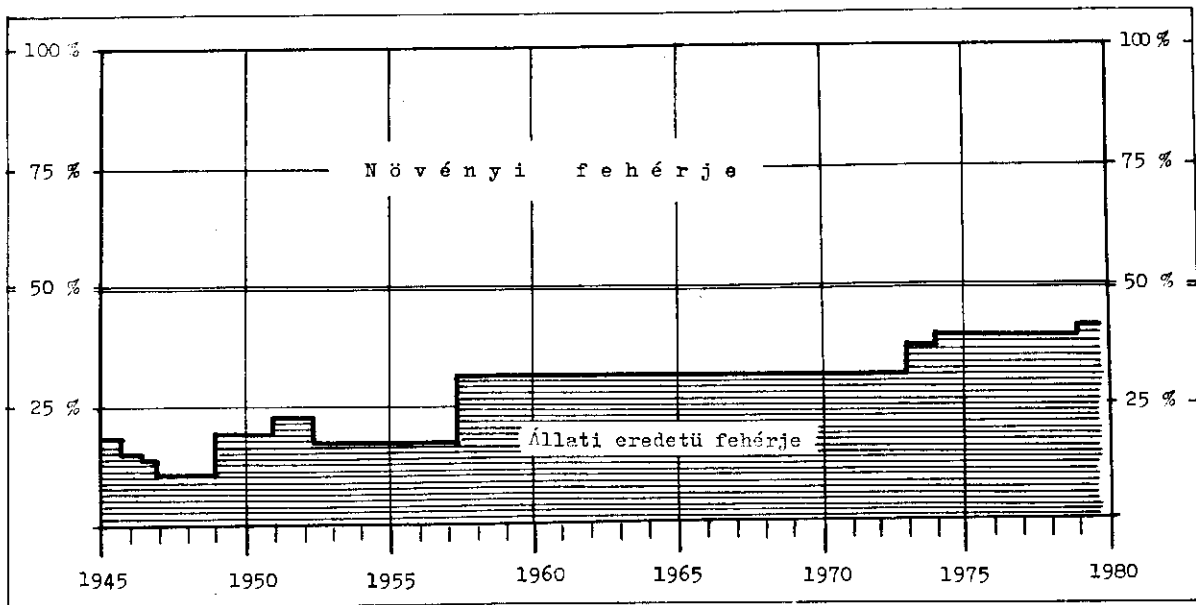
A SORÁLLOMÁNY ÉLELTÉZÉSI NORMÁJÁT ALKOTÓ
ÉLELTISZEREK KALÓRIAÉRTEKE
és a tápanyagmegoszlás kalória-százalékban
1945 - 1979

2. TÁBLázat

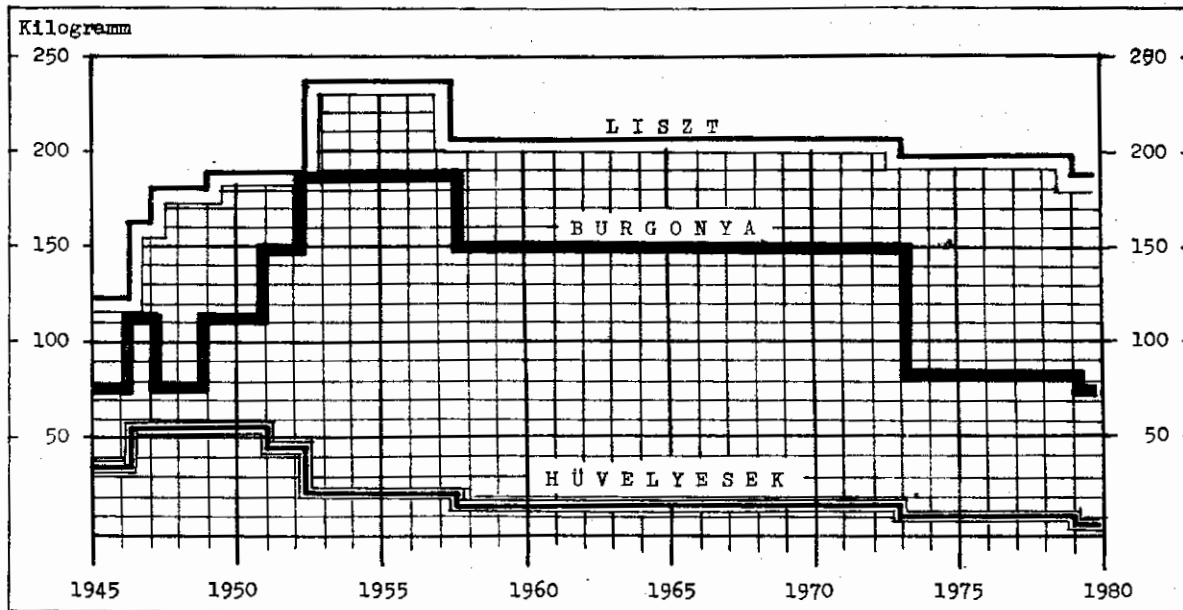

ÁLLATI EREDETŰ ÉS NÖVÉNYI FEHÉRJE ARÁNYA
a sorállomány élelmezési normájában
1945 - 1979

3. TÁBLÁZAT

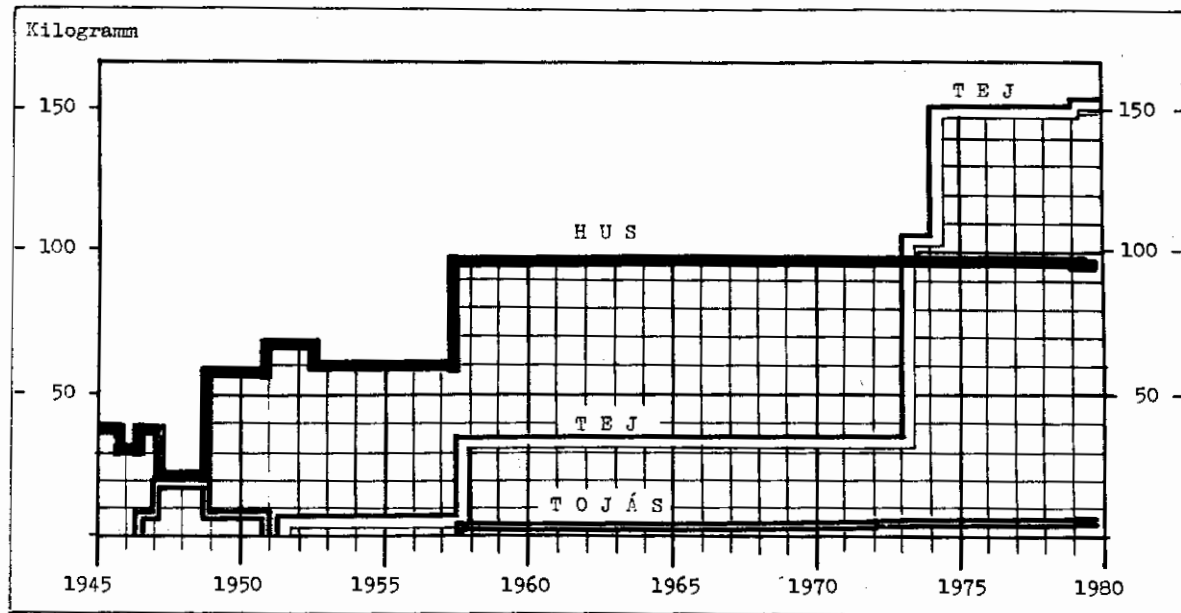

A SORÁLLOMÁNY FOGYASZTÁSA FONTOSABB ÉLELMISZEREKBŐL
az I. számú élelmezési norma szerint
- egy főre jutó éves átlag -
1945 - 1979

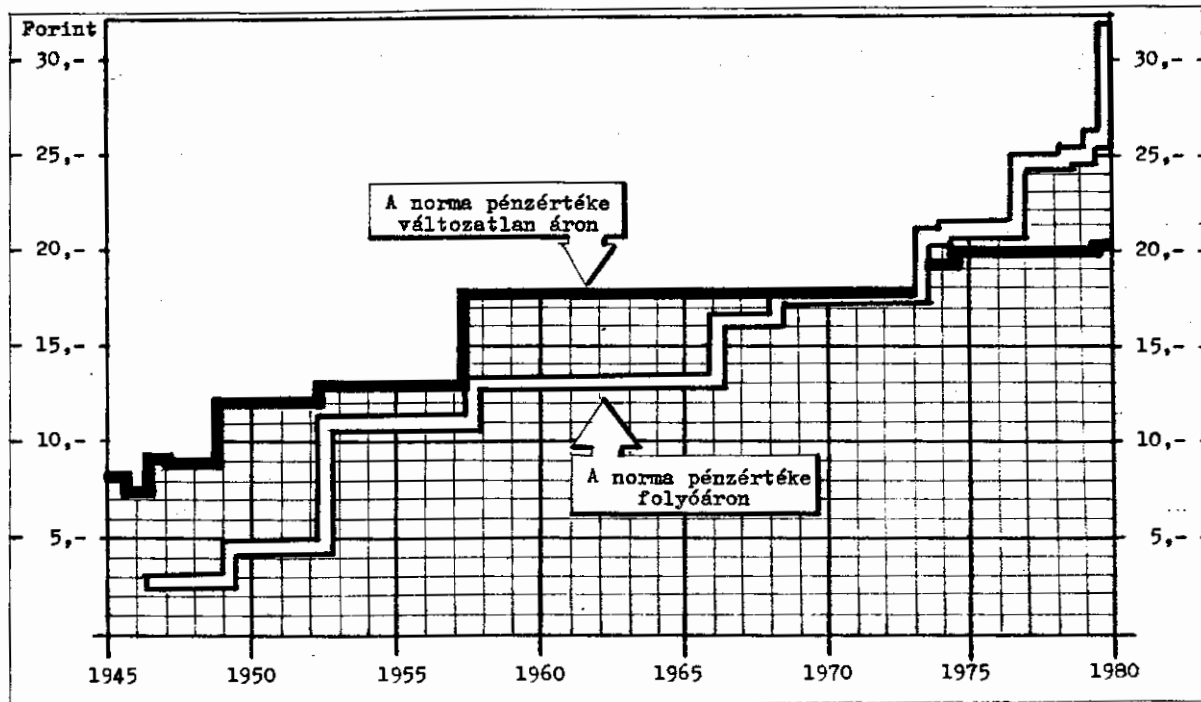

A SORÁLLOMÁNY FOGYASZTÁSA FONTOSABB ÉLELMISZEREKBŐL
 az I. számú ételmezési norma szerint
 - egy főre jutó éves átlag -
 1945 - 1979

5. TÁBLÁZAT

A SORÁLLOMÁNY ÉLELMISZER-FOGYASZTÁSÁNAK ÉRTÉKE
 az I. számú élelmezési norma szerint
 folyóáron és változatlan áron
 - egy főre jutó naponkénti érték -
 1945 - 1979

Mellékletek: a "Gépjárművel történő
szállítások korszerűsítése" c. cikkhez

1.számú melléklet

Az állomás szervezete

PK HTPH vagy közl.száll.szolg.szakszolg.ti.tts.-e.

/ Mint ellenőrző irányító /

Szállító vagy ellátó egység, alegység

/ Mint szervező biztosító /

Személyi állomány elhelyezése:

- ti.tts.-ek elhelyezése
- sor állomány elhelyezése
- mindket állomány csoport részére nappali pihenő biztosítása

/Átvonuló szállás,nőtlen ti-i stb./

- Étkezdé biztosítása
- Presszó kat.vegyesbolt
- KISZ klub, TV terem

/ a laktanya objektumainak felhasználásával/

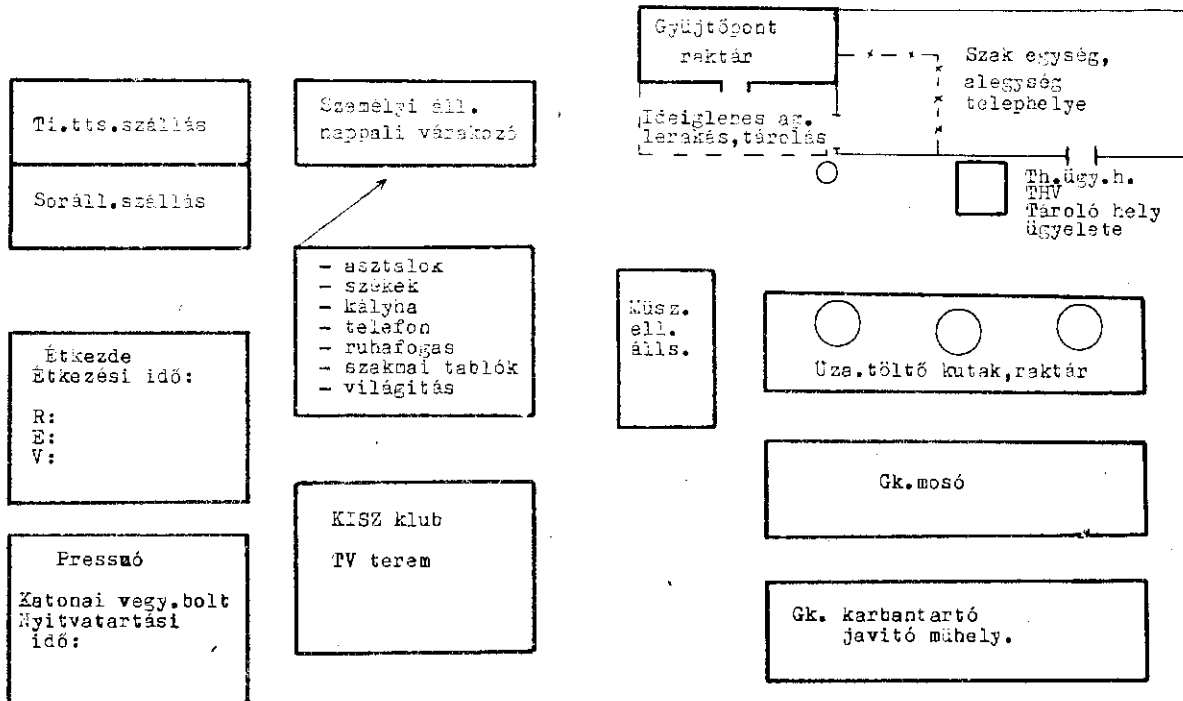
Száll.tér és hozzá tartozó technika, ag.elhelyezése:

- száll.tér elhelyezése
- pótkocsi nappali elhelyezése
- ag.ideiglenes lerakásához tárolóbely biztosítása

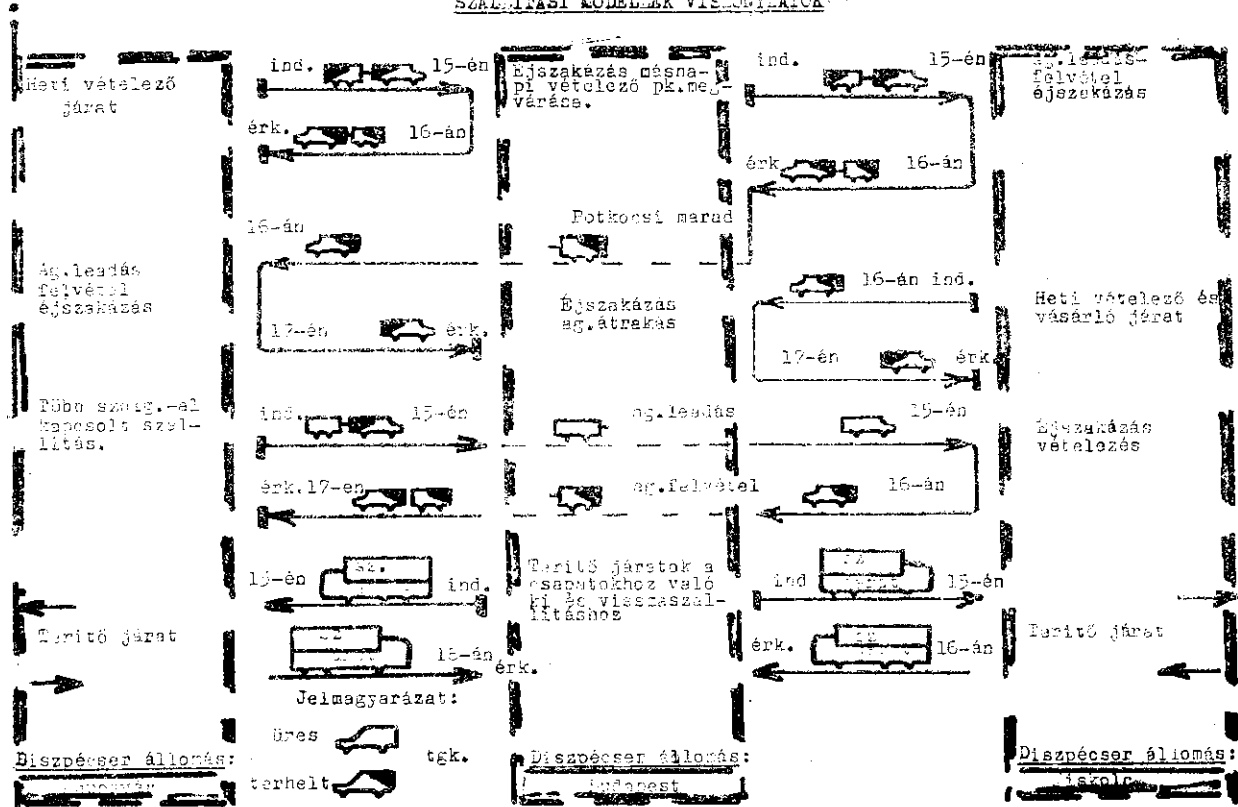
- Úza.feltöltő hely
- gk.mosó és karbantartó
- gk.javító műhely
- műszaki ell.állomás

Vázlat a Hírszámoló állomás objektumiról.

3. számú melléklet

SZÁLLÍTÁSI MODELLK VISZONYLATOK

Diszpécser állomás napló.

Fsz.	Az állomást igénybe vevő				Az igénybe tervezett ideje		Az állomás igénybevétel céljának rövid leírása /Megjegyzés/
	Nevé / + f. /	rf.	Pf.számá Állomáshelye	Gk.és pótk. froz.-a.	Nap és óra		
					-tól	-ig	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Kovács Péter + 1 fő.	tárm.	Pf:222 Kaposvár	MF 22-23	10. 16,00	11. 07,00	Kvár-ról bir.ag.száll. 11-ér visszafuvar lesz,FK. 8.15
2.	Bors Pál	hígy.	Pf:120. Szombathely	HY 10-10 HX 05-05	10. 19,00	11. 05,00	Szombathelyről-Nyiregyháza ag.száll.mistt éjszakai
3.	Jó János	6767.	Pf:9 Kaposvár	10 tsk 10 pótk.	15. 18,00	17. 06,00	Nyiregyházáról érke.ag.átvé tele Kvár-ra száll.vára- kozás.

Szállító tér helyzete				Egyéb megjegyzések
Szabad száll. kapacitás				
Heő-től - Heő-ig.	q	r	Jele	
Bpest-ről Kvár-ig.	20	6	v.o	
Szfvár - Bpest.	20	4	P=P.	
Hatvan - Miskolc	10	3	P.P.	